

Ο
ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ

Η
ΤΟΥ ΕΠΙΔΟΡΗΙΟΥ

ΤΑ
ΘΑΥΜΑΣΙΑ

ΥΠΟ Γ. Χ.

«Κ' ἡ ῥαδικοῦ τὸν ἄνδρα τῆς
»μὲ τοὺς πρῆματαυτάδες.»

ΑΘΗΝΗΣΙ,

ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ.

—
1855.

359D

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ

ΤΟΜΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Ο ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ

ΑΘΗΝΑΙ

CHB

Ο

ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ

Ἡ

ΤΟΥ ΕΠΙΔΟΡΠΙΟΥ

ΤΑ

ΘΑΥΜΑΣΙΑ

ΥΠΟ Γ. Χ.

«Κ' ἡ ῥαδικοῦ τὸν ἄνδρα της
»μὲ τοὺς προματευτάδες.»

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΤΥΠΟΙΣ Χ. ΝΙΚΟΛΑΪΔΟΥ ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ.

—
1855.

Χρηστομαθειαν, καὶ ἐν αὐτῇ περιέχονται τινὰ ἐσφαλμένα· Τί καινόν; Διατί δὲν συντάττεις σὺ, ἀγαθὲ, ἄλλην τελειοτέραν, εἰ μὲν σοὶ τῶν μαθητιώντων; Ἐπειτα, ὁ Βυζάντιος ὅσα μέρη ἐσχολίασεν ἐν τῇ Χρηστομαθείᾳ αὐτὸς, τούτων προεπέγραψεν ἐφ' ἑκάστῳ τὰ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ ἀρκτικὰ στοιχεῖα Σ. Δ. Β., καὶ τούτων μόνον ὀφείλει, καὶ ἕτοιμός ἐστιν αἰετοτε δοῦναι λόγον, παντὶ μέντοι μᾶλλον ἢ σοί.

§ ς'. Ἐπιλοπόννησεν ὁ Βυζάντιος Λεξικόν, καὶ τὸ Λεξικόν τοῦτο εἶν' ἐν πολλοῖς ἀτελὲς καὶ ἡμαρτημένον· καὶ πότε ὁ Βυζάντιος ἐφαντάσθη ὅτι τὸ Λεξικόν αὐτοῦ εἶναι τέλειον; Τοιαύτη ἀπόνοια σοὶ μόνῳ δέδοται, τῷ διδασκάλῳ τοῦ Δούκα καὶ Ἀσωπίου καὶ Φιλητᾶ, καὶ τίνος οὐχὶ τῶν ἀρίστων; Ἀλλὰ, καὶ οὕτως ἔχον τοῦ Βυζαντίου τὸ Λεξικόν, καίτοι μηδεμίαν μηδέποτε διδασκαλικὴν ἀντιποιηθέντος ἀξίωσιν, φαίνεται ὅτι, καὶ διαρραγῆς κρώζων, διατελέσει διὰ πολὺν ἀκόμη καιρὸν, τὸ μόνον παρ' ἡμῶν ἐν χρήσει, πρὸς εὐτυχίαν τοῦ ὀλβιοδαίμονος αὐτοῦ ἐκδότου.

§ ζ'. Ἀλλ' ὁ Βυζάντιος γράφει 'δὲ ν', 'ν ἄ', 'μ ἄ ς', 'τους, κλπ. μετὰ τοῦ σημείου τῆς ἀποστροφῆς· γράψε σὺ χωρὶς ταύτης, καὶ τὸ Κοινὸν οὐδὲν παραβλάπτεται.

§ η'. Ἡτυμολόγησεν ὁ Βυζάντιος τὸ Ἀ γ γ ο ὕ ρ ι ο ν ἐκ τοῦ Ἄ ω ρ ο ν, καθὼς ἀληθῶς ἐτυμολογεῖται· ἐτυμολόγησον σὺ αὐτὸ προσφυέστερον, καὶ τὸ Κοινὸν θέλει κρίνῃ μετὰ τὸν ἀμφοτέρων.

§ θ'. Ἐγραψεν ὁ Βυζάντιος διτονούμενον τὸ Φ ι λ ὁ λ ὁ γ ο ς, διὰ τὸν διττὸν αὐτοῦ τονισμόν καὶ τὴν διττὴν σημασίαν καὶ παρὰ τοῖς νῦν καὶ παρὰ τοῖς πάλαι (1). Τόνισον καὶ ἐτυμολόγησον αὐτὸ σὺ ὅπως σοῦ καταιτίθῃ, καὶ οὐδεὶς ξενισθήσεται. Ἡ μήπως 'δὲν ἡτυμολόγησας καὶ 'δὲν θέλεις ἐτυμολογήσῃ καὶ τοῦ λοιποῦ ἄλλα πολὺ τούτου παραδοξότερα (σὺ εἰ δὲ εἰπὼν: «ἀκολουθεῖ μοι καὶ μείζω τούτων ὄψις ! ! ! ! ! »); Ζωὴν μόνον νὰ ἔχῃς! Ἀλλ' ὑπάρχουσι, χάρις τῷ Θεῷ, ὑπάρχουσιν ἐν Ἑλλάδι πολλοὶ, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κατώτατα τῶν σχολείων βάρβαροι, νὰ σοῦ δώσωσι 'ς τὸ 'ψ η μ έ ν ο, ὅσον περὶ τούτου μὴ ἀνησύχει!

§ ι'. Δεδόσθω πρὸς παρηγορίαν σου τέλος πάντων, ὅτι ὁ Βυ-

(1) 'Ιδε προωτέρω.

ζάντιος εἶναι τόσον ἀμαθής, ὥστε οὔτε τὴν διαφορὰν τοῦ Ἀ-
θλοῦ καὶ Ἀθλοῦ γνωρίζει, καὶ περιμένει νὰ τὸν διδάξης
σὺ, ὅτι τὸ Ἀμαυρότερα δηλοῖ Σκοτεινότητι-
κα· ἔστω ὅτι καὶ αὐτός, καθὼς καὶ ὁ Ἀσώπιος, καὶ ὅλη τοῦ
Πανεπιστημίου ἡ χορεία ἔχουσι χρεῖαν τῆς χαριτωμένης Γραμ-
ματικῆς σου : ἡ τοῦ Βυζαντίου ὁμῶς ἀμάθεια οὐδὲν κακὸν ἐπι-
φέρει ὡς πρὸς τὰ κοινὰ, ἴσως μάλιστα συντελεῖ καὶ κατὰ τι,
ὡς παρέχουσα ἀφορμὴν πρὸς ἀναζήτησιν τῶν ὀρθῶς ἐχόντων.
Δὲν εἶν' ὁμῶς τὸ αὐτὸ καὶ περὶ τῆς μοχθηρίας τῆς σῆς· διότι
αὕτη παραβιάπτει τὸ Κοινόν, ζημιοῖ τὴν δημοκρατίαν τῶν
γραμματῶν, ἧς ἅπασι μέλει καὶ διαφέρει. Ὅταν γὰρ ἴδῃ ὁ
ἀμαθής σὲ τὸν τὰς ὀφρῦς ἐπηρκότα ἐπὶ πολυμαθείᾳ καὶ βρεν-
θυόμενον ὡς διδάσκαλον, ἀσχημονοῦντα ἀλλαντοπω-
λικῶς, καὶ θερσιτικῶς κολοῶντα, καὶ αἰσχρορρήμονοῦντα τί-
νος οὐχὶ Σωτάδου καὶ Ἀρχιλόχου καὶ Στράτωνος ἀσελγέστε-
ρον καὶ ἀναγωγότερον (1), καὶ ταῦτα καθαπτόμενον τῶν Σου-
τσειῶν ἐπὶ ἀσχημοσύνη, συλλογίζεται φύσει ὅς μ' οὐ λί-
πωσι τέτοια γράμματα! «Περὶ φιλοσοφίαν γὰρ,
»λέγει ὁ Πλάτων (2), φημι ἐγὼ, τὴν ἀληθινὴν δόξαν ἔσεσθαι,
»ἡμῶν μὲν ὄντων ἐπεικῶν, βελτίω· φαύλων δὲ, τοῦναντίον».

§ ια'. Τοῦ Βυζαντίου τὰ Λεξικά, ὡς ἀναπληροῦντα κενὸν
μέγα ἐν τῇ φιλολογίᾳ, ἔχεις καὶ σὺ πάντως μετὰ χεῖρας, καὶ
ἴσως πολλὰ, ὅσων οὔτε ἰδέαν εἶχες, ἔμαθες πρῶτον παρὰ τοῦ
ἀμαθοῦς Βυζαντίου, καί τοι μὴ διδάσκαλον· ἀλλὰ τὴν
Ἱστορίαν σου, ὧς πρὸς τῶν Μουσῶν, ὑπὲρ τίνος συνέταξας;
Καὶ πῶς ἐτόλμησας, ἀθεόφοβε, νὰ τὴν εἰσαγάγῃς καὶ εἰς αὐ-
τὰ τὰ δημοτικὰ σχολεῖα, βασανίζων ἀνελεήμονα τὴν ἀθῶαν
παιδικὴν ἡλικίαν; Τί δύναται νὰ ἐννοήσῃ, οὐχὶ τὸ δεκαετὲς
παιδίον, ἀλλὰ καὶ αὐτός τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου ὁ ἔφηβος ἐκ
τῆς ἐπομένης περικοπῆς σου· «Ὁ Πελοποννησιακὸς πόλεμος,
»ὅς τις διὰ μὲν τὴν ἀκμαίαν τῶν ἀντιπολεμούντων παρα-
»σκευὴν καθ' ὅλα ἐκρίθη ἀξιολογώτατος τῶν προγεγενημένων,
»μακρότατος δὲ διὰ τὴν διάρκειαν, δυνατὸν διὰ τὰς αἰτίας

(1) ἵνα μή τις νομίσῃ ὅτι λαλοῦμεν ἀμάτορα, παραπέμπομεν τὸν ἀναγνώ-
στην (ἀλλὰ, π.ὅς μὴ Θεοῦ, παιῖδα, πολὺ δὲ μᾶλλον νεάνιδα) εἰς τὰς σελίδας
16, 55, 56, 57, 95 κ. ε. τοῦ ἀνὰ χεῖρας ἡμῶν λιθέλλου.

(2) Πλάτ. Ἐπιστολ.

»καὶ τὰς συνεπείας αὐτοῦ νὰ συντελέσῃ εὐστόχως εἰς ἅπαντα
 »τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη, καὶ μάλιστα εἰς τοὺς ἀπογόνους τῶν
 »πειραθέντων αὐτοῦ οὐχὶ μικρὸν καὶ ἀνωφελὲς μάθημα, ὡς
 »ἐγκυμονήσας καὶ παραγαγὼν τὴν ταπείνωσιν τῆς Ἑλληνικῆς
 »ὑπεροχῆς ὡς πρὸς τὴν τοῦ ὁμοφύλου ἀξιοπρεπῆ προστασίαν,
 »καὶ τὴν τῆς τύχης τῶν ἐπιλοίπων λαῶν πρυτάνευσιν· διότι
 »ἀπὸ τῆς ἀπαισίου ταύτης ἐποχῆς δικαίως δυνάμεθα, ὡς
 »προεῖρηται, νὰ χρονολογήσωμεν τὸν ἐπιγενόμενον ὀδυνηρὸν
 »τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς πολιτικὸν βίον, ἔμπλεων ἐπαλλήλων
 »περιπετειῶν, ἐν αἷς ἐξεκυκλήθησαν ἐπιδόξου μὲν ἀνέσεως,
 »πολιτικῆς δὲ καχεξίας σκηναί, μέχρῃς οὐ καὶ ἡ ἰδία γονυ-
 »πετήσασα, οἷονεὶ αὐτόβλητος πρωταγωνιστῆς, τοῖς μὲν ἐλε-
 »εινὸν, τοῖς δὲ νεμεσητὸν κατέπεσε θέαμα (1);» Καὶ ἔπειτα
 τολμᾷς νὰ φανῇς καὶ εἰς τὸ κοινόν, καὶ μεμψιμοιρεῖς ὡς δει-
 νὰ παθὼν καὶ ἡδίκημένος καὶ οὐ καταδύη; Πλὴν, τί περιμέ-
 νει τις ἀπ' ἀνθρώπου, παρατετριφὸς ἐπὶ τοσοῦτον τὸ μέ-
 τωπον, ὥστε ν' γράψῃ, ἐν μέσαις ταῖς Ἀθήναις, ὅτι ἔσω-
 σε Θρόνον καὶ πατρίδα!! Τοῦτο ἴσως τις τῶν μὴ
 ἀναγνόντων τὸν λίβελλόν του νομίσῃ ὑπερβολήν. καὶ ἔχει
 δίκαιον· ἀλλ' ἐγράφη, ἀληθῶς ἐγράφη καὶ ἐτυπώθη τοῦτο Ἀ-
 θήνησι, τύποις Χ. Νικολαΐδου Φιλαδελφέως, 1855!! Καὶ
 ὅταν ἔσῃς σὺ τὸν Θρόνον καὶ τὴν πατρίδα, τί ἔπραξαν οἱ
 ἀριστεῖς τοῦ Ἑλληνικοῦ δράματος; Ἀλλὰ

»νοῦσόν γ' οὕτως ἐστὶ Διὸς μεγάλου ἀλέασθαι».

§ ιβ'. Καὶ παραλείπων τὰ ἄλλα, σὲ ἐρωτῶ ἀπλῶς οὕτως,
 σὲ τὸν ἀφιλοκερδῆ, τὸν θυσιασθέντα προῖκα ὑπὲρ τοῦ ἔθνους,
 ὅταν πρὸ ἐπτὰ μηνῶν διωρίσθης Γυμνασιάρχης ἐν Πάτραις,
 εἶχες ἢ δὲν εἶχες σκοπὸν νὰ δεχθῇς τὴν θέσιν ταύτην; Εἰ μὲν
 τὸ πρῶτον, διατί δὲν ὑπῆγες, καὶ τοι πολλάκις παραγγεληθεῖς;
 διὰ τί παρεμπόδισας ἐπὶ μῆνας ἕξ νὰ διορισθῇ ἄλλος ἂν τί σοῦ,
 καὶ ἐζημίωσας τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν, καὶ «οἱ εἴκοσι μαθη-
 »ται τῆς τετάρτης τάξεως δὲν θέλουσι ἀπολυθῇ ἐφέτος τοῦ
 »Γυμνασίου Πατρῶν, διότι ἐφ' ὅλον τὸ ἔτος δὲν ἐδιδάχθησαν
 »Ἑλληνικὰ καὶ τινα ἄλλα μαθήματα (2);» Εἰ δὲ τὸ δεύτε-
 ρον, διατί κατεχρήσω τῆς ἀγοθότητος τοῦ χρηστοῦ ἀνδρὸς
 καὶ πολίτου Ψύλλα μὲ τὸ σήμερον καὶ αὔριον, καὶ ἐμισθοδο-

(1) σελ. 43, 44.—(2) Ἴδε Ἑφημερίδα Ἀθηνῶν ἀριθ. 2239.

τήθης ἀργῶν ἐπὶ τέσσαρας ὁλοκλήρους μῆνας ; ἢ ἀφείλει τὸ ἔθνος, ἵνα σὲ μισθοδοτῇ ἐν ἀργίᾳ, ῥαδιουργοῦντα καὶ ἀσχημονοῦντα καὶ φληναφοῦντα, διότι ἔσωσας τὸν Θρόνον καὶ πατρίδα ; τοῦλάχιστον ὁμῶς τότε ἔδεν πρέπει ἵνα μισθοδοτῇσαι ὡς Γυμνασιάρχης Πατρῶν, ὁ μηδέποτε ἐν νῶ λαβὼν ἵνα μεταβῇς εἰς Πάτρας, ἀλλὰ, πολὺ δικαιότερον, ὑπὸ τὸν τίτλον, ὑφ' ὃν ἐσιτομετροῦ ἐν Κερκύρα. Ἀλλ' εἶχε τύχην, ὡς φαίνεται, τὸ γυμνάσιον τῶν Πατρῶν νὰ σωθῇ ἀπὸ τῶν χειρῶν σου ! καὶ τοῦτο μόνον ἦτον ἀληθῶς ἀντάξιον οὐχὶ 4200 δραχμῶν, τὰς ὁποίας ἔλαβες ἐν ἀργίᾳ, ἀλλὰ δεκάκις τοσούτων· διότι ἄλλως καὶ τοῦτο ἤθελε λάβει τὴν τύχην τοῦ Γυμνασίου τοῦ ἐν Ναυπλίᾳ, τοῦ ἐν Σμύρνῃ, τοῦ ἐν Σταυροδρομίῳ, παντοῦ ὅπου σὲ ὤθησαν ἡ κακὴ τῆς μαθητιώσης νεολαίας μοῖρα.

§ ιγ'. Θρυλλεῖς ἄνω καὶ κάτω μετριότητα, συγκατάβασιν, ἀνεξικακίαν· διδάσκεις αὐτόκλητος τοὺς ἄλλους ὅτι «ἐν ταῖς »περὶ φιλολογίας καὶ πνευματικῶν ἐργασιῶν ἀποφάνσεις πολὺ μᾶλλον ἢ ἐν τοῖς δικανικοῖς ἀγῶσιν, ἡ ἐπιείκεια καὶ ἡ »συγκατάβασις πρέπει νὰ πρυτανεύωσι τοῦ κριτοῦ τὸν ψῆφον (1)». Τὸ ἁμαρτάνειν, λέγεις, εἶναι ἀνθρώπινον, οὐχὶ τὸ »συκοφαντεῖν καὶ λοιδορεῖν (2)». «Ἀπευθύνω, λέγεις, τὰς »ὀλίγας ταύτας παρατηρήσεις, οὐτ' ἐνδεικνύμενος, οὔτε νὰ »βλάψω ἢ νὰ προσβάλω ὀρεγόμενος, ἀλλ' ἵνα ληφθῇ ὑπὸ τῶν »ἀρμοδίων ἡ πρόνοια περὶ ἀληθοῦς ἐκπαιδεύσεως τοῦ ἔθνους »ἐν τῇ πατρίῳ αὐτοῦ γλώσσῃ (3)». Καὶ ἔπειτα συκοφαντεῖς, λοιδορεῖς, μυκτηρίζεις, ἀσχημονεῖς, γελωτοποιεῖς, τί οὐ πράττεις ἵνα ἐμέσης τὴν χολήν σου, κατὰ τοὺς λυττῶντας τῶν κυνῶν ; Καὶ φρονεῖς ὅτι, ἀποκαλῶν καπηλικῶς θρασυδειλον καὶ ἄθλιον σοφιστὴν τὸν Ἀσώπιον (4), ἄγεις καὶ φέρεις τὴν κοινὴν γνώμην καὶ θέσφατον εἶναι ὅ,τι κεν εἴπῃς ; Τίς ὢν καὶ πόθεν ; Ἡ, ἐπειδὴ, κατὰ τὸν χειροκροτοῦντά ποτε ἑαυτὸν, ἐνεθρόνισας αὐτὸς σεαυτὸν μετὰ τοῦ Οἰκονόμου καὶ Κοραῆ, καὶ ἐσυμβούλευσας τὸν Κύριον Π. Σοῦτσον, ἀφ' οὗ συμβουλευθῇ καλῶς ὅσα ἔγραψαν οὗτοι, νὰ μελετήσῃ καλῶς καὶ ὅσα περὶ τῆς καθομιλουμένης γλώσσης ἔγραψας σὺ, καὶ τότε μόνον νὰ γράψῃ (5), ἔγεινες καὶ τῷ

(1) σελ. . . . — (2) σελ. 23. — (3) σελ. 22. — (4) σελ. 101. — (5) σελ. 25.

ὄντι Οἰκονόμος καὶ Κοραῆς ; Ἰσῶς ὁμῶς νομίζεις ὅτι πρὸς τὸν τελευταῖον τοῦτον ἔχεις καὶ συγγενικὰ δικαιώματα, ἀφ' οὗ τὸν ἀνέδειξας ψευδόμενον τὴν καταγωγὴν του, καὶ προτιμήσαντα τὴν Χίον τῆς Ἀριστοῦς καὶ τοι πατριγτόγλου! Ἀλλὰ, μεταξὺ λόγων, ἄφες τὸ Ῥήγιον (καὶ οὐδέποτε Ῥύσιον) μένειν κατὰ χώραν, ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τῆς Προποντίδος (εἰς Τσεκμετζέν). Τὰ τοιαῦτα γὰρ οὐ πρὸς σοῦ, καὶ τοι πανδαήμονος, καὶ μόνου μετὰ τὸν Οἰκονόμον καὶ Κοραῆν.

§ ιδ'. Ἡθέλησας 'να ὑπερασπίσης τὸν Σούτσον, ἢ μᾶλλον 'να ἐνεργολάβῃς ἐν τῇ τοῦ Σούτσου ὑπερασπίσει τὸν τοῦ Ἀσωπίου ἐκφραλισμὸν, οὐχὶ ἐκ βασκάνου γνώμης (τί 'ταιρειάζει); ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ νόμου καὶ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου (1), ὑπὲρ μόνου τοῦ κοινῇ συμφέροντος (τί ἀμφιβολία;): εἶεν! Τί κοινὸν μεταξὺ τούτων ὅλων καὶ Βυζαντίου; ἢ τί πταίει σοι ὁ Βυζάντιος, ἐὰν σὺ, στασιάζων πρὸς πάντας καὶ αὐτὸς πρὸς σαυτὸν, ὡς φύσει φιλαπεχθήμων καὶ δύσκολος καὶ ἀνάποδος, καθὼς αὐτὸς ἐγκαυχᾷ ἐν κακίᾳ (2), διασεῖεις τὸ Γυμνάσιον τοῦ Ναυπλίου, καὶ ποτίζεις χολὴν καὶ ὄξος τὸν ἀκάματον Λεόντιον, καὶ διώκεσαι ἐκεῖθεν, φέρεις ἄνω κάτω τὴν Σμύρνην, ὥστε ὁ συστήσας σε Μέγας Οἰκονόμος δὲν ἤξευρε τί νὰ γράψῃ μετὰ ταῦτα πρὸς τοὺς Σμυρναίους, καὶ τὰ πρυμνίζεις καὶ ἀπ' ἐκεῖ ξυλοκοπεῖσαι ἡμέρας μέσης ἐν τῷ Σταυροδρομίῳ, καὶ φεύγεις κακῶς ἔχων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, εἰς ταῦτα πάντα ἐὰν ἔπταισέ τι ὁ Βυζάντιος, ἔπταισεν ἐν ἀγνοίᾳ, ὅτι σὲ παρεδέχθη εἰς τὴν χορείαν τῶν διδασκάλων κατὰ τὸ 1834, διευθύνων τότε τὰ τῆς Παιδείας ὑπὸ τὸν Κ. Σχινᾶν. Ἐὰν ὁμῶς νομίζης ὅτι σὺ μόνῳ δέδοται, ὡς σώσαντι πάντως τὸν Θρόνον καὶ τὴν πατρίδα, συμβουλεύων τοὺς ἄλλους 'να παραβαίνῃς ὅσα παρὰ τῶν ἄλλων κρίνεις ἀπαιτητέα, τί οὐκ ἐλλεβορίζεις σαυτόν;

§ ιε'. Ἡ δὲν βλέπεις ὅτι σοὶ μᾶλλον ἀρμόζουσιν ὅσα ἔγραψας ἀπανχισχυντῶν κατὰ Ἀσωπίου; «Ἐπιθυμία ἐπεθύμησεν ὁ ἄνθρωπος ἐν σκευῇ γελωτοποιιοῦ νὰ χλευάσῃ ἅπαν τὸ »προστυχόν, ἀδιαφορῶν ἀνίσως προσβάλλει ἄνδρας πρὸς οὓς

(1) σελ. 47, 48.—(2) σελ. 48.

»αἰώνιος ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη· γέλωτα νὰ κινήσῃ ἐρέγεται
»ποικιλείμων ἐν τῷ μέσῳ πηδήσας, καὶ οὐδὲν ἄλλο ἢ νὰ
»σατυρίσῃ περιθρεύει, δυσμενεία μὲν καὶ ἀγνοία ἐτέρους νὰ
»προπηλακίσῃ προθέμενος, αὐτὸς δὲ ὑφ' ἑαυτοῦ ἐν δίκῃ προ-
»πηλακιζόμενος (1). Ἀλλ' ὁ χρηστὸς οὗτος ἄνθρωπος· τὰ μὲν
»καλὰ ἀπέκρυψεν, εἴτι δὲ ἄστοχον καὶ κάκοσμον συλλέξας,
»ὥς κύνθαρος τὴν μάζαν, καταρρύπανας δὲ καὶ τὰ καλὰ,
»ἅπαντ' ἐνέκαψε περικυκλήσας ταῖν χεροῖν», κυλιόμενος δ' ἐν
»αὐτῇ καὶ μετ' αὐτῆς βόσκεται καὶ ἀντιποιεῖται νὰ διαθρέψῃ
»καὶ ἄλλους κλπ. (2)»

§ ις'. Ἀλλ' ἀψώμεθα καὶ τῶν πραγμάτων, καὶ προσενέγ-
κωμεν τὴν δᾶδαν τῆς ἐρεύνης εἰς τὴν παλαιὰν εἰρεσιώνην τῆς
δοκησιοφίας σου (*comme il vostro piu forte*), ἵνα μὴδ' ἐν
τούτῳ χαίρων ἀπίης. Τὴν Ἀ ν α κ ω χ ῆ ν ἐτυμολογεῖς (3) ἐκ
τοῦ στερητικοῦ Α καὶ τοῦ ἄ κ ω χ ῆ, παραγώγου τοῦ ῥήμα-
τος Ἄ χ ω (ἀκάχημι), κατὰ τὸ Ἀ γ ω γ ῆ ἐκ τοῦ Ἄ γ ω καὶ
Ἐ δ ω δ ῆ ἐκ τοῦ Ἐ δ ω (ἐσθίω) !!

»Παλαμηδικόν γε τοῦξεύρημα καὶ σοφόν!

§ ιζ'. Ἀλλὰ τὴν Δ ι α κ ω χ ῆ ν καὶ Κ α τ α κ ω χ ῆ ν, ἐξ
οὗ καὶ ὁ Κατακώχιμος, πόθεν ἐτυμολογήσεις, ἢ δῆλον ὅτι ἐκ
τοῦ Δ ι ᾶ καὶ Κ ᾶ τ ω Ἀ κ ᾶ χ ῆ μι: Καὶ τότε πῶς 'δὲν ἐπά-
δεις σεαυτῷ μᾶλλον τὸ «Γράμματα δεῖ μαθεῖν, καὶ μαθόντα
νοῦν (καὶ ἄ ν α ν ο ῦ ν !!) ἔχειν; Καὶ πῶς τολμᾷς νὰ κα-
ταψηφίσῃς τύφλωσιν ὄλων τῶν ἀπὸ τοῦ Σουῖδα καὶ κατωτέ-
ρω Λεξικογράφων, καὶ «τὰ μὲν ἀπελέκητα ξύλα νὰ λειάνῃς,
εἰς δὲ τὰ στρεβλὰ νὰ δώσῃς τὴν δέουσαν εὐθυωρίαν (4),
«ἀληθῶς

»ἄλλων ἱατρὸς, αὐτὸς ἔλκεσι βρύων;»

§ ιη'. Τίθεις, ὡς γενικὸν κανόνα, ὅτι «Τὰ ποσοτικά Δ ῖ ς
καὶ Τ ρ ῖ ς, συντιθέμενα μὲν μετὰ ὀνόματος (οὐσιαστικοῦ,) ἀπο-
βάλλουσι τὸ Σ· συντιθέμενα δὲ μετὰ ἐπιθέτου, τὸ διατηροῦ-
σι:» Τὰ δὲ Δ ῖ π α λ τ ο ς, Δ ῖ π τ ω τ ο ς, Δ ῖ μ α κ ρ ο ς,
Τ ρ ῖ β ρ α χ υ ς, Τ ρ ι γ ἑ ν ν η τ ο ς, Τ ρ ι ἑ λ ι κ τ ο ς, Τ ρ ι-
π ὄ θ η τ ο ς, Τ ρ ι κ ῦ λ ι σ τ ο ς, Τ ρ ῖ κ λ ω σ τ ο ς, Τ ρ ι ω β ο-
λ ι μ α ῖ ο ς κτλπ. κτλπ. κτλ. ποῦ θήσεις;

(1) σελ. 37.—(2) σελ. 26.—(3) σελ. 84.—(4) σελ. 86.

§ ιβ'. Κατὰ μὲν τὸ προπαροξύτονον, λέγεις, Φιλόλο-
γος, πρέπει ἐξ ἀναλογίας νὰ γράφωμεν καὶ προφέρωμεν Θε-
όλογος, λιθόλογος, φορόλογος, φυσιόλογος· κατὰ δὲ τὸ παρο-
ξύτονον Φιλολόγος, πρέπει νὰ προφέρωμεν καὶ γράφω-
μεν Φιλοσόφος, φιλανθρώπος, φιλοπολέμος κτλπ. (1): Ἀλλ',
ὦ... Τί ἂν σε προσειπὼν, ὀρθῶς προσείποι, εἰ μὲν Φιλο-
λόγος εἶν' ὁ λέγων (συλλέγων) τὰ φίλα (τὰ καλὰ), κατὰ
τὴν μωρόσοφον ἀληθῶς ἐτυμολογίαν σου, καθὼς Φορόλο-
γος καὶ Λιθόλογος, ὁ συλλέγων τοὺς φόρους καὶ τοὺς
λίθους, ἔπεται ὅτι Φυσιόλογος εἶν' ὁ συλλέγων τὴν φύ-
σιν, καὶ Θεόλογος ὁ συλλέγων τὸν Θεὸν ἢ τοὺς Θεούς·
εἰ δὲ τὸ Φιλόλογος συνεπισπᾶται πρὸς τὸν αὐτὸν τονι-
σμόν ἐξ ἀναλογίας τὸ Φυσιόλογος καὶ Θεόλογος,
ἀνάγκη καὶ τὸ Φιλολόγος, νὰ συνεφελκύσῃ πρὸς τὸν ἐ-
αυτοῦ τονισμόν καὶ τὸ Φιλόσοφος καὶ τὸ Φιλόξενος
καὶ τὸ Φιλόνεικος κτλπ. κτλπ. κτλπ. καὶ τότε ποῦ ἔ-
μεινα τὰ ἀγγούριά σου; καὶ μὲ τί μέτωπον, καὶ τοι χαλ-
κομέτωπος, νομοθετεῖς περὶ γλώσσης, καὶ εἰσάγεις
κανόνας, καὶ γράφεις Γραμματικάς; καὶ διατί δὲν μανθάνεις
μᾶλλον («Καλὸν γὰρ καὶ γέροντι μανθάνειν») ὅτι, ὅσάκις τὸ
Φιλόλογος σύγκειται ἐκ τοῦ Λόγος, προπαροξύνεται κατὰ τὰ
Φιλόθεος, Φιλόβιβλος, Φιλόκαλος, Φιλόμυθος, Φιλόμουσος, Φι-
λόξενος, Φιλόπονος, Φιλότεκνος κτλπ. κτλπ., ὅσάκις δὲ ἐκ
τοῦ λέγω, παροξύνεται, κατὰ τὸ Δικολόγος, Δισσολόγος, Θεο-
λόγος, Πυυλόγος κτλπ. κτλπ., ὅθεν ὁ μὲν Ἐρατοσθένης ὠ-
νομάσθη διὰ τὰς πολλὰς 'του γνώσεις, Φιλόλογος (κα-
θὼς Φιλόσοφος), κατὰ τὴν πρώτην δηλαδή ἐκδοχὴν, ὁ δὲ Ἀ-
θήναιος λέγει ὅτι «ὁ οἶνος φιλολόγους πάντας ποιεῖ», κατὰ
τὴν δευτέραν; Ἀλλὰ νομίζω ὅτι εὐκολώτερον ἢ κηπουρικὴ θέ-
λει δυνηθῇ 'ν' ἀπευθύνῃ τὰ ἀγκύλα ἀγκύρια, παρὰ ὁ ὀρ-
θὸς λόγος τὴν στρεβλὴν κεφαλὴν σου, καὶ τοι ἀναλαβόντως
αὐτοχειροτονήτως νὰ δώσῃς τὴν δέουσιν εὐθυωρίαν εἰς τὰ
στρεβλά· καὶ γὰρ

»Τὸ στρεβλὸν ξύλον οὐδέποτε ὀρθόν».

§ κ'. Ἀλλ' ἵνα δοθῇ δεῖγμα τῆς λογικῆς σου εἰς ὅσους τῶν
ξένων 'δὲν σε γνωρίζουσιν (ἐπειδὴ παρ' ἡμῖν δυστυχῶς πρὸ

(1) σελ. 88. 89.

πολλοῦ ἐγνώσθης καὶ κατεγνώσθης), ἀρκοῦσιν ὅσα περὶ τῆς λέξεως ταύτης μόνον ἐμωρολόγησας. Ἐπειδὴ τὸ Φιλολόγος, ὡς ἐκ τοῦ φίλα λέγειν (συλλέγειν), παροξύνεται κατὰ τὸ Φορολόγος, ἄρα καὶ τὸ Φιλόσοφος, ὡς ἐκ τοῦ φιλῶν τοὺς σοφοὺς, πρέπει νὰ παροξύνηται: ἢ, ἄλλως, ἐπειδὴ τὸ Θεολόγος, ὡς ἐκ τοῦ Θεὸς λέγω, παροξύνεται, κατὰ τὸ Φιλολόγος, ἄρα καὶ τὸ Φιλοπόλεμος, ὡς ἐκ τοῦ φιλῶν τὸν πόλεμον, πρέπει νὰ παροξύνηται». Εἰσὶ βωμοὶ, εἰδὲν ἄρα καὶ θεοί»:

§ κ᾿. Κακίζεις ὡς κακοσύνθετα τὰ Στιχοτέταρτα, τὸ Ἀπάντοτε, τὸ Δισσύλαθος, τὸ Δεκασχιλίοι κτλπ. τῶν Σουστείων (1), καὶ κωμῳδεῖς τὰ γραφόμενα ἑλληνικά τινος τῶν, ὧν διασύρεις τεσσάρων τοῦ Πανεπιστημείου καθηγητῶν (2). Ἀλλὰ τὰ σά: Ψευδιδασκαλουμένην (3), Ψευδοδιδασκαλουμένης (4), ἀγνωμοσύνην ἀνταμείβομαι (5), ἐναντίοντων ὅσοι ὅπου ἂν διαβῶσι ἐγκαταλείπουσι (6) ἀπηύδησα νὰ ἐρευνήσω (7), δύω ὕψη ἐθίσθεντα (8), γεγραμμέναι πλεονάκεις ὀρθῶς ἢ ὡς διασύρονται (9), ἐπισείων ὡς μορμολύκια τὰς πολυωνυμίας καὶ τὰ χρονικά σήματα ὡς λόγχας αὐτά (!!) ἐπιπέμπων (10), καὶ ἄλλα τοῦ αὐτοῦ εἶδους, ποῦ ὑπάγονται; εἰς τὰ καραγκιόζικα;

§ κβ'. Ἀρκοῦσι ταῦτα πρὸς τὸ παρὸν, ἵνα ἀποδείξωσιν ὅτι ὁ ῥόλλος σου ἐν τῇ τῶν γραμμάτων δημοκρατίᾳ εἶνε ὁποῖος ἦτον ὁ τοῦ Θερσίτου ἐν τῇ στρατείᾳ τῇ ἐπὶ Τροίαν,

»Ὅς ῥ' ἔπεα φρεσὶν ἦσιν, ἄκοσμά τε πολλά τε ἤδη,
»μᾶψ, ἀτὰρ οὐ κατὰ κόσμον, ἐριζέμεναι μενεαίνων,
»ἄλλ' ὅ,τι οἱ εἴσαιτο γελοῖον Ἀργείοισιν
»ἔμμεναι,»

μέχρις οὗτου εὐκαιρήσας τις καὶ παρ' ἡμῖν Ὀδυσσεὺς ἀναστῆ πρὸς σωφρονισμόν σου. Ἀλλ' ἔως τότε, τὴν κατὰ στυτὸν ἔλα, ὕβριζε, λογοποιεῖς, κορυβαντία, πράττε, ἐνὶ λόγῳ τὸ σόν: οὐδεὶς οὐδέποτε τοῦ λοιποῦ περὶ σοῦ καὶ τῶν κατὰ σέ,

(1) σελ. 74. κλπ.—(2) σελ. 93.—(3) σελ. 93.—(4) σελ. 84.—(5) σελ. 94.—(6) σελ. 95.—(7) σελ. 99.—(8) σελ. 6.—(9) σελ. 24.—(10) σελ. 42.

παρὰ τῷ Βυζαντίῳ γοῦν, ἔσται λόγος. Περὶ τῶν τοιούτων γὰρ πέπεικεν ἑαυτὸν οὕτως ὅτι, «ὥσπερ τῷ μαρίλῃς ἐμπεπλησμένῳ τὸν συμπλακέντα ἀνάγκη καὶ αὐτὸν συναισχυῖναι τὸ σῶμα, οὕτω καὶ ὅστις ἀδίκῳ ἀνδρὶ συμπλέκεσθαι καὶ συγκυλινδεῖσθαι ἀξιοῖ, ἀνάγκη τοῦτον συναπολαύειν τοῦ κακοῦ» καὶ συναναπίμπλασθαι τῆς μαρίλῃς (1)» ΥΓΙΑΙΝΕ, καὶ,
 » . . . σοῦ δέομαι γράφε πλείονα· μείζονα γάρ σοι εὐξασθαι ταύτης οὐ δύναμαι μανίαν !»

Ἀθήνησι τῇ 3 Ἀπριλίου 1855.

ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ Δ. ΒΥΖΑΝΤΙΟΣ.

(1) Μάξ. Τύρ. 217.

Ο ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ

Η

ΤΟΥ ΕΠΙΔΟΡΠΙΟΥ ΤΑ ΘΑΥΜΑΣΙΑ.

»Τὸ δικάμου τ' ὄμμα
»πάρ' το σὺ, γειτόνισσας.

§ 1. Ἐλέγχων ἐν τῷ ἐπιδορπίῳ δι' οὗς ἐν τῷ παρόντι πονήματι κατηναγκασμένος θέλω ἐκθέσει λόγους, τὴν ἐσφαλμένην τοῦ τῶν Σουτσειῶν συντάκτου περὶ ἑαυτοῦ κρίσιν καὶ τὴν πεποιθήσιν, ἐξήτασα αὐτὸν διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους καὶ πρὸς ὃ εἶχε καθῆκον ἐξ ἧς ἔλαχε κλήσεως ὑπὲρ τῆς μορφώσεως τῆς γλώσσης καὶ τῆς συντάξεως διδασκτικῶν βιβλίων, καὶ ἀπέδωκα αὐτῷ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τινὰ χωρία ἐκ τῆς Χρηστομαθείας τῶν κυρίων Σ. Δ. Βυζαντίου καὶ Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ, ἐπικρίνας ἐν παρόδῳ δύο ἢ τρεῖς λέξεις ἐκ τοῦ Ἑλληνικοῦ λεξικοῦ τοῦ Κ. Σ. Δ. Βυζαντίου.

§ 2. Καὶ λόγοι μὲν τῆς συγγραφῆς μετὰ τὴν ἐκδοσιν τοῦ ἐπιδορπίου περιθρυλλήθησαν ὑπὸ τε τῶν ἐλεγχομένων καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ὅτι εἶναι συμφυῆς ἐμοῦ ἕξις καὶ τάσις νὰ ἐπικρίνω ἀναιτίως καὶ νὰ ψέγω ἄνευ λόγου τὰ τῶν ἄλλων, εἰ καὶ πάντες οἱ εὐθυφρονοῦντες καὶ ἀμερόληπτοι βασανίσαντες τὰ πάντα ἀπαθῶς ἐπεδοκίμασαν τὸ πόνημα, ἄτρωτον ὁ-

λως καὶ ὠφελιμώτατον αὐτὸ ὀνομάσαντες· ἀλλ' οἱ ἀληθεῖς λόγοι ἀπεσιωπήθησαν συγγενεῖ τινι ἑμοῦ μετριοφροσύνη μὴ νομισθῶ μεγάλαιχός τις καὶ κομπορρήμων, καὶ διότι ἤλπιζον ὅτι ὁ χρόνος (τοῦλάχιστον μετὰ τὸν θάνατόν μου) ἤθελεν ἀνευρεῖ τὰ πάντα· ἀλλὰ τοῦτο θάττον ἢ ἡλπίζετο ἐγένετο αἰτία τοῦ Ἐπιδορπίου, ὡς δειχθήσεται.

§ 3. Ἐν τούτοις οἱ περὶ τὸν Σουτσοκρούστην, οἱ χειρῶν μὲν ἀδίκων ἄρξαντες, προσκλιόμενοι δὲ ὅτι ἀνευ αἰτίας οὐδεμιᾶς προσβάλλονται, οὐδαμῶς ἀρκεσθέντες εἰς τὴν διάδοσιν τῶν ἀρτίως εἰρημένων λόγων, διότι καὶ τὴν ἔγγραφον ἐχυτῶν δικαιολογίαν ἐξ ἀμνηχανίας ἐνόμισαν ἀλγεινὴν, ἀλγεινὴν δὲ καὶ τὴν σιγὴν, ἐν πλήρει τινι συνεδριάσει παρὰ τινι τῶν ἐν τῷ Ἐπιδορπίῳ ἀναφερομένων, παμψηφεὶ προεχειρίσαντο ἄξιον ἐαυτῶν ἀντιπρόσωπον τὸν κύριον Γ. Παπασιλλώτην, τὸν καὶ ἄλλοτε ποτε ἐν πολλοῖς εὐδοκίμῳ αὐτοῖς καὶ πολυειδῶς ὑπηρετήσαντα, ἐντειλάμενοι πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐκ τῶν γεγραμμένων τοῦλάχιστον ἐξάγεται, τοῦ μὲν πράγματος μηδαμῶς νὰ ἐπιψύχῃ, εἰμὴ ὅσον οἷόν τε ἀκριθιγῶς πως καὶ ἐπιπολαιότερον, τερατολογίας δὲ καὶ ψεύδη νὰ ἐπισωρεύσῃ ὅσα καὶ ἂν δυνηθῇ μετὰ θορύβου καὶ ὕβρεων, ὅπως δι' αὐτῶν κατὰ τὴν συστηματικὴν αὐτῶν συνήθειαν παραπείσῃ τοὺς πάντας.

§ 3. Ἦρξατο λοιπὸν ὁ ἄνθρωπος νὰ γράφῃ ἐν τῇ Ἀθηνᾷ (1), ὅσα οὐδόλως ἄλλοι ἤθελον τολμήσει· οὐδὲ νὰ φαντασθῶσι, διότι ἐν ἅπασιν τούτοις εἰκότως ἐνυπάρχει τι συνειδήσεως καὶ αἰδημοσύνης ζώπυρον· ἀλλ' ὁ σεμνολόγος Παπασιλλώτης ἀπέδειξε πράγματι καὶ γραφῇ, ῥήμασί τε καὶ διανοίᾳ, ὡς αὐτοκράτωρ ἀντιπρόσωπος ἐκ προνοίας ἐντολέων τε καὶ ἐντολοδόχου τί ἐστὶ (sfaeiata) ἀναίδεια, ὃ ἐστὶ ξετσιπωμάρα· διὸ καίτοι περὶ φιλολογίας νὰ εἴπῃ τις

(1) Ὁρα ἀριθ. 2241 καὶ 2246 ἑ. ΚΔ'. (1855).

πρὸς τε τοῦτον καὶ πρὸς ἐκείνους οὔτε ἄξιον εἶναι οὔτε πρέ-
πον, διότι, ὡς ἀρτίως ἐρρέθη, ἀπάντων τούτων καὶ τῶν
τοιούτων ἄλλοτι εἶναι τὸ σύνθημα τῆς ἐνεργείας ἐξ οὗ δὴ
γνωστοὶ ἐν τῇ Ἑλληνικῇ κοινωνίᾳ ἐγένετο, βραχέα ὅμως τινὰ
μόνον νὰ ρηθῶσι νομίζω ἐπάναγκες ὅπως ἐντελῶς γείνη κα-
τάδηλον τί ἐστὶ Παπασιλλώτης καὶ συντροφία. Τὸ εἰς τὸν Ἀ-
οίδιμον Δάζαρον Κουντουριώτην ἐπίγραμμα αὐτοῦ ὁ αἰδὴ-
μων Παπασιλλώτης, καίπερ ἐκδοθὲν ἐν τῷ 144 ἀριθμῷ τοῦ
Πανελληνίου (1) καὶ ἐν τῷ 97 τῆς Ἐφημερίδος τῶν Μαθητῶν
τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1854, οἷον αὐτὸς ἰδιοχείρως γεγραμ-
μένον εἶχεν ἀποστέλλει πρὸς τοὺς ἐκδότας τοῦ Πανελληνίου
καὶ ἐστεμμένον πρὸς τὸν γερουσιαστὴν Κ. Δημ. Α. Κουντου-
ριώτην, ἀφοῦ ἐπεκρίθη ἐν τῷ Ἐπιδορπίῳ ἕνεκα τῶν πολλῶν
αὐτοῦ χαρίτων, διὰ παραδειγματικῆς ἀταραξίας, ἵνα μὴ εἴπω
ἄλλοτι, διέψευσεν εἰπὼν ὅτι τὸ εὐμορφον αὐτοῦ ἐπίγραμμα
πα ρ ε μ ο ρ φ ὠ θ η ἐ κ κ α κ ο β ο υ λ ί α ς (τῶν συντακτῶν
βέβαια τοῦ Πανελληνίου) καὶ δ ο λ ί ω ς ὕ π ο κ λ α π ἐ ν
ἐκ τοῦ Κουντουριώτου ὕ π ο ἄ ν θ ρ ὠ π ο υ, δ ι ε φ θ ἄ ρ η καὶ
κα τε χ ω ρ ί σ θ η ἐ ν τ ῇ Ἐ φ η μ ε ρ ί δ ι τ ῶ ν Μ α θ η-
τ ῶ ν· διὸ ἐξέδωκεν ἕτερον ἐπιδιωρθωμένον ἐν μέρει συμφῶ-
νως πρὸς τὴν ἐπίκρισιν, ἐπιμαρτυρόμενος ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ
γνήσιον (καί τοι καὶ αὐτὸ πατρῷζει, ὅπου τῆς κεφαλῆς τοῦ
γεννήτορος φέρει τὰ σύμβολα), αὐτὸ, φωνάζει, εἶναι τὸ ἀλη-
θές, τὸ αὐτότατον κύημα αὐτοῦ· καὶ ὅμως οὔτε οἱ συντάκται
τοῦ Πανελληνίου (ἐτέραν ἔχοντες ἐντολὴν καὶ ἀποστολὴν) ἤ-
θελον ὀρεχθῆ νὰ παραμορφώσωσι τὸ τοῦ Παπασιλλώτη ἐπί-
γραμμα, οὔτε ὁ ἀξιότιμος γερουσιαστὴς Κ. Δ. Α. Κουντου-
ριώτης ἠρνήθη ποτὲ, ἀλλ' αἰείποτε ὡμολόγησε καὶ ὁμολογεῖ
ὅτι ὁ αἰδὴμων Παπασιλλώτης ἔ π ε μ ψ ε μετὰ τὴν ἐκδοσιν
τοῦ Ἐπιδορπίου, τὸ ν ἄ ν θ ρ ὠ π ο ν αὐ τ ο ὕ εἰς τὴν οἰκίαν

(1) Ὁρα Ἐφημερ. Μαθητῶν ἀριθ. 115.

τοῦ Κ. Δ. Λ. Κουντουριώτη καὶ ἔλαβεν ὁπίσω τὸ ἐπικριθὲν ἐπίγραμμα· μεθ' ἡμέρας δὲ ἀνταπέστειλεν ἕτερον (τὸ ἀρχαιοτρόποις γεγραμμένον γράμμασι, δηλ. τὸ ἐσχάτως ἐν τῇ Ἀθηνᾷ ἀριθ. 2241 καὶ ἐν τῷ ἀριθ. 115 τῆς τῶν Μαθητῶν Ἐφημερίδος τὸ δεύτερον δημοσιευθέν).

§ 5. Ἐκ τῆς ἀντιπαραβολῆς ἀμφοτέρων τῶν ἐπιγγραμμάτων πρὸς ἄλληλα, ἐνθα αἱ ἐκτοπισθεῖσαι καὶ τροποποιηθεῖσαι λέξεις τοῦ πρωτοτόκου καὶ αἱ ἀντικαταστήσασαι αὐτὰς τοῦ δευτερογόνου ἐκδίδονται κυρτότυποι, καταδεικνύεται ἡ αἰδημοσύνη τοῦ Παπκσιλλώτου καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ· οἷον,

1. Τὸ ἐπίγραμμα τοῦ Σεπτεμβρίου 1854.

Γῆ μὲν Ἀχαιῖς ἀκούεται Ἡρώων γενέτειρα
 Πᾶσα, μίαν δὲ πέτρην κίον' ἐλευθερίᾱς
 Στήσατο δαίμων ἐν πελάγεσσιν, ρῆσον Ὑδραίην
 Ἦτε σάωσε κακῆς Ἑλλάδα δουλοσύνης,
 Λάζαρον εὔτε μέγαν Κουντουριώτην ἕνα θρέψεν
 Φῶθ', ὃς ἔην ἀρετῇ φέρτατος ἡμιθέων.

2. Τὸ Ἀπριλιάτικο ἐπίγραμμα (1855).

Γῆ μὲν Ἀχαιῶν ἡρώων λέγεται γενέτειρα
 Πᾶσα, μίαν δὲ πέτρην κίον' ἐλευθερίᾱς
 Στήσεν ὁ δαίμων ρῆσον Ὑδραίην ἐν πελάγεσσιν,
 Ἦτε σάωσε κακῆς Ἑλλάδα δουλοσύνης,
 Λάζαρον εὔτε μέγαν ΚουντουρΓιώτην ἕνα θρέψεν
 Φῶθ', ὃς ἔνῃ (1) ἀρετῇ φέρτερος ἡμιθέων

§ 6. Ὁ ἴδιος Παπκσιλλώτης ὁμολογεῖ ἐν τῇ Ἀθηνᾷ ὅτι »μόνα τὰ τοῦ πρώτου στίχου λάθη ἐξεῖρήσαν μὲν τότε ἐν βίᾳ τοῦ Καλάμου (καλάμου δηλαδὴ), διωρθώθησαν δ' ἘΠΕΙΤΑ»· ἐν ἄλλαις λέξεσιν ὁμολογεῖ καὶ κηρύττει ὅτι ὁ πρῶτος στίχος δὲν διεφθάρη ὑπὸ τινος, ἀλλ' ἦτο οἷος ἐπεκρίθη· οἷον, »Γῆ μὲν Ἀχαιῖς ἀ-

(1) Κατὰ τυπογραφικὴν παραδρομὴν, ἀντὶ ἑν.

κούεται ἡρώων γενέτειρα» ὥστε οὐδεὶς οὐδαμῶς οὐδεμίαν τῶν τοῦ πρώτου τούτου στίχου χαρίτων ἐκ κακοβουλίας, οὔτε διέφθειρεν οὔτε παρέμωρψε· ἀλλ' ὁ ἴδιος Παπασιλλῶτης διορθῶν Ἐπειτα αὐτὸν, ἀντικατέστησε τὸ ἀνήκουστον ἀκούεται διὰ τοῦ λέγεται· δηλ. ὡς ἄλλος θαυμαστοποιὸς σχοινοβάτης ἑαυτὸν μὲν ἀνέδειξε Καπιταντελ-λαπαντιέρα, τὴν δὲ Ἑλλάδα Πραγματευτάδικον Γροῦππον, τὸ δὲ ἐπίγραμμα, Πόλιτσα ντι κάρικο *dice essere*· ὥστε ἡ Ἑλλάς δὲν εἶναι πλέον, δὲν ὁμολογεῖται ἡρώων γενέτειρα, ἀλλὰ λέγεται, *dicesi* ἢ *dice essere*. Μπόσικος λοιπὸν ὁμολογεῖ ἐκὼν ἄκων ὅτι εὗρέθη ὁ Παπασιλλῶτης εἰς τὸν πρῶτον στίχον, μπόσικος εἰκότως εὗρέθη καὶ εἰς τὸν δεύτερον καὶ τρίτον, μπόσικος καὶ εἰς τὸν τέταρτον καὶ πέμπτον, μπόσικος καὶ εἰς τὸν ἕκτον· ἀλλὰ τὸν νοθολόγον τοῦτον ἕκτον στίχον, ἐγνησίωσεν εὐτυχῶς καὶ συνέσφιγγεν ἀραρότως ἀντικαταστήσας τὸ ὑπερθετικὸν φέρτατος διὰ τοῦ συγκριτικοῦ φέρτερος ἡμιθέων, τοῦ δὲ πέμπτου στίχου τὴν ἔννοιαν συνέπηξε στερόως, περιελείψας τῇ χρονικῇ σημασίᾳ τὸ Εὐτε, καὶ παραλιπὼν ἀλυτάρων τὸν τε τοῦ ἐν τῷ τετάρτῳ στίχῳ ἦτε, διὰ τὰ χοροπηδᾷ οὕτω ὁ τε ὡς εἰς ἱππόβοτον πεδῖον ἀγαλλόμενος, καὶ τὰ τὸν καμαρόνη ὁ φιλόλογος, ὁ γεώγραφος, ὁ ἀρχαιόλογος παπάκης του.

§ 7. Πρὶν δ' ἡ καταπύση ὁ αἰδῆμων Κ. Γ. Παπασιλλῶτης τὸν λόγον αὐτοῦ, ἐν ᾧ οὔτε ἀξιοσεβάστου ἀνδρὸς ὁμολογουμένως σύμπασαν τὴν Ἑλλάδα ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας εὐεργετήσαντος ἐφείσθη, οὔτε ἠδέσθη ἄνδρα κεκτημένον οὐ μόνον φιλοπατρίαν, ἀλλὰ καὶ περίνοιαν καὶ φιλάνθρωπίαν, ἐξέθορεν ἕτερός τις διὰ τοῦ Πρωῖνου Κήρυκος, χεῖρ' ἀσύμβολον εἰωθὼς προσβάλλειν βορᾷ, ἐπιδείξιν ἧς ἔτυχεν ἀγωγῆς πρὸς ἅπαντας τοὺς ἀγνοοῦντας, μάλιστα δὲ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῷ φθεγγομένους ποιούμενος, ὥστε εὐκόλως ἕκαστος νᾷ

ἐννοήσῃ καὶ πάλιν ἐκ τῶν μαθητῶν τὸν διδάσκαλον, ὡς τὸ δένδρον ἐκ τοῦ καρποῦ γινώσκεται. Πάντα δὲ ταῦτα, ὅπως οἱ μὲν ἄλλα μέλει, εἰς τὴν προτέραν οὗτοι ἀδιάσειστοι μείνωσι δόξαν, ἐγὼ δ' ἀφείς τὸν σκοπὸν, ἐνέγκω δίκην βαρβάρων πυκτευόντων τὰς χεῖρας ὅπου ἄν τις πατάξῃ (1).

§ 8. Ἀνεγίνωσκον ἀταράχως τὰ γραφόμενα κατ' ἐμοῦ καὶ ἀνεζήτουν ἐν αὐτοῖς προσοχῆς τι ἄξιον, ἀλλ' οὐδὲν ἕτερον εὔρον, εἰμὴ ὅτι δύο ἢ τρεῖς τοῦ ἐπιδορπίου τυπογραφικαὶ παραδρομαὶ πρόφασις ἀμυθήτων κατ' ἐμοῦ συκοφαντιῶν καὶ κακολογιῶν ἐγένοντο· τοῦθ' ἔνεκα καὶ ἀνεξικακῶν ἠλέουν τὸν Σουτσοκρούστην καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ὅτι τοιούτων ἔτυχον ὑπερασπιστῶν· ἐνῶ δὲ περιέμενον καὶ τοῦ δευτέρου τὴν κόπασιν ἢ μᾶλλον τὴν τοῦ προκληθέντος Σουτσοκρούστου περὶ διαγωνισμοῦ δήλωσιν, ἀνέγων παρὰ προσδοκίαν τὸ ἐν τῇ δευτέρᾳ σελίδι τοῦ παρόντος πονήματος προτεταγμένον παράρτημα τοῦ ἀριθμοῦ 113 τῆς Ἐφημερίδος τῶν Μαθητῶν, ἐν ᾧ ὁ Κ. Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος δὲν κατασκευάζει τὰ ἀνασκευασθέντα Σούτσεια, δὲν ἀπαντᾷ πρὸς ἃ ἐν παρόδῳ περὶ αὐτοῦ ἐν τῷ ἐπιδορπίῳ ἐρρήθησαν, ἀλλ' ἐκφρων καὶ ἐκτὸς ἑαυτοῦ γενόμενος ὁ ἄνθρωπος, ἐξερεύγεται κατ' ἐμοῦ μυρία ὄνειδη καὶ ψεύδη, μ' ἀποκαλεῖ ἀντευαγγελικόν, ἀπάνθρωπον, ἀγύρτην, ἀθεόφοβον, συκοφάντην, ψεύστην, μοχθηρὸν, ταραξίαν, ἀσυμβίβαστον, θερσίτην, ἐκδιωχθέντα ὅπου καὶ ἂν ὑπῆρξα διδάσκαλος, κόνδυλον ἐν Κωνσταντινουπόλει λαβόντα ὑπὸ τοῦ Πατρόκλου (2), ξυλοκοπηθέντα ἡμέρας μέσης ἐν τῷ Σταυροδρομίῳ, ἀπατήσαντα τὴν Κυβέρνησιν, οἰηματίαν καὶ ἐπὶ τοσοῦτον περιτετριφότα τὸ μέτωπον ὥστε νὰ γράψω ἐν μέ-

(1) Δημοσθ. Φιλ. Α'. XII. 3.

(2) Καθηγητοῦ τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων καὶ διευθύνοντος νῦν τὴν ἐν Σταυροδρομίῳ Ἑλλην. Σχολὴν τῶν Εἰσοδίων.

ταῖς Ἀθήναις ὅτι ἔσωσα θρόνον καὶ πατρίδα, πὶ τέλους δὲ μαινόμενον καὶ χρήζοντα ἐλλεβόρου, διὸ καὶ ἐπισφραγίζει τὴν σεμνορρήμονα ἀπάντησιν αὐτοῦ ὁ χρηστολόγος οὗτος διὰ τοῦ, Ἰ γ ί α ι ν ε.

§ 9. Πρὸς τὸν Κ. Σκαρλάτον Δ. Βυζάντιον ἀπονέμω μὲν τὴν ἀπαιτουμένην εὐγνωμοσύνην δι' ὅσας μὲ περιεκόσμησεν ἐπωνυμίας, τολμῶ δὲ νὰ εἶπω πρὸς αὐτὸν ταπεινῶς ὅτι ἀπορῶ διὰ τί ἀπεσιώπησε καὶ εἴτι ἔπαθον διατελέσας ἑπταετίαν καθηγητῆς ἐν τῷ Β. Διδασκαλείῳ, εἴτι, γυμνασιάρχης Ναυπλίας, εἴτι, Διευθυντῆς τῶν δημοδιδασκαλείων τοῦ Κράτους ὅπως ἀποδώσῃ τὴν βιογραφίαν μου πισὴν, ὡς ἀνδριάντα κατὰ συγγραφὴν· ἀλλὰ καὶ ταῦτα θέλω ἀναπληρώσει ἐγὼ αὐτὸς πρὸς εὐχαρίστησιν καὶ ἡσυχίαν τοῦ κυρίου Σκαρλάτου Δ. Βυζαντίου. Διὸ πρὸς πάντα τὰ εἰρημένα καὶ μυρία ἄλλα, ὧν γέμει τὸ Παράρτημα τοῦ Σκαρλάτου ἀπαντῶ τὰ δέοντα ὅσον οἶόν τε ἐπιτομώτερον, πεποιθὼς ὅτι καὶ ἐξ αὐτῶν ἕκαστος τῶν ἀναγνωστῶν οὐδαμῶς θέλει δυσκολευθῆν' ἀνακαλύψῃ τὴν ἀλήθειαν.

§ 10. Ἐν τούτοις καὶ ἂν ὑποτεθῇ ὅτι ὅσα ἀποδίδει πρὸς ἐμὲ ὁ Κ. Σκαρλάτος εἶναι ἀληθῆ, ἦτο, νομίζω, πάντῃ ἀνοίκειον πρὸς αὐτὸν, ἐν ᾧ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Ἑλλάδι ἐγκαταστάσεως αὐτοῦ μέχρι τῆς συγγραφῆς τοῦ Παραρτήματός του ἀπέχει διὰ τὸν παρεληλακότα αὐτοῦ βίον, ὡς λέγει, ὑπόληψιν σεμνοβίου καὶ χρηστοθήτους πολίτου, νὰ ἐμπέσῃ εἰς τοιαύτας ἐκφράσεις, ἔνεκα τῶν ὁποίων καὶ αὐτοὶ οἱ οἰκεῖοι αὐτοῦ καὶ φίλοι, ἐξαιρουμένων τῶν ὅσοι ἐνησμενίσθησαν νὰ «τὸν β γ ἄ λ ο υ ν ς ὁ μ α ῖ τ ἄ π ι,» κατεδίκασαν αὐτὸν, ἐρυθριῶντες ὅσάκις λόγος περὶ τῆς ἀπαντήσεως τοῦ Σκαρλάτου Δ. Βυζαντίου ἐγένετο· ἐγὼ αὐτὸς (καὶ μαρτύρομαι τὴν ἱερὰν ἀλήθειαν), ἐγὼ αὐτὸς ὁ τοσοῦτον ψευδῶς, ὁ τοσοῦτον ἀπανθρώπως, ὁ τοσοῦτον βαναύσως διακωμωδούμενος οὐδαμῶς ἠθελον πιστεύσει ὅτι ἔργον τοῦ κυρίου Σκαρλάτου Δ. Βυζαν-

τίου εἶναι τὸ μνημονευθὲν Παράρτημα, ἀνίσως ἀνυπόγραφον πρὸς με πεμπόμενον συνωδεύετο καὶ αὐτογράφῳ τοῦ Κ. Σ. Δ. Βυζαντίου ἐπιστολῇ ὅτι εἶναι ἴδιον αὐτοῦ σύνταγμα. Τοσοῦτον ἐπιδεξίως ἐρρύθμισεν εἰς τὴν προσποίησιν ἅπαντα τὸν παρεληλακότα αὐτοῦ βίον ὁ σεμνολόγος Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος· ἀλλ' «οὐκ ἔστι κρυπτόν θ' οὐ φανερόν γενησεται (1)». Ἀπροσδόκητος ἐνίοτε περιστάσις ἀποκαλύπτει τὸν ἐν μηλωτῇ περιερχόμενον λύκον· ἦτο, φαίνεται, προωρισμένος περίεργός τις περιστάσεων συνδυασμός, ὅπως ἐπὶ τέλους προσκληθῇ ἡ σύνταξις τοῦ ἐπιδορπίου, καὶ δι' αὐτοῦ, ὡς ὁ κίβδηλος χρυσὸς διὰ τῆς λυδίας λίθου, ἐξελεγχθῇ μὲν ἡ ἀγυρτίς, γνωρισθῇ δὲ ἡ κεκαλυμμένη ἀλήθεια, ὃ δ' ἐπὶ τριακοστὸν πρῶτον ἔτος διὰ τὸν παρεληλακότα αὐτοῦ βίον ἀπολαβὼν τοῦ χρηστοῦ, τοῦ ἐναρέτου, τοῦ σεμνοῦ ἀνδρὸς τὴν τοῦ Κοινοῦ ὑπόληψιν, φωραθῇ τίς εἶναι ἀληθῶς· «οὐκ ἔστι κρυπτόν, θ' οὐ φανερόν γενησεται».

§ 11. Τιμῶν εἰλικρινῶς (εἰ καὶ ἐξ ἀπάτης) τὸν πρὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ μνημονευθέντος Παραρτήματος Σκαρλάτον Δ. Βυζάντιον καὶ ἐλεῶν ἐν συνειδήσει τὸν μετὰ τὴν δημοσίευσιν, θέλω γράψαι, ὡς εἶπον, ὀλίγα, καὶ ταῦτα ὑπὲρ μόνης τῆς ἀληθείας, τῆς ὁποίας ἐκ παίδων θιασώτης, ἤδη εἶμαι γεγεννημένος θυμῷ· θέλω ἀναγκασθῇ νὰ εἶπω ὀλίγα τῶν πολλῶν, ἃ ἔκρυπτον καὶ ἐσιώπων οὐδαμῶς ἀνεχόμενος νὰ παρπικράνω τινὰ, καί περ πολλὰ πηθὼν καὶ ὑπομείνας· θέλω ἀποχαιρετήσῃ ἐν τισι τὴν σιγὴν· διότι ἐπέστη ὁ καιρὸς, ὅτε εὐλαβούμενος μὴ μεγαλοῤῥημονήσω, θέλω καταμαρτυρήσῃ αὐτὸς ἐμαυτοῦ ὅτι εἶναι ἀληθῆ, ὅτι εἶναι πράγματα ὅσα οἱ καταδιώξαντές με δωρεάν, περὶ ἐμοῦ λάθρα καὶ ἀναφχνδὸν ἰδίᾳ τε καὶ κοινῇ χαριέντως πάνυ περιεθρύλλησαν. Ταύτης δέ μου τῆς παρρησίας τὴν αἰτίαν δίκαιον εἶναι νὰ ἔχη ὁ τοι-

(1) Λουκ. Η'. 17.

αύτην ἀνάγκην ἐνστησάμενος. Καλῶν δ' ἐνώπιον τῆς ἱερᾶς ἀληθείας πάντα τίμιον, καὶ ἐξορκίζων αὐτὸν ἐν τῷ ὀνόματι τοῦ Μεγάλου Θεοῦ νὰ μ' ἐλέγξῃ ἀνίσως ψεύδομαι, ἐξαιτούμαι συγγνώμην παρὰ παντός, ὅντινα καὶ ἂν μνημονεύσω ἐν τῷ παρόντι ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, ἂν μεταχειριζόμενος τὸ δίκαιον τῆς ἀτομικῆς μου ὑπερασπίσεως, προσβαλλομένου ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν τοσοῦτον ἀσπλάγχχνως καὶ ἀδίκως, ἐξιστορήσω τὰ πράγματα, ὡς συνέβησαν. Τῆς χριστιανικῆς ἠθικῆς ἔργον ἦτο μέχρι τοῦ νῦν νὰ σιγήσω, τῆς δικαιοσύνης ἴδιον εἶναι ἤδη παρρησία νὰ λαλήσω· πέποιθα δὲ ὅτι ἡ παρρησία μου αὕτη θέλει εἶσθαι διττῆς ὠφελείας, ἀτομικῆς καὶ γενικῆς φερέγγυος.

§ 12. Ἀρχόμενος ὁ Κ. Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος τῶν κατ' ἐμοῦ λοιδοριῶν, ἐπιχειρεῖ ἐκ τοῦ ἐν σελ. 72 τοῦ Ἐπιδορπίου ἐξῆς χωρίου. «Καὶ εὐαγγελικῶς καὶ ἀνθρωπίνως πᾶς χλευασμὸς ἄνευ λόγου ἀποτεινόμενος πρὸς οἷονδήποτε, εἴμῃ οὗτος εἶναι ἀγύρτης, συκοφάντης καὶ ψεύστης, εἶναι ἀνελευθέρου ἀγωγῆς ἀπόδειξις καὶ ἰδιάζων χαρακτήρ ἀνθρώπου ῥιπτοῦντος ἐαυτὸν εἰς τὸν βόρβορον διὰ νὰ καταχράνη προῖκα ἐτέρους ἐπὶ τὸ γελειότερον»· θέλομεν ἰδεῖ.

§ 13. Μετὰ τοῦτο καταστρόνει ὡς ἐπὶ πῖνακος τὰ ἐαυτοῦ ἐγκώμια, τὴν προκοπὴν, τὴν ὑπόληψιν καὶ τὴν ἐτοιμογραφίαν, ἣν καὶ ὁ Κ. συντάκτης τῆς τῶν Μαθητῶν ἐφημερίδος ἐν τῷ μνημονευθέντι ἀριθμῷ (113) αὐτῆς συνίστησι· μετὰ δὲ τὰ ἐγκώμια αὐτοῦ καὶ τοὺς ἐπαίνους συρράπτει ὁ Σκαρλάτος τὰ κατ' ἐμοῦ ὀνειδίδη, τὰς αἰτίας, τὰ σκώμματα τὰ ψεύδη, τὰς λοιδορίας, τοὺς χλευασμοὺς, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, συμφορῶν πᾶν ὅ,τι ἀνάρμοστον εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτοῦ καὶ ἀνοίκειον εἰς τὴν ὑπόληψιν αὐτοῦ, καὶ κατασκεδάζων ἐμοῦ ἐκ περιουσίας πᾶν ἀπόρρητον, ἐπιδεικνύμενος οὐχὶ τῶν βωμολόχων (ἢ τσαπκινιῶν) τῆς Χάλκης καὶ τοῦ Νεοχωρίου τὴν χρηστοθήειαν, ἀλλὰ τῶν ἐν ταῖς Λίτραις τῆς Κωνσταντινουπό-

λεως ἀποκατεσταμένων κατσίβελων (1) τὴν εὐγένειαν, ἢ μᾶλλον τί ἐστὶ Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος.

§ 14. Καὶ ἐξ αὐτῆς μὲν τῆς φύσεως τῶν κατ' ἐμοῦ εἰρημένων δυνατὸν νὰ συμπεράνῃ ἕκαστος τὴν τοῦ Σκαρλάτου κοσμιότητα, καὶ ὅτι οὐδεμία οὔτε ἀλήθεια οὔτε δικαιοσύνη ἐμφαίνεται ἐν τοῖς λόγοις αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ οὕτω καλὸν εἶναι νὰ ἐξετασθῇ καθ' ἕνα ἕκαστον αὐτῶν καὶ μάλιστα ὅσα περὶ τοῦ ἀσυμβιβάστου τρόπου μου, ὅσα περὶ τῆς μεγαλαυχίας μου ὅτι ἔσωσα θρόνον καὶ πατρίδα, καὶ ὅσα περὶ τῆς ἐκ πάντων τῶν μερῶν ἐπονειδίστου, ὡς διατείνεται, ἀπελάσεώς μου κατεψεύσατο, τὰ ἔνδικα παθήματα αὐτοῦ μετὰ τῶν πράξεων ἐτέρου ἀνατιθεῖς εἰς ἐμέ.

§ 15. Διορισθεὶς καθηγητὴς εἰς τὸ ἐν Ναυπλίᾳ Γυμνάσιον κατὰ προτροπὴν μάλιστα τοῦ τότε Γυμνασιάρχου Κ. Λεοντίου Μ. Ἀναστασιάδου, ἐφιλοτιμήθην νὰ δικαιώσω τῆς Β. Κυβερνήσεως τὴν ἐκλογὴν, ἐκπληρῶν μὲν ἀόκνως τὰ ἐπιβεβλημένα εἰς ἐμέ καθήκοντα, πειθόμενος δὲ καὶ τιμῶν ἔπαξίως τὸν προϊστάμενόν μου, πρὸς δὲ τοὺς μαθητὰς φερόμενος, ὡς ὀφείλει ἕκαστος ἐμπεπιστευμένος τῆς Ἑλληνικῆς νεότητος τὴν διάπλασιν· διὰ δὲ τὴν ἐπιτυχίαν μου ταύτην καὶ τὴν διαγωγὴν ἣ μὲν Σ. Κυβέρνησις μοι ἀνέθηκε καὶ τὴν διδασκαλίαν τῆς Γαλλικῆς γλώσσης, ἣν ἀνεδέχθην προθύμως καὶ ἀμισθί, ἣ δὲ Διοίκησις τοῦ ἐν Ναυπλίᾳ πυροβολικοῦ μὲ προσέλαβε Καθηγητὴν τοῦ ἐντίμου σώματος τῶν ἀξιωματικῶν.

§ 16. Παρὰ διαφόρων οἰκογενειῶν τῆς Ναυπλίας ἐμάνθανον ὅτι ὁ προϊστάμενός μου σφοδρῶς ἐναντίον μου καταφέρεται· ὁ ἐκ Μάστητος Κ. Ἄνδρ. Πέπας, οἰκεῖος τότε τοῦ Κ. Λεοντίου καὶ μαθητὴς τοῦ διδασκτῆριον ἦλθε πολλάκις πρὸς με καὶ μ' ἐβεβαίωσεν ὅτι ὁ Κ. Λεόντιος ὑπενεργεῖ διὰ τῶν μαθητῶν ἄλλως τε καὶ ἐπὶ ἀμοιβῇ ὑποτροφίας ἀναφορὰς ἐναν-

(1) κανσίπελος!==(καίω-pelem)=κίθιοψ=κατσίβελος!!

τίον μου· περὶ τοῦ ἰδίου ἀντικειμένου ἐβεβαιώθην καὶ παρ' ἄλλων πολλῶν μαθητῶν, προτρεπόντων με μετ' ἀγανακτήσεως νὰ πράξω τὰ ἴσα καὶ δὲν ἀποτυγχάνω· ἀλλ' ἐγὼ ἐδυσκολευόμην ν' ἀποδώσω εἰς τὸν ἄνθρωπον τηλικαύτην τῶν καθηκόντων αὐτοῦ παραγνώρισιν· πρὸς τοὺς μηνυτὰς ἀπήντησα, καὶ ἀπήντησα κατὰ συνείδησιν, ὅτι δὲν βλέπω ἐμαυτὸν τοιαύτης παρὰ τῷ Λεοντίῳ χάριτος ἄξιον· ὅτι τὸν Γυμνασιάρχην ὀφείλομεν ἅπαντες νὰ σεβώμεθα καὶ ὡς προϊστάμενον καὶ ὡς πρεσβύτερον, κτλ. ὁ Κ. Ἀνδρέας Πέπας ζῇ καὶ δύναται νὰ ὁμολογήσῃ κατὰ συνείδησιν ἀνίσως ψεύδομαι· οἱ μνημονευθέντες μαθηταὶ ἔχουσιν ἤδη πλήρη γνῶσιν τῆς διαγωγῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν καὶ δύνανται νὰ μ' ἐλέγξωσιν ἀνίσως ψεύδομαι· ὁ τότε Νομάρχης Ἀργολίδος Κ. Φρ. Μαῦρος δύναται κατὰ συνείδησιν νὰ ὁμολογήσῃ τί ἀπήντησεν εἰς τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Γεώργιον ἐρωτήσαντα αὐτὸν ἂν πρέπη νὰ ὑπογράψῃ εἰς τὴν ἀναφορὰν, εἰς τὴν ὁποίαν τινὲς, προεξάρχοντος τοῦ Κ. Γ. Σταματάκη, τὸν προέτρεπον.

§ 17. Ἀποτυχὼν ν' ἀναστατώσῃ τὴν τάξιν μου ὁ Κ. Λεόντιος, ὡς εἶχεν ἐπιτύχει τὴν τῶν Λατινικῶν ὑπὸ τὸν Καθηγ. Ράους, μοὶ διεύθυνε διὰ τοῦ κλητῆρος ὕβριστικόν τι γραμματίον, ἀποπειρώμενός μου ἀνίσως γνωρίζω νὰ γράφω Ἑλληνιστὶ ὅπως διενεργήσῃ τὰ ἐκ τούτων· λαβὼν τὴν δέουσαν ἀπάντησιν, καθησύχασε· πάλιν δὲ μετ' οὐ πολλὰς ἡμέρας κυριευθεὶς ὑπὸ τοῦ διδασκαλικοῦ αὐτοῦ πυρετοῦ, προσκαλεῖ ἐν ἀγνοίᾳ μου τοὺς μαθητὰς τῆς τάξεώς μου νὰ παρευρεθῶσιν ἐν ῥητῇ ὥρᾳ καὶ ἡμέρᾳ εἰς τὸ τῆς παραδόσεως δωμάτιον, καὶ ἀπόντος ἐμοῦ ἤρξατο μεγαλοφώνως νὰ λέγῃ πρὸς τοὺς μαθητὰς ἐναντίον μου τὰ ἐξ ἀμάξης, καὶ νὰ προτρέπῃ αὐτοὺς ἀναγκαστικῶς ν' ἀποскиρτήσωσιν ἀπὸ τῆς τάξεώς μου καὶ ὑπάγωσιν εἰς τὴν ὑπέσχετο ὅτι θέλει συστήσει δευτέραν τάξιν· διότι, ἐφώναζες, θέλουσι λησμονήσῃ ὅσα αὐτὸς τοὺς εἶχε διδάξει. Οἱ ζῶντες ὅπουδῆποτε, ΚΚ. Νάρκιστος Μορφινὸς, Προκόπιος

Γεωργίου, Ἱερεμίας Καζάκος, Φιλόθεος Οἰκονομίδης, Συμεων Ροδόπουλος, κτλ. καὶ οἱ Κύριοι Κ. Βουσάκης, Ν. Ι. Σακελλαρίδης, Δ. Καλαμβοκίδης, Αν. Κορφιωτάκης, Ν. Μ. Πρωτοπαπᾶς, Λουκ. Καραλίβανος, Γ. Λεώπουλος, Δ. Ὀρφανίδης, Π. Σχίζας, Ἡλίας Κοπανίτσας, Μιχαήλ Δρίβας, Γ. καὶ Κ. Ἡλιάδαι, καὶ πάμπολλοι ἄλλοι μαθηταὶ τῆς τάξεώς μου δύνανται ἐν συνειδήσει νὰ ὁμολογήσωσι καὶ μ' ἐλέγξωσιν ἀνίσως ψεύδομαι.

§ 18. Εἰδοποιηθεὶς περὶ τοῦ ἐνεργουμένου ἀτοπήματος ὑπῆγον εἰς τὴν παράδοσιν, κατέλαβον τὸν Κ. Λεόντιον διενεργοῦντα τὰ εἰρημένα παρόντων καὶ διαπορουμένων τῶν τε Καθηγητῶν Χ. Βενάρδου καὶ Ἐμ. Ψύχα, καὶ τοῦ Σχολάρχου, Θ. Περγαμηνοῦ, προσῆλθον πρὸς τὸν προϊστάμενόν μου, παρεκάλεσα δημοσίᾳ τὸν ἄνθρωπον ν' ἀπομακρυνθῇ τοιοῦτου ἔργου ἀντιβαίνοντος εἰς τὸν ὀρθὸν λόγον, εἰς τὸν κανονισμόν, εἰς τὸν νόμον καὶ ἔχοντος δυσχρέστους καὶ ὀλεθρίους συνεπείας· ἀλλ' ὁ Λεόντιος ἐνέμενεν εἰς τὸ σχέδιόν του· διότι εἶχε διενεργήσει νὰ καταχωρισθῶσιν ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ μόνου ἐν τοῖς ἀριθμοῖς 289 καὶ 340 τῆς Ἀθηνᾶς πολλὰ περὶ τοῦ φιλησυχου τρόπου αὐτοῦ καὶ τῆς ἐμοῦ ἰδιοτροπίας· ὅ,τι ὀρθὸν ὅ,τι ἀξιοπρεπὲς ὑπέβαλλέ τις πρὸς τὸν Λεόντιον, τοῦτο ἀντὶ νὰ συνετίσῃ τὸν ἄνθρωπον καθίστα αὐτὸν τραχὺν καὶ ἀκάθεκτον· ἀκαθεκτότερος δὲ ἐγίνετο ὁ Λεόντιος ὅσῳ περισσοτέραν παρά τῳ τότε Ὑπουργῷ ἀπελάμβανεν ὑπόληψιν τρελλοῦ μὲν, ἀλλ' ἐναρέτου ἀνθρώπου· ἐτέραν θεραπεῖαν τοῦ φουομένου κακοῦ δὲν ἔβλεπον, εἰμὴ διδοῦς τόπον τῇ ὀργῇ νὰ ζητήσω μετὰθεσιν, ἐλπίζων ν' ἀποδείξῃ ὁ χρόνος τί ἐστὶ Λεόντιος Μ. Ἀναστασιάδης· ἡ δέησίς μου εἰσηκούσθη καὶ δυνάμει τῆς μὲν ὑπ' ἀρ. 2038 ὑπουργικῆς διαταγῆς μετετέθην εἰς τὸ Β. Διδασκαλεῖον καθηγητῆς, τῆς δὲ ὑπ' ἀρ. 3452 πύξήθη ὁ μισθός μου ἀπὸ 200 εἰς δρ. 280, διὰ τὸν ζῆλον, τὴν προθυμίαν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν σπουδαίων κα-

θηκόντων μου, ὡς λέγει τὸ ἐπίσημον γράμμα, καὶ ὡς περὶ τούτων ἀπάντων καὶ τῶν λεπτομερειῶν αὐτῶν μαρτυροῦσιν ἀναμφισβητήτως τὰ ἀρχεῖα τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν, αἱ ἐκθέσεις τῆς Γ. Διευθύνσεως τῶν Δημοδιδασκαλείων καὶ αὐτὸς ὁ ὁδηγὸς τῆς μεθόδου.

§ 19. Ἀλλ' ὁ Κ. Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος ὁ ἐπὶ χρηστότητι ἡθῶν καυχώμενος, ὁ δυνάμενος ἔκ τε τῆς νῦν θέσεως αὐτοῦ καὶ τῆς πρὸς τὸν Κ. Α. Ρ. Ῥαγκαβῆν (Σύμβουλον τότε τοῦ Ὑπουργείου) σχέσεως νὰ γνωρίζῃ τὰ πάντα καὶ μὴ παρέχῃ λόγων δικαίων ἀφορμὰς εὐλόγους, κρύπτει τὴν ἀλήθειαν, διαστρέφει τὰ πάντα, καταφρονεῖ ἐπισήμων ἐγγράφων, ἀσπάζεται τὴν ἰδέαν τοῦ Κ. Γ. Σιγαρά (1) καὶ Κ. Δ. Μαυροφρύδου, πολλὰ ἔτη μετὰ τὰ γεγονότα ἐπιδημησάντων ἐν τῇ Ἑλλάδι, ἀποδέχεται ὅσα ἐν τῷ Πρωϊνῷ Κήρυκι ἐξ ἀμηχανίας καὶ ἀδημονίας ἀναμασσῶσι διὰ τοῦ ὑπευθύνου αὐτῶν τε ζιχαχτάρη λυρήματα οἱ μειρακιευόμενοι γέροντες, ἐγκολποῦται ὅσα διὰ τῆς Ἀθηνᾶς ἐκσφενδονᾷ ἐπ' ἐμὲ ὁ αὐτοκράτωρ αὐτῶν ἀντιπρόσωπος Κ. Γ. Παπασιλλώτης, ἀδιαφορεῖ ἀνίσως διακυβεύει τὸν ἀκάματον αὐτοῦ Λεόντιον, ἀνίσως ἀναθεατρίζει ἐχυτὸν, καὶ μετὰ πάσης ἀταρχξίας βοᾷ περὶ ἐμοῦ τὰ ἐξῆς (§. ιδ',) « διασεῖεις τὸ Γυμνάσιον τοῦ Ναυπλίου, καὶ πο- » τίζεις χολὴν καὶ ὄξος τὸν ἀκάματον Λεόντιον, καὶ διώ- » κεις ἐκείθεν.

§ 20. Εἰ καὶ τὰ ἀφελῶς καὶ εἰλικρινῶς ὑπ' ἐμοῦ ἐκτεθέν-
τα γνωρίζουσιν εἰς ἕκαστον τίς ἀσυμβίβαστος καὶ ταραξίας,

(1) Ὁρ. Ἐφημερ. τοῦ Φίλου τοῦ Λαοῦ 1847. ἀρ. 449. Μόνον ὅσα ὁ ὑπὸ τοῦ Γραμματοφάγου κατηχηθεὶς Κ. Γ. Σιγαράς συκοφαντεῖ ὅτι διέλυσα τὸ Σχολεῖον τοῦ Κουρούτσесμε, ἀπεσιώπησεν ὁ Κ. Σκαρλάτος, διότι καὶ αὐτὸς ἦτο εἰς τῶν ὑποκινήσαντων τοὺς μαθητὰς ἐπὶ τὸν διδάσκαλον ὑπὲρ τινος ἐλλοχών-
τος τὴν θέσιν, καὶ διότι ὁ Κ. Ἰ. Τασαῖος καὶ Α. Κεφαλᾶς συμμαθηταί μου τότε ἐν τῇ ἀνωτάτῃ τάξει, ἤθελον διακηρύξαι ὅτι οἱ τρεῖς ἡμεῖς μόνοι ἐδείξαμεν ὑπὲρ τοῦ ἀοιδίμου ἡμῶν εὐεργέτου καὶ διδασκάλου Κ. Σεργίου Μυστάκη τοῦ Πινδίου, τί ἐστὶν εὐγνωμοσύνη μαθητοῦ πρὸς διδάσκαλον.

τίς ἰδιότροπος καὶ φίλερις, καὶ ὁμῶς πάλιν θέλω ἐπανέλθει εἰς τὰ τοῦ Ναυπλίου διὰ τὸν Σκαρλάτον καὶ χάριν αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας. Ἀναβοᾷ λοιπὸν μετὰ στόμφου θρασύτητος καὶ ἀναιδείας ὁ Σκαρλάτος ὅτι ἐδιώχθη ἐκ τοῦ Ναυπλίου, ὡς εἰ ἐκούσιος μετάθεσις εἶναι ἐκδίωξις, ἢ ὡς εἰ ἡ Κυβέρνησις προθεμένη τὸν σκοτασμὸν τῶν Ἑλλήνων ἀνέχεται ἐμὲ διασείοντα κατὰ τὸν Σκαρλάτον τὸ Γυμνάσιον, καὶ τοῦθ' ἔνεκα μ' ἀνταμείβει μετατιθεῖσά με εἰς τὸ Διδασκαλεῖον ἀυξάνουσα τὴν μισθοδοσίαν μου. Ἡ σὺ λοιπὸν μωραίνεις ἀναισχύντως, Σκαρλάτε, ὁμόψηφος ταῖς τῶν γνωστῶν δοκησισόφων φωνασκίαις γινόμενος, ἢ ἡ Κυβέρνησις δὲν συναισθάνεται τὰς πράξεις αὐτῆς· ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις γινώσκει τὰ πάντα καλῶς καὶ τιμωρεῖ μὲν ἐπαξίως τοὺς ἐπιβούλους αὐτῆς ὑπαλλήλους, ὧν εἷς εἶσται καὶ σὺ αὐτὸς, ἀνταμείβει δὲ τοὺς μετὰ ζήλου καὶ εὐόρκως καὶ ἱκανῶς τὰ καθήκοντα αὐτῶν ἐκτελοῦντας, οἷον διὰ τοῦ μνημονευθέντος ἐγγράφου ἐμὲ ἀνέδειξε. Δὲν ἀπηλλάθην λοιπὸν, Σκαρλάτε, ἐκ τοῦ Ναυπλιακοῦ Γυμνασίου, διότι ἔπρεπε ν' ἀποπεμφθῶ ἐκ τῆς ὑπηρεσίας διὰ παντὸς, εἰ μὴ ἐπληροφορεῖτο ἡ Κυβέρνησις ὅλως τὰ ἐναντία τῶν ὅσα ἡ κρητίζουσα Ἀθηνᾶ εὐηρεστήθη νὰ καταχωρίσῃ ἐναντίον μου ἐν τοῖς μνημονευθεῖσιν ἀριθμοῖς, εἰδὲ μὴ, ἡ Κυβέρνησις ἤθελεν εἶσθαι ἀντιφατικὴ πρὸς ἑαυτήν· σὺ, Σκαρλάτε Βυζάντιε, ἀπηλλάθης ἀληθῶς ἐκ τῆς ὑπηρεσίας κατ' ἐπίμονον αἵτησιν τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἐπὶ προδοσίᾳ καὶ κακονοίᾳ, ὅτε ἐτέλεις Εἰσηγητὴς καὶ Σύμβουλος τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ τμήματος παρὰ τῷ ἀρμοδίῳ Ὑπουργείῳ· ἡ πομπεία σου αὕτη εἶναι προσόμοιος πρὸς τὴν τοῦ Αἰσχίνου, ὅτε χειροτονηθεὶς σύνδικος ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν Δήλῳ, ἀπηλλάθη ὡς προδότης ὑπὸ τῆς βουλῆς τῆς ἐξ Ἀρείου Πάγου, ὡς καὶ σὺ μέλλων λέγειν περὶ ἱερῶν ἀπηλλάθης ὅπωςδῆποτε ὑπὸ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας. Ἄκουσον τί λέγει περὶ τοῦ Αἰ-

σχίνου ὁ Δημοσθένης (1) καὶ παρατήρησον ἀνίσως διαφέρει ἡ ἀπόφανσις εἰς ἄλλο εἰμὴ εἰς τὰ ὀνόματα τῶν ἀπελανθέντων προδοτῶν καὶ τῶν ἀπελασάντων βουλευτῶν. «Οὐκ οὖν ὅτε, λέγει, τούτου (τοῦ Αἰσχίνου) μέλλοντος λέγειν, ἀπήλασεν αὐτὸν ἡ βουλὴ καὶ προσέταξεν ἑτέρῳ, τότε καὶ προδοτὴν εἶναι καὶ κακόνου ἀπέφηνεν» καὶ σοῦ τοίνυν μέλλοντος λέγειν, Σκαρλάτε, ὅτε τῆς Ἐπικρατείας τὸ Συμβούλιον, ἀπήλασέ σε, καὶ προσέταξεν ἑτέρῳ, τότε καὶ προδοτὴν εἶναί σε καὶ κακόνου τῇ αὐτονόμῳ Ἑλλάδι ἀπέφηνεν.

§ 21. Ἐναβρυνόμενος διὰ τὸν παρεληλακότα αὐτοῦ βίον ὁ σεμνολόγος Σκαρλάτος Βυζάντιος καὶ κατ' ἔλεον ὑπηρεσίας μετείληφώς, ἐκτραχύνεται μαρτυρόμενος Εὐαγγελικὴν πολιτείαν, κατεξανίσταται κατ' ἐμοῦ, ὡς δῆθεν ἄνευ αἰτίας οὐδεμιᾶς προσβαλόντος αὐτὸν, καὶ προσποιεῖται φωνασκῶν καὶ αἰσχρορρήμονῶν κατ' ἐμοῦ, ὡς εἰμὴ εἶχεν αὐτὸς πρῶτος καὶ ἄνευ λόγου γεγραμμένα κατ' ἐμοῦ, (Τί θ' ἂν πῇ τσαπκί νι τῆς Χάλκης, νὰ γείνη κάλι στὸ Νειχώρι!) εἶτα τοῦ μὲν πράγματος ἐφάπτεται μόλις, συνιδῶν δὲ ὅτι οὕτως ἀποδεικνύει τὴν μάθησιν αὐτοῦ, τοῦθ' ἔνεκα ὕβρεις καπηλικὰς καὶ ἀνυποστάτους ἀποδίδει εἰς ἐμὲ αἰτιάσεις. «Εἰ κακῶς ἐλάλησα, ἄνθρωπε, μαρτύρησον περὶ τοῦ κακοῦ, εἰ δὲ καλῶς, τί μεδέρεις (2);

§ 22. Ἀφῆκα, εἶπον, τὸν χρόνον ν' ἀπαντήσῃ πρὸς ὅσα ὁ Κ. Λεόντιος περὶ ἐμοῦ διέσπειρε καὶ διὰ τῆς Ἀθηνᾶς ἐδημοσίευσε παραδεχομένης ἀβασανίστως ὅσα Κρῆς ὑπηρέτης τοῦ θαύματος πρὸς αὐτὴν διεβίβαζεν· εὐχαριστήθην ὁμως ὅτι, εἰ καὶ ἐσυκοφαντήθην ὑπὸ τοῦ Λεοντίου ὡς ἀσυμβίβαστος, δὲν ἔφθασε νὰ μὲ διαβάλῃ καὶ ὡς ἄθεον καὶ κακοήθη, ὡς ἐδυσφήμησεν ὕστερον τοὺς λοιποὺς Καθηγητάς, Βενάρδον, Ψύ-

(1) Περὶ Στεφάν. §. 133. Βρεμ. — (2) Ἰωάν. 18'. 23.

χάν καὶ Πιττακόν. Ἡ ἀγυρτεία δὲν εὐχαριστεῖται ὅτι προσκολλᾶται ὡς διαβρωτικὸς σκώληξ εἰς τὰς κοινωνίας, ἀλλ' ἐπιθυμεῖ νὰ ἐξώσῃ αὐτόθεν καὶ πᾶσαν ἱκανότητα· τὰ μέσα αὐτῆς εἶναι ἡ κομπορρημοσύνη, ἡ εἰς τὰ ἥθη καὶ τὴν θρησκευτικὴν δοξασίαν διαβολή, ἂν δὲ μὴ κατορθώσῃ τι εἰς τοῦτο, ἢ μὴ εὖ ρη, ὡς λέγεται, π ἄ τ η μ α, καταφεύγει εἰς ἀναφοράς· τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς Λεόντιος, ὡς ἀπέδειξεν ὁ χρόνος· μετὰ τῶν λοιπῶν Καθηγητῶν καὶ τοῦ διαδεξαμένου με Κ. Πιττακοῦ οὐ μόνον εἰς ὕβρεις, ἀλλὰ καὶ εἰς σατύρας περιέστη, ἐνώπιον τῆς ἐφορίας παρεστάθησαν ἀντεγκαλούμενοι, εἰς δικαστήρια ἐδικάσθησαν, ἔχοντες τοὺς μαθητὰς ὑπὸ τὰς σημαίας των ἑκάτεροι ἐπικούρους, τοτὲ μὲν αὐτομολοῦντας, τοτὲ δὲ διαπληκτιζομένους ἢ λοιδορομένους· καὶ ὁμῶς ὁ Σκαρλάτος φωνάζει καὶ κραυγάζει «διασεῖεις τὸ Γυμνάσιον τοῦ Ναυπλίου».

§ 23. Οἱ Καθηγηταὶ καὶ ὡς ἐκ τῆς χρηστῆς αὐτῶν διαγωγῆς καὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παιδείας, κατ' ἀρχὰς μὲν περιεφρόνησαν τὸν ἄνθρωπον ὡς ἀνάγωγον, ἀλλ' ἐπειδὴ τὸ κακὸν ἠῤῥξανεν, ἠναγκάσθησαν νὰ λάβωσι θέσιν ἀμύνης· κατηγοροῦντο ὡς ἄθεοι καὶ κακοήθεις ὑπὸ τοῦ Λεοντίου ἐπισταμένου καλῶς ὅτι δὲν ἤθελε πιστευθῇ ἀνίσως ἐτόλμα νὰ εἴπῃ τι περὶ τῆς ἐγνωσμένης αὐτῶν παιδείας· τὸ κακὸν ἐκορυφώθη καὶ ἠναγκάσθησαν οἱ Καθηγηταὶ νὰ ὑπερασπίσωσιν ἑαυτούς· ἅπαντες σχεδὸν οἱ ἐν Ναυπλίῳ ἐπεθύμουν καὶ ἠῤῥχοντο τοῦ κακοῦ ἀπλλαγὴν, στιβάδες ἐκθέσεων καὶ ἀναφορῶν ἐσωρεύθησαν εἰς τὸ ἀρμόδιον Ὑπουργεῖον καὶ ἔτι προσωτέρω, ἀλλ' ὁ τότε Ὑπουργὸς εἰ καὶ ἐγίνωσκε τὸν Λεόντιον ἀκάθεκτον καὶ τ ρ ε λ λ ὀ ν, εὔρισκεν ὁμῶς αὐτὸν ἐν τῇ συνέσει αὐτοῦ ἐνάρετον. Εἰς τὰ δεσποτικὰ κράτη ἡ κοινωφελὴς συμβουλὴ ἐνδύεται τὸ περιβόλαιον τοῦ μύθου «miscitur utile dulci»· καὶ ὁ συνετὸς πολιτικὸς ὑποκρίνεται ἐνίοτε τὸν μαινόμενον· ὁ Σόλων κατήργησε τὸ περὶ Σαλαμῖνος ἀτιμωτικόν

τῶν Ἀθηναίων ψήφισμα, προσποιηθεὶς τὸν παράφρονα· ἐντεῦθεν καὶ τῶν Ἀσιανῶν ἡ δόξα ὅτι «οἱ μαινόμενοι εἶναι θεόπνευστοι.» Ἡ παράδοξος ἐν τούτοις τοῦ τότε Ὑπουργοῦ ἐξήγησις τῆς μαινομένης ἀρετῆς τοῦ ἀκαθέκτου Λεοντίου ἐστέρησε τὴν Ἑλλάδα τοῦ μαθηματικοῦ, τοῦ ἐπιστήμονος καὶ ἐναρέτου Χαρ. Βενάρδου, ἐστέρησε τὸ ἐν Ναυπλῖα Γυμνάσιον, τοῦ ἀγαθοῦ καὶ εὐπαιδευτοῦ Ἐμ. Ψύχα, καὶ ἀφῆκεν ὡς ζύμην διαφθορᾶς τὸν φιλήσυχον Γυμνασιάρχην.

§ 24. Ἀλλ' ὁ Σκαρλάτος καίπερ συνειδὼς ταῦτα πάντα παντὸς ἐναργέστερον ὡς ἐκ τῆς θέσεως αὐτοῦ καὶ τῶν σχέσεων, δὲν καταθάπτει «ὃ κρύπτειν χρεὼν», ἀλλὰ πλάττει λόγους παραμορφόνων τὴν ἀλήθειαν, καὶ ὀνειδίζει ἐμὲ ὅτι διέσσεισα τὸ Γυμνάσιον τῆς Ναυπλίας καὶ ἐπότισα χολὴν καὶ ὄξος τὸν ἀκάματον Λεόντιον· καὶ τούτου ἕνεκα μὲ στολίζει πατόκορφα τὰ χίλια κακὰ τῆς μοίρας μου, μ' ἀποκαλεῖ δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις, Θερσίτην, τὰς ὀφρῦς ἐπηρκότα καὶ παρατετριφότα τὸ μέτωπον (§. 1 καὶ 6'). Ἀλλ' εἰμὲν τὸν φυσικὸν συσχηματισμὸν μου χλευάζων ὁ Σκαρλάτος, μοὶ ἀποδίδει τοιαύτην ἐπωνυμίαν, εἶναι, νομίζω, ἡπατημένος, καὶ φαίνεται εἰς ἐμὲ ὅτι κατοπτριζόμενος ἔγραψε. «Τὸ δικόμου τ' ὄνομα πάρτο σὺ, γειτόνισσα»· καθότι αἱ μὲν ὀφρῦς ἐμοῦ πρὸς τὰς ἰδικάς του εἶναι, ὡς ἡ χορδὴ πρὸς τὸ τόξον τοῦ κύκλου, περὶ δὲ τῶν Θερσιτικῶν προτερημάτων, ἐνδέχεται πρὸς πάντα μὲν ἄλλον παραβαλλόμενος ἐγὼ, νὰ λογισθῶ καὶ Θερσίτου φοξότερος, πλαγιοτονώτερος καὶ μᾶλλον παρατετριφὼς τὸ μέτωπον καὶ ἀλαπιδνότερος τὸ κρανίον, μηδὲ βραχύ τι Ἀρμενόπαπα διαφέρων, ἀλλὰ πρὸς τὸν Σκαρλάτον αὐτὸν, τὸν Βιζάντιον, ἅς μοι ἐπιτραπῇ νὰ εἶπω ὅτι, καί περ ἐς χρῶτα τὴν κεφαλὴν κεκαρμένος, εἰκότως πρέπει νὰ νομισθῶ ἥττον ἀλαπιδνὸς τοῦ κολοκυνθοκεφάλου καὶ ἀναφаланτία Σκαρλάτου· εἰδ' ὑπαινίσσεται τὸ ἠθικὸν καὶ πνευματικὸν, ἀποφαίνομαι παρρησιαστικώτερον ὅτι ἐν ᾧ πασι

μὲν τοῖς ἐμοῖς πονήμασιν οὐδὲ ἵχνος φιλαυτίας ἢ οἰήσεως ἀναφαίνεται, τὰ δὲ τοῦ Κ. Σκαρλάτου περικοσμεῖ, πρὸς τινεῖς ἰδιάζοντι πλεονεκτήματι, περὶ οὗ κατωτέρω, οὐχὶ μικρὰ δοκησιοσφία καὶ οἰήσις· τῆς δ' ἐγκριτομυθίας αὐτοῦ ἀπόδειξις τρανωτάτη εἶναι τὸ σεμνολόγον Παράρτημά του.

§ 25. Τοῦ Λεοντίου τὸ φίλερι καὶ τὸ μανιωδὲς γινώσκουσιν αἱ τοῦ Ναυπλίου Ἐκκλησίαι, κηρύττουσιν αὐτῶν οἱ ἐπίτροποι, ὁμολογοῦσιν οἱ ἱερεῖς, ἐπικυροῦσιν οἱ χοροστατοῦντες· πρὸς ἅπαντας διεπληκτίζετο ὁ Λεόντιος, ἀπὸ Ἐκκλησίας εἰς Ἐκκλησίαν ἐξεβάλλετο, ἀπὸ ναοῦ εἰς ναὸν ἐξεδιώκετο· ὅτι δὲ ταῦτα πάντα εἶναι ἀληθῆ δύναται πᾶς τις νὰ πιστεύσῃ· διότι ἅπαντες ἐνθυμοῦνται ἅπαντα, ἅπαντες διεθρύλλουν ἅπαντα, καὶ αἱ ἐφημερίδες τὰ διεσάλπισαν, τὰ δὲ πρακτικὰ καὶ τὰ βιβλία τῶν ἀρχείων κράζουσιν, αὐτὰ δὲ τὰ πράγματα μαρτυροῦσι· καὶ ὅμως ὁ συνειδὼς ταῦτα πάντα Σκαρλάτος Δ. Βυζάντιος, ἀποσιωπᾷ μὲν αὐτὰ, τί δὲ ἐξερεύγεται περὶ ἐμοῦ; ὅτι στασιάζω πρὸς πάντας καὶ αὐτὸς πρὸς ἐμαυτὸν, ὡς φύσει φιλαπεχθήμων καὶ δύσκολος καὶ ἀνάποδος, καὶ ταῦτα ἐπιχειρεῖ ἐκ τῶν ἐμῶν νὰ στηρίξῃ εἰρωνευμάτων (§. 18').

§ 26. Ἔρχεται τοῦ ἐπιόντος ἔτους τὰς διακοπὰς ὁ Κ. Λεόντιος εἰς τὰς Ἀθήνας, μ' ἅπαντ' ἀπερὶ τὸ ἐπάνω ἀναβρυτήριον (Σατιρβάν), μὲ πλησιάζει αὐτὸς καὶ μεμψιμοιρῶν μοι ἀπευθύνει τὰ ἑξῆς· «ἄχ, ἀδελφε, τώρα ἐγνώρισα τί ἄνθρωπον ἔχασα, καὶ ἔμπλεξα μὲ τὰ παιδιὰ, μὲ τοὺς κακοήθεις καὶ τοὺς ἄθеоους»· μόνην ἀπάντησιν πρὸς ταῦτα δοὺς «ἀκόμη, κύριε Λεόντιε, δὲν ἄφησες τὰ παιδιάτικά σου», τὸν συνώδευσα μέχρι τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας. Ὁ Κ. Λεόντιος, ἀνίστως αἰσθάνεται τί ἐστὶ τιμὴ καὶ ἀρετὴ, δὲν θέλει μιμηθῆ χάριν τοῦ Σκαρλάτου τὸν διαβόητον μάρτυρα *Non mi ricordo*· ἐπέστρεψεν ὁ Κ. Λεόντιος εἰς τὰ χρέη του καὶ ἡ ἔρις τοῦ προσωπικοῦ τοῦ Ναυπλιακοῦ Γυμνασίου ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν εἰς τὸν οὐ-

ρανόν, ὥστ' ἐπελθὼν ἕτερος ὑπουργὸς ἔπαυσε τῆς γυμνασιαρχίας τὸν Κ. Λεόντιον καὶ περιώρισεν αὐτὸν εἰς τὴν καθηγεσίαν· ἀλλ' αἱ διενέξεις, τὰ σκάνδαλα καὶ αἱ ταραχαὶ τοῦ Γυμνασίου νέαν ἐχορήγησαν εἰς μὲν τὰς Ἐφημερίδας τροφήν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν κρητίζουσαν Ἀθηναίαν, εἰς τινὰς δὲ εὐτραπέλους ὕλην σατυρῶν, εἰς δὲ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς παιδείας ἀποχρῶσαν αἰτίαν ν' ἀπομακρύνῃ ἐκεῖθεν τὸν Λεόντιον. Τρεῖς ἦλθεν εἰς τὴν οἰκίαν μου ὁ τότε σύμβουλος τοῦ Ὑπουργείου τῆς παιδείας Κ. Φίλιππος Ἰωάννου, ἀφοῦ πολλάκις ἐν τῷ γραφείῳ μοι προὔτεινε ν' ἀναδεχθῶ τὴν γυμνασιαρχίαν Ναυπλίας, καὶ μὲ παρεκίνηει νὰ δεχθῶ τὴν διεύθυνσιν, ἄκουε, Σκαρλάτε Βυζάντιε, ἄκουε· τὰ συμφέροντά μου παραβλάπτονται ἀπὸ τῶν ἀείποτε πρὸς τὸν Κ. Φ. Ἰωάννου· ὁ δὲ ἀντιπροὔτεινεν αὐξήσιν τοῦ μισθοῦ μέχρι τριακοσίων δραχμῶν· διότι, ἔλεγε, τὸ Γυμνάσιον παρέλυσεν αἰτία τοῦ Λεοντίου, ἄκουε, Σκαρλάτε Βυζάντιε, ἄκουε. Δὲν ὑπάγω, τῷ ἀπεκρίθην τελευταῖον, διότι θέλω νομισθῇ ὅτι ἐνήργησα νὰ ὑποσκελίσω τὸν οἰκογενειάρχην καὶ ποτε προϊστάμενόν μου Λεόντιον, καὶ δὲν ἀνέχομαι ν' ἀγανακτῇ κατ' ἐμοῦ ὅτι δῆθεν ἐγενόμην αἰτία ν' ἀφαιρεθῇ ἀπὸ τοῦ στόματος αὐτοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας αὐτοῦ ὁ ἐπιούσιος ἄρτος. Ὁ Κ. Φ. Ἰωάννου κατανυχθεὶς ἐκ τῶν λόγων μου ἔπαυσε νὰ μοι προτείνῃ πλέον τὴν Γυμνασιαρχίαν Ναυπλίας καὶ μετὰ μῆνης ἀπεστάλη ὁ μακαρίτης Ἀνσέλμος. Ὁ Κ. Φ. Ἰωάννου αἰσθάνεται καλῶς τί ἐστὶν ἀλήθεια καὶ δικαιοσύνη, καὶ δύναται καὶ ἀφείλει νὰ μ' ἐλέγξῃ ἀνίσως ψεύδομαι. Καὶ ὅμως ὁ Κ. Σκαρλάτος ἐνασμενίζεται εἰς τὰ ἀνυπόστατα καὶ τὰ ἀνύπρκτα, πλάττει καὶ ἐκσφενδονᾷ ἐπ' ἐμὲ ὅσα οἱ ἐν ταῖς Λίτραις ἐγκατεσταμένοι κατσίβελοι ἐπ' ἀλλήλους ἐκτοξεύουσιν ἐν τῇ γανώσει τῶν τριβλίων. «Τί θὰ πῇ τῷ ὄντι, τσαγκίνι, γέννημα τῆς Χάλκης καὶ θρέμμα τοῦ Νειχωριοῦ».

§ 27. Διατελέσας ἑπταετίαν ὁλόκληρον καθηγητῆς ἐν τῷ Β.

Διδασκαλείω διήγαγον ἐν πληρεστάτῃ ἁρμονίᾳ οὐ μόνον μετὰ τοῦ Διευθυντοῦ Κ. Ι. Π. Κοκκῶνη, ἀλλὰ καὶ μετὰ τῶν καθηγητῶν καὶ διδασκάλων ΚΚ. Μ. Ἀποστολίδου, Γ. Παγώνδα, Ζ. Ζαφειροπούλου, Γ. Κωνσταντινίδου, κτλ. κτλ. ἀγαπώμενος καὶ τιμώμενος ὑπὸ πάντων τῶν διδασκαλιστῶν, ἐχόντων ἐμὲ ἀείποτε εἰλικρινῇ προστάτην τῶν δικαίων αὐτῶν καὶ θεωρούντων ἐμὲ ὡς ἠθικὸν πατέρα. Ἐνταῦθα δὲν ὁμιλῶ ἐγὼ περὶ ἐμαυτοῦ, Σκαρλάτε, διὰ ν' ἀρχίσῃς τὰ κατσίβελικά σου, ἀλλ' ὁμολογεῖ καὶ κηρύττει διαπρυσίως ὁ τῆς Ἑλπίδος συντάκτης (ἄρ. 54—55), ὁ ἐξ ἀπάτης ὑπερασπίζων σὲ νῦν ἴσως ὡς ἀναιτίως προσβαλλόμενον, καὶ κατακρίνων ἐμὲ ὡς ἄνευ λόγου προσβάλλοντά σε (τὸν δ' ἀληθῆ λόγον ἐπίσταται ἐκείνος, ἐγὼ καὶ τρίτος τις ἕτερος). ἄκουσον τί λέγει ἐν τοῖς ἀρτίως εἰρημένοις ἀριθμοῖς ὁ τῆς Ἑλπίδος συντάκτης, ἀφοῦ ἐξέθηκε περὶ τοῦ Κ. Μ. Ἀποστολίδου καὶ Ι. Π. Κοκκῶνη ὅσα ἀκριβῶς καὶ οὐχὶ ἀβασανίστως ἐπληροφορήθη· κλῖνον τὰ ὦτά σου, Σκαρλάτε· «ἐξ ἐναντίας εὐγνωμονοῦσιν (οἱ μαθηταὶ τοῦ »Διδασκαλείου) τὸν Κύριον Χρυσοβέργην διδάσκαλον διὰ τὸν »εὐσχημον αὐτοῦ τρόπον, μὲ τὸν ὁποῖον φέρεται εἰς τοὺς μαθητάς του (ἄκουε, Σκαρλάτε), διὰ τὸν γλυκὺν χαρακτῆρα (ἀκούεις, Σκαρλάτε;), διὰ τὰ φυσικὰ καὶ ἐπείσακτα τῆς παιδείας του πλεονεκτήματα, καὶ διὰ τὴν εὐμένειαν, τὴν ὁποίαν δεικνύει πραγματικῶς εἰς αὐτοὺς, ὡς ἄλλος πατήρ πρὸς τὰ τέκνα.» Τί σοι ὑπολείπεται ἤδη, Σκαρλάτε; διὰ τί πλάττων λόγους μ' ὀνειδίζεις δωρεάν; ὁ ἐν Ναυπλίου καὶ ἀλλαχοῦ πονηρὸς καὶ ταραξίας, καὶ ἐν Ἀθήναις καὶ ἀπανταχοῦ εἶναι τοιοῦτος· «φύσιν πονηρὰν μετὰβαλεῖν ἀδύνατον». ἐρώτητον λοιπὸν τὸν συντάκτην τῆς Ἑλπίδος, ἢ μᾶλλον ἐγὼ ἀντὶ σοῦ ἐξορκίζω αὐτὸν εἰς τὰ ἱερώτατα, εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ τιμὴν νὰ διακηρύξῃ ἀνίσως ἑλαβόν ποτε συνέντευξιν πρὸς αὐτὸν περὶ τῶν ἐν τῷ Διδασ-

σκαλείω, ἀνίσως παρ' ἐμοῦ πληροφορηθεῖς ἢ προτραπείς ἔγραψεν ὅσα ἔγραψεν· ἀλλ' ὅμως ὁ Σκαρλάτος μ' ἀποκαλεῖ μοχθηρὸν καὶ ἀσυμβίβαστον καὶ ταραξίαν· ὁμολογῶ ἐν τούτοις καὶ ἐγὼ ὅτι εἶμαι καὶ θέλω εἶσθαι ἀείποτε ἀσυμβίβαστος πρὸς μόνους τοὺς μὴ συμβιβαζομένους πρὸς τὸν νόμον καὶ πρὸς τὸ δίκαιον.

§ 28. Ἴδου δὲ ἐν βραχυλογίᾳ πῶς διήγαγον ἐν Ἀθήναις ἐπὶ ἐξαετίαν ὡς πολίτης καὶ ὡς ὑπάλληλος. Μέλος τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας, ἐδίδασκον ἔτη ὁλόκληρα ἐν τῷ Καταστήματι ἀμισθί· κληρωθεὶς δὲ μέλος ἐπιλαχὼν τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου αὐτῆς, διεδέχθη τὸν Κ. Περδικάρην, ἐτροποποίησα καὶ διώρθωσα τὸν ἐν ἐνεργείᾳ κανονισμόν τοῦ Διδασκαλείου αὐτῆς ἄνευ ἀπαιτήσεως ἢ οἰήσεως νὰ μνημονευθῇ τὸ ὄνομά μου· ἀντέστην γ' ἀνκλάβῃ τὴν τῆς διατροφῆς τῶν κορασίων ἐργολαβίαν ἢ νεωστὶ διορισθεῖσα διευθύντρια, Κ. Σ. Μάνου· διότι, εἶπον, δὲν θέλει εἶσθαι πλέον Διευθύντρια, ἀλλὰ λουκαντιέρα, ἀλλ' ἡ πλειονοψηφία κατίσχυσε τῆς γνώμης τριῶν καὶ τεσσάρων· ἀπέδειξα πρὸς τὴν Διευθύντριαν ὅτι ὡς ἰδιῶτις μὲν ἀπελάμβανε τὰς δεούσας τιμὰς παρὰ πάντων, ὡς διευθύντρια δὲ ὤφειλε νὰ ὑπακούῃ τυφλοῖς ὀρμασιν εἰς τὰς ἐντολὰς τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ ἐκάστης τῶν Ἐπιτροπῶν, καὶ ὑπεχρεώθη ἐπισήμως νὰ θεραπεύσῃ ἢ ἰδίᾳ αὐθαίρετον αὐτῆς πρᾶξιν, καὶ νὰ ἐπαναγάγῃ ἢ ἰδίᾳ αὐτὴ τὴν ὑπ' αὐτῆς διαταραχθεῖσιν τάξιν· ὡς μέλος δὲ τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς ἀπέπεμψα συναινέσει καὶ τῶν ἄλλων μελῶν ἐκ τῶν ἐξετάσεων νεάνιδας δολίως εἰσαχθείσας εἰς ἐξέτασιν· ἀνέστειλα δοκιμαστηρίους ἐξετάσεις μηδόλως ὑποφέρων νὰ ἐμπαίζωνται οἱ νόμοι καὶ οἱ τούτων ἐκτελεσταί. Ὁ Κ. Μ. Ἀποστολίδης καὶ ὁ Κ. Ἰ. Π. Κοκκῶνης δύνανται νὰ μ' ἐλέγξωσιν ἀνίσως ψεύδομαι· κατεπολέμησα ἐν πεποιθήσει τὰ τῆς ἑτεροδιδασκαλίας καταγώγια, μηδεμίαν πρὸς τοὺς ἰδρυτὰς ἔχων ἔχθραν, ὑπεράσπισα τὴν ἀθωότητα ἐπιβουλευομένην ἐν τῷ Συμβουλίῳ τῆς Ἐπικρατείας ἐπὶ πλαστογραφία, μηδόλως ἀνεχθεὶς νὰ

καταπατήσω τὸν ὄρκον μου, μηδὲ νὰ δελεασθῶ δι' ὑποσχέσεων ἢ νὰ φοβηθῶ ἀπειλὰς ὅπως ἀνακηρύξω ἔνοχον τὸν ἀθῶον· οἱ Κύριοι, Κ. Προβλεγγίος (γραμματεὺς τότε τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας), Η. Δελιγιάννης (σύμβουλος τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν) καὶ Η. Ποτλῆς (σύμβουλος τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης) ἐνθυμοῦνται καλῶς καὶ τὰ πλαστογραφηθέντα ἔγγραφα καὶ τὴν γνωμοδότησιν ἐμοῦ καὶ τοῦ συμπραγματογνώμονος Κ. Φόστερ. Δίκαιον λοιπὸν διὰ τοῦτο νὰ ὁμολογήσω πάλιν ὅτι ἐν τοιαύταις περιστάσεσιν εἶμαι ἀσυμβίβαστος πρὸς τοὺς ἐμπαίκτας τῶν νόμων, καὶ ὅσα τις διὰ τοὺς παρκνόμους καὶ ἰδιοτελεῖς σκοποὺς του μ' ὑπόσχεται ἢ μ' ἀπειλεῖ, τόσῳ μ' εὐρίσκει ἄκαμπτον καὶ ἀσυμβίβαστον· ἀλλ' ἀκολουθεῖ μοι, ἂν θέλῃς, Σκαρλάτε, ἐπὶ τὴν σειρὰν τοῦ λόγου καὶ μείζω τούτων ὅψει.

§ 29. Διάφορα ἄρθρα καταχωρισθέντα κατὰ διαφόρους καιροὺς ἐν διαφόροις ἐφημερίσι περὶ αὐθαιρεσίας καὶ μεροληψίας τοῦ Διευθυντοῦ Κ. Ι. Π. Κοκκῶνη (παρὰλείπω τὰ ἄλλα), μὲ παρεκίνησαν νὰ μὴ ἔχω τοσαύτην πίστιν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ἐκ ταύτης δέ μου τῆς ὀλιγοπιστίας εὔρον τὸν σιγηλὸν καὶ συνεπταλμένον Κοκκῶνην ὅτι πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπαλιμψαίστησε δοκιμαστηρίων (ἀπολυτηρίων) ἐξετάσεων δημοσίου ἐλέγχους ὑπογεγραμμένους ὑπὸ τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς (ἥς μέλος ἦμην καὶ ἐγὼ), καὶ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου Ὑπουργοῦ, ὥστε τὴν μὲν 12 Ὀκτωβρίου 1842 ὁ διδασκαλιστὴς Ἰω. Παντελάκης ἐγκριθεὶς ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ὑπὸ τοῦ Διευθυντοῦ ἀναγορευθεὶς τρίτης Τάξεως Δημοδιδάσκαλος, ἔλαβε τὴν 18 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς καὶ ἔτους δίπλωμα δευτεροβαθμίου δημοδιδασκάλου ὡς καί τις Νικολαΐδης. Ὁ Ἐπιτηρητὴς τοῦ Διδασκαλείου Κ. Γ. Παγῶν ἐπίσταται τὰς λεπτομερείας καὶ δύναται νὰ μ' ἐλέγξῃ ἀνίσως τυχὸν ψεύδομαι. Ἐκτοτε παρρησίᾳ ἐλάλησα πρὸς τὸν Διευθυντὴν παρόντος τοῦ Κ. Ε. Εὐδὴ ὅτι μετὰ παρὰ χαράκτου τῶν δημοσίων ἐγγράφων δὲν δύναμαι νὰ συνερ-

γασθῶ· τοῦτο ὑπέβαλον πρὸς τὴν Β. Γραμματείαν, τοῦτο εἶπον πρὸς τὸν Ὑπουργὸν ἀπαιτήσαντα ν' ἀνακαλέσω τὴν ἀναφοράν μου, τοῦτο πρὸς τὸν τότε Σύμβουλον παρακινήσαντά με νὰ παρὰ βλέψω, τοῦτο πρὸς τὸν τότε Πάρεδρον, προτρέψαντά με νὰ ἤμαι ἀνεξίκακος, τοῦτο καὶ ἔτι προσωτέρω. Καὶ ὅμως ὁ Σκαρλάτος μ' ἀποκαλεῖ, φύσει φιλαπεχθήμονα καὶ ἀνάποδον καὶ ἀσυμβίβαστον· ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα, νομίζω, ἔχει δίκαιον, πάλιν· ὅτι προειλόμην νὰ μείνω ἄνευ ὑπηρεσίας ἢ νὰ συμβιβασθῶ πρὸς τοὺς ἐμπαίκτας τῶν Β. Διαταγμάτων καὶ τοὺς παραβάτας τοῦ ὅρκου τῆς ὑπηρεσίας καὶ νὰ συγκακουργῶ μετ' αὐτῶν.

§ 30. Ἡ ἀμετάθετος ἀπόφασίς μου νὰ μὴ συνεργασθῶ μετὰ κακουργήσαντος, ὁ θάνατος τοῦ Ἀνσέλμου, ἡ ἐπανάληψις τῶν διχονοιῶν τοῦ Λεοντίου (διευθύνοντος Καθηγητοῦ) μετὰ τῶν νέων Καθηγητῶν, διότι οἱ πρῶτοι οἱ μὲν παρητήθησαν, οἱ δὲ μετετέθησαν, ταῦτα πάντα ἠνάγκασαν τὸν τότε Ὑπουργὸν Κ. Μ. Δ. Σχινᾶν νὰ μὲ πέμψῃ, καίπερ ἐπὶ μῆνα ὅλον μὴ δεχόμενον, Γυμνασιάρχην εἰς Ναύπλιον ἐπὶ ῥητῇ ὑποσχέσει καὶ λόγῳ τιμῆς νὰ μ' ἀνακκλέσῃ ἐντὸς δύο μηνῶν εἰς τὰς Ἀθήνας· ὑπήκουσα, μετέβην εἰς τὸ Ναύπλιον καὶ εὗρον τὸν Λεόντιον καὶ τὸν Χ. Παμπούκην εἰς τοιοῦτον μῖσος πρὸς ἀλλήλους, ὥστε καὶ ἐν τῷ Διδακτηρίῳ ἔστρεφε θάτερος θατέρῳ τὰ νῶτα· παρέλαβον τὴν ὑπηρεσίαν, συνέστησα μετ' οὐ πολὺ εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τοὺς Καθηγητάς καὶ ἠυξήθη ὁ μισθὸς αὐτῶν, ὅπερ μυριάκις προσπαθήσαντες δὲν ἐδυνήθησαν διὰ τῶν προκατόχων μου νὰ κατορθώσωσι· τοῦτο βέβαια εἶναι ἔργον φιλαπεχθήμονος, ἔργον ἀσυμβίβαστου, Σκαρλάτε· ἀλλ' ἀκολούθει μοι καὶ μείζω τούτων ὄψει· μετετέθη λοιπὸν καὶ ὁ Κ. Λεόντιος εἰς τὸ Διδασκαλεῖον· καὶ ἐγὼ μὲν πρὸς οὓς παρέλαβον μαθητάς τοῦ Λεοντίου ὡς ἐκ τῆς θέσεώς μου, οὐδὲν ἄλλο εἰμὴ περὶ τοῦ ἀκαμάτου αὐτοῦ ἔλεγον, ὁ δὲ Λεόντιος ἤρξατο ἐν τῷ Διδασκα-

λείω τὰ ἰδικά του, ἐκάκιζε καὶ διδασκαλίαν καὶ μέθοδον καὶ τὰ πάντα τοῦ προκατόχου του, καὶ τὸν ἐκρυφοκαμάρονεν ὁ Κοκκῶνης· τούτων δ' ἀπάντων μάρτυρες εἶναι οἱ μαθηταὶ καὶ οἱ συνδιδάσκαλοι ἡμῶν ἀμφοτέρων. Τοιαύτην διαγωγὴν, Σκαρλάτε, θέλεις ἰδεῖ καὶ σοῦ τοῦ ἰδίου, ὅταν ἐν ἐτέρῳ συγγράμματι σ' ἐξετάσω ὡς Διευθυντὴν τῶν Δημοδιδασκαλείων τοῦ Κράτους· μὴ ἀνησύχει, σοὶ τὸ ὑπεσχέθην (ὄρ. Ἐπιδορπ. σελ. 48.)

§ 31. Εὗρηκε κάμπον ἀνοικτὸν ὁ Κοκκῶνης, κάμπον ἀνοικτὸν καὶ ὁ Λεόντιος εἰς τὴν ἀμερόληπτον διεξαγωγὴν τῆς ὑπηρεσίας. Οἱ ἀδικούμενοι Διδασκαλισταὶ κατεξανίστανται κατὰ τοῦ Διευθυντοῦ, ξυλοκοποῦσι (ἄκουε, Σκαρλάτε,) ξυλοκοποῦσιν ἡμέρας μέσης ἐν Ἀθήναις τὸν ἀκάματον, τὸν φιλήσυχον, τὸν ἀμερόληπτον Λεόντιον καὶ καθημαγμένος τὸ πρόσωπον καὶ τὴν κεφαλὴν καταφεύγει εἰς τὸ Διδασκαλεῖον. Καὶ ὅμως ταῦτα πάντα συνειδὼς ὁ χρηστοθήης Σκαρλάτος, μ' ἐξονειδίζει καὶ λοιδορεῖ ἀνερυθριάστως, καὶ μ' ἀποκαλεῖ ἀνάποδον, μοχθηρὸν, φιλαπεχθήμονα καὶ διασεύσαντα τὸ Γυμνάσιον τῆς Ναυπλίας· ἀλλ' ἀκολουθεῖ μοι, Σκαρλάτε, ἀκολουθεῖ μοι.

§ 32. Τοὺς ἐν Ναυπλίῳ Καθηγητὰς καὶ Διδασκάλους καθὼς συνέστησα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον καὶ ἠϋξήθη ὁ μισθὸς αὐτῶν, οὕτω καρεκάλεσα καὶ προέτρεψα καὶ ἀπήτησα, ὡς ἐκ τῆς θέσεώς μου καὶ ὡς ὑπεύθυνος, νὰ ἐκπληρῶσι πιστῶς τὰ καθήκοντα αὐτῶν. Οἱ τοῦ Ἑλληνικοῦ σχολείου διδάσκαλοι ἀπέδειξαν ἐν ταῖς καθηκούσαις ἐξετάσεσιν ἐνώπιον τῆς Ἐφορίας ἀγλαοὺς καρποὺς, οἱ δὲ Καθηγηταὶ ὁ μὲν ἐπιλαβόμενος τῆς ξενοκρατίας δῆθεν, ἀλλ' ἀντ' ἄλλων ἐμεμψιμοίρει ἐν τῇ παραδόσει πρὸς τοὺς μαθητὰς, ὁ δὲ παραγνωρίζων τὴν κλῆσιν αὐτοῦ, περιώριζεν ἐντὸς στενωτάτου κύκλου τὴν διδασκαλίαν· ὥστε καὶ αὕτῃ ἡ Ἐφορία συνέλαβεν ἐπ' αὐτοφώρῳ τοὺς δολιευομένους· ὁ Κ. Κ. Ράδος (ὡς Διοικητὴς καὶ Πρόεδρος), ὁ Κ. Δανδρὲ, ὁ Κ. Μ. Οἰκονόμου, καὶ ὁ Κ. Ἰ. Θεοφιλᾶς (ὡς μέλη),

δύνανται ἐν συνειδήτει νὰ μ' ἐλέγξωσιν ἀνίσως ψεύδομαι. πεκινήθη κατὰ τοῦ Καθηγητοῦ τῶν Λατινικῶν Ἰωαννίδου ἀποστασία καὶ αὐθημερὸν δι' ἀνακρίσεως ἐφωράθησαν τὰ ὄργανα τῶν εἰσηγησαμένων καὶ οἱ εἰσηγηταὶ αὐτοί. Ἐν τῷ ἀρχείῳ τοῦ Ὑπουργείου ὑπάρχει ἡ ὑπ' ἀρ. 20 καὶ ἀπὸ 1 Μαρτίου 1844 ἀναφορὰ τοῦ Γυμνασιάρχου μετὰ τῶν σχετικῶν ἐγγράφων. Ὑπερασπίζων τὸν δυνάμει τοῦ κανονισμοῦ ἀνενεχθέντα ἐγγράφως Καθηγητὴν, προσηνέχθην ἐπιεικέστερον πατρὸς πρὸς τοὺς παραπεισθέντας· ὁ Κ. Κ. Ράδος δύναται νὰ μαρτυρήσῃ ὅτι μετὰ ἐπανελημμένους προτροπὰς καὶ πατρικὰς παραινέσεις ἐπὶ εἴκοσι σχεδὸν ἡμέρας, μετεχειρίσθην κατὰ παραγγελίαν τοῦ ἰδίου Διοικητοῦ τὰ μέτρα τῆς ἀποπομπῆς, δι' ὧν καὶ ἡ Ἐφορὶα κατενόησε τοὺς ὑποκινήσαντας Καθηγητὰς τὴν στάσιν κατὰ τοῦ Ἰωαννίδου, καὶ οἱ ἀποπλανηθέντες μαθηταὶ ἐξαίτησάμενοι δι' ἀναφορὰς αὐτῶν ἐπιείκειαν, κατετάχθησαν πάλιν εἰς τὴν χορείαν τῶν διδασκομένων.

§ 33. Παραλείπων μυρία ἕτερα καίπερ συντελοῦντα εἰς ἀπόδειξιν τῆς διαγωγῆς καὶ τοῦ συμβιβαστικοῦ τρόπου μου διὰ νὰ μὴ παράσχω λόγων ἀφορμὰς, ἔρχομαι εἰς τὴν σειρὰν τῶν γεγονότων. Εἶδον ὅτι διὰ τὴν τακτοποίησιν τοῦ Γυμνασίου ἀπητεῖτο νὰ ληφθῶσι τὰ κατάλληλα μέτρα, καὶ περὶ τούτων παρεκάλεσα τὸ Ὑπουργεῖον ταπεινῶς καὶ ἐπανελημμένως, ἀλλὰ τοῦτο φαίνεται, ἐπιθυμία τοῦ τότε Συμβούλου, ἐνησμενίζετο νὰ ὑποθάλη καὶ διατηρῇ τὰς διενέξεις, καὶ διὰ τοῦτο ἐπιμόνως μὲ προὔτρεπε νὰ παραδοθῶσιν ἅπαντα τὰ γεγόμενα εἰς λήθην, διὰ νὰ γείνη ἀρχὴ ἐκ νέου, ὡς ἐφαινετο, τῶν διαταράξεων· τῆς φρονήσεως ἴδιον ἦτο νὰ προληφθῶσιν, εἰ δυνατόν, τὰ ἐπίδοξα ἀτοπήματα· τοῦθ' ἔνεκα ἠνυχκάσθην νὰ παρακαλέσω τὸ Ὑπουργεῖον νὰ μὲ μεταθέσῃ εἰς Ἀθήνας, ἀφοῦ ἀναθέσῃ εἰς ἄλλον τὴν Γυμνασιαρχίαν (1).

(1) Ὁρα τὴν ἀπὸ 12 Ὀκτωβρ. 1844 αἰτησίαν μου ἐν τοῖς τοῦ Ὑπουργείου ἀρχείοις.

Τὸ ὑπουργεῖον «ἐκφράσαν κατ' αὐτὴν τὴν ἀφορμὴν τὴν εὐχαρίστησιν τῆς Κυβερνήσεως διὰ τοὺς κόπους ὅσους κατέβαλον μέχρι τοῦδε ὡς Γυμνασιάρχης καὶ διὰ τὸν περὶ τὴν διδασκαλίαν ζῆλόν μου, μ' ὑπεσχέθη ὅτι ἐπιθυμεῖ νὰ μὲ διορίσῃ εἰς ἄλλην θέσιν κατὰ ἄλλήλῳ καὶ θέλει μ' ἀποκαταστήσει πάλιν ὡφέλιμον εἰς τὴν κοινὴν ἐκπαίδευσιν (1). Ἀλλ' ὁ Σκαρλάτος καίπερ εἰδὼς καὶ δυνάμενος ν' ἀκριβολογήσῃ τὰ πάντα, δὲν σέβεται ἑαυτὸν, οὐδὲ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ γράφει· «διασεύεις τὸ Γυμνάσιον Ναυπλίου καὶ διώκεσαι ἐκεῖθεν, σὺ δὲ μοχθηρὸς ὁ στασιάζων πρὸς πάντας καὶ αὐτὸς πρὸς σεαυτὸν, ὡς φύσει φιλαπεχθήμων καὶ δύσκολος καὶ ἀνάποδος.

§ 34. Κατεχωρίσθη ἐν τῷ ἀριθμῷ 191—192 τοῦ Ζεφύρου κατὰ τὸ 1845 (Μαρτίου 10) ἄρθρον, περὶ Σχολείων, Γυμνασίων, Πανεπιστημίου καὶ τλ. καὶ ἀπεδόθη εἰς ἐμὲ τὸ τοιοῦτον· κατεχωρίσθη ἕτερον ἐν τῷ ἀριθμῷ 200 τῆς αὐτῆς Ἐφημερίδος, (ὑπὸ κεφ. 3 καὶ ἀπὸ 17 Μαΐου 1845) καὶ ἀπεδόθη καὶ τοῦτο εἰς ἐμὲ ὅστις οὔτε μετοχὴν οὔτε ιδέαν εἶχον. Ὁ ιδιοκτήτης καὶ ἐκδότης τοῦ Ζεφύρου δύναται νὰ μ' ἐλέγξῃ ἀνίσως ψεύδομαι· ὠργίσθησαν κατ' ἐμοῦ δωρεὰν τοῦ τε Γυμνασίου καὶ τοῦ Πανεπιστημίου οἱ Καθηγηταὶ ἐξ ἀπάτης ἥ ἢ ἐκ προθέσεως· ἀπέκρουσα τὴν ιδέαν ταύτην διὰ τῆς ἐφημερίδος ὁ Χρόνος· ἀλλ' ὁ Γεννάδιος ἀκατάπειστος, ὑποπτεύων μὴ τὸν ἀντικαταστήσω· καὶ ὅμως δις γενομένην πρὸς με τοιαύτην πρότασιν ἡμιεπισήμως ἀπέρριψα εἰπὼν· «δὲν θέλω νὰ διορισθῶ ζημιουμένου ἑτέρου ὕλικῶς καὶ ἠθικῶς· αἰρετώτερόν μοι νὰ λιμοκτονήσω μετὰ τῶν περὶ ἐμὲ, ἢ ν' ἄρπάσω ἑτέρου τὸν ἄρτον.» Ὁ Κ. Ν. Λεβαδεὺς δύναται

(1) Ὁρα τὸ ὑπ' ἀρ. 27810 καὶ ἀπὸ 18 Ὀκτωβρίου 1844 ἔγγραφον τοῦ Ὑπουργείου πρὸς με.

νὰ μ' ἐλέγξῃ ἀνίσως ψεύδομαι· ὁ Κ. Δ. Χατζίσκος, πιστὰ δὲν ἐλησμόνησε τί μ' ἀνήγγειλεν ἐκ μέρους τοῦ δυναμένου λέγειν τε καὶ πράττειν μεγαλεπιβόλου Ἰ. Κωλέττη καὶ τί πρὸς τὴν πρότασιν ἀπήντησα. Καὶ ὅμως διασύρομαι φιλαπεχθήμων, δύσκαλος, ἰδιότροπος καὶ ῥαδιοῦργος. Ἀκολουθεῖ, Σκαρλάτε, καὶ μείζω τούτων ὄψει. Καίτοι δὲ ἐκ τοῦ δευτέρου τῶν ἀρτίως μνημονευθέντων ἄρθρων τοῦ Ζεφύρου εἰκάζεται τίς ἦτο ὁ συντάκτης· εἶχεν ὅμως ἀποδοθῇ ἑκάτερον εἰς ἐμὲ, καὶ τούτου ἔνεκα κατεχωρίσθη ὑβριστικὸν κατ' ἐμοῦ ἄρθρον ἐν τῇ Ἀθηνᾷ (ἀρ. 12011, καὶ ἀπὸ 25 Ἀπριλίου 1845 σελ. 3—4.). Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἀπεδόθη κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν Κ. Φ. Ἰωάννου, ὅθεν ἐπεχείρησα νὰ συντάξω ἀπάντησιν τὴν δέουσαν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ δεύτερον ἄρθρον τοῦ Ζεφύρου ὑπηνίττετο συντάκτην τὸν Κ. Μ. Ἀποστολίδην, ἀνέστειλα τὴν τύπωσιν, διακόψας πᾶσαν πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦτον σχέσιν καὶ ἀπαξιώσας ν' ἀποδώσω αὐτῷ μετὰ τόκου, ὅσα ἕτερος ἀποδημοῦντός μου δι' ἑτέρους λόγους τῷ ἐμέτρησεν.

§ 35. Ἀργῶν ὀκτὼ μῆνας ἐπὶ προσδοκίᾳ ἀποκαταστάσεως ἄνευ βλάβης ἑτέρου, προσεκλήθην ὑπὸ τῶν Σμυρναίων συνεργείᾳ ἑτέρων καὶ οὐχὶ τοῦ Διδασκάλου Κ. Οἰκονόμου, παραπονεθέντος μάλιστα πρὸς ἐμὲ ὅτε ἀπεδήμουν ὅτι δὲν ἐξήγησα πρὸς αὐτὸν τὴν περὶ μεταβάσεως εἰς Σμύρνην ἐπιθυμίαν μου. Ἡ μετὰ τὴν ἀνοικοδομὴν τῆς Σχολῆς πρώτη διορισθεῖσα Ἐφορία, ἥς μέλη ἦσαν, οἱ ΚΚ. Γ. Μπαλτατζῆς, Φ. Ὀμηρος, Λάτρης, κτλ. ἀνέθηκαν εἰς τὸν ἐν Ἀθήναις ἔργοῦντα Ἰέσιον Λάτρην τὴν ἐκλογὴν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς. Ὁ Κ. Ν. Χορτάκης καὶ Ἰ. Βενθύλος προσκληθέντες ὑπὸ τοῦ Κ. Ἰ. Λάτρη ἔδωκαν περὶ ἐμοῦ πρὸς αὐτὸν πληροφορίας μελαίνας καὶ στυγεράς· περὶ τῆς ἀδικίας ταύτης παρеспανέθην πρὸς τὸν Ἰατρὸν Κ. Ἰ. Ὀλύμπιον· οὗτος δὲ ἀνήγγειλε πρὸς τοὺς εἰρημένους τὰ δίκαια παρὰ πονά μου· ἦλθεν εἰς ἐντάμωσίν μου ὁ Βενθύλος καὶ ἀ-

πέδωκε τὰ πάντα εἰς τὸν Χορτάκη. Ἀλλ' ἀμφοτέροι ἐπιλα-
βόμενοι τῆς κεκρυμμένης ὁρέξεως τοῦ Κ. Ι. Λάτρη ἀνέθηκαν
τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν ἴδιον. Ὁ Κ. Ν. Χορτάκης ἐξελέχθη πολ-
λάκις μετ' ἐμοῦ πραγματογνώμων, ἀνακριτῆς καὶ μέλος τῆς
ἐπὶ τῶν βιβλίων ἐπιτροπῆς, καὶ δὲν μ' ἡγνόει· οὐδεμίαν κατ' ἐ-
μοῦ εἶχε παραπόνου αἰτίαν· ἐν τούτοις καὶ ἀνθρωπίνως
καὶ εὐαγγελικῶς ἀντέπραξε νὰ εὕρω πόρον καὶ ἐκτὸς
τοῦ Κράτους. Ἰσως ὁμως ἀρκούντως ἐδιδάχθη περὶ ἐμοῦ, ὅτε
δυνάμενος μετὰ ἐξαετίαν νὰ ἐκδικηθῶ, ἐγενόμην παραίτιος
ἀποκαταστάσεως τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει λιμώτοντος συγ-
γενοῦς αὐτοῦ Σταυροπούλου καὶ μὴ ἔχοντος ποῦ τὴν κεφαλὴν
κλίνει, διὰ τὰς ἐναντίον του παντοειδεῖς ἀντιπράξεις καὶ ῥα-
διουργίας. Ἐν τούτοις ὁ Κ. Ι. Λάτρης ἀργῶν καὶ πόρον ζωῆς
θηρεύων ἐνήργησε τὸ τῆς παροιμίας· «ἄγαμος προξενητῆς γιὰ
«λόγου του γυρεύει». Ἐγραψεν εἰς τὴν Ἐφορίαν ὅτι ὅλοι τοῦ
ἐμύριζαν καὶ μάλιστα ἐγὼ, διὰ δὲ τοῦ αὐταδέλφου του
(μέλους τῆς Ἐφορίας) ἐξέφρασε τὴν ἄκραν ἐπιθυμίαν του νὰ
γείνη αὐτὸς Διευθυντῆς τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς, διὸ καὶ ἡ-
ρώτα δι' ἐκτεταμένης ἐπιστολῆς πρὸς τὴν Ἐφορίαν «π η λ ί κ η
»εῖναι ἡ ἐνι αὐ σ ι ο ς π ρ ό σ ο δ ο ς τ ῆ ς Σ χ ο λ ῆ ς.» Ὁ Κ.
Δ. Ἀμιράς, ἀνὴρ ἀνεξαρτήτου χαρακτῆρος, μοι διηγήθη τὰ
πάντα καὶ εἶμαι βέβαιος ὅτι ἐρωτώμενος δὲν θέλει ἀρνηθῇ. Ἡ
ἀναβολὴ ἐν τούτοις τῆς συγκροτήσεως τοῦ προσωπικοῦ τῆς
Εὐαγγελικῆς Σχολῆς καὶ τοῦ διορισμοῦ τοῦ ἀρμοδίου Διευθυν-
τοῦ, προῦκάλεσε πικράποντα καὶ ὑπηγόρευσε νὰ ὑποκινηθῇ ἡ
ἀνάγκη νὰ παραιτηθῇ ἡ πρώτη Ἐφορία καὶ νὰ διορισθῇ ἐτέ-
ρα, ἧς μέλη ἦσαν Θ. Κεσίσογλους, Σ. Μίτσελ, Ἀντ. Μωραϊ-
τίνης, Ἐμ. Κοιβωτὸς, καὶ Μ. Φραγκιάδης. Ὑπὸ τῆς Ἐφορίας
ταύτης προσεκλήθη Διευθυντῆς τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς.

§. 36. Ὑπῆρχεν ἐν Σμύρνῃ Ἱεροκῆρυξ τῆς Μ. Ἐκκλησίας ὁ
ἀοίδιμος Βενέδικτος Κωνσταντινίδης· κατὰ τούτου εἶχε γε-
γραμμένον καὶ ἐκδεδομένον φυλλάδιον ὁ Κ. Ι. Ἰσιδωρίδης

Σκυλίτσης, ἐπιγραφόμενον Ὁ Ἄνθρωπος τῆς Σμύρνης. Ὅτε ἔφθασα εἰς τὴν Σμύρνην ἡ προσκαλέσασά με Ἐφορία πρὸ πάσης ἄλλης πράξεως μοι προὔτεινε τρία τινά. α) Νὰ παύσω ὅλους τοὺς ὑποδιδασκάλους (1)—β) Μηδέποτε νὰ προτείνω τὴν τοῦ Κ. Βενεδίκτου πρόσληψιν ὡς μέλους τοῦ προσωπικοῦ τῆς Σχολῆς.—γ) Νὰ μὴ ἀνχμυχθῶ εἰς τὰ πολιτικά των. Τούτων λοιπὸν τῶν τριῶν ὅρων τοὺς μὲν δύο τελευταίους ἐτήρησα θρησκευτικῶς· τὸν δὲ πρῶτον ἀπεποιήθην εἰπὼν. α) Τοῦτο ἴδιον ἦτο τῆς Ἐφορίας νὰ ἐνεργήσῃ πρὸ τῆς ἀφίξεώς μου.—β) ἦλθον, εἶπον, νὰ μορφώσω καὶ οὐχὶ νὰ καταστρέψω. Ἐπείσθη ἡ Ἐφορία καὶ ἀνέλαβον τὴν ὑπηρεσίαν· τοὺς ὑποδιδασκάλους ἔχοντας καὶ ἱκανότητα καὶ ζῆλον μετὰ τινος συνδιαλέξεις περὶ μεθόδου ὁμοιομόρφου διδασκαλίας καὶ ἐπιτήρησιν ὀλίγων ἡμερῶν ἐν τῇ παραδόσει κατέστησα τοιούτους, ὥστε ἤρξατο ἡ ὑπηρεσία νὰ διενεργῇται μετὰ τελεσφόρου ἁρμονίας. Ἀδελφικὴ ἰσότης ἐκτὸς τῆς ὑπηρεσίας, αὐστηρὰ τήρησις καθηκόντων ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ, ἀνυπόκριτος καθοδήγησις ἀπάντων τῶν μαθητῶν εἰς τὰ κοινωνικὰ καὶ θρησκευτικὰ καθήκοντα, ἀμεροληψία ἀπόλυτος, ὑπέσχοντο καὶ ἀπῆνεγκον θαυμάσια ἀποτελέσματα. Ἐκ τούτου ὁ μὲν μισθὸς ὑποδιδασκάλων τινῶν ἀπὸ μηδαμινοῦ ηὐξήθη δι' ἐμοῦ, καὶ ἡ ἀπαιτούμενη τιμὴ, ἀντὶ τῆς προτέρας συνήθους ὀλιγωρίας, ἀπενεμήθη εἰς τὸν διδασκαλικὸν χαρακτῆρα ἐκάστου ὑπὸ πάντων· ἡ δὲ Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπὴ ἀνέθηκεν αὐτόκλητος εἰς ἐμὲ ἐπισήμως τὴν ἐπιτήρησιν ἀπάντων τῶν ἐν Σμύρνῃ ἰδιωτικῶν καὶ δημοσίων διδασκτηρίων ἀμφοτέρων τῶν φύλων· ἡ δὲ Ἐφορία καίπερ ἐναβρυνομένη διὰ τὴν ἐπιτυχίαν της, φαίνεται ὅτι δὲν κατώρθωσε νὰ κερδήσῃ καὶ τὴν εὐνοίαν ἐνὸς τῶν μελῶν τῆς προτέρας Ἐφορίας, τοῦ Κ. Γ. Μπαλτατζῆ.

(1) Οὕτως ὠνόμαζον τοὺς μετὰ τὸν Διευθυντὴν διδασκάλους ἅπαντας.

§ 37. Φοιτητής τις τοῦ Ἑλληνικοῦ Πανεπιστημίου τελειο-
δίδακτος μὲν ἀλλ' ἄνευ ἐξετάσεως καὶ ἀβαθμολόγητος, ὁ μα-
καρίτης Εὐθύμιος Θεοδωρόπουλος, ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ καὶ ἀμη-
χανίᾳ διατελῶν ἐν Ἀθήναις προσεκλήθη διὰ συστάσεως ἐμοῦ
καὶ παρ' ἐμοῦ εἰς Σμύρνην διδάσκαλος. Εὔρε παρ' ἐμοὶ ἐπὶ
μῆνας πολλοὺς ὅσῃν οὐδὲ παρὰ τοῖς ἑαυτοῦ γονεῦσι στοργήν,
διατροφὴν, περιποίησιν, φιλανθρωπίαν καὶ χρηματικὴν ἐπι-
χορήγησιν ἄνευ ἀπαιτήσεως (1). ἀλλ' ἀπήτησε μετὰ ταῦτα νὰ
τὸν ἀναγνώρισω Καθηγητήν. Τοῦτο, εἶπον πρὸς αὐτὸν, εἶναι τοῦ
Πανεπιστημίου προσὸν μετὰ τὰς νενομισμένας δοκιμαστηρίους
ἐξετάσεις καὶ τοῦ Ὑπουργείου ἀρμοδιότης· ἂν δοθῇ εἰς Διευ-
θυντὰς ἢ Γυμνασιάρχας ἀρμοδιότης, μέχρι Σχολάρχου δύνανται
οὗτοι νὰ προχειρίζωσιν· οἱ τότε ὑποδιδάσκαλοι ΚΚ. Σιγαράς,
Ἀρώνης, Μκυροφρύδης καὶ Σφέτσος ἐνθυμοῦνται καλῶς καὶ δύ-
ναι νὰ μ' ἐλέγξωσιν ἀνίσως ψεύδομαι· δυσηρεστήθη ὁ μα-
καρίτης Εὐθ. Θεοδωρόπουλος, ἀποπλανᾷ τοὺς ὑποδιδασκά-
λους καὶ συντάττει αὐτοῖς σχέδιον ἀναφορᾶς, δι' ἧς οὗτοι
ἐξητοῦντο ἀρμοδίως παρὰ τῆς Ἐφορίας ἐλάττωσιν ἐργασίας
καὶ μισθοῦ αὔξησιν· ἐπροσπάθησα νὰ καταδείξω τὸ ἄτοπον
τῶν ἀπαιτήσεων, μὴ γενομένων μάλιστα ἐνιαυσίων ἐξετά-
σεων· εἶχεν ἀναφυῇ καὶ ἐκρχατιοῦτο ὑπόκωφος τις ἀντίπρα-
ξις κατὰ τῆς καθεστῶσης Ἐφορίας. Ταύτην ἔχοντες οἱ ὑποδι-
δάσκαλοι λαβὴν ἐνεθαρρύνοντο εἰς τὰς ἑαυτῶν ἀξιώσεις. Κα-
ταμήνυσις ἐκ μεταμελείας ὑπηγόρευσε ἀνάκρισιν, αὕτη δὲ
διδασκάλων ἀποπομπήν· δυσηρεστήθη ὁ Κ. Δ. Ἀμιράς ὅτι
ἐγὼ δὲν ἀνεκοίνωσα πρὸς αὐτὸν τὴν μυστικὴν τῆς Ἐφορίας
ἀπόφασιν πρὸ τῆς ἐκτελέσεως· καὶ τοῦτο ἦτο τὸ θανάσιμον
ἁμάρτημά μου· δυσηρεστήθη ὁ ἀοίδιμος Γ. Παλτατζῆς διότι
δὲν ἐνήργησα τὰς ἐξῆς παρακλήσεις αὐτοῦ ἢ ἐντολάς.—α) Νὰ

(1) Ὁ ὑποπτεύων εἰς τοὺς λόγους τούτους δύναται νὰ βεβαιωθῇ περὶ τῶν
πραγμάτων ἐρωτῶν τοὺς ΚΚ. Γ. Σιγαράν, Ν. Ἀρώνην, Δ. Μκυροφρύδην καὶ Κ.
Σφέτσον.

γράφω ὡς Διευθυντῆς τῆς Σχολῆς ἐπίσημον ἀπάντησιν πρὸς τὸ πρὸ τριῶν ἐτῶν ἐκδεδομένον φυλλάδιον τοῦ Ι. Σ. Ἰσιδωρίδου, ὅτι ὅσχι οὗτος εἶχε γράψει κατὰ τοῦ Κ. Βενεδίκτου ἡσυχὴν ψεύδη καὶ ἀνύπαρκτα.—β') Νὰ προτείνω τὴν πρόσληψιν τοῦ Βενεδίκτου, ὡς διδασκάλου εἰς τὴν Σχολήν.—γ') Νὰ προτείνω τὴν παῦσιν τῆς καθεστῶσης Ἐφορίας ὡς ἀμαθοῦς, καὶ τὴν σύστασιν ἐτέρας, εἰς ἣν νὰ περιλαμβάνονται καὶ οἱ ἐξῆς ὡς μέλη· Γ. Μπαλτατζῆς, Π. Ζ. Ψύχας, Δ. Ἀμιράς, Φ. Ὀμηρος, κτλ. Ἦναγκάσθην ἀπαντήσω εἰς τὸν Κ. Μπαλτατζῆν πρὸς μὲν τὴν πρώτην πρότασιν ὅτι, «Δὲν ἤμην τότε ἐγὼ εἰς τὴν Σμύρνην καὶ δὲν γνωρίζω τὰ διατρέξαντα· ἔπειτα ὑπεσχέθην νὰ μὴ ἀναμιχθῶ εἰς τὰ πολιτικὰ τῆς Σμυρναϊκῆς Κοινότητος· πρὸς δὲ τὴν δευτέραν τῷ εἶπον· τοῦτο ἀνήκει εἰς τὴν Ἐφορίαν γινώσκουσιν τοὺς πόρους καὶ τὴν χρηματικὴν τῆς Σχολῆς κατάστασιν· πρὸς δὲ τὴν τρίτην τῷ ὑπέβαλον, τοῦτο εἶναι ὑπερτέρας Ἀρχῆς προσδόν, ἐγὼ δὲ τελῶ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῆς Ἐφορίας, καὶ ταύτην θεωρῶ προϊσταμένην μου Ἀρχήν. Διὰ τὰ τρία μου ταῦτα ἀσύγνωστα ἁμαρτήματα κατέστην εἰς τὸν ἀοίδιμον Γ. Μπαλτατζῆν ἀπεχθής, καὶ διὰ τοῦτο ἴσως μ' ἀποκαλεῖ ὁ Σκαρλάτος φιλαπεχθής μου. Ναί, ἔχθιστος τῶν ἐπὶ γῆς βροτῶν κατέστην, Σκαρλάτε, τῷ εἰρημένῳ, διότι ἐννέα μῆνας πρότερον, πρὶν ἢ δηλ. συμπεθερεύσῃ μετὰ τοῦ Κ. Σ. Καραθεοδωρῆ, εἶχον γράψει περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς Εἰ. καὶ τοῦτο ἦτο τὸ ἀνίατον καὶ κολάσιμον ἁμάρτημά μου. Ἴδου καὶ τὰ κατορθώματα τοῦ εὐγνώμονος Εὐθ. Θεοδωροπούλου, καὶ τῆς συνειδήσεως τῶν διδασκάλων τὰ ἔργα. Ἀνάγνωθι Σκαρλάτε.

Πρὸς τὸν ἐλλογιμώτατον Κ. Γ. Χρυσοβέργην

Γυμνασιάρχην κτλ. κτλ.

Οἱ ὑποφαινόμενοι παρακαλοῦμεν ἵνα διαβιβάσητε πρὸς τὴν ἔντιμον Ἐφορίαν τὴν παροῦσαν ἀναφοράν μας, διὰ τῆς ὁποίας

ἐξηγοῦμεν ἐν συνειδήσει καὶ εἰλικρινῶς ὅτι παρα-
συρθέντες ἀπὸ δολίους λόγους καὶ εἰσηγή-
σεις ὑπούλους, ἀκουσίως ἐπράξαμεν παράτολμά
τινα τὰ πράξαντα ἴσως τὴν ἡσυχίαν τοῦ Κατα-
στήματος. Διὸ ἐξαιτούμενοι ἵνα πάντα ταῦτα παραδοθῶ-
σιν εἰς λήθην, ὑποσχόμεθα ὅτι θέλομεν ἐργάζεσθαι τοῦ λοι-
ποῦ μὲ ἴσην, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν πλειότεραν φιλοτιμίαν, ἐπανα-
παυόμενοι εἰς τὴν δικαιοσύνην τῆς ἐντίμου Ἐφορίας καὶ
εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ ἀξιολύτου Γυμνασιάρχου. Μένου-
μεν δὲ μὲ τὸ ἀνῆκον σέβας.

Ἐν Σμύρνῃ 19 Σεπτεμβρ- 1846.

(ὑπογεγραμ.) Ν. Ἀρώνης.

Δ. Μαυροφρύδης.

Κ. Δ. Σφέτσος.

§ 38. Ἐγράφησα ἐν ταῖς τῶν Ἀθηνῶν ἐφημερίσι κατ' ἐ-
μοῦ καὶ τῆς δῆθεν αὐθαιρεσίας μου πολλὰ, ἀλλ' ἐγὼ ἔχων τὴν
συνείδησίν μου τοῦλάχιστον ἐπιμαρτυροῦσαν εἰς τὰς πράξεις
μου, ἐσιώπων ἐν μεγαλοφροσύνῃ καὶ εἰργαζόμην ἀνεκδοτῶς
ὑπὲρ τῆς νεότητος καὶ τῆς Σχολῆς, ὅπερ ἄνδρες εὐπαίδευτοι
καὶ ἀμερόληπτοι καὶ τὰ πάντα ὑπὲρ τῆς Σμυρναϊκῆς κοινω-
νίας θυσιάζοντες ὁμολόγησαν πανδήμως, ἐκήρυξαν διαπρυ-
σίως καὶ διεστράνωσαν. Ἀλλ' ἐν τούτοις ἄνθρωπός τις οὔτε ἑαυτὸν
οὔτε ἄλλο τι ἱερὸν σεβόμενος (καὶ τοῦτ' ἀρκεῖ), ἀνέπεισε μέ-
λος τῆς Ἐφορίας νὰ μεταρρυθμίσῃ τὴν ἐνεργουμένην τῆς δι-
δασκαλίας μέθοδον, καίτοι αὐστηραὶ ἐνιαύσιαι ἐξετάσεις εἶ-
χον ἀποδείξει καρποὺς, τοὺς ὁποίους οὐδὲ οἱ ἀντίπαλοι τῆς
Ἐφορίας καὶ τῆς Σχολῆς ἐδυνήθησαν νὰ μὴ ὁμολογήσωσι. Συ-
νεῖδον ἐγὼ παραχρῆμα τὴν ἐπικειμένην διάλυσιν τοῦ Διδα-
κτηρίου, προεῖπον αὐτὴν εἰς τὴν συνεδριάζουσαν Ἐφορίαν, ἐν
μέλος αὐτῆς διεμαρτυρήθη κατὰ πάσης μεταρρυθμίσεως, ἀλλ' ἡ
πλειονοψηφία κατίσχυσε. Μετὰ ἓνα μῆνα ἤρξατο ὁ μαρα-
σμὸς καὶ ἡ παράλυσις. Δίκαιον καὶ πρέπον καὶ συμφέρον ἐ-

νόμισα ν' ἀποσυρθῶ καὶ παρητήθην ἐγγράφως. Ἡ μέχρι δα-
κρύων καὶ γονυκλιτῶς παρακαλοῦσά με Ἐφορία (μάρτυς ὁ ἰα-
τρὸς Χ. Βενάρδος, ὁ Ἐμ. Κοιδωτὸς, ὁ Ἀντ. Μωραϊτίνης...) μ' ἔ-
πεισε ν' ἀνακαλέσω ἐγγράφως τὴν παραίτησίν μου, καὶ οὕτως
ὑπεβλήθημεν ἀμφοτέροι εἰς τὰς προτέρας ὑποχρεώσεις. Ἐν-
ταῦθα καταπαύω ἀπὸ τῶν Σμυρναϊκῶν, διότι δὲν θέλω νὰ δυ-
σχεστήσω τινά, περιορίζομαι δὲ εἰς τὴν ἐξῆς ἐπίσημον δια-
κήρυξιν τῆς Ἐφορίας· τὴν ὁποίαν μεθ' ἐτέρων πολλῶν ἀπὸ
μετριότητος, συγκαταβάσεως καὶ ἀνεξικακίας δὲν μετεχειρί-
σθην οὐδέποτε ὑπὲρ ἑμαυτοῦ· καταπαύω, διότι οὐδεμίαν ὡς ἄν-
θρωπος, οὐδεμίαν ὡς ξένος, ἔλαβον παραπόνου αἰτίαν κατὰ οὐ-
δενὸς τῶν ἐν Σμύρνῃ· ἅπαντες ἀνεξαιρέτως μ' ἐτίμων μέχρι σε-
βασμοῦ· πολλοὶ μ' ἐφιλοξένησαν ἀβραμιαίως, πολλοὶ μὲ περι-
εποιήθησαν εὐαγγελικῶς· ὡς Διευθυντῆς ὑπεύθυνος εἰς τὸν
Θεόν, εἰς τὴν Ἐφορίαν καὶ εἰς ἅπασαν τὴν Κοινότητα εἰξεύρω
ὅτι δυσηρέστησα δύο ἢ τρεῖς· πλὴν ἄλλως πως πράττων,
ἄλλως πως ἐνεργῶν, ἤθελον εἶσθαι ἄτιμος, κατὰ πτυ-
στος καὶ ἀγχιόνης ἄξιος. Ἰδού τὸ ἔγγραφον τῆς Ἐφορίας,
Σκαρλάτε. (ἀ) Ἡ ἐπιγραφή.)

*Πρὸς τὸν Κύριον Γ. Χρυσοβέργην Γυμνασιάρχην καὶ
Διευθυντὴν τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς
(β') Τὸ εἰδοποιητήριον) ἑνταῦθα.*

Οἱ τῆς ἐν Σμύρνῃ Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Ἐφοροί, Πρὸς
τὸν Γυμνασιάρχην καὶ Διευθυντὴν αὐτῆς Κύριον Γ.
Χρυσοβέργην.

Ἀπὸ σέβας ἱερὸν πρὸς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἀλήθειαν
κινούμενοι, διευθύνομεν πρὸς ὑμᾶς τὸ ἐπισυνημμένον ἔγ-
γραφον εἰς πᾶσαν δικαίαν χρῆσιν ὑμῶν.

Ἐν Σμύρνῃ.

Οἱ Ἐφοροί.

γ'. τὸ ἐπίσημον ἔγγραφον.

Οἱ ὑποφαινόμενοι Ἐφοροί τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Σμύρ-

νης, ἀφοῦ ἀνεγνώσχμεν δύο φυλλάδια φθάσαντα εἰς ἡμᾶς, δημοσιευμένα ἐν Ἀθήναις τὸ ἐν τὴν 28 Δεκεμβρίου 1846, τὸ δὲ δεύτερον (καταχωρισμένον καὶ εἰς τὸν ἀριθμὸν 449 τοῦ Φίλου τοῦ Λαοῦ) τὴν 20 Φεβρουαρίου 1847, συντεταγμένον καὶ ὑπογεγραμμένον ἀπὸ τὸν ἀποβληθέντα πρῶτον ὑποδιδάσκαλον τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Κ. Γ. Σιγαράν μὲ τὰ ὁποῖα αὐτὸς σκοπεύει νὰ προσβάλῃ τὸν Γυμνασιάρχην καὶ Διευθυντὴν τῆς ἰδίας Σχολῆς Κύριον Γ. Χρυσοβέργην, ὡς πρὸς τὰ Γυμνασιαρχικὰ καὶ διδασκαλικά του χρέη ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἐνεπιστεύθη τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς μέχρι τὴν σήμερον, συνήλθομεν εἰς πλήρη συνεδρίασιν καὶ ἐλάβομεν ὑπὸ ὄριμον καὶ αὐστηρὰν σκέψιν καὶ τὰ δύο εἰρημένα τοῦ ἀποβληθέντος ὑποδιδασκάλου Κ. Γ. Σιγαρά φυλλάδια, καὶ ἐπειδὴ ἡύραμεν ὅτι ὅσα ἀποβλέπουσι τὸν Κ. Γ. Χρυσοβέργην ὡς πρὸς τὰ χρέη του ἀφ' ἧς ἡμέρας ἦλθεν εἰς Σμύρνην μέχρι τῆς σήμερον, εἶναι ἐκφράσεις ὅχι μόνον ἀπρεπεῖς, ἀλλὰ καὶ ψευδεῖς καὶ ἀνήκουστοι καὶ ἀνύπαρκτοι συκοφαντίαι, ἀποδιδόμεναι ἀδίκως καὶ παραλόγως εἰς τὸν Γυμνασιάρχην καὶ Διευθυντὴν τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Κ. Γ. Χρυσοβέργην. Διὰ ταῦτα ἐνομίσαμεν ἱερὸν χρέος μας νὰ πράξωμεν ὅ,τι ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀλήθεια ἀπαιτοῦν. Κηρύττομεν λοιπὸν διὰ τῆς παρούσης πρώτης καὶ μόνης πράξεως ὁμογνώμονως καὶ κατὰ συνείδησιν πρὸς γνῶσιν ἀπάντων.

α.) Ὅσα ὁ ἀποβληθεὶς ὑποδιδάσκαλος Κ. Γ. Σιγαράς ἐδημοσίευσε διὰ πῶν εἰρημένων δύο φυλλαδίων, εἶναι τρανώτατα ψεύδη καὶ ἀνήκουστοι διαβολαὶ καὶ συκοφαντίαι κατὰ τοῦ Γυμνασιάρχου καὶ Διευθυντοῦ Κ. Γ. Χρυσοβέργη.

β.) Ὅσα ὁ Γυμνασιάρχης καὶ Διευθυντὴς τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς Κ. Γ. Χρυσοβέργης ἔπραξε μέχρι τῆς σήμερον ὡς πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς Σχολῆς, ἀποπομπὴν Διδασκά-

λων, κτλ. τὰ ἐξέτελεσε πάντοτε κατὰ προηγηθεῖσαν γνῶσιν, ἀπόφασιν καὶ ἐπιταγὴν ἡμῶν.

γ'.) Ὁ Κύριος Γ. Χρυσοβέργης τολμῶμεν νὰ εἰπωμεν ὅτι πάντοτε ἐκτέλεσε καὶ ἐκτελεῖ τὰ χρέη του ἐντὸς τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς μὲ ἀκάματον ζήλον καὶ ἀληθῆ ἐπιμέλειαν, προσπαθῶν μὲ ὅλους τοὺς τρόπους νὰ ὠφελήσῃ καὶ προάξῃ τοὺς νέους, οὓς ἐνεπιστεύθησαν οἱ γονεῖς πρὸς αὐτὸν, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ ἀπέναντι τοσοῦτων θυσιῶν, τὰς ὁποίας κάμνει δλόκληρος ἡ γραικικὴ κοινότης τῶν συμπολιτῶν μας Σμυρναίων.

Ἐν Σμύρνῃ τῇ 27 Φεβρ. 1847.

(ὕπογεγρ.) Σ. Γ. Μίτσελλ
Ἐ. Π. Κοιβωτὸς
Μ. Φραγκιάδης
Ἄντ. Μωραϊτίνης
Θ. Κεσίσογλους.

Καὶ ὁμῶς ὁ Σκαρλάτος γράφει (§ ιγ') «Θρυλλεῖς ἄνω καὶ ἵκᾶτω μετριότητα, συγκατάβασιν, ἀνεξικακίαν.» (§ ιδ'.) «φέρεῖς ἄνω ἵκᾶτω τὴν Σμύρνην, ὥστε ὁ συστήσας σε Μέγας Οἰκονόμος δὲν ἤξευρε τί νὰ γράψῃ μετὰ ταῦτα πρὸς τοὺς Σμυρναίους καὶ τὰ πρυμνίζεις καὶ ἀπ' ἐκεῖ». Δὲν πιστεύω ἀνίσως ἐξεφράσθη ταιαῦτα ὁ Κ. Οἰκονόμος περὶ ἐμοῦ· ἀνίσως δ' ἔγραψέ τις πρὸς αὐτὸν, ἦτο οὗτος ὁ Γ. Μπαλτατζῆς διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν προτάσεών του καὶ διὰ τὸν συμπέθερόν του Κ. Σ. Καραθεοδωρῆν, ἦτον ὁ Βενέδικτος, διότι δημοσίᾳ ἐξηλέγχθη ὅτι τὸ Μετόχιον τῆς Ἱερουσαλὴμ κατέστησε συναγωγίον τῶν ἐπιβουλευόντων τὴν Σχολὴν καὶ τὴν Ἐφορίαν. Σώζεται παρ' ἐμοῖ αὐτόγραφον τοῦ αἰοδίου Σερούτου γράμμα πρὸς τὸν Βενέδικτον καὶ τινὰ Παῦλον περὶ τῆς σχεδιαζομένης διαλύσεως τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς. Δὲν ἀπετέλει τὴν Σμύρνην μόνος ὁ αἰοδῖμος Γ. Μπαλτατζῆς, οὐδὲ ὁ Βενέδικτος μετὰ τινος Καράβα καὶ Ροδοκανάκη. Ἡ τρίτη Ἐφορία μέχρι

τῆς ἐπιθάσεώς μου μὲ παρεκάλεσεν ἐπανειλημμένως νὰ μείνω Διευθυντῆς, ὑποσχόμενοί με αὕξησιν μισθοῦ κτλ. ὁ Κ. Γ. Κλέντζος· Μ. Ἀναστασιάδης, καὶ Α. Ἰακώβου μέλη αὐτῆς δύ-
νανται νὰ μ' ἐλέγξωσιν ἀνίσως ψεύδομαι. Δικαίως δὲ μὲ πα-
ρεκάλεσαν νὰ μείνω, διότι κατενόησαν ὅτι ἐπ' ἐμοῦ ἡ Εὐαγγελ-
Σχολὴ κατέστη πυρσὸς τῆς Ἀσίας, καὶ πολλῶν καὶ μεγάλων
ὠφελειῶν φερέγγυος. Ἀνάγνωθι, Σκαρλάτε, τὸν ἀμερόληπτον
τῆς Ἀμαλθείας συντάκτην (ἀρ. 489. δηλ. 11 Ἰουνίου 1848).
ἀλλὰ τί λέγω; Τὰ πράγματα μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μου ἐ-
μαρτύρησαν, μαρτυροῦσι καὶ μαρτυρήσουσι. Φίλος τις τῆς ἀ-
ληθείας καὶ εὐπαίδευτος Γάλλος ὁ Κ. Φ. Μπὸν ἔγραψε πρὸς
ἐμὲ ἐπιστολὴν, τῆς ὁποίας καταχωρίζω ἓνα μόνον παράγρα-
φον πρὸς συνέτισιν τοῦ Σκαρλάτου. L' édifice élevé par
»Oeonomo s' était écroulé faute de soins; vous êtes
»appelé à le relever sur des bases plus solides, et vous
»ne pouvez manquer d'y réussir si vous conti-
»nuez comme vous avez commencé
»Smyrne le 11 août 1846.

Voire etc.

(ὑπογεγρ.)

F. Bon.

Ἀνεχώρησα ἐκ τῆς Σμύρνης πενέστερος ἢ ὅτε ἀφικόμεν, μάρτυς ὁ Κ. Ν. Κυδωνάκης καὶ Ν. Χ. Κωστῆς· ἀπέρριψα ὁ-
μως χρηματικὴν προσφορὰν ἀνθρώπου γενομένου αἰτίου τῆς παν-
τελοῦς καταστροφῆς τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς.

§ 39. Διχμένων ἐν Σμύρνῃ συνέγραψα καὶ κατεχώρισα ἐν
τῇ Ἀμαλθείᾳ διάφορα φιλολογικὰ καὶ περὶ τῆς γλώσσης ἡ-
μῶν ἄρθρα, ἐν οἷς ἦτο καὶ ἡ περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς Εἰ ἀνα-
σκευαστικῇ τῆς τοῦ Κ. Σ. Καραθεοδωρῇ πραγματείας διατρι-
βῇ Ἐγραψαν περὶ τούτου καὶ ἕτεροι ἐκ διαφόρων μερῶν ἐν
ταῖς Ἐφημερίσιν, ἐν οἷς καὶ οἱ Κύριοι Δ. Σουρμελῆς ἐν τῷ
Ἀγγέλῳ, Κ. Λεβίδης ἐν τῇ Ἐλπίδι· γνώμην ἐξέφραζον ἅ-
παντες ἕκαστος οἰόμενος ὅτι ὀρθῶς ἐσκέπτετο· κατεχώρισε

δὲ καὶ ὁ Κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆς ἐν τῷ 182 ἀριθμῷ τοῦ Τηλεγράφου τοῦ Βοσπόρου ἰδέαν τινὰ περὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ΕΙ, δι' ἧς ἐφιλοτιμήθη νὰ κολακεύσῃ, καὶ νὰ θυριάσῃ τὸν Κ. Σ. Καραθεοδωρῆν, (οὐδεὶς φθόνος, οὐδὲ ἀξιώσις)· ἀλλὰ πόθεν ὀρμώμενος, (προσοχή, Σκαρλάτε), πόθεν λοιπὸν, Σκαρλάτε, ὀρμώμενος ὁ Κ. 'Ραγκαβῆς ἀπέδωκεν εἰς ἐμὲ μ ο ύ τ ζ α ι ς καὶ τ ύ φ λ α ι ς ; εἰ κακῶς ἐγνωμάτευσα, ἃς ἤλεγχε τὴν ἀπάτην μου, εἰ δὲ καλῶς, διὰ τί ὁ γόνος ἀνδρὸς ἐναρέτου νὰ νοθεύσῃ τὴν ἀγωγὴν τοῦ ἀποδιδούς εἰς ἐμὲ μ ο ύ τ ζ α ι ς καὶ τ ύ φ λ α ι ς, ὥς εἰ ἐνώπιον δεσπότη (τῶν παναχαιῶν) ἐγελωτοποιεῖ ὥς τ ζ ο υ τ ζ έ ς ; Ὁ Κ. 'Ραγκαβῆς οὐδέποτε ἔσχεν αἰτίαν παραπόνου ἐναντίον μου· ἀνίσως μ' ἀνεσκεύαζε, δὲν ἐλυπούμην, διότι ἐδιδασκόμεν καὶ ἐμάνθανον, ἀλλὰ ποίαν χώραν ἔχουσιν ἐν ταῖς περὶ φιλολογίας ἀμίλλαις μ ο ύ τ ζ α ι ς καὶ τ ύ φ λ α ι ς, Σκαρλάτε; ἀλλ' ἀκολουθεῖ μοι καὶ μείζω τούτων ὄψει· μὲ προσέβαλεν ἀδίκως ὁ Ραγκαβῆς, ὥφειλον ν' ἀποδώσω πρὸς τὸν ἄνθρωπον μετὰ τόκου τὴν δικαίαν ἀμοιβήν, ἀποδεικνύων αὐτὸν οἷος εἶναι, πρὸς σωφρονισμόν του· ἀλλὰ πάλιν λέγω σοι, Σκαρλάτε, ἀκολουθεῖ μοι καὶ μείζω τούτων ὄψει.

§ 40. Ἐπανακάμψας ἐκ τῆς Σμύρνης εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐποριζόμεν μέχρις ἀποκαταστάσεώς μου τὰ πρὸς τὸ ἀποζῆν ἐργαζόμενος καὶ οὐδένα ἀδικῶν ἢ ἐπιβουλεύων· προσεκλήθη Διευθυντὴς τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ Ἑλλην. Σχολῆς τῶν Εἰσοδίων ὑπήκουσα καὶ ἐφρόντιζον περὶ τῆς κοινωνικῆς καὶ θρησκευτικῆς τῶν νέων παιδαγωγίας ὡς ἄλλος πατήρ, καὶ ἐδίδαξα αὐτοὺς σκοπίμως, διεύθυνα ἀμερολήπτως καὶ ἐτιμώμην ὑπὸ πάντων, καὶ αὐτῶν τῶν Κυρίων Καραθεοδωριδῶν· μετὰ τὴν τραγικὴν καὶ ἀπαίσιον σκηνὴν τῶν ἐν τῇ τοῦ Κουρούτσεσμε Σχολῇ τοῦ γένους συμβάντων, ὁ Ἰατρὸς Κ. Κ. Καραθεοδωρῆς εἰς ἐμὲ ἐνεπιστεύθη τὸν υἱόν του· ἅπαντες μ' ἐτίμων οὐχὶ κατὰ φιλοπροσωπίαν, ἀλλ' ἐνδομύχως· διότι εἶδον ἅπαντες τῆς διδασκαλίας καὶ τῆς διευθύνσεώς μου τοὺς καρποὺς καὶ ἅπαντες αὐτοὺς

ὡμολόγησαν. Δῶρός τις Ἀθανάσιος, (1) ὃν πάνυ καλῶς ἔγνων ὁ Κ. Θ. Φαρμακίδης, καὶ περὶ οὗ μετὰ τριῶν συνεταίρων αὐτοῦ νὰ λαλήσω τὰ δέοντα εἶναι ἀνάρμοστον, ἔγραψε περὶ ἐμοῦ καὶ τῆς διδασκαλίας μου πανομοιότυπως πρὸς τὸν Κ. Γ. Σιγαράν· ἔληγεν ἡ συμφωνηθεῖσα διετία μου, παρητήθην ἐπισήμως τὴν 9 Μαρτίου καὶ παρὰ προσδοκίαν τῆς καθεστῶσης Ἐφορίας. Ἡ νέα αὕτη Ἐφορία διὰ τὴν ἀπροσδόκητον ταύτην πρᾶξίν μου ἐκπλαγεῖσα μοὶ ἀπεύθυνε κατανυκτικὰ παράπονα

(1) Ἀθανάσιος Δῶρος ἡ Ξηροτάγαρος ἐκ Δωρίδος διεύθυνε προσωρινῶς τὴν ἐν Σταυροδρομίῳ Σχολὴν τῶν Εἰσοδίων μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Κ. Νεοφύτου Κωνσταντινίδου· ἡ Ἐφορία μετὰ τὴν μετάβασίν μου ἐκεῖ ἡρετίσατο ν' ἀπολύσῃ ἓνα τῶν τριῶν διδασκάλων διὰ κλήρου καὶ ὁ κληρὸς ἔπεσεν ἐπὶ τὸν Κ. Δῶρον· τὸν ἀπέλυσεν ἡ Ἐφορία δωρησαμένη αὐτῷ τρισχίλια γρόσια πρὸς τῷ ὀρισμένῳ μισθῷ· ὁ Κ. Δῶρος μετεχειρίσθη διάφορα μέσα ἀντιδράσεως κατὰ τῆς Ἐφορίας καὶ τῆς Σχολῆς· ἡ ἀπερίσκεψία τοῦ ἀνθρώπου προέβη ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε προσῆλθε πρὸς με ἰδίως καὶ μοὶ προὔτεινε σχέδιον νὰ συνδεθῶμεν ἅπαντες μέχρι παραιτήσεως διὰ νὰ ὑποχρεώσωμεν τὴν Ἐφορίαν νὰ διατηρήσῃ τὸ ὑπάρχον προσωπικόν. Ἐλυπήθην καὶ ἠλέησα τὸν ἄνθρωπον, τὸν συνεβούλευσα νὰ ἡσυχάσῃ καὶ θέλω γαίνει πρὸς αὐτὸν ὠφέλιμος ὅσον δύναμαι, τῷ συνεχώρησα δὲ νὰ διαμείνῃ ἐντὸς τῆς Σχολῆς κατὰ τὴν αἰτησίαν του· ἡ διαγωγή του ἠνάγκασε τὴν Ἐφορίαν νὰ μὲ γράψῃ νὰ τὸν ἀπομακρύνω ἀπὸ τὸ Σχολεῖον καὶ νὰ μὴ ἐπιτρέψω τοῦ λοιποῦ εἰς αὐτὸν νὰ πατήσῃ μέσα εἰς τὸ Σχολεῖον· μὲ παρεκάλεσε νὰ τῷ συγχωρήσω νὰ διαμείνῃ μέχρις οὗ οἰκονομηθῇ, ὑπακούων εἰς τὴν φωνὴν τῆς συνειδήσεως ἐξεπλήρωσα ὑπὸ εὐθύνην μου φιλανθρωπίας καθῆκον καὶ μεθ' ἡμέρας ὁ Κ. Α. Δῶρος ἀπεσύρθη εὐσχημόνως εἰς ἴδιον οἶκημα.

Ὁ τοῦ ἀλληλοδιδασκαλείου διδάσκαλος ἀπῆτει νὰ προβιβασθῇ Ἑλληνοδιδάσκαλος, θέσεως μὴ ὑπαρχούσης· ἀπῆτει δὲ νὰ τὸ κάμωμεν Ρουμελιώτικον καὶ ν' ἀποδιώξωμεν τοὺς Μωραΐτας, εἰδεμὴ, θέλει καταφερθῇ κατ' ἐμοῦ μέχρι καταστροφῆς. Τὸν παράβολον τοῦτον, ὑπάρξαντά ποτε μαθητὴν μου, καὶ τὸν ὁποῖον ἐπροστάτευσά κατατρεχόμενον ἀδίκως, τὸν Κ. Κ. Μιχαηλίδην ἐπροσπάθησα νὰ καταπραύνω, ἀλλὰ δὲν ἐδυνήθην· εἶπε καὶ αὐτὸς καὶ ἐνήργησε πολλὰ κατ' ἐμοῦ, διότι δὲν τὸ ἐκάμαμεν Ρουμελιώτικον. Ἐγραψε πρὸς τὴν Ἐφορίαν πολλὰ καὶ ἠπειλῆσε καὶ αὐτήν, ἡ Ἐφορία ἐνόμισε δίκαιον ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἄνθρωπον.

Ἐν ταῖς καθηκούσαις ἐξετάσεσι παρήγγειλα εἰς τὸν θυρωρὸν τὴν ἐκτέλεσιν τῆς διαταγῆς· μέλος τι τῆς προτέρας Ἐφορίας παραγνώριζον τὸ καθῆκον τῆς ὑπηρεσίας, ἐπροστάτευσεν τὸν Κ. Δῶρον καὶ παρεστάθη εἰς τὰς ἐξετάσεις. Ἐγραψεν ὁ Κ. Δῶρος ὅσα ἠθέλησε κατ' ἐμοῦ· ἕτερος δὲ τις αὐτεπαγγέλτως ὑπερασπίζων τὴν ἀλήθειαν, προείλετο ἐν τῇ τοῦ Δῶρου ἀνασκευῇ νὰ θεολογήσῃ καὶ διεκδικήσῃ θρησκευτικὰς διενέξεις. Ἐτήρησα πρὸς τὴν ὑπεράσπισιν τὴν αὐτὴν καὶ πρὸς τὰ τοῦ Δῶρου λαλήματα ἀδιαφορίαν, καὶ νομίζω ὅτι δὲν ἔπτασα.

καὶ ἐπιμόνως μὲ παρεκάλεσε νὰ μείνω καὶ δευτέραν δι-
ετίαν, ὑποσχομένη αὕξησιν μισθοῦ, ἐνοίκιον
καὶ δαπάνην ταξειδίου τῆς οἰκογενείας μου.
Τοσοῦτον ἐξετίμησαν τοὺς ὑπὲρ τῆς Σχολῆς καὶ τῆς ἀληθοῦς
ἐκπαιδεύσεως τῆς φοιτῶτης νεολαίας πόνους μου! Οἱ Κύριοι
Π. Σκυλίτσης, Θ. Νεόκοσμος, Ἀντ. Τολμίδης κτλ. μέλη τῆς
Ἐφορίας δύνανται νὰ μ' ἐλέγξωσιν ἀνίσως ψεύδομαι. Ἡρξά-
μην κατὰ τὴν νέαν συμφωνίαν τῶν ἐργασιῶν μου, ἐτήρησα ἄ-
κραν πειθαρχίαν, ἐφίμωσα ἀντενέργειαν ὑπενεργηθεῖσαν εἰς
τὴν τάξιν τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Γαλλικῆς γλώσσης καὶ ὑπέ-
δειξα ὅτι παρ' ἄλλοις τὰ τοιαῦτα εὐδοκιμοῦσιν.

Οἱ Ἐπίτροποι τῆς Ἐκκλησίας ἀντενεργοῦσι κατὰ τῆς καθε-
στῶσης Ἐφορίας τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν δευτέραν
συμφωνίαν· παύουσι αὐτοὺς καὶ διαλύουσι τὴν Σχο-
λὴν, καὶ ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὥρῶν ἀνακαλοῦσι τὴν περὶ δια-
λύσεως ἀπόφασίν των καὶ διορίζουσι νέαν Ἐφορίαν· ἐδυνάμην
ἐνεκα τῆς συμφωνίας ν' ἀποζημιωθῶ μέχρις ὀβολοῦ, ἀλλὰ
φλεγόμενος ὑπὸ ἔρωτος νὰ ἴδω τὴν Σχολὴν διατηρουμένην ὑ-
πὲρ τῶν ὁμοεθνῶν, οὐ μόνον παρητήθην πάσης ἀπαιτήσεως,
ἐνεκα τοῦ ὁποίου καὶ αὐτὸς ὁ πρεσβευτῆς τῆς Ἑλλάδος Κ.
Ἄνδρ. Μεταξᾶς μ' ἐθαύμασε διὰ τὴν μεγαλοφροσύνην μου ὅτι
ἐτίμησα τὸν Ἑλληνικὸν χαρακτῆρα, ἀλλὰ καὶ ὑπεσχέθην νὰ
παραδώσω ἀμισθὶ ἄχρι τῶν διακοπῶν μέχρις οὗ ἀνέτως εὐ-
ρωσι τὸν διάδοχόν μου· ἐξετέλετα τὴν ὑπόσχεσίν μου θρη-
σκευτικῶς καὶ ἀπесύρθη ἐν δέοντι καὶ δὲν ἠθέλησα, καίπερ
παρακαλούμενος καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ἐναντίων, νὰ συστήσω ἱ-
διαίτερον Σχολεῖον, μὴ γείνω πρόσκομμα εἰς τὴν παγίωσιν
τοῦ δημοσίου Διδακτηρίου. Ἐλαμπρύνθη ἐπ' ἐμοῦ ἡ Σχολὴ
διὰ τὰ ἀποτελέσματα τῆς διευθύνσεως καὶ τῆς διδασκαλίας
καὶ κατέστη ἐπίζηλος, ἐθεώρουν ἀσέβειαν καὶ στυγεράν προ-
δοσίαν, ἀνίσως καὶ εἰς μυριοστημόριον ἡνοχοποιούμην ὅτι συ-
νετέλουν εἰς τὸν σκοτασμὸν αὐτῆς. Καὶ ὅμως ὁ Σκαρλάτος

ἀναβοᾷ (§ 18.) ξυλοκοπεῖσαι ἡμέρας μέσης ἐν τῷ Σταυροδρομίῳ καὶ φεύγεις κακῶς ἔχων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως». Ἀλλ' ἀκολουθεῖ μοι, Σκαρλάτε.

§ 41. Ἡ Ἑνοριακὴ τῶν Εἰσοδίων Σχολὴ ἐρρυθμίσθη καὶ ἐκ προοιμίων ὑπέδειξεν ὅποια ἤθελον εἶσθαι εἰκότως καὶ τὰ ἀποτελέσματα· προεκήρυξα καὶ ἐγὼ μετὰ ἑξαμηνίαν ἀπὸ τῆς ἐναρξέως ἐκείνης ὅτι ἔμελλον νὰ συστήσω ἰδιωτικὸν διδασκῆριον, καὶ ἐπάλληλοι μαθηταὶ ἐσωρεύοντο· δύο ἡμέρας μετὰ τὴν ἐναρξιν, ἀποφράς εἶδης ὅτι ἡ σύζυγός μου πνέει τὰ λοίσθια ἐν Ἀθήναις μὲ καταναγκάζει νὰ παραιτήσω τὰ πάντα καὶ ἐπανέλθω εἰς τὴν Ἑλλάδα· καὶ ἐκεῖ μὲν ἐγὼ ἐπέβαινον ἐπὶ ἀτμοκινήτου ὑπὲρ ἐκείνης, ἐκείνην δὲ κατεβίβαζον αὐθημερὸν ἐν Ἀθήναις εἰς τὸν τάφον τέσσαρα ἀπορφανισθέντα ἀνήλικα τέκνα καὶ φίλος δεόντως ἐκτιμῶν τὸ κοινωνικὸν καθῆκον. Εἶδης, Σκαρλάτε, τὴν ὁποίαν οὔτε εἰς σὲ οὔτε εἰς ἄλλον τινὰ εὐχομαι νὰ ἐπέλθῃ· καὶ ὁμῶς, ἀπερίγραπτε ἄνθρωπε, καὶ ἐνταῦθα καταδεικνύεις τὴν ψυχὴν σου καὶ ἄνευ αἰδοῦς, ἄνευ αἰσθήματος οἷουδ' ἂν ἐπισκίρτων ἐνθα ὑπερνικᾷ ἡ συμπάθεια, ἐπιχαιρεκακεῖς συκοφαντῶν καὶ ἀναβοᾷς «ξυλοκοπεῖσαι ἡμέρας μέσης ἐν τῷ Σταυροδρομίῳ καὶ φεύγεις κακῶς ἔχων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως» ἀκολουθεῖ, Σκαρλάτε, ἀκολουθεῖ καὶ μάθε ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ δῆμιοι συγχωροῦσι πρὸς ὃν ἀπάγουσιν ἐπὶ θανάτῳ, ἀνίσως τυχὸν παρέρχεται «φίλτρου κευθμῶνα τύμβον» ν' ἀποδώσῃ εἰς τὴν νεκροκόμον τοῦλάχιστον πλάκα ἐν βλέμμα παραπόνου, ἐν φίλημα συμπαθείας· σὺ ὁμῶς καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ ἀνθρώπου ὀφειλὴν μετὰ τῆς πατρικῆς στοργῆς μετατρέπεις εἰς ὄνειδος καὶ μεγαλοῤῥημονεῖς ἀνηκούστως περὶ ἐμοῦ καὶ βοᾷς «φεύγεις κακῶς ἔχων ἐκ Κωνσταντινουπόλεως».

§ 42. Ἐν τῷ διαστήματι τῆς τριετοῦς περίπου διαμονῆς μου ἐν Σταυροδρομίῳ οὐδένα ἔβλαψα, παρ' οὐδενὸς ἐβλάβην.

πολλὰ κοινότητες ἀπεύθυναν πρὸς με ἐπίσημα εὐχαριστήρια δι' ἣν ἐδείκνυον ἀπ' εὐθείας καὶ ἐγγράφως πρόνοιαν καὶ ζήλον εἰς τὴν σύστασιν, παχίωσιν καὶ πρόοδον τῶν ἐν αὐταῖς διδασκηρίων· συνετέλεσα ἐν καιρῷ μόνος ἐγὼ, ὅπως δὴ ποτε (τοῦτο δὲ παραλείπω,) συνετέλεσα, εἰς τὴν λύσιν τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος ὑπὲρ τῆς ἐνότητος τῆς Ὀρθοδόξου Ἑλληνικῆς Ἐκκλησίας· καὶ ἐπίσημοι καὶ σεβαστοὶ ἄνδρες φιλογενεῖς καὶ εὐσεβεῖς ἐξέφρασαν ὅτι, εἰ μὴ ἡμὴν ἐγὼ ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὸ ζήτημα δὲν ἐλύετο· αὐτὸς δὲ Μ. Ἀποστολίδης πανδῆμως ὡμολόγησεν ὅτι Θεοῦ ἦτο οἰκονομία νὰ εὐρεθῇ ὁ Κ. Γ. Χρυσοβέργης εἰς Κωνσταντινούπολιν διὰ τὸ ἐκκλησιαστικὸν ζήτημα· ἄλλως ἤθελον ἐπανέλθει καὶ Δελφινίαν καὶ Ἀποστολίδην ἄπρακτοι, εἶγε καὶ ἄπρακτοι· κομπορρημοσύνην ἐνταῦθα οὔτε ἐθεώρησας οὔτε θεωρεῖς βέβαια, κύρ Σκαρλάτε, ἀλλὰ θεώρησον καί τι ἕτερον ἐμοῦ, ὃν ἐλοιδορήσας δωρεάν. Τὴν ἀτομικὴν ἀπέχθειαν (ἀνωτ. § 34.) κατὰ τοῦ ἀνθρώπου τούτου τοῦ καὶ πρὸς ἑαυτὸν κρητίζοντος ἐθυσίασα ὑπὲρ τῶν συμφερόντων τοῦ ἔθνους· συνέδραμον, ἐξένισα, περιεποιήθην τὸν ἄνθρωπον ὑπὲρ τοῦ ἔθνους, ἀπεποιήθην δὲ πᾶσαν ξενίαν καὶ σχέσιν αὐτοῦ ἔνεκα τῆς ἀτομικῆς ἀπεχθείας διὰ τὴν λυκοφιλίαν του· ἐδυνάμην νὰ ἐνεργήσω νὰ φύγῃ κατησχυμμένος, ἀλλ' ἐπῆρχετο τὸ ποθητόν τι· Σχίσμα· ἐδυνάμην σιωπῶν νὰ γείνω αἷτιος νὰ ἐνεργηθῇ ἀμφοτέρων ἡ ὑποδοχὴ ἐν Πειραιεῖ ὡς παρεσκευάσθη ὑπὸ τινων ῥαδιούργων· ἀλλὰ πρὸς λαβὸν καὶ μετέτρεψα τὸν λιθασμὸν εἰς ἀληθῆ ὑποδεξίωσιν. Καὶ ὅμως βοᾷς, Σκαρλάτε· «Θρυλλεῖς ἄνω καὶ κάτω ἀνεξικακίαν» ... ἔλαβες κόνδυλον ὑπὸ τοῦ Πατρόκλου καὶ ἐξυλοκαπήθης » ἡμέρας μέσης ἐν τῷ Σταυροδρομίῳ», ὡσεὶ οἱ ἐν Σταυροδρομίῳ ὁμοεθνεῖς εἶναι κορυνηταὶ καὶ πυκτῆς ὁ Κ. Πάτροκλος, ἐνῶ ἅπαντες εἶναι φιλόανθρωποι καὶ χριστιανοί. Ἐν Σταυροδρομίῳ διέμενον διάφοροι Ἕλληνες· ἡ Ἑλληνικὴ Πρεσβεία, τὸ Ἐμπορικὸν Γραφεῖον, οἱ ΚΚ. Ἀντ. Τολμίδης, Δ. Δεσποτόπουλος καὶ μυρίοι

ἄλλοι ἀξιόπιστοι ἄνδρες, ἔμποροι καὶ ἄλλων ἐπαγγελημάτων· τοὺς τοὺς μὲν ἐπιδημήσαντας μέχρι χθὲς καὶ πρῶην, τοὺς δὲ ἐπιδημοῦντας καὶ νῦν ἡδύνασο, Σκαρλάτε, νὰ ἐρωτήσης ἀνίσως συνέβη τι τοιοῦτον περιστατικόν, καὶ οὐχὶ νὰ γράψῃς τηλικαῦτα ψεύδη, ἅτινα σ' ἀτιμάζουσι καὶ σ' ἐξελέγχουσιν αὐτόχρημα, τί; ἐρώτησον καὶ θέλεις ἰδεῖ.

§ 43. Διαμένων ἐν Ἀθήναις ὑπὲρ τῆς διευθετήσεως τῶν οἰκιακῶν μου, προσελήφθην ἐν τῷ Ὑπουργείῳ Διευθυντῆς τοῦ Β. Διδασκαλείου κτλ. Ἡ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν εὐορκος καὶ πιστὴ ἀφοσίωσίς μου οὐδένα τίμιον καὶ πιστὸν ὑπάλληλον ἔβλαψεν, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτοὺς τοὺς πλημμελοῦντας καθωδηγεῖτο ὑπὸ τῆς φιланθρωπίας καὶ τῆς ἐπιεικείας· μάρτυρες δύνανται νὰ ᾔναι δύο προΐστάμενοί μου Ὑπουργοὶ καὶ εἰς τρίτος προσωρινός, αὐταί μου αἱ ἐνέργειαι ἐναποτεθειμέναι ἐν τοῖς ἀρχείοις. Εὐηργέτησα τοὺς δημοδιδασκάλους, ἀποζημιώθοντας τοὺς πλείστους τὴν καθυστερουμένην μισθαποδοσίαν των ἀπὸ τοῦ 1845—1852, κατεδίωξα τὴν ἀγυρτεῖαν, ἐπήνεγκα τάξιν εἰς τὴν ἀταξίαν, ἐξήλεγξα καὶ κατεπολέμησα τὴν δολιότητα τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Φιλεκπ. Ἐταιρίας, διότι ἀπεπειράθη νὰ ἐγκριθῶσι δημοδιδασκάλισσαι, τελειοδίδακτοι (ὥς ἔλεγε) νεάνιδες, ἀγνοοῦσαι καὶ αὐτὸ τὸ ἱερὸν τῆς Πίστεως Σύμβολον, δηλαδή, τὸ Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν, κτλ. ἀλλὰ περὶ τούτου ὡς ἀληθοῦς αἰτίας τῆς μεταθέσεως καὶ παύσεώς μου θέλω ἐκδώσει φυλλάδιον ὅπως ἴδωσιν οἱ ἀπανταχοῦ ὁμοεθνεῖς τὰ προϊόντα τοῦ ἐργαστηρίου τούτου. Μετὰ τὴν παραλαβὴν τῆς Διευθύνσεως οὐ μόνον τὰς ἐλλείψεις τοῦ προκατόχου μου ἐκάλυψα, ἀλλὰ καὶ τοῦ Κ. Λεοντίου τὴν διδασκαλίαν κατήρτισα· διότι εἶχον καὶ ἔχω σύστημα τοὺς προκατόχους μου νὰ μὴ θεατρίζω, μηδὲ νὰ συκοφαντῶ, καίπερ ὑφ' ἐκάστου τῶν διαδεξαμένων με ὅπουδῆποτε ὑπηρεσίας ἐπικρινόμενος καὶ κατακρινόμενος· τοῦτο νομίζω ἴδιον ἀνελευθερίας, ἐκεῖνο μεγαλοφροσύνης.

Καὶ ὁμῶς ὁ Σκαρλάτος νομίζων ὅτι συνιστᾷ τὸν Λεόντιον, ὅτι θεραπεύει τὸν Κ. Οἰκονόμον, ὅτι θωπεύει τὸ Κοινὸν τῶν ἐν Σταυροδρομίῳ ὁμοεθνῶν, καὶ μὴ αἰσθανόμενος ὅτι τὸν μὲν ἐπ' ἡρσεν εἰς τὸν λαιμόν του, διὰ δὲ τὸν δεύτερον ἀναξένει συνουλωμένας πληγὰς, τοὺς δὲ φιλησύχους καὶ φιλεργοὺς Σταυροδρομίτας καθιστᾷ ντερεμπεῖδες, ὥσπερ ὑποκηρυζόμενος ἀναβοᾷ· διασεῖεις τὸ Γυμνάσιον τοῦ Ναυπλίου, καὶ ποτίζεις χολὴν καὶ ὄξος τὸν ἀκάματον Λεόντιον φέρεις ἄνω κάτω τὴν Σμύρνην, ὥστε ὁ συστήσας σε Μέγας Οἰκονόμος δὲν ἤξευρε τί νὰ γράψῃ μετὰ ταῦτα πρὸς τοὺς Σμυρναίους, ξυλοκοπεῖσαι ἡμέρας μέσης ἐν Σταυροδρομίῳ.

§ 44. Ὁ Λεόντιος, Σκαρλάτε, μὴ ἔχων πρὸς τίνα ν' ἀρχίσῃ ταῖς γρίνιαις του ἐν Ἀθήναις, τ'άβαλε μὲ τὸν ἑαυτόν του διὰ τὸ φιλήσυχον ἦθος του!! ἔτος ὁλόκληρον ἐντὸς τῆς οἰκίας του ἐτρώγετο μὲ τὸν υἱόν του, καὶ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου οὐδὲ ὁ θάνατος τοῦ ἐτέρου υἱοῦ του ἐμάλαξε νὰ ἐπιχρίσῃ διὰ λεπτοῦ χρώματος ἐπιπλάστου τοῦλάχιστον στοργῆς τὴν πρὸς τὸν ἐπιζήσαντα υἱόν του διαγωγὴν του. Τὸν νεκροπομπούμενον υἱόν καὶ ἀδελφὸν ἀδελφὸς καὶ πατὴρ συνεξέφερον βλέμμα λυσσώδους ὀργῆς, βλέμμα μίσους ἀδιαλλάκτου ἐπ' ἀλλήλους ἐκατέρωθεν τῆς σοροῦ ἐκτοξεύοντες· τρεῖς ἡμέραι ἐν μέσῳ, καὶ αἱ διενέξεις ἐπανελήφθησαν, αἱ ὕβρεις καὶ αἱ ἀπειλαὶ ἐκορυφώθησαν, ὁ πατὴρ ὤμοσεν ἡμὴν θανάτων παιδοκτονήσει τὸν υἱόν, ὁ δὲ υἱὸς ἀντῶμοσεν ὅτι ἀνδροκτονῶν πατρικοῦ κορεσθήσεται φόνου. Ἡ σύνεσις τοῦ δ-πουργοῦντος Κ. Σ. Βλάχου προέλαβε τὰ ἐπίδοξα ἀνοσιουργήματα διὰ τῆς μεταθέσεως τοῦ υἱοῦ μέχρις οὗ τοῦ πάθους κατισχύσῃ ὁ λόγος, ὅπερ καὶ ἐγένετο. Καὶ ὁμῶς ὁ Σκαρλάτος καίπερ συνειδὼς ταῦτα πάντα παντὸς λεπτομερέστερον κατακραυγάζει ψευδόμενος ἐναντίον μου «διασεῖεις τὸ Γυμνάσιον τοῦ Ναυπλίου καὶ ποτίζεις χολὴν καὶ ὄξος τὸν ἀκάμα-

»τον Λεόντιον·» δὲν αἰδεῖται τοῦλάχιστον τὸν Κ. Οἰκονόμον, ἀλλ' ἐπάγει αὐτὸν ὡς ἐμπέδωσιν τῶν ἑαυτοῦ ψευδολογιῶν, ὥσει ὁ Οἰκονόμος ἡγνῶει ὅτι οὐδεὶς τῶν πρὸ ἑμοῦ εὐτύχησε νὰ συνάψῃ εἰς ἑαυτὸν τῶν ἀντιφερομένων κομμάτων τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ν' ἀπαιτῶσι τὴν διαμονὴν τοῦ Διευθυντοῦ, τῆς δ' Ἐφορίας μόνης τὴν ἀντικατάστασιν. Ἀπὸ Κούμα μέχρι Σακελλαρίου σειρὰ τραγικοκωμικῶν σκηνῶν ἐκκυκλεῖται ἐν Σμύρνῃ. Οὐδεὶς ἐπ' ἑμοῦ ἐν τῇ αὐλῇ τῆς Ἀγίας Φωτεινῆς, συνελεύσεως γινομένης, ἀνεβόησε,» δὲν τὸν θέλομεν, δὲν τὸν θέλομεν, οὐδὲ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Τζόγια διεσώθην, ἀπειλούμενος ὅτι θέλω τουφεκισθῆ, οὐδὲ νύκτωρ ἐξ αὐτῆς ἀπέπλευσα· ἀλλ' ἅπαντες, Πολῖται, Ἐπίτροποι, Δημογέροντες, Ἐφορίαι ἀντιφερόμεναι, ἐπεθύμουν, ἡξίουσαν νὰ μείνῃ Διευθυντῆς ὁ Κ. Χρυσοβέργης, διότι δὲν ἔπασχον πλέον αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν, ὡς ἀναφέρει ὁ Κοραῆς, κασίδαν ἀμαθείας, οὐδὲ διχόνοιαν ἐνόσουν οἱ προεστῶτες ὡς λέγει ὁ Κούμας (1), ἀλλ' εὐγενῇ συναισθανόμενοι ἄμιλλαν ἐπεθύμουν νὰ γείνωσι μέτοχοι τῆς δόξης τῆς προόδου καὶ τῆς λαμπρότητος τῆς Εὐαγγελικῆς Σχολῆς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μου· ὁ Κ. Οἰκονόμος λίαν καλῶς ἐγίνωσκε ταῦτα πάντα καὶ εἶναι ἠθικῶς ἀδύνατον ὅτι τοιαῦτα περὶ ἑμοῦ ἀπεφθέγγετο· ξυλοκοπήματα διδασκάλων συνέβησαν ἐν Χαλκίδι, συνέβησαν ἐν Κουρούτσεσμε, συνέβησαν ἄλλοτε ἀλλαχοῦ (2), οὐδέποτε δὲ ἐν Σταυροδρομίῳ ἐπ' ἑμοῦ καὶ κατ' ἑμοῦ, διότι ὡς προεῖρήθη, οἱ ἐν Σταυροδρομίῳ ὁμοεθνεῖς εἶναι οὐ μόνον φιλόανθρωποι, ἀλλὰ καὶ φρόνιμοι, καὶ κατενόησαν ὅτι δὲν ἤμην τῶν τέκνων τῶν παιδαγωγός, ἀλλὰ πατὴρ ἐν Χριστῷ (3), τὰ πάντα ὑπὲρ αὐτῶν θυσιάζων. Ἀλλ' ὁ Σκαρλάτος οὐδὲ ἑαυτὸν αἰδεῖται ψευδόμενος καὶ λοιδορῶν καὶ χλευάζων ὃν ὥφειλεν ὑπὲρ

(1) Ἱστορ. ἀνθρῳπ. Πράξ. τόμ. 12. σελ. 588.

(2) Κ. Κούμα Γεν. Ἱστορ. τόμ. 12. σελ. 5989. — (3) Α'. Κορινθ. Α'. 15.

πάντα ἄλλον νὰ τιμᾷ ὡς ἑκασταχοῦ τιμήσαντα τὴν ἀναγεννηθεῖσαν Ἑλληνικὴν φυλὴν. Ὅταν λοιπὸν τῆς Κυβερνήσεως ἐπίσημοι πράξεις ἐμὲ μὲν καὶ ἄρνούμενον ἐμπιστεύωνται τὴν διαχείρισιν καὶ τακτοποίησιν τῶν ὅσα ἄλλος συνέφυρε καὶ συνεκύκησε, κατὰ μετὰ τὴν ἀπόθεσιν τῆς ἀρχῆς μ' ἀνταμείβωσιν εὐχαριστήσεις καὶ ἐπαίνους, τὸν δὲ Λεόντιον ἀνεχόμεναι ἐκ φιλανθρωπίας ἐπὶ τέλους ὑποβιβάζωσι καὶ ἀντικαθιστῶσιν, αὐτὸς δὲ οὗτος ἐπικυρόνη διὰ τῆς μετὰ ταῦτα διαγωγῆς του ὁποῖός τις εἶναι πράγματι, τί πρέπει νὰ σ' ὀνομάσῃ τις, Σκαρλάτε, διαστρέφοντα τὰ πράγματα; Καὶ ὅταν ὁλόκληρος Κοινοῦτης, Ἐφορίαί, Ἐπιτροπαί, Δημογεροντίαι ἀπαιτῶσιν, εὐχωνται τὴν διατήρησιν τοῦ Διευθυντοῦ Κ. Χρυσοβέργη, ἐνῶ οἱ ῥαδιοργοῦντες τὴν διάλυσιν τῆς Σχολῆς λαμβάνουσι γράμματα ἐκ Σύρου τοιαῦτα.

Ἱερὰ καὶ φίλη μοι Κορυφή

Ὁ Παῦλος μ' ἔγραφε βεβαιωτικῶς ὅτι ὁ Χρυσοβέργης ἀποβάλλεται ἐξάπαντος, καὶ ἐπομένως νὰ στέρξω τὴν αὐτόσε μετὰθεσίμ μου. Ἐγὼ λοιπὸν τὸν ἀπεκρίθην πρῶτον νὰ μὲ λύσῃ τὴν ἀπορίαν μου, πῶς ἐνδέχεται ν' ἀποβληθῇ ὁ Χρυσοβέργης ἐν ᾧ προστατεύεται ἀπὸ τοὺς Ἐφόρους, β'. κτλ.

Σύρος τῇ 29 Μαρτίου 1848.

ὁ ἠθικὸς φίλος σας

(ὑπογεγρ.) Γ. Σερούϊος.

Πρὸς τὸν Ἱεροδιδάσκαλον καὶ ἐπίτροπον τοῦ Ἀγίου

Τάφου Κύριον Βενέδικτον εἰς Σμύρνην.

ὅταν ἡ τελευταία Ἐφορία μέχρι τῆς ἐπιθάσεώς μου διαμαρτυρομένη παρακαλῇ νὰ διαμείνω, τί σοι περιγίνεται, Σκαρλάτε, διὰ τὴν πομπείαν σου ταύτην τὴν ἀναίδην οὕτως ὑπὸ σοῦ γινομένην ἐναντίον μου; Ἀλλ' ἀκολούθει μοι, Σκαρλάτε,

καὶ εἰς τὸ ἐξῆς. Καὶ πιθανὰ ἂν ὑποτεθῶσιν ὅσα περὶ ἀπελάσεως καὶ ξυλοκοπήμάτων περὶ ἐμοῦ ἐψευσθολόγησας, τούτου ἡ αἰτία ἢ ἐν ταῖς Κοινοτήσιν ἐνεφώλευεν, ἢ ἐν τοῖς διδασκάλοις καὶ τοῖς σχολάρχαις. Εἰμὲν τὸ πρῶτον καὶ ἐκεῖναι ἕκαστον μὲν τῶν πρὸ ἐμοῦ διδασκάλων καὶ σχολαρχῶν ὃν μὲν ἔδειραν, ὃν δὲ ἐξέβαλον ἀπὸ Κούμα καὶ Οἰκονόμου μέχρις Ἀβραμίου καὶ Σακελλαρίου, ἐμὲ δὲ ἡξίουσαν νὰ μείνω καὶ διευθύνω, πῶς ἐξηγεῖται ἡ διαγωγή σου αὕτη, νὰ θεωρῇς δηλ. ἐμὲ ἔνοχον καὶ ἀναιδῶς νὰ κακολογῇς συκοφαντῶν ἐξ ἀμίλλης πρὸς τοὺς προτέρους σου ὅτι ἔφερα τὴν Σμύρνην ἄνω κάτω καὶ ἐξυλοκοπήθην ἐν Σταυροδρομίῳ; εἰ δὲ τὸ κακὸν ἐνυπῆρχεν ἐν τοῖς διδασκάλοις, τίνος ἐγὼ εἰμι ἔνοχος διὰ τὰς κακοηθείας καὶ τὰς ῥαδιουργίας ἐτέρων ἐνεκεν τῶν ὁποίων ἀληθῶς ἀπηλάθησαν; σιωπᾶς, Σκαρλάτε· ἀλλὰ σὺ δὲς λόγον τούτων ἀπάντων ὁ τοιαῦτα κινήσας καὶ ἀκολουθεῖ μοι ἐπὶ τὸ προκείμενον.

§ 45. Μετὰ διετῇ ὑπηρεσίᾳ ὁ προσωρινὸς ὑπουργὸς Π. Ἀργυρόπουλος ἄνευ λόγου ὑπηρεσίας, ἐναντίον πάσης τυπικῆς ἀβροφροσύνης, (διότι *sic istius pro omne ratione jussit voluntas*) μ' ἐκσφενδονᾷ εἰς τὴν γυμνασιαρχίαν Πατρῶν, εἰδοποιήσας με αὐθημερὸν δι' ἰδιαιτέρας ἐπιστολῆς, ἐν ᾗ ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ ὅτι, γνωρίζει ὅτι βλάπτονται τὰ συμφέροντά μου. Δὲν ἐταράχθην διὰ τὴν μετάθεσιν, ἀλλ' ἀποδοῦς αὐτὴν εἰς ποταπῆς ἀγωγῆς χαμερπεστάτην ἐκδίκησιν ἐκ συνεννοήσεως τοῦ Κ. Γ. Ψύλλα καὶ τοῦ Κ. Π. Ἀργυροπούλου, ὧν ὁ μὲν δυσηρεστήθη ἐν τινὶ δίκῃ (1) προΐσταμένου τῶν ἐνόρκων τοῦ ἱατροῦ Κ. Ἰ. Ὀλυμπίου, ὁ δὲ Κ. Π. Ἀργυρόπουλος ὑπηρετεῖ συγγενικὰς καὶ ὁμοφρόνων ὁρέξεις διὰ τὰς ἐξετάσεις τῆς Φιλεκπαιδευτικῆς Ἑταιρίας, ὡς τοῦτο ἐν ἄλλοις δειχθήσεται, ὁδοῦ πάρεργον ὑποδεικνυομένου ἐνταῦθα ἀκραιφνοῦς τύπου καὶ ὑπογραμμοῦς ὑ-

(1) Ὅρα τὸ ἐπιδόρπιον σελ. 38—39.

ὁ ρ κ ο υ ὑ π ο υ ρ γ ί α ς τῶν εἰρημένων ἀτόμων τῶν ἐπὶ παιδείᾳ καὶ ἀρετῇ ἐναβρυνομένων. Ἐλεήσας ἀμφοτέρους διὰ τὴν μικροφροσύνην, εἶπον κατ' ἐμαυτὸν καὶ κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν φίλων, νὰ δώσω τόπον τῇ ὀργῇ. Ὅτε λοιπὸν ἐπα- νῆλθεν εἰς τὰ χρέη του ὁ Κ. Ψύλλας, παρουσιάσθην πρὸς αὐ- τὸν ἐξαιτούμενος θεραπείαν, διότι, διὰ τὸ ἡμιτελὲς τῆς οἰκίας μου καὶ τὴν ἀπορίαν τίνι τρόπῳ ν' ἀποκαταστήσω ἐξ ἀδύ- νατα τῆς οἰκογενείας μέλη, ἣ μετάθεσις ἦτο οὐχὶ καταστροφὴ, ἀλλ' ἐξόντωσις. Ὁ Ψύλλας ἀκούσας ὅτι χάριν τῶν ἐξε- τάσεων τῆς Φιλεκπ. Εταιρίας ἀπελαύνομαι, μ' ἀπεκρίθη· «λὲς νᾶναι τοῦτο;» Ναὶ, τῷ ἀπεκρίθην, καὶ πάλιν ἐξητησά- μην θεραπείαν· λυποῦμαι, μ' εἶπε, διὰ τὴν μετάθεσίν σου, καὶ ἐπιθυμῶ νὰ θεραπεύσω τὸ γινόμενον· εἴμπορεῖς νὰ ζητήσης ἄδειαν ἐνὸς μηνὸς, καὶ ἐγὼ τὴν ἐγκρίνω, εἰς δὲ τὸ διάστη- μα τοῦτο, θέλω δυνηθῇ νὰ ἐπενέγκω τὴν πρέπουσαν θερα- πείαν· διότι αχθεσιν οὗ Διατάγματος τὴν ἀνὰ- κλησιν δὲν θέλω ν' ἀρπάσω ἀπὸ τὰς χεῖρας » τοῦ Βασιλέως, ὡς πράττουσιν αὐτοί·» ἐξητη- σάμην τὴν ἄδειαν καὶ μοὶ ἐχορηγήθη, διαταχθέντος τοῦ προ- κατόχου μου νὰ ἐξακολουθῇ τὰ γυμνασιαρχικὰ χρέη, ὡς καὶ πρότερον, μηδεμιᾶς προσγινομένης βλάβης εἰς τὴν διδασκα- λίαν· πρὸ τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας παρουσιάζομαι πρὸς τὸν Ἰπουργὸν Ψύλλαν, ἐξαιτοῦμαι θεραπείαν, καὶ μ' ἀπαντᾷ ὅτι «ὀφείλω νὰ ἀπέλθω εἰς τὴν θέσιν μου» τῷ ὑπενθυμίζω τὴν ὑπόσχεσίν του καὶ μοὶ ἀρνεῖται ὁ ἐν ἀρε- τῷ Ψύλλας, λέγων μοι μετὰ φιλοσοφικῆς ἀτα- ραξίας ὁ εὐσυνείδητος καὶ εὖορκος Ἰπουργός, ὅτι δὲν μοι ἔδωκε τοιαύτην ὑπόσχεσιν· μοὶ ἐπῆλθε νὰ τὸν ὀ- νομάσω ψεύστην, ἀλλ' ἐσεβάσθην τὴν θέσιν, ἐν ἣ πα- ρίσταται ἀοράτως ὁ Βασιλεὺς, ὁ δὲ ὅρκος καὶ ὁ νόμος ἐπι- τάττουσιν ὑπακοὴν καὶ σέβας. Παρέστησα λοιπὸν πρὸς τὸν Ἰπουργὸν Ψύλλαν τὸ ἀδύνατον τῆς ταχείας μεταβάσεώς μου

διὰ τὸ ἡμιτελὲς τῆς οἰκίας μου καὶ διὰ τὴν δυσκολίαν νὰ ἐ-
 ξοικονομηθῶσιν ἀνήλικα ὀρφανὰ τέκνα, εἴτε μεταφερόμενα
 εἴτε ἐγκαταλειπόμενα, καὶ μοι ἀπεκρίθη «οὐδεὶς στρα-
 » τευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου
 » πραγματείαις,» ἐφιμώθην ἐκ τῆς εὐστόχου ἀπαντή-
 σεως καὶ εἶπον ἐν ἑμαυτῷ· «ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου,
 Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας»· ἦτο ὅμως, Θεέ μου, καὶ ἀ-
 νάγκη δένδρων, ὧν ὁ καρπὸς ἀντὶ σύκων καὶ μήλων νὰ ᾔηται
 καὶ ἄλλο! Μετὰ τὴν εἰρημένην συνδιάλεξιν ἀπесύρθη εἰς
 τὰ ἴδια διὰ νὰ διευθετήσω τὰ οἰκιακά μου· ἐπανέρχεται πάλιν
 ὁ Κ. Π. Ἀργυρόπουλος προσωρινὸς Ὑπουργὸς καὶ μοι διευ-
 θύνει ἀπειλητικὸν ἔγγραφον ἐν πάσῃ παρακοῇ· ἐπανέρχεται
 εἰς τὰ χρέη τοῦ πάλιν ὁ Ὑπουργὸς Ψύλλας καὶ ἐνσκήπτει ἡ
 χολέρα εἰς τὴν πόλιν. Ἐκκενοῦνται θέσεις, ἐξαιτοῦμαι θερα-
 πείαν παρὰ τοῦ Κ. Πρωθυπουργοῦ ὡς ἀπλῶς μεσιτεύοντος καὶ
 ἔλαβον παχυτάτας προφορικὰς ὑποσχέσεις, ὡς εἰ ἤμην νή-
 πιον ἢ τζαράνος, ἐν οἷς ἐξησκήθη ὁ ἄνθρωπος τὸ ἀνάσ-
 σειν. ἐξαιτοῦμαι παρὰ τοῦ Κ. Ἀργυροπούλου τὴν ἱασιν οὐ-
 περ αὐτὸς μ' ἐτραυμάτισε τραύματος, καὶ ὁ εὐτράπελος οὗ-
 τος ἐνασμενίζεται εἰς ἐμπαιγμοὺς, ὡς εἰ προὔκειτο νὰ ἐ-
 φαρμόσῃ κατὰ θεωρίαν καὶ πρᾶξιν ὅσα παρὰ τοῦ γνωστοῦ
 Χαλὲτ Ἐφέντη ἐδιδάχθη μαθήματα· ἐξαιτοῦμαι παρὰ τοῦ Κ.
 Ψύλλα τὴν θεραπείαν ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Ὑπουργείου παρόν-
 τος καὶ τοῦ Κ. Ἀργυροπούλου, καὶ ὁ μὲν Ψύλλας σιωπᾷ ταυ-
 ρηδὸν ἀποβλέπων, ὁ δὲ εὐτράπελος Ἀργυρόπουλος εὐρισκό-
 μενος εἰς ἣν ἦτο θέσιν, ἀπευθύνει ἐπ' ἐμὲ περιπατῶν ἐν τῷ
 γραφείῳ, τὰ ἐξῆς· «εἴσθε φίλερις», ἠναγκάσθην νὰ κα-
 ταπίω τὴν φράσιν ἐνώπιον δύο παριστάμενος δημίων, ἀλλὰ
 τὴν βαρύτητα τῆς φράσεως συνησθάνθη ὁ Ἀργυρόπουλος καὶ μοι
 λέγει· «Δὲν σᾶς εἶπον τὴν φράσιν διὰ νὰ σᾶς προσβάλω, ἀλλ' ἀ-
 » στείζόμενος καὶ μὲ συγχωρεῖτε·» καὶ ἐσούφρωσε τὰ χεῖλη τοῦ·
 ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε, κτλ. εἶπον

κατ'ἐμαυτὸν καὶ ἀνεχώρησα. Μετὰ τινὰς ἡμέρας παρουσιάζομαι ἐνώπιον τοῦ Κ. Ψύλλα καὶ εὐρίσκω αὐτὸν ἀμετάθετον· εἰσθε, τῷ εἶπον, Κύριε Ψύλλα, Ἀθηναῖος· οἱ πρόγονοί Σας εἶχον ἐνταῦθα καὶ βωμὸν τοῦ Ἑλέου· δὲν ζητῶ δι' ἐμαυτὸν ἔλεον, εἰμὴ διὰ ἕξ ὀρφανὰ καὶ ἀνήλικα καὶ ἀδύνατα μέλη τῆς οἰκογενείας μου· ὁ Ψύλλας ἄκαμπτos. Δὲν ἔχω εἶπον, ἀπαίτησιν εἰς Πανεπιστημιακὴν καθηγεσίαν, ἢ γυμνασιαρχίαν τῆς Πρωτεύουσας, εὐχαριστοῦμαι θέσιν καθηγητοῦ εἰς γυμνάσιον νὰ λάβω χάριν τῶν ὀρφανῶν καὶ ἀνηλίκων τέκνων μου· ἀλλ' ὁ Ψύλλας ἄκαμπτos.

§ 46. Μετὰ τὴν κόπασιν τῆς χολέρας παρουσιάζομαι πρὸς τὸν Κ. Ψύλλαν περὶ τοῦ πρακτέου καὶ λαμβάνω τὴν ἐξῆς ἀπάντησιν· «ἡ πολυκαιρία, ἀνίσως εἶχον πάθος τι ἐναντίον σου, Κύριε Χρυσοβέργη, τὸ ἐξήλειψε, καὶ ὀφείλετε νὰ με-»
«ταβῆτε εἰς τὴν θέσιν Σας·» Ἐπίστευσα εἰς τὴν περὶ ἀμνησι-
κακίας τοῦ Ψύλλα ὁμολογίαν, ἀναμνησθεὶς ὅτι τὴν ἐπιού-
σαν τῆς ἐν τῷ δωματίῳ διασκέψεως τῶν ἐνόρκων, ἐδικάζετο Ἀθηναῖός τις, ἐπὶ τίνι κακουργήματι δὲν ἐνθυμοῦμαι· ὁ Ἀθη-
ναῖος οὗτος ἐν τῇ διακληρώσει τῶν ἐνόρκων ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ προέδρου τῶν συνέδρων ἀνίσως ἐξαιρεῖ ἢ μὴ ὄν πρῶτον ἔλαχεν ἐνορκον δικαστήν, ἀνέστη καὶ ἀνεφώνησε φωνῇ με-
γάλῃ καὶ εἶπεν· «ἄνδρες δικασταί, δέχομαι εὐχαρίστως οἶον-»
«δῆποτε νὰ μὲ δικάσῃ, ἐντόπιον ἢ ξένον· μόνον τὸν Ψύ-
«λλαν δὲν δέχομαι·» ἔτυχον τότε πλησίον τοῦ Κ. Ψύλλα ὑπὸ τὸ βῆμα τοῦ Εἰσαγγελέως,» βλέπεις, τῷ εἶπον, ὑπόληψιν τοῦ συμπολίτου σου, Κ. Ψύλλα; ἄλλην φορὰν, εἶπε, δὲν θὰ πατήσω ἐδῶ. Τὸ ἀμνησικάκον λοιπὸν τοῦ Κ. Ψύλλα, ἐκ τῆς ὁμολο-
γίας του πιστεύσας, εἶναι, τῷ εἶπον, διακεκομμένος ὁ διά-
πλους αἰτία τῆς ἐν Ἀγκῶνι ἐνσκηψάσης χολέρας· πολὺ καλὰ, ἀπεκρίθη, ἐτοιμάσου καὶ ὅταν πρέπη, ἀναχωρεῖς· εὐχαριστῶ, τῷ εἶπον, καὶ θέλω ἀναχωρήσει· μεθ' ἡμέρας τινὰς ἀπῆντη-
σα τὸν Κ. Ψύλλαν εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Ὑπουργείου, τὸν ἐρω-

τῷ τί πρέπει νὰ πράξω, καὶ μοὶ ἀποκρίνεται· «Ἐπειδὴ δὲ
»διάπλους μεταξὺ Πατρῶν καὶ Πειραιῶς εἶναι διακεκομμένος,
»μένετε ἐδῶ, ἅμα δὲ ἐπαναληφθῇ, ὀφείλετε νὰ μεταβῆτε,
»ἄλλως νὰ δώσητε τὴν παραίτησίν Σας·» μάλιστα, Κ. Ὑ-
πουργέ, τῷ ἀπεκρίθην καὶ ἀνεχώρησα εἰς τὰ ἴδια, καὶ ἐνη-
σχολήθην εἰς τὸν διορισμὸν ἐπιτρόπου καὶ τὴν συσκευὴν τῶν
ἀναγκαίων μοι ἐπίπλων ὥς πάνυ καλῶς γινώσκει ὁ συμβο-
λαιογράφος Κ. Κ. Πιττάρης.

§ 47. Ἐπαναληφθέντος δὲ τοῦ διάπλου παρουσιάζομαι ἐ-
νώπιον τοῦ Ὑπουργοῦ Ψύλλα μετάπεμπτος, ἔτοιμος ἤδη ν' ἀ-
ναχωρήσω· μ' ἐρωτᾷ ὁ Ὑπουργός, «θα ὑπάγετε εἰς τὴν θέσιν
σας ἢ ὄχι; μάλιστα τῷ ἀποκρίνομαι, Κ. Ὑπουργέ, εἶμαι ἤδη
ἔτοιμος, καὶ Σᾶς παρακαλῶ νὰ διατάξητε νὰ ἐκδοθῇ τὸ ἐν-
ταλμα τῆς μισθοποδοσίας μου διὰ ν' ἀφήσω χρήματα εἰς τὰ
τέκνα μου· ὄχι, μοὶ λέγει μετὰ θυμοῦ, δὲν Σᾶς δίδω· μόνον
νὰ μ' εἰπῆτε, θὰ ὑπάγητε ἢ ὄχι, διὰ νὰ ἐνεργήσω τὰ δέοντα·
μάλιστα, Κ. Ὑπουργέ, ἀλλὰ νὰ μοὶ δώσητε τὸν μισθόν μου
καὶ μὲ τὸ προσεχὲς ἀτμοκίνητον ἀναχωρῶ ἀφεύκτως· τὰ πάντα
ἔχω διευθετημένα, ἐπίτροπόν μου διώρισα, τὸν μισθόν μου πα-
ρακαλῶ διὰ νὰ ἐξοικονομήσω τὰς ἀνάγκας μου. Ὅχι, μ' ἀπο-
κρίνεται, μετ' ἀγανακτήσεως, δὲν θὰ ὑπάγετε· — θὰ ὑπάγω,
Κ. Ὑπουργέ· ὄχι δὲν θὰ ὑπάγετε καὶ εἶπατέ μοι τοῦτο· — θὰ
ὑπάγω, Κ. Ὑπουργέ, καὶ Σᾶς λέγω τοῦτο· — μὲ ὑβρίζετε· —
ὄχι, Κ. Ὑπουργέ, γινώσκω καλῶς τί ἐστὶν Ὑπουργός, καὶ ἐν
τῇ ἐνεργείᾳ τῶν καθηκόντων του, καὶ ἐντὸς τοῦ γραφείου,
ἐνθα ὑπάρχει ἡ εἰκὼν τοῦ Βασιλέως, πρὸς ὃν ἔχομεν δεδομέ-
νον ὄρκον ὅτι θέλομεν σεβασθῇ τὰ Διατάγματα αὐτοῦ. — Θὰ
γράψω σήμερον καὶ θὰ ἐνεργήσω — εἰσθε κύριος, Κ. Ὑπουργέ,
νὰ ἐνεργήσητε ὅ,τι ἂν θέλητε· εὐαρεστήθητε ὅμως νὰ πιστεύ-
σητε ὅτι θέλετε ἀποπέμψαι δι' ἴδιον ἢ ἀλλότριον παράλογον
πάθος ἄνθρωπον εἰλικρινῶς ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος μοχθήσαντα
ἐν πάσῃ περιστάσει· μοὶ δίδετε τὴν ἄδειαν ν' ἀποσυρθῶ εἰς

τὰ ἴδια, Κ. Ὑπουργέ; — μάλιστα — ἀπεσύρθη· Κυριακὴ ἐν μέσῳ καὶ μοι ἐπεδόθη ἡ ἀπόλυσίς μου· ἀλλ' ὁ χρηστὸς Σκαρλάτος καταβῶξ ἐναντίον μου (§ ιβ'.) παρὰ τὰ λοιπὰ ψεύδη καὶ ὅτι κατεχρησάμην τῆς ἀγαθότητος τοῦ χρηστοῦ ἀνδρὸς καὶ πολίτου Ψύλλα κτλ. κτλ.

§ 48. Τὸ ὑπὸ τοῦ Π. Ἀργυροπούλου καὶ τοῦ ἱππαζομένου ὑπ' αὐτοῦ Ψύλλα ἱστουρούμενον ὕφασμα ἦτο νὰ παραιτηθῶ μόνος μου, ἢ μεταβὰς εἰς Πάτρας νὰ βιασθῶ νὰ παραιτηθῶ μετατιθέμενος εἴτε εἰς Λαμίαν εἴτε ἀλλαχοῦ κατὰ τὰς μέχρι ναυτίας εὐτραπέλους ὁρέξεις τοῦ Π. Ἀργυροπούλου, καὶ πολλὰ περιστάσεις ἀπέδειξαν τὴν πρόθεσιν ἀμφοτέρων. Πλείονα τούτων νὰ γράψω περὶ ἀμφοτέρων τούτων τῶν ἀνθρώπων νομίζω ἀτίμωσιν τῆς ἀρετῆς. Ἐρωτῶ μόνον πάντα ἀμερόληπτον καὶ αὐτὸν τὸν Σκαρλάτον· περιέχεται τι ραδιουργίας ἐν τῇ τοιαύτῃ μου διαγωγῇ; καὶ ὅμως ὁ Σκαρλάτος ὥς τις ἐντελόμεσθος πομπευτῆς ἀνακράζει· *καθ' ἡμενος ἐν Ἀθήναις ἐρῶ ραδιουργεῖς*». Οἱ ραδιοῦργοι, Σκαρλάτε, ὡς γνωρίζεις, ὀρθρίζουσι πρὸς τοὺς δυνατοὺς καὶ οἱ πόδες αὐτῶν τοὺς βαθμοὺς τῶν πυλῶν τούτων ἐκτρίβουσι. Τίς τῶν δυνατῶν μ' εἶδεν εἰς τὴν οἰκίαν του, εἰμὴ ἅπαξ ὁ Κ. Πρωθυπουργός, ὅτε ἠθέλησε νὰ μὲ στείλῃ διὰ πράσινο χαβιάρι; ἅπαξ ὁ Κ. Π. Ἀργυρόπουλος κατὰ χρέος, καὶ δὲν κατήσχυνε τὰς διατρανωθείσας ἀρχάς του. Ἀποσυρμένος μετὰ τὴν ἀπόλυσίν μου ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, σποδὸν ὥσει ἄρτον ἡσθιον καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων, ἀπεκδεχόμενος ἐξ ὕψους βοήθειαν, ἕως οὗ καταργηθῇ ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου καὶ ὑψωθῇ κέρας Χριστιανῶν. Καὶ τοιαύτη μὲν ὑπῆρξεν ὅπουδῆποτε ἡ ἐμὴ ὑπηρεσία ὡς εὐόρκου καὶ τιμίου ὑπαλλήλου· καλῶ δ' ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων πάντα ἀμερόληπτον καὶ εἰδότα, νὰ μ' ἐλέγξῃ ἀνίσως τυχὸν παρεμόρφωσα ποσῶς τὴν ἀλήθειαν· καὶ ὅμως ὁ χρηστὸς καὶ ἐνάρετος Σκαρλάτος παραιτεῖ τὰ ἐν χερσὶ, παραμελεῖ τὴν ἀλήθειαν, ἐν-

στερνίζεται τὰς ψευδολογίας καὶ ἐκδίδει αὐτὰς κατ' ἐμοῦ ὡς ἀληθείας· «καὶ καταβοᾷ ὅτι κατέσρεψας τὰ διδασκλήρια, παν-
 » τοῦ ὅπου σὲ ὤθησεν ἡ κακὴ τῆς μαθητιώσης νεολαίας μοῖ-
 » ρα (§ 16'. 18'.)» Παραδειγματικὴ τῷ ὄντι ἀρετὴ· τούθ' ἔ-
 » νεκα δίκαιον καὶ πρέπον νὰ εἴπῃ τις πάλιν καὶ πολλάκις διὰ
 τὸν Σκαρλάτον «τί θὰ πῇ τσαπκίνι, γέννημα τῆς Χάλκης,
 καὶ θρέμμα τοῦ Νειχωριοῦ» Ἐν τούτοις ὁμῶς καὶ ἀληθῆ ἀ-
 νίσως ἦσαν τὰ ξυλοκοπήματα, οἱ ῥαβδισμοὶ καὶ οἱ κόνδυ-
 λοι, αἱ ἐκδιώξεις καὶ πάνθ' ὅσα μου κατεψεύσατο, τί κοινὸν
 τούτοις πρὸς τὰ τῆς φιλολογίας ἀντικείμενα; Νομίζεις, ἄν-
 θρωπε, ὅτι ἡδίκηθης ἐπικρινόμενος; ἀνασκεύασον τὴν ἐπίκρι-
 σιν, ὑποστήριξον τὰς γνωματεύσεις σου, ὁ Ἕλλην κρίνων ἀ-
 παθῶς, εἶναι τύπος ἀπροσωποληψίας· διὰ τί μὲ ὑβρίζεις; διὰ
 τί μὲ προπηλακίζεις; διὰ τί ὁμιλεῖς ὡς ἄνθρωπος ἐσχάτης
 κακοηθείας, καὶ δὲν περιορίζεσαι εἰς τὰ τῆς φιλολογίας, ἀ-
 νίσως σοι πρέπει ν' ἀναμιχθῇς εἰς τοιαῦτα, ἀλλὰ προχωρεῖς
 καὶ περαιτέρω καὶ καταφέρεσαι ἐντονώτερον κατ' ἐμοῦ ὅτι
 τολμῶ νὰ φανῶ εἰς τὸ Κοινὸν καὶ μεμψιμοιρῶ ὡς δεινὰ πα-
 θῶν καὶ οὐ καταδύομαι, ἐνῶ πολλῶν ἄλλων πολλῶν ἔνεκα πολλῶ
 εἶμαι ἀμείνων, καὶ μ' ὀνειδίζεις ὡς ἄνθρωπον παρὰ τε-
 τριφότα ἐπὶ τοσοῦτον τὸ μέτωπον ὥστε νὰ γρά-
 ψω ἐν μέσαις ταῖς Ἀθήναις ὅτι ἔσωσα θρόνον καὶ
 πατρίδα (§. 14'. 16'. 18'.) ; Ἴδου ἡ φράσις μου δλόκλη-
 ρος, Σκαρλάτε Βυζάντιε (1). «Ἐν τῇ ἐνδόξῳ καὶ ἱστο-
 » ρικῇ μεταπολιτεύσει τῆς Γ'. Σεπτεμβρίου, πάν-
 » τη πάντως ἀνίδεος τῶν προβεβουλευμένων, ἔσωσα θρόνον
 » καὶ πατρίδα προλαβὼν διὰ τῆς δραστηριό-
 » τητός μου ἐπικείμενον τῆς πατρίδος κίν-
 » δυνον· ταῦτα ἐπιμαρτυρεῖ τὸ πρὸς ἐμὲ τοῦ Δ. Καλλέργη
 » ἔγγραφο», δηλαδή, Σκαρλάτε, δὲν ἔσωσα πατρίδα ἐπὶ τῆς

(1) Ὁρ. Ἐπίδορπ. σελ. 94. ὑποσ. (1).

ἐπαναστάσεως, οὐδὲ θρόνον ἀπὸ τῆς ἐγκαταστάσεως τῆς Βασιλείας, ἀλλ' ἐν τῇ Γ'. Σεπτεμβ. καθ' ἣν στιγμὴν δηλ. ὁ Δ. Καλλέργης ὁ φερωνύμως τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐνεργήσας καὶ διαπράξας ἵστατο ἀμηχανῶν παρὰ τὴν μεσημβρινὴν τοῦ Παλατίου πυλίδα μετὰ τοῦ Μακρυγιάννη καὶ πολλῶν ἐτέρων. Ὁ Καλλέργης, ὅστις δὴποτε καὶ ἂν ἦτο τῆς ἐπιχειρήσεως ὁ σκοπὸς ἀγνοῶ οὐδὲ ἐξετάζω, ὁ Καλλέργης διὰ τῆς πρὸς τοὺς Πρέσβεις ἀπαντήσεώς του, ἔβαλε τὸν ἀγρογωνιαῖον λίθον τῆς ἐνδόξου μεταπολιτεύσεως, εἰς αὐτὸν χρεωστεῖται αὕτη καὶ ταύτης αὐτὸς ἦτο ὁ πρωταγωνιστής. Πρὸς τὴν εὐεργετικὴν λοιπὸν ταύτην καὶ σωτήριον πράξιν τοῦ Καλλέργη ἔπρεπε νὰ μεταποιηθῶσι καὶ συρρέουσιν ἅπασαι τῶν ἄλλων αἱ καταστρέφουσαι ἢ οὐδετερόνουςαι τὴν σωτήριον ταύτην ἀρχὴν ἐνέργειαι· ἤθελες εἰπεῖ καὶ σὺ, Σκαρλάτε, ἀνίσως ἦσο παρῶν, περὶ ἐμοῦ εἰσπηδήσαντος εἰς τὸν εὐαγωγότατον τῶν λαῶν καὶ τὰ πάντα διενεργήσαντος ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τοῦ Καλλέργη· ναι, ἤθελες ἐκφωνήσῃ περὶ ἐμοῦ

Ὦν δ' αὖ δῆμου τ' ἄνδρα ἴδοι, βοόωντάτε ἐφεύροι,

Τὸν ὁμοκλήσασκέτε μύθῳ.

Δαιμόνι', ἀτρέμας ἦσο, καὶ ἄλλων μῦθον ἄκουε,

Οἳ σέο φέρτεροί εἰσι. (1)

Μὴ νόμιζε ταῦτα λόγου ὑπερβολὴν, ἀλλ' ἐνωτίζου καὶ μὴ ἀμφίβαλλε εἰς τὴν ἔκθεσιν ἣν σὺ προῦκάλεσας καὶ δι' ἣν δίκαιον σὺ νὰ δώσης ἀπολογία πρὸς τοὺς ἐλεγχομένους. Ὁ μὲν ἀπρόσεκτος Κ. Καλλιστράτης ἐπιδεικνύμενος ἄκαιρον καὶ ἄτοπον ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐνθουσιῶντος λαοῦ ἀφοσίωσιν δῆθεν καὶ ἐπικρίνων τὴν διαγωγὴν αὐτοῦ πρὸς ἐμὲ, ἐπανειλημμένως εἰπόντα πρὸς αὐτὸν νὰ προσέχῃ, δὲν ἐπρόλαβε νὰ θέσῃ ταμβάκον εἰς τὴν ῥίνα, καὶ κατὰ κεφαλῆς κατεφέρθησαν κατ' αὐτοῦ ῥαβδισμοὶ καὶ ἀλλαχοῦ λακτισμοὶ, ὥστε ὡς ἄλλος Περσεὺς καρπαλίμως οἶονεὶ ἀπέπτῃ καὶ προσγειότερον πετῶν διεσώθῃ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ

(1) Ὅμηρ. Ἰλιάδ. Β. στίχ. 198—202.

Σούτσου· ἕτερον δὲ ἐναβρυνόμενον εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς Γ'. Σεπτεμ-
βρίου καὶ ἐρυθρὰν βαστάζοντα σημαίαν καὶ πρὸ τοῦ πυλῶνος
τῶν Ἀνακτόρων στεντορείως φωνάζοντα, «Ζήτω τὸ Σύν-
ταγμα τῆς Τροιζήνος· ἐννοεῖς, Σκαρλάτε, τί ση-
μαίνει, Σύνταγμα τῆς Τροιζήνος· τὸν ἐξ ἀγνοίας
τοῦτον σκαπανέα τῶν βάθρων τοῦ Θρόνου καὶ τὸν τῆς καταστρο-
φῆς τῆς Πατρίδος ἐπίδοξον αἷτιον ἐφίμωσα αὐθωρεὶ διὰ τῆς πα-
ρουσίας μου, βλοσυρὸν πρὸς αὐτὸν προσβλέψας καὶ βροντώδη
ἀπευθύνας φωνήν, ἀνὰ φιμωθῇ μὴ πάθῃ χεῖρονα
τοῦ Καλλιστράτη». — Τί νὰ κάμω καὶ τί νὰ λέγω,
μ' ἠρώτησε·—νὰ μεταβῆς, τὸν διέταξα, πρὸς τὴν μεσημβρινὴν
ἄκραν τῶν Ἀνακτόρων καὶ νὰ ἐκφωνῇς ὅ,τι ὁ λαὸς καὶ τὸ
ἔθνος φωνάζει καὶ εὐχεται. Ζήτω τὸ Σύνταγμα καὶ
ὁ Βασιλεὺς Ὁθων· εἶπα καὶ ὁ λόγος ἐγένετο ἔργον·
ὁ δὲ ὑπακούσας, ἐνθυμεῖται καλῶς, καὶ ἀνίσως ἔχει αἴσθημα,
ὥς καὶ ἔχει, ὅς μ' ἐλέγξῃ ἀνίσως ψεύδομαι. Ὑπάρχει, ἄρα γε
Σκαρλάτε, ἐν ταῖς τοιαύταις ἐνεργείαις ἀρχὴ ἢ ζώπυρον σω-
τηρίας τοῦ Θρόνου καὶ τῆς Πατρίδος, ἢ δὲν ὑπάρχει; ἀλλ' ἀκο-
λούθει μοι καὶ μείζω τούτων ὄψει.

§. 49. Εἶχεν ὑπογράψει ὁ Βασιλεὺς τὰς πέντε τοῦ λαοῦ τῆς
Πρωτευούσης προτάσεις, καὶ ἐκδεδομένον εἶχε τὸ περὶ συ-
στάσεως τοῦ λαοπροβλήτου ὑπουργείου Διάταγμα καταργήσας
τὸ πρότερον· ὁ Γ. Κουντουριώτης, ὁ Α. Μαυρομιχάλης, ὁ Γ.
Ψύλλας ἔλαβον μόνον τὸ πρῶτον ἔγγραφον καὶ κατέβησαν ἐν
μέσῳ ἀνευφημιῶν προπεμπόμενοι εἰς τὸ Συμβούλιον τῆς Ἐπι-
κρατείας· ὁ Κ. Προβελέγιος δι' ἀσφάλειάν του ἔλαβεν εἰς χεῖ-
ράς του τὸ περὶ τοῦ ὑπουργείου Διάταγμα διὰ νὰ ἐπιδειχθῇ
οὕτως εἰς τὸν λαὸν ὅτι ἐνήργησε πᾶν ὅ,τι ἐδύνατο· ἔπραξε δὲ
οὕτω, διότι κατηγορεῖτο ὡς σφόδρα αὐλικός· ὁ λαὸς νομίσας
ὅτι ἐνεπαίχθη καὶ ὅτι αἱ προτάσεις του δὲν ὑπεγράφησαν, ὥρ-
μησε μανιωδῶς νὰ κατασπαράξῃ τὸν Προβελέγιον, ἀλλὰ
τοῦτον μὲν ἔσωσεν ὁ τοῦ Καλλέργη βραχίων, οὐπερ ἐπιλαβό-

μενος, ἐδυνήθη νὰ εἰσδύσῃ διὰ τῆς πυλίδος εἰς τὰ Ἀνάκτορα, τὸ δὲ Διάταγμα διεῖρράγη εἰς τεμάχια. Τὸ εὐπερίσχεπτον τοῦ Κ. Προβελεγίου οἱ περὶ τὰ Ἀνάκτορα ἐμπαιγμὸν καὶ εἰρωνείαν νομίσαντες, παρωργίσθησαν καὶ ἐν τῇ ὀργῇ αὐτῶν ἀπεφάσισαν νὰ εἰσορμήσωσιν εἰς τὰ Ἀνάκτορα ἔνθεν μὲν διαῤῥηγνύοντες τὰς πύλας διὰ πελέκεων, ἔνθεν δὲ διαπράττοντες ῥῆγμα διὰ τῶν πυροβόλων, ὁ Καλλέργης ἐμμένων εἰς ἣν ἔθετο σωτήριοι ἀρχὴν, ἵστατο πρὸ τῆς πυλίδος στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ ἀγκῶνος ὀπισθεν ἔχων ἀγγελιαφόρον ἐπιλοχίαν, περιεσταυρωμένους δὲ τοὺς βραχίονας, ὡς παρίσταται ὁ Μέγας Ναπολέων, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους εἰς τὸ ἀχανές τοῦ οὐρανοῦ, ὥσεί ἐπεκαλεῖτο βοήθειαν εἰς τὴν ἀμηχανίαν του, ὅπως προληφθῇ ἡ διαῤῥήξις καὶ ἡ εἰσέλασις ἐπανειλημμένως καὶ μετ' ἐπιμονῆς ὑπὸ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν παρεστώτων ἐπιφω-
νουμένη καὶ ἀπαιτούμενη· ἀκολουθεῖ μοι, Σχαρλάτε.

§ 50. Ἐν τοιαύτῃ τῶν πραγμάτων καταστάσει οἱ περὶ τὰ Ἀνάκτορα πλὴν τοῦ Καλλέργη καὶ Μακρυγιάννη ἔκραζον, μέ-
σα, μέσα, οἱ δ' ἐν τῷ καταστήματι τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας ἐν ἀγνοίᾳ τῶν γινομένων ἀνεγίνωσκον τὰς ἐγκριθείσας προτάσεις καὶ ἔχαιρον. Ὁ Α. Αὐντος παρακαλεῖ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν αὐτῶν τὸν Α. Μεταξᾶν νὰ συγκαλέσῃ ὑπουργικὸν Συμβούλιον, ὁ Μεταξᾶς ἀποκρίνεται ὅτι ἄνευ Διατάγματος καταργοῦντος τὸ πρῶτον ὑπουργεῖον καὶ διορίζον-
τος τὸ λαοπρόβλητον, δὲν δύναται νὰ συγκαλέσῃ ὑπουργικὸν συμβούλιον· ζητεῖται τὸ Διάταγμα καὶ δὲν εὑρίσκεται, ὁ Α. Μαυρομιχάλης λέγει, «τὸ εἶχεν εἰς χεῖράς του ὁ Προβελεγίος·» ὁ Σ. Μήλιος παρὼν, πέμπει ἐμὲ νὰ προφθάσω νὰ εἰδοποιήσω τὸν Καλλέργην ν' ἀποσταλῇ ὅσον τάχιον τὸ Διάταγμα· τρέχω συνωδευμένος ὑπὸ πολλῶν, εὑρίσκω τὸν λαὸν ἐξημμένον, τὸ πυροβολικὸν ἔτοιμον νὰ πυροδοτήσῃ, τὰς κραυγὰς, μέσα, μέσα, ἐπαναλαμβανομένας, καὶ τὸν Καλλέργην ἐν παντελεῖ ἀμηχανίᾳ, ὡς εἴρηται· τὸ πρῶτόν μου βῆμα, Σχαρλάτε, εἰς

τὸν τεταραγμένον λαὸν, ἦτο βῆμα εὐαγγελιζομένου, καὶ ἡ φωνή μου φωνὴ διασχίζοντος φάλαγγας· ἔλεγον, καὶ πάντες ἄκην ἐγίνοντο· ἐβάδιζον, καὶ εὐλογίαι ὑπεστρωννύοντο ἐν τῇ ὁδῷ μου· παρέστην ἐνώπιον τοῦ Καλλέργη, καὶ εἶδον τὸ μὲν πρόσωπον αὐτοῦ ὡς πρόσωπον ὀργιζομένου, τοὺς δὲ ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ὡς ἀνδρὸς ἐπιζητοῦντος καὶ ἐξ ἀμνηχάνων βοήθειαν· ἀνήγγειλα μάλα ἐμφώνως πρὸς αὐτὸν τὰ ἐντεταλμένα, καὶ ἐν ῥοπῇ ὀφθαλμοῦ φαίδρὸς ὁ Καλλέργης μὲ ἀσπάζεται καὶ ἐκφωνεῖ «σ' εὐχαριστῶ, διότι σήμερον ἔσωσας τὸν Θρόνον καὶ τὴν Πατρίδα»· ἡ σκηνὴ μεταβάλλεται, ζητεῖται Διάταγμα ἕτερον, ὁ λαὸς ἡσυχάζει, ἀλλ' ἀτυχῶς παροξύνεται ὑπὸ τοῦ Κ. Ι. Μεσενέζη αὐθημερὸν ἐκ Μασαλίας ἐπιδημήσαντος, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου ἀπαιτήσαντος (ἐναντίον τῆς ἐπανειλημμένης τοῦ Καλλέργη ἀπειλῆς) νὰ ἐξασκήσῃ, παραπείθων τὸν λαὸν ὅτι ψευδεῖς εἶναι αἱ ἀγγελίαι μου, καὶ ὅτι πρέπει νὰ ἐκλεχθῇ ἐπιτροπὴ νὰ ἐξετάσῃ ἀνίσως ὁ Βασιλεὺς ὑπέγραψε τὰς πέντε προτάσεις· ἡ φωνή μου, ἡ δραστηριότης μου, ἡ περὶ ἐμοῦ ὑπόληψις ἀπάντων ἢ μᾶλλον ἡ τύχη τῆς Ἑλλάδος ἀναιχαίτισαν τὴν ὁρμὴν, ἔδωκα λεπτομερεῖς πληροφορίας, οἱ λόγοι μου ἐπιστεύθησαν, ὁ Μεσενέζης ἀνθίστατο, βλέμμα τοῦ Καλλέργη πρὸς αὐτὸν θυμοειδὲς καὶ νεῦμα πρὸς τὸν ἐπιλοχίαν τιμωροῦσι τὸν παράκαιρον ζηλωτὴν, οἱ ἵππεῖς ἐπιπίπτουσιν ἐπ' αὐτὸν καὶ τὸν κατατραυματίζουσιν ἐξωθοῦντες αὐτὸν μέχρι τῆς οἰκίας τοῦ κήρυκος Γεωργίου Σμυρναίου καὶ διασώζεται ἐκ τοῦ κινδύνου ἐπιμελείᾳ τοῦ Α. Ζυγομαλά. Εἰσαγγέλλει τότε ὁ Καλλέργης αὐθωρεὶ καὶ νέον ἀντιγράφεται Διάταγμα καὶ ὑπογραφὴν ἀποστέλλεται διὰ τοῦ τότε λοχαγοῦ τοῦ πυροβολικοῦ Ι. Ἀξελοῦ ἐκ τῆς βορείου πύλης τοῦ Παλατίου. Τί ἐξ ἀπάντων τούτων ἐξάγεται, Σκαρλάτε; σιωπᾶς· ἀλλὰ πρὸς μείζονα φίμωσιν σοῦ τε καὶ τῶν ὁμοίων σοι ἀνάγνωθι τὸ ἐξῆς ἐπίσημον τοῦ Καλλέργη ἔγγραφον· πρόσεχε.

Ἀποδεικτικόν.

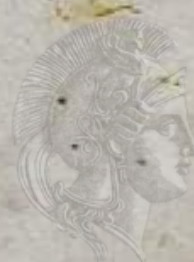
«Ὁ ὑποφαινόμενος ὁμολογῶ εὐσυνειδήτως ὅτι ὁ Κ.
 »Γ. Χρυσοβέργης Γυμνασιάρχης ἤδη Ναυπλίας, ἔλαβε κατὰ τὴν
 »ἔνδοξον τῆς τρίτης Σεπτεμβρίου 1843 μεταβολὴν μέρος
 »ἐν ρηγητικὸν ἐν τῇ πλατείᾳ ἀπέναντι τῶν νέων
 »Ἀνακτορίων, καὶ διὰ τῆς δραστηριότητός του
 »προέλαβεν (πρόσεχε, Σκαρλάτε), προέλαβεν ἐπι-
 »κειμένην ῥῆξιν δοῦς τὰς ἀναγκαίαις διασα-
 »φήσεις (ὅπου ἔπρεπε) περὶ τῆς τελείας παραδοχῆς καὶ
 »ἐγκρίσεως τῶν τιμαλφεστάτων καὶ ἐθνικωτάτων αἰτήσεων
 »τῶν κατοίκων τῆς Πρωτευούσης καὶ σύμπαντος τοῦ Πανελ-
 »ληνίου. Δέδοται δὲ τὸ παρὸν εἰς τὸν εἰρημένον Κ. Γ. Χρυ-
 »σοβέργην κατ' αἰτησίν του, ὅπως τῷ χρησιμεύσῃ ὅπου καὶ
 »ὅπως.»

Ἐν Ἀθήναις τὴν 2 Ὀκτωβρίου 1843.

ὁ Στρατιωτικὸς Διοικητὴς

(Τ. Σ.) (ὑπογεγρ.) Δ. ΚΑΛΛΕΡΓΗΣ.

Ψεύδομαι λοιπὸν ἐγὼ, Σκαρλάτε, καὶ παρατέτριφα ἐπὶ το-
 σοῦτον τὸ μέτωπον ὥστε νὰ γράψω ἐν μέσαις ταῖς Ἀθήναις ὅτι
 ἔσωσα Θρόνον καὶ Πατρίδα; ψεύδεται ἄρα καὶ ὁ Καλλέργης
 καὶ παρατέτριφεν ἐπὶ τοσοῦτον τὸ μέτωπον ὥστε νὰ μὴ εἴπῃ
 μόνον, ἀλλὰ καὶ νὰ ὁμολογήσῃ εὐσυνειδήτως, καὶ νὰ γράψῃ ἐπι-
 σήμως, καὶ νὰ διαδηλώσῃ ὡς στρατιωτικὸς Διοικητὴς ἐν μέσαις
 ταῖς Ἀθήναις ὅτι κατὰ τὴν κρισιμωτάτην ἐκείνην στιγμὴν
 ἐγὼ ὁ Γ. Χ. ἔσωσα Θρόνον καὶ Πατρίδα, σὺ δὲ ὁ
 μακρὰν διαμένων ὅλην ἐν τῷ Παραρτήματί σου εἶπες τὴν ἀλή-
 θειαν, καὶ ἐξήλεγξας ἐμὲ ψευδόμενον εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς
 σημειώσεως τοῦ Ἐπιδιορπίου· ἀφφερὶ μ, Σκαρλάτε Βυζάντιε·
 ἀλλὰ δὲν εἶσαι σὺ μόνος ὁ κακίζων τὴν Τρίτην Σεπτεμ-
 βρίου, εἶναι πολλοὶ μετὰ σοῦ, εἶναι οἵτινες σήμερον πε-
 ριστοιχίζουσι νυχθημερὸν τὸν εὐαπάτητον Καλλέργην. Ὁ Ἕλ-
 λην ὅταν ἐκ φιλοτιμίας ἀδυνατήσῃ νὰ διαπράξῃ τι κατόρ-

θωμα, άμαυροῦ καὶ καταστρέφει τὰ τοῦ ἑτέρου ἐκ ζηλοτυπίας. Ἀριστείδην ἓνα μόνον εἶδεν ἡ Ἑλλάς· ἐδυνάμην νὰ ὤφελθῶ ὑπὸ τοῦ Δ. Καλλέργη, ἀλλ' ἀναπαυόμενος εἰς τὴν εἰλικρινῇ καὶ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν μου ἅπαξ εἶδον αὐτὸν κατὰ χρέος ὅτε ἦλθεν εἰς τὰ πράγματα· αἰείποτε ὁμῶς ἐπρέσβευσα ὅτι ἔχει ὁ Καλλέργης ἀνάγκην ἀνθρώπου, ὅστις κατὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ τῷ λέγῃ, «Πρόσεχε τοὺς λεγομένους (1) Φενερ-»
 »γκιότας, τοὺς ὁποίους καὶ ὁ μεγαλεπήβολος Μαχμούτης ἐ-
 »φοβήθη, καὶ δὲν ἐλυπήθη τόσῳ διότι ἀνεγνώρισε τὴν Ἑλ-
 »λάδα ἀνεξάρτητον, ὅσῳ ἐχάρη ὅτι τὸ σμῆνος τῶν Ἀρπυιῶν
 »τούτων ἀπεδήμησεν ἐκ τῆς Πρωτευούσης τῆς αὐτοκρατορίας
 »του εἰς τὴν Ἑλλάδα·» καὶ τὴν χαράν του ταύτην ἐξέφρασεν
 (ἐν ᾧ ὑπέγραφε τὴν αὐτονομίαν τῆς Ἑλλάδος) διὰ τοῦ ἑξῆς·

Γιουνανὶ μιλλετιντὲν ἀϊνὶ μπελαμιζὶ μπουλντοῦκ,

Ἄντζακ φενέρ κιαφιρλεριντὲν ἐχβέν κουρτουλντούκ.

§ 51. Καίτοι, λέγει ὁ Σκαρλάτος (§ γ'), κακίζεις τὴν ἀ-
 νωνυμίαν τῶν Σουτσείων, κρύπτεσαι σὺ αὐτὸς ὡς Κ έ π φ ο ς
 ὀπισθεν τοῦ δακτύλου· ἐγὼ δὲ λέγω εἰς ἐπήκοον ἀπάντων
 πρὸς τὸν Σκαρλάτον ὅτι οὐ μόνον κακίζω καὶ κατακρίνω τὴν
 ἀνωνυμίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν τοιαῦτα μετερχόμενον θεωρῶ βάν-
 ναυσον, κατάπτυστον, καὶ τῆς ἐσχάτης κακοηθείας ἄνθρωπον,
 ὡς τοιοῦτος ἐφάνη ὁ σοφολογιώτατος τῶν Σουτσείων αὐτουρ-
 γὸς καὶ ὁ καλὸς καὶ ἀγαθὸς Σκαρλάτος μετὰ τοῦ 'Ραγκαβῆ
 καὶ ἔτι πλεῖον· ἀποκρίνομαι, καὶ ἡ ἀμεροληψία ἃς κρίνη· ἀ)· ὁ
 κρυπτόμενος ὀπισθεν τοῦ δακτύλου, Σκαρλάτε, δὲν κρύπτε-

(1) Τὰς ἐπωνυμίας τῶν καταστραφέντων μεγαλυνύμων οἰκων ἐν τῇ ἀλώσει τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐτιτλοφορήθησαν μετὰ αἰῶνας περιτρίμματά τινα καὶ τυχοδιῶκται ὠφεληθέντες ἐκ τῆς ἀκρίσιας τῶν ἀρχάντων καὶ τῆς εὐπιστίας τῶν φράγκων καὶ ἐντεῦθεν ἀνεφάνησαν οἱ ἀνύπαρκτοι γενάρχαι τοῦ ἀρχοντολογίου, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ Ζαλώνης, ταχυδρόμοι, καὶ εὐτελοῦς ὑπηρεσίας ἄνθρωποι ὑπάρξαντες. «Ντοὺν Πέτκο, μποῦ γκιούν ἐφέντη» λέγει τις Ὀθωμανικὴ παροιμία. — οἱ Φενεργκιόται Αὐθεντίαν ἐκασταχοῦ περιθηρεύουσιν καὶ ἀγαθὰ μιχθήτω πυρί.»

ται, διότι ἡ σοφὴ κεφαλὴ σου τοῦτο τοῦλάχιστον διακρίνει καλῶς
ὅτι δηλ. τὸ μόριον ἔλαττον τοῦ ὅλου.—β') ὁ ἄνωνύμως γράφων
οὐδὲ γὰρ περὶ τῶν ἑαυτοῦ ἀναφέρει· οὕτω δὲν ἔπραξαν πολλοί,
ἐν οἷς ὁ τὰ πρῶτα φερόμενος παρ' ἡμῖν ἐν διδασκάλοις,
κατὰ τὴν ὁμολογίαν σου (§ α'), Σουτσοκρούστης, σὺ δὲ κατὰ τὰ
παρὸν, τὰ δεύτερα· ἐκεῖνος δηλ. σωστὸ γρόσι, καὶ σὺ Ζ ο λ ῶ -
τ α. Ἡ τοῦ Ἐπιδορπίου μου ὑποσημείωσις καὶ πολλὰ χωρία αὐ-
τοῦ περιγράφουσι καὶ εἰδικεύουσι τίς εἶναι ὁ αὐτουργός· τὰ
ἀρχικὰ γράμματα Γ. Χ. δὲν εἶναι πρῶτην ἤδη φορὰν τυπωμένα
εἰς βιβλίον μου, οἷον τὸ Ἐπιδόρπιον, ἀλλ' εἶναι καὶ εἰς ἄλλα
πονήματά μου. Τὸ περὶ τῆς ἐν Ἄργει Νικοκρεοντείου ἐπιγρα-
φῆς Δοκίμιόν μου (1844 ἐν Ναυπλίῳ) δὲν φέρει ἐν τῇ προ-
μετωπίδι ἕτερόν τι εἰρή, ὑπὸ Γ. Χ. Ὁ Καθηγητὴς Κ. Α.
‘Ρὸς ἐν τῷ 21 ἀριθμῷ (φυλλάδ. 7.) τῆς ἐν Βερολίνῳ ὑπὸ
Γερχάρδου (Gerhard) ἐκδιδομένης ἀρχαιολογικῆς Ἐφημερί-
δος, ἀναφέρει περὶ τοῦ ὀνόματός μου Γ. Χ. καὶ ἀναπλη-
ρώνει τὸ σῶμα ὁλόκληρον· ποῦ λοιπὸν ἡ ἄνωνυμία, Ζ ο λ ῶ -
τ α; τὴν ἄνωνυμίαν ἀείποτε, ὡς προεῖπον, κατέκρινα, καὶ ὁ
μεταχειριζόμενος αὐτὴν εἶναι φαυλότατος καὶ κακοηθέστατος·
σὺ μετὰ τοῦ Α. ‘Ρ. ‘Ραγκαβῆ ἔχετε ἄνωνύμως καταχωρισμέ-
νον ἄρθρον ἐναντίον μου ἄνευ αἰτίας οὐδεμιᾶς ἐν τῷ ἀρι-
θμῷ 105 τῆς Ἐφημερίδος τῶν Μαθητῶν, ἀπαραλλάκτως πρὸς
τὸν τῶν Σουτσειῶν συντάκτην· οὗτος κρύπτεται ὑπὸ τοὺς
σπουδαστὰς μνηδαμῶς ἑαυτὸν σεβόμενος, μὴ δὲ τῆς ἐθνικῆς τιμῆς
κηδόμενος, ὑμεῖς δὲ ὑπὸ τὸν ἐν Ξηροκάμπῳ Δημοδιδάσκαλον.
Νέον εἶδος ἄνωνυμίας ἐπενοήσατε, παμπόνηροι ἐμπαῖκται τοῦ
ἔθνους· δὲν ἤρκεσθητε εἰς τὴν κατάπτυστον ἄνωνυμίαν, ἀλλ' ἑ-
τερωνυμούμενοι, ἀνεθήκατε τὰς κακουργίας Σας εἰς ἄλλους,
ὁ μὲν τὰ πρῶτα ἐν διδασκάλοις φερόμενος, εἰς σπουδαστὰς·
σὺ δὲ, Ζολώτα, εἰς τὸν ἐν Ξηροκάμπῳ δημοδιδάσκαλον.
Μάθε δὲ ὅτι σὲ τὸν ἀληθῆ συγγραφέα τοῦ κατ' ἐμοῦ εἰρημέ-
νου λιθέλλου σου ὡμολόγησεν ὁ συντάκτης τῆς Ἐφημερίδος

τῶν Μαθητῶν Κ. Δ. Πανταζῆς, καὶ δὲν ἠθέλησε νὰ καταχωρίσῃ ἥνπερ πρὸς αὐτὸν διεύθυνα μικρὰν ἀπάντησίν μου δι' οὗ, γνωρίζεις λόγους (1). Ἐν ᾧ λοιπὸν σὺ ἡσπάσθης καὶ μετεχειρίσθης τὴν ἀνωνυμίαν, ὑποκρίνεσαι καὶ ἐναντίον πάσης ἀρετῆς ἐξυβρίζεις ἐμὲ καὶ μὲ συκοφαντεῖς ὡς ἀνωνύμως γράφοντα καὶ ἐπιφορεῖς ἐπ' ἐμὲ τὰ ἀνήκουστα· «Τέ θὰ πῇ γιαλι-τσαπκίني, γέννημα τῆς Χάλκης καὶ θρέμμα τοῦ Νειχωριοῦ»· ἀλλὰ προτῶμεν, Σκαρλάτε.

§. 52. Εἶμαι, λέγει μετὰ τῶν ὁμοίων του ὁ Σκαρλάτος, φιλαπεχθήμων, φίλερις καὶ ἀνάποδος (ί. ιδ'.) καὶ διὰ τοῦτο

(1) Ἰδοὺ ἡ ἀπάντησίς μου.

Κύριε Συντάκτα τῆς Ἐφημερίδος τῶν Μαθητῶν.

Ἐπειδὴ ὁ ἐν τῷ ἀριθμῷ 105 τῆς ὑμετέρας Ἐφημερίδος ψευδωνυμούμενος τοῦ Ξηροκάμπου δημοδιδάσκαλος ἀπαντῶν πρὸς τὸ ἐν τῷ ἀριθμῷ 398 τοῦ Μίνως ἄρθρον περὶ καταργήσεως τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ, τῶν ἀττικῶν ὀνομάτων καὶ τῶν ἀσυναιρέτων ῥημάτων ἐν τοῖς Δημοδιδασκαλείαις ὑπουργικῇ διαταγῇ, ὑπαινίττεται συντάκτην αὐτοῦ ἐμὲ, παρακαλεῖσθε νὰ καταχωρίσητε ἐν τῇ ὑμέτερᾳ ἐφημερίδι τὰς ὀλίγας μου τῆς τῆς λέξεις πρὸς πληροφάνειαν αὐτοῦ ὅτι οὔτε βιβλιοκάπηλος ἐγενόμην ποτὲ, οὔτε ἀλλοτρίων πόνων σφετεριστὴς, ἀλλ' οὐδὲ ἠξίωσα, καίπερ δυνάμενος καὶ προτρεπόμενος, νὰ βαδίσω ἐτέραν παρ' ἣν ὁ νόμος, ὁ ὅρκος καὶ ἡ συνείδησις ἔχουσι κεχαραγμένην ὑπηρεσίας ὁδὸν, καὶ ὅτι οὐδὲν πάθος παρὰ τὴν εἰλικρίνειαν καὶ τὴν τιμιότητα διέπει τὰς πράξεις μου, καὶ ὅτι πάντων ὕστατος ἐγὼ μαθὼν ἐκ τοῦ Μίνως τὴν ὑπουργικὴν διαταγὴν, ἐπεδόθην νὰ πείσω ἑμαυτὸν ὅτι καλὸν εἶναι τὸ μέτρον, ἀλλὰ δὲν ἠδυνήθην. Δὲν διστάζω δὲ νὰ εἶπω ὅτι δι' ὅσα σπουδῇ χαριεντιζόμενος σεμνοῖς ῥήμονεϊ περὶ ἐμοῦ ὁ κύριος ἀρθρογράφος μετὰ τοῦ συνεταίρου του, ἀποδίδους εἰς ἐμὲ ἀωνύμους δημοσιογραφίας, κτλ. θέλει πεισθῇ ἐν δέοντι ὅτι ἐκ τῶν οἰκείων κρίνει τὰ ἀλλότρια. Ἡ Ἑλλὰς διὰ τὴν μικρότητά της εἶναι λυδία λίθος τοῦ βίου καὶ τῆς πολιτείας ἐκάστου· εἴθε νὰ μεγαλυνθῇ, ὡς ἅπαντες ἐπιθυμοῦμεν, ἵνα καὶ οἱ ψευδωνυμούμενοι δύνωνται νὰ ζῶσι μηδεμίαν μηδέποτε λαμβάνοντες ἀφορμὴν νὰ ὑπερασπίζωσιν ἑαυτοὺς διὰ τῶν ἐντίμων τῆς ὑπουλότητος, τῆς οἰήσεως καὶ τῆς κολακείας μέσων, προστρέχοντες φιλοτίμως πάνυ εἰς ἐτέρους ὅσα αὐτοὶ ἐκ φύσεως καὶ ἀνατροφῆς κέκτηνται ἐξαιρετικὰ πλεονεκτήματα.

Ἀθήνησι 18 Φεβρουαρίου 1855.

ὁ ὑμέτερος

Γ. Χρυσοβέργης.

Πρὸς τὸν Συντάκτην τῆς Ἐφημερίδος τῶν Μαθητῶν Κ. Δ. Πανταζῆν, κτλ. Ι. Χ.

ἄνευ αἰτίας ἐπέκρινα αὐτόν τε καὶ τὸ λοιπὸν ἀγυρτολόγιον. Παράδοξον φαινόμενον· ὁ Σκαρλάτος ἐδυνήθη νὰ μαντεύσῃ καὶ ν' ἀποφανθῇ ὅτι οἱ φιλαπεθήμονες εἰς ἑαυτοὺς μᾶλλον ἢ εἰς τοὺς ἄλλους περιποιούσι ζημίαν καὶ βλάβην, ἕτερος δὲ καὶ τὸν κοινὸν νοῦν ἔχων δὲν εὐτυχεῖ νὰ συναισθανθῇ τὸ τοιοῦτον· εὐτυχῆς ἡ Ἑλλάς ὅτι ἔχει καὶ τοιαύτας ζολώτας, διὰ νὰ εὐκολύνηται νὰ κολλυβιστῇ πρὸς τοὺς ἄλλοδαπούς τοὺς κεκρυμμένους ἐν αὐτῇ θησαυρούς. Καὶ ὅμως ἡμεῖς λέγομεν ὅτι εἶναι μωρία καὶ κακοήθεια νὰ παρενοχλῇ τις ἕτερον ὅπωςδὴ ποτε καὶ νὰ ἐπισύρῃ εἰς ἑαυτὸν τὴν ἀπέχθειαν· ἀλλ' ὑπάρχει εἷς τινας, εἴτε ἔμφυτον εἴτε ἐπείσακτον ἄγνοῶ, ἀλλ' ἐνυπάρχει ἀνερμηνευτόν τι αἶσθημα, αἶσθημα εὐγενές, αἶσθημα θεόπνευστον, ἔνεκεν τοῦ ὁποίου κηρυττόμενοι τῆς ἀρετῆς ὁπαδοὶ καὶ τῆς ἀληθείας θιασῶται διανοοῦνται, κρίνουσι, λέγουσι καὶ τὰ πάντα πράττουσιν ὑπὲρ μόνου τοῦ γενικοῦ καλοῦ, ὀλιγωροῦντες τῶν ἰδίων, καίπερ εἰδότες ὅτι πρὸς τοὺς ἄλλους πρὸς μὲν τοὺς, φαίνονται ἀβέλτεροι, πρὸς δὲ τοὺς, γίνονται ἀπεχθεῖς· τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ Σωκράτης καὶ οἱ τούτου μιμηταί, τοιοῦτος ὑπῆρξεν ὁ ῥήτωρ Δημοσθένης· διὰ τοῦτο, «Καὶ ταῦτ' οὐχ »ἵν' ἀπέχθωμαί τισιν ὑμῶν, ὁμολογεῖ (1), τηνάλλως προήρημαι λέγειν (οὐ γὰρ οὕτως ἄφρων, οὐδὲ ἀτυχής τις εἰμί ἐγὼ, ὥστε ἀπεχθάνεσθαι βούλεσθαι, »μηδὲν ὠφελεῖν νομίζων), ἀλλὰ δικαίου »πολίτου κρίνας τὴν τῶν πραγμάτων σωτηρίαν ἀντὶ τῆς »ἐν τῷ λέγειν χάριτος αἰρεῖσθαι». οὐδ' ἐγὼ, Σκαρλάτε, ἵν' ἀπέχθωμαι πᾶσιν ὑμῖν τηνάλλως προήρημαι γράφειν, ἀλλ' εὐσυνειδήτου λογίου κρίνας τὴν τῶν Γραμμάτων Σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ κολακεύειν χάριτος αἰρεῖσθαι· ἀκούεις, Σκαρλάτε; τὴν Σωτηρίαν τῶν Γραμμάτων νὰ προτιμᾷ ὁ εὐσυνείδητος λόγιος ὀφείλει ἐκ τῶν ὀνύχων τοῦ

(1) Ὀλυνθ. Γ'. σελ. 34. 11.

ἀγυρτολογίου, τοῦ καταπλαμμυρίσαντος τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοῦ τὰ πρῶτα φερομένου παρ' ἡμῖν ἐν διδασκάλοις πρωταγύρτου μέχρι σοῦ τῆς ζολώτας ἐκείνου· ἀλλ' ἀκολουθεῖ μοι, Σκαρλάτε. Εἰμὲν ἐγὼ δι' ὅσα γράφω ἐν τῷ Ἐπιδορπίῳ ἔδωκα πρῶτος αἰτίαν, εἶμαι κατάπτυστος, κακοηθέστατος καὶ ἄδικος· εἶδὲ μὴ, βέβαια ἐπινεύσεις ἂν, ἐπινεύσεις τε, Σκαρλάτε, ὅτι τοιοῦτοι εἶναι αὐτόχρημα οἱ διαβάλλοντές με δωρεάν. Σὺ, Σκαρλάτε, σὺ, Βυζάντιε, σὺ, ἄνευ αἰτίας ἔγραψας μυρία αἰσχιστα ὄνειδῆ καὶ ἐμπαιγμοὺς καὶ σαρκασμοὺς ἀνυνύμως μετὰ τοῦ Α. Ρ. Ραγκαβῆ ἐν τῷ 105 ἀριθμῷ τῆς ἐφημερίδος τῶν μαθητῶν, ἀποδιδούς εἰς ἐμὲ κακεντρεχῶς καὶ ἀδίκως τὴν ἐν τῷ ἀριθμ. 398 τῆς ἐφημερίδος, ὁ Συνταγματικὸς Μίνως τῶν Πατρῶν καταχωρισμένην διατριβὴν περὶ καταργήσεως τοῦ δυϊκοῦ ἀριθμοῦ καὶ τῶν ἀσυναιρέτων κλιτῶν μερῶν, ἐνῷ ἐγὼ οὔτε ἔγραψά τι τοιοῦτον οὔτε σχέσιν τινὰ ἄμεσον ἢ ἑμμεσον εἶχον πρὸς τινὰ τῶν συντακτῶν τοῦ Μίνωος, ἀλλ' οὐδὲ ιδέαν περὶ τῆς ἐγκυκλίου εἶχον, οὐδὲ περὶ τῆς διατριβῆς, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐφημερίδος τῶν Μαθητῶν (ἀριθ. 105) ἔμαθον ἀμφοτέρω καὶ ἀτομικῶς κατεδίκασα τὴν ἀπόφασιν τοῦ ὑπουργείου· διότι ἄλλο πρᾶξις καὶ ἄλλο θεωρία, ἄλλο ψευδοπαιδεία καὶ ἄλλο ἐτεοπαιδεία. Ἀλλὰ τί σ' ἐπταισα, Σκαρλάτε, καὶ μετὰ τοῦ Ραγκαβῆ μὲ ἐμπαίζετε, κεκρυμμένοι ὑπὸ τὸν Δημοδιδάσκαλον τοῦ Ξηροκάμπου, ὑποκρινόμενοι ὁ μὲν τὴν μαῖμου, σὺ δὲ τὸν μαῖμουτζῆν; τί σᾶς ἠδίκησα καὶ μ' ὀνειδίζετε; τί σᾶς ἐβλαψα καὶ μ' ἐξουθενεῖτε; τί σᾶς παρηνώχλησα καὶ μὲ χλευάζετε; τί πρὸς ταῦτα ἀπαντᾶτε, Σκαρλάτε καὶ Ραγκαβῆ; σύνελθε τοῦλάχιστον σὺ εἰς σεαυτὸν, Σκαρλάτε, καὶ ὁ ἕτερος σ' ἀκολουθεῖ πιστότατα·» ἡ μαῖμου τὸν μαῖμουτζῆν κυττάζει καὶ πρὸς αὐτὸν ὀρχεῖται·» συλλογίσθητι τὴν ἡλικίαν σου, ἅπαντα, ὡς λέγεις, τὸν παρεληλακότα βίον σου, καὶ κατανόησον ὅτι ἄνευ αἰτίας, ἄνευ λόγου, ὡς παροινῶν ἐνεφορήθης τῆς ὀργῆς σου καὶ ἔγρα-

ψας καὶ τάδε κατ' ἐμοῦ δωρεάν· οἶον, «ἀλλ' εἰς τὸν συντάκτην
 » τοῦ Μίνωος, ἢ τὸν ὑπὸ τοῦνομα αὐτοῦ κεκρυμμένον βιβλιο-
 » κάπηλον (δηλ. ἐμὲ τὸν Γ. Χ.), εἰς τὸν βιβλιοκάπη-
 » λον λοιπὸν τοῦτον, ὡς ἔχοντα ἢ γραμματικὰς
 » μὴ πω πω ληθεῖσας ἐκ τῶν τόσον εὐμεθέδως
 » συντεταγμένων καὶ τόσον προνοητικῶς καὶ κα-
 » ταλλήλως εἰς τὰ δημοδιδασκαλεῖα παρεισηγμένων ἐ-
 » κείνων, ἢ πάθος ἀτομικὸν κατὰ τῶν διεπόν-
 » των τὰ τῆς παιδείας, ἢ ἄλλο τι αἴτιον ἐκ τῶν οἰστρηλα-
 » τούντων τοὺς πλείστους τῶν παρ' ἡμῖν ἐμπηδόντων εἰς τῆς
 » δημοσιογραφίας τὴν κονίστραν, ἐξέστω ἀσχημο-
 » νεῖν, καὶ οὐδεὶς ἢ μικρὸς πρὸς αὐτοὺς!!
 » ἔσται λόγος παρὰ τοῖς σωφρονοῦσιν.» Πόθεν, Σκαρλάτε,
 λαβὼν τὸ ἐνδόσιμον μ' ἐξομοιοῖς πρὸς τὸν ἀσυνείδητον δημα-
 γωγὸν Δεινοκράτην καὶ μ' ἀποκαλεῖς βιβλιοκάπηλον καὶ
 ἀσχημονοῦντα; ἀπόκριναι καὶ μὴ προσποιοῦ· ἀλλὰ
 πρὶν ἢ ἀπαντήσης, σ' ἐρωτῶ ἐγὼ ἕτερον. Εἶναι ἄρα γε ἤδη κα-
 θολικὴ ἀλήθεια ὅσα σὺ ἐκ τοῦ Ἐπιδορπίου μου προτάσσεις εἰς
 τὸ Παράρτημά σου; βέβαια, βέβαια· οἶον «Καὶ εὐαγγελικῶς
 » καὶ ἀνθρωπίνως πᾶς χλευασμὸς ἄνευ λόγου ἀποτεϊνόμενος
 » πρὸς οἵανδήποτε, εἰμὴ οὗτος εἶναι ἀγύρτης, συκοφάντης καὶ
 » ψεύστης, εἶναι ἀνελευθέρου ἀγωγῆς ἀπόδειξις καὶ ἰδιόζων
 » χαρακτὴρ ἀνθρώπου ῥιπτοῦντος ἑαυτὸν εἰς τὸν βόρβορον διὰ
 » νὰ καταχράνη ἑτέρους ἐπὶ τὸ γελοιότερον.» Μετένεγκε ἤδη
 ταῦτα πάντα τὰ λεγόμενα ἀπὸ τοῦ πρωταγύρτου ἐπὶ τὰ ἔρ-
 γα σου καὶ θέλεις ἰδεῖ τὴν καθολικὴν ταύτην ἀλήθειαν· οἶον,
 ἔγραψας ἐν τῷ 105 ἀριθμῷ τῆς Ἐφημερίδος τῶν Μαθητῶν,
 κλεψωνυμῶν δημοδιδάσκαλον Ξηροκάμπου ἐναντίον μου καὶ
 ἄνευ αἰτίας, ὡς ἐκεῖνος ἐναντίον τοῦ Σούτσου ἄνευ λόγου,
 καὶ χωσμένος στὸ κιουλάφι ἑτέρων· μετὰ σαρκά-
 ζεις, μετὰ χλευάζεις διὰ νὰ με καταστήσης γελοῖον, ὡς ἐκεῖ-
 νος τὸν Σούτσον· εἶναι εὐαγγελικὸν καὶ ἀνθρώπινον τοῦτο;

Ἐπισωρεύεις κατ' ἐμοῦ ὅσα ψεύδη, ὅσαι συκοφαντίαι διὰ νᾶ
 μὲ καταχράνης δωρεὰν ἐπὶ τὸ γελοιότερον, ὥς ὁ σιμιτῆς τὸν
 Σοῦτσον· εἶναι εὐαγγελικὸν εἶναι ἀνθρώπινον τὸ τοιοῦτον; Ποίας
 ἀγωγῆς ἀπόδειξις εἶναι ἡ τοιαύτη σου διαγωγή, Σκαρλάτε;
 ἀλλ' εἶμαι, λέγεις, ἁ γ ὕ ρ τ η ς, διὰ τοῦτο ἔγραψε καὶ ὁ μα-
 καρίτης 'Ρύσιος τὸν Μισαγύρτην· οὕτω σ' ὠνόμασε, λέγεις,
 καὶ ὁ Παπασιλλώτης, οὕτω σ' ἐτραντάλισε καὶ ὁ Βερναρδάκης
 ἐν τῷ Πρωϊνῷ Κήρυκι· ἴδωμεν·

§ 53. Πρὸς μὲν τὰ τοῦ Πρωϊνοῦ Κήρυκος καὶ τὰ τοῦ Πα-
 πασιλλώτη, οὓς ἀμφοτέρους ὑπερηκόντισας πολλῷ τῷ μέτρῳ
 σὺ ὁ γηραιὸς, ὁ σοφὸς Σκαρλάτος, ὁ ἐναβρυνόμενος διὰ τὸν
 παραλεληκότα βίον σου, εἶπον, νομίζω, τὰ δέοντα· διότι οὔτε
 φωτὶ πρὸς σκότος κοινωνία νὰ ὑπάρχη δυνατὸν, οὔτ' ἐμοὶ
 καὶ παντὶ ὁμοίῳ, πρὸς κιναίδους καὶ μωραίνοντας καὶ τοὺς
 τούτοις ὁμοίους· ὁ χρόνος, ἀφοῦ ἐκλείπῃ μετὰ τῆς ἀγυρ-
 τείας τὰ πάθη, θέλει ἀνακαλύψει τὴν ἀλήθειαν, ὥς καὶ τὸ Ἐπι-
 δόρπιον ἐθαυματούργησε καὶ ἀνεκάλυψε τοὺς κεκρυμμένους
 ἀγύρτας· περὶ δὲ τῶν τοῦ μακαρίτου 'Ρυσίου λαμβάνω τὴν
 τόλμαν νὰ εἶπω, καὶ μὴ νομισθῇ περιαυτολογία, μηδὲ ἄλογος
 ἐπιμονή, ὅτι ἡ παρ' ἐμοῦ δοθεῖσα ἐρμηνεία τοῦ χωρίου τοῦ
 κατὰ Λεωκράτους λόγου τοῦ ῥήτορος Λυκούργου ἐν τε τῇ ἐφη-
 μερίδι ὁ Ταχυδρόμος καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν Μισαγύρτην τοῦ
 'Ρυσίου ἀπαντήσῃ μου, εἶναι πιθανωτέρα πάσης ἄλλης μέχρι
 τῆς σήμερον γνωστῆς πρὸς ἐμὲ, καὶ ὁ βουλόμενος, ἅς γράψῃ
 καὶ ἅς πείσῃ· θέλω εὐγνωμονεῖ πρὸς αὐτὸν ἰσοβίως ὑπὲρ τῶν
 γραμμάτων. Ἄλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον· Ἁ γ ὕ ρ τ η ς (Τ σ α ρ-
 λ α τ ᾶ ν ο ς δηλ.) λέγεται καὶ εἶναι, Σκαρλάτε Βυζάντιε, ὅς-
 τις νοσφιζόμενος τὰ ἀλλότρια, πωλεῖ αὐτὰ ὡς ἴδια πονήματα
 καὶ ἔργα, συκοφαντῶν ἀναιτίως ἑτέρους, καὶ ψευδόμενος καὶ
 ἑαυτὸν ὡς ἄξιον καὶ ἱκανὸν συνιστῶν. Καὶ ὅτι μὲν οἱ περὶ
 τὸν θρασύδειλον πρωταγύρτην εἶναι τοιοῦτοι μαρτυρεῖ ἡ δια-
 γωγὴ αὐτῶν· καθότι λαλιὰ μογγιλάλων καὶ κιναίδων θρασύ-

της εἶναι τῶν ἀγυρτῶν τὰ ἀμυντήρια· «Ἔστι δ' οὐδέποτε, οἷ-
 »μαι, ἀπεφήνατο ὁ μέγας τῆς ἀρχαιότητος ῥήτωρ (Ὀλυνθ.
 »Β'. Χ. § 5.) μέγα καὶ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν μικρὰ καὶ
 »φαῦλα πράττοντας· ὅποι' ἄττα γὰρ ἂν τὰ ἐπιτηδεύματα
 »τῶν ἀνθρώπων ᾗ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημα ἔχειν.»
 ἀντιπαραβάλλωμεν δὲ ἐγὼ τε καὶ σὺ ἀλλήλους ὅπως ἴδωμεν
 πότερος ἡμῶν κατὰ τὴν ἀποδοθεῖσαν εἰκόνα εἶναι ὀνόματι
 καὶ πράγματι ἀ γ υ ρ τ η ς (τσαρλατάνος δηλαδή). Ἐν μὲν
 τοῦμῳ ὀνόματι Γ. ἔν τε τῷ ἐπωνύμῳ Χ. οὔτε φαίνεται οὔτε
 εἰκάζεται τι ἀγυρτείας ἢ ψεύδους· οὐδ' ἐν τοῖς συγγράμμασί
 μου οὐδαμοῦ ἐτέρων ἐνοσφίσθην ιδέας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν
 Κ. Ἀσώπιον ἐπήγαγον μάρτυρα ἐνιαχοῦ, αἳ δὲ παραπομπὰι
 δεικνύουσι τὴν ἀκεραιότητά μου· θέλω δὲ εὐγνωμονεῖ ἰσοβίως,
 Σκαρλάτε, ἂν ὑποδείξῃς ὅτι ὑφίσταται τι νενοσφισμένον ἐν
 τοῖς μικροῖς πονηματίοις μου· ἐξετάσωμεν δὲ καὶ σὲ καὶ τὰ
 σὰ, Σκαρλάτε Βυζάντιε, ὅπως ἴδῃς ὅτι οὐδεὶς πρὸς σὲ φερέγ-
 γυος, οὐδὲ πολλοστὸν ἂν πρὸς σὲ ἀντιταχθεῖη. Προΐωμεν.

§ 53. Α'. Βυζάντιος. Ἀπὸ μὲν τῆς μεταβάσεως τοῦ
 Μεγάλου Κωνσταντίνου εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ τῆς κτίσεως τῆς
 Ἐπταλόφου Νέας Ῥώμης, τὸ Βυζάντιον (Σεράϊ-μπουρνοῦ) κα-
 τείχετο ὑπὸ τῶν Αὐτοκρατόρων μετὰ δὲ τὴν ἄλωσιν (1453)
 ὑπὸ τῶν Σουλτάνων· οἱ κάτοικοι τότε μὲν ἐλέγοντο Κωνσταν-
 τινουπολίται καὶ Νέοι Ῥωμαῖοι, ὕστερον δὲ Ῥεϊάδες καὶ
 Ῥουμί· ἡ δὲ λέξις Βυζάντιος μετὰ τὸν Μ. Κωνσταν-
 τῖνον εἶναι ἐπωνυμία ψευδῆς, ἀνύπαρκτος· ὁ Κωνσταντῖνος
 Λάσκαρις καὶ οἱ καταφυγόντες εἰς τὴν Ἰταλίαν μετὰ τὴν ἄ-
 λωσιν, ὠνομάσθησαν Βυζάντιοι, διότι τὸ ὄνομα Κωνσταν-
 τῖνου-πολῖς ᾗτο ἀπεχθὲς εἰς τὴν αὐλὴν τῆς Ῥώμης.
 Περιβάλου λοιπὸν, κὺρ Βυζάντιε!! ἐπωνυμίαν ψευδῆ,
 ἐπωνυμίαν ἀνύπαρκτον· ἴσως δὲ τοῦτο ἐποίησας μιμούμενος τοὺς
 ἀπάτριδας Φενεργκιότας· προείλου δηλαδή καὶ σὺ νὰ ᾗσαι ἀγε-
 νεακλόγητος Μελχιτεδεκίτης· ἀλλὰ κακῇ σου μοίρᾳ δὲν δύνασαι

νά ἐξαπατήσης· πατρίδα σου εἶπον οἱ μὲν τὴν Βλάγκαν, εἰκάζοντες ἐκ τῆς ἐπιτυχοῦς σου ἐτυμολογίας τῶν ἀγγουρίων (ἀγκουρίων δηλ.), διότι καὶ τὰ κολοκύθια καὶ τὰ χαβούτσια (δαυκία), καὶ ἄλλους λαχανοκάρπους ὠρίμους (δὲν βλέπεις;) ἐσθίουσιν οἱ ἄνθρωποι, Σκαρλάτε· οἱ δὲ πατρίδα σου λέγουσι τὰς Λίτρας, καὶ τῇ ἀληθείᾳ δὲν εἶναι ἀπίθανον· διότι τὸ μὲν Παράρτημά σου χαρακτηρίζει σὲ Λιτρῶν γέννημα καὶ θρέμμα, τὸ δὲ χρῶμά σου δὲν νοθεύει τὴν γνησιότητα, καὶ ἀνίσως διστάζεις, παρανάγνωθι πρὸς τοῖς περὶ σοῦ εἰρημένοις τὸ Παράρτημά σου, ῥίπτε ὁμῶς καὶ κ ἄ μ μ ι ἄ μ α τ ι ἄ ε ἰ ς τ ὸ ν κ α θ ρ έ φ τ η ν· οἱ δὲ εἶπον ὅτι πατρίς σου μὲν εἶναι ἡ νῆσος Χάλκη (1), πατήρ σου δὲ κάποιος τ σ ι γ κ ι α ν ἐ Μιμῆκος, σὺ δὲ, παιδίον μὲν ὢν, περὶ τὰ καπηλεῖα ἐλόχας, παῖς δὲ γενόμενος ἐξετοπίσθης εἰς Νεοχώριον, ὅπου κατέστης τελειοδίδακτος· ἀλλὰ περὶ τούτων ἀπάντων σὺ μόνος ὁ πολύπατρις καὶ κλεψίπατρις δύνασαι νὰ μᾶς δώσης, ἂν θέλῃς, τὰς ἀληθεστάτας πληροφορίας, μ ἐ μ ν η σ ο δέ, ὅτι ἡ Χάλκη δὲν εἶναι Βυζάντιον καὶ v i c e v e r s a, οὐδὲ τὸ Βυζάντιον μετὰ ταῦτα ὠνομάσθη Κωνσταντινούπολις, ὡς λέγει τὸ λεξικὸν τοῦ Σ. Δ. Βυζαντίου (2)· ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον, Καλποβυζάντιε (3).

§ 54. Β'. Σκαρλάτος. Ἐπὶ τῶν Βυζαντινῶν Αὐτοκρατόρων οἱ ἱατροὶ ἐφόρουν ὑσγνιοβαφῇ (κνικάτα) ἐνδύματα (4). Πολλοὶ ἀπατεῶνες ἐπαγγελλόμενοι τὸν ἱατρὸν ἐνεδύοντο χάριν κερδοσκοπίας τὰ σκαρλάτα ἐνδύματα, ἀφοῦ δὲ ἐφωράθῃ ἡ ἀγυρτεία αὐτῶν, ἔκτοτε σκαρλάτοι προσηγο-

(1) Χαλκίτις ἰδος (ἡ), νῆσος μικρὰ τῆς Προποντίδος παρὰ τὴν Χαλκηδόνα, μετὰλλεῖα χαλκοῦ Σ. Δ. Βυζάντιος· ὅρα δὲ καὶ Κωνσταντινιάδα. σελ. 213. ἐλδ. Β'.

(2) Ὅρα Κωνσταντινιάδα ἐν προίμ. σελ. 1 κφξ.

(3) Τὸ ὀθωμαν. κ ἄ λ π (κίβδηλον) νομίζω παραφθοράν τοῦ ὑπόχαλκος.

(4) Καὶ μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν οἱ πλεῖστοι τῶν ἱατρῶν ἐφόρουν σαμουροκάλακον, κίτρινα μεστοπάπουτσα καὶ κνικάτην (σκαρλάτην) ἀναξυρίδα (Σαχ-ξύρι), ὡς οἱ Βοϊάρδοι καὶ διὰ τοῦτο ὡς οὗτοι ἐτιτλοφοροῦντο τὸ ἄ ρ χ ω ν· οἶον, ἄρχων ἱατρὸν κτλ. κατὰ τὸ ἄρχων καμινάρη· κτλ.

ρεῦοντο οἱ ἀγύρται· ἀκούεις, Σκαρλάτε; σκαρλάτοι, ὠνομάζοντο οἱ ἀγύρται· μετὰ δὲ ταῦτα παρετάθη κατὰ τὸν 'Ρεΐσκιον (1) ἡ λέξις σκαρλάτος εἰς τὴν σκαρλατάνος = τσαρλατάνος = ἀγύρτης. Εὐαρεστήθητι λοιπὸν ἤδη, κύρ Σκαρλάτε Βυζάντιε, νὰ συνδυάσῃς τὰ δύο ταῦτα ὀνόματα καὶ νὰ ἐξαγάγῃς τί σημαίνει Σκαρλατο-Βυζάντιος. Ναὶ, ἀλλὰ λέγεις ὅτι Σκαρλάτος τις ὑπογραφόμενος γαλλιστί, ἐξεγάλλισε τὸ ὄνομά του διὰ τοῦ Charles = (Κάρολος ἢ Κάρλος)· τί παράδοξον (2); μήπως πολλαὶ Ταρσίτσαι δὲν μετεσχηματίσθησαν εἰς Θεϊρεσίας (Thérèse), ἐνῶ Ταρσίν (λέξις ὁθωμανικὴ) σημαίνει κανέλλαν (κινάμωμον), ὥς πολλαὶ Κυρίαι παρ' ἡμῖν φέρουσι τοιοῦτον ὄνομα; Ἰδωμεν ἤδη, Σκαρλάτε, καὶ ἀνίσως πράττεις φερωνύμως, δηλ. συμφώνως (τὸ πρᾶγμα) μὲ τὸ ὄνομα, τουτέστιν ἀνίσως φερωνυμεῖσαι, ὅ ἐστιν, ἀνίσως ἔχεις ὄνομα σύμφωνον μὲ τὸ πρᾶγμα (3).

§ 55. Γ'. Τὸ μὲν Ἑλληνικὸν Λεξικὸν ὅτι δὲν εἶναι ἔργον σου ὁμολογεῖς καὶ ὁ ἴδιος· νὰ ἐπικρίνω ἐγὼ τὸ φιλοπόννημά σου τοῦτο οὔτε τοῦ πικρόντος καιροῦ εἶναι, οὔτε ὄρεξιν ἔχω, ἀφοῦ σὺ μόνος λέγεις ὅτι «ἐκ στόματος νηπίων κατηρτίσω αἶνον.» τὸ δὲ ἐκ τῆς καθομιλουμένης εἰς τὴν ἀρχαίαν καὶ τὴν Γαλλικὴν λέγουσιν ὅτι εἶναι κλοπιμαῖον· οἷον, ὅτε διεύθυνες τὸ 1834, Σκαρλάτε Βυζάντιε, τὰ τῆς παιδείας ὑπὸ τὸν Κ. Σχινᾶν (§ 18'.) ἀπεβίωσεν ἐν Ἄργει ὁ ἀοιδίμος Ἀθανάσιος Σταγειρίτης· τούτου λοιπὸν τὰ χειρόγραφα ἅπαντα, ἐν οἷς καὶ Λεξικὸν (μὴ χαλκοπροσώπει, Καλποβυζάντιε,) ἐν οἷς καὶ Λεξικὸν τῆς καθομιλουμένης πρὸς τὴν ἀρχαίαν μετὰ παραλλήλων γαλλικῶν λέξεων ἐπεξεργασμὲνον πολυετεῖ πόνῳ καὶ ἐπιμελείᾳ, κατεκομίσθη-

(1) Σημείωσις τοῦ ἀοιδίου Σ. Σπαθῆ ἐν τῇ εἰς τὴν ἱατρικὴν σοφῇ αὐτοῦ εἰσαγωγῇ.

(2) Τοῦτο ἔπραξε καὶ ὁ Βυζάντιος εἰς τὸ λεξικὸν Του!!!

(3) Ὁρα λεξικ. Σ. Δ. Βυζαντίου κτλ.

σαν αὐστηροτάτη διαταγῇ εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῆς Παιδείας. Τὰ μὲν λοιπὰ χειρόγραφα, Σκαρλάτε Βυζάντιε, εὐρίσκονται ἐν τοῖς ἀρχείοις τοῦ ὑπουργείου ἐντεθειμένα ἐν τινι σάκκῳ, τὸ δὲ λεξικὸν, ἀφοῦ ἦλθε, Σκαρλάτε Βυζάντιε, εἰς τὰς τιμίας χεῖρας σου τοῦ διευθύνοντος τὰ τῆς Παιδείας ὑπὸ τὸν Κ. Σχινᾶν, τὸ προσέβαλε σκαρλατίνῃ καὶ ἀπεσκαρλατίσθη. Διεύθυνες, Σκαρλάτε Βυζάντιε, τὰ τῆς Παιδείας ὑπὸ τὸν Κ. Σχινᾶν, καὶ ἐναντίον τοῦ ὅρκου τῆς ὑπηρεσίας, ἐναντίον τῆς τιμιότητος, ἐναντίον τῆς δικαιοσύνης, ὑπεξείλου ἐκ τῶν ἀρχείων τοῦ ὑπουργείου τὸ χειρόγραφον λεξικὸν τοῦ μακαρίτου Ἀθανασίου Σταγειρίτου, καὶ νοσφισάμενος αὐτὸ ἐξέδωκας ὡς ἰδιὸν σου φιλοπόνημα· ἀξιόλογος ὁ παρεληλακὼς βίος σου! διέθυνας τὰ τῆς Ἐκκλησίας, Σκαρλάτο-Βυζάντιε, καὶ ἀπὴν λάθης ὡς κακόνους καὶ προδότης καὶ ἐπίβουλος ἐκ τοῦ Ὑπουργείου ἐπιμόνῳ ἀπαιτήσῃ τοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐπικρατείας· ἀξιομίμητος τῷ ὄντι ὁ παρεληλακὼς βίος σου! ἔπειτα σκαρλατίζων ἐμὲ, μὲ κακολογεῖς ἀναιδῶς, μὲ χλευάζεις ἀνερυθριάστως, μὲ συκοφαντεῖς ἀναιτίως καὶ χριστιανικώτατα!! περιθηρεύεις τὴν ἐξόντωσιν ἐμοῦ τε καὶ τῶν παρ' ἐμοῦ μετὰ Θεὸν ἀπεκδεχομένων τὸν ἐπιούσιον ἄρτον, καὶ μ' ἐρωτᾷς (§ ιγ'.) τίς εἶμ. αἰ καὶ πόθεν· σ' ἀποκρίνομαι· σὺ ὄψει· σὺ διέφθειας τὰ σήμαντρα τῆς ἐσφραγισμένης βίβλου, ἐν ᾗ εἶναι γεγραμμένα ἀνεξιτήλοις γράμμασι τὰ σὰ ἅπαντα· ἀκολούθει μοι· μὴ στύγναζε, Σκαρλάτε· προίωμεν.

§ 56. Εἶμαι ὁ Γ. Χ. ὁ γνωστότατος ἐν πάσῃ Ἑλληνικῇ κοινῳνίᾳ, οὐχὶ ὡς σὺ μετὰ τῶν ὁμοίων σου ἐνησμενίσθητε νὰ διαλαλήσητε, ἀλλ' ὡς ἅπαντες μ' ἐγνώρισαν, φιλόπονον, φιλαλήθη, φιλάνθρωπον, εἰλικρινῆ, συγκαταβατικὸν, τίμιον, αὐστηρὸν, τῆς ἀρετῆς θιασώτην καὶ χριστιανὸν ἐκ χριστιανῶν· πατρίς μου εἶναι τὸ 'Ρύσιον (ἡ Ἀρετσοῦ) ὅπερ καὶ Δοιδαλσὸς καλεῖται· ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, σὺ τίς εἶ καὶ πόθεν; — Σκαρλάτος

Βυζάντιος, et non plus ultra· πατρίς δέ σοι κατὰ μέν-
 τινας, ἡ Χάλκη νῆσος, κοιτὶς δὲ τοῦ Νεοχωρίου τὰ σωκά-
 κια· κατ' ἄλλους δὲ γενέθλιος μὲν χώρα σ' εἶναι αἱ Λίτραι,
 ἧς προϊόντα τὰ κόσκινα καὶ ἐμπόρευμα τὰ ῥαδίκια· μικρὸς δὲ
 ἐκ φιλανθρωπίας προσελήφθης ἐν τῇ Κούρτῃ τοῦ Καλλι-
 μάχη ὡς χυτροκόρος (marmiton), ἐκεῖ ξεκατσειβελιασθεὶς ἐ-
 βαπτίσθης χριστιανὸς καὶ ὠνομάσθης Σκαρλάτος, ἐδι-
 δάχθης γράμματα καὶ ἐψηφίσθης σουφλέρος δηλ. κανο-
 νάρχος τοῦ Καλλιμάχη· ἔκτοτε προσέθηκας εἰς τὸ ὄνομά σου
 Σκαρλάτος, τὴν ἐπωνυμίαν Βυζάντιος, καὶ κα-
 τέφυγες εἰς τὴν Ἑλλάδα Σκαρλάτος Βυζάντιος,
 μηδὲν ἄλλο ἀποβαλὼν εἰμὴ ἐν παλαιοκάλπακον καὶ ἐν κα-
 τουροτσάχτσυρον· ἦλθον καὶ ἐγὼ εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ κατε-
 φρόνησα ὑπὲρ αὐτῆς ἀπέραντον πατρικὴν περιουσίαν δυναμέ-
 νην νὰ διαθρέψῃ καὶ τὴν σήμερον πολλὰς ἑκατοστύας τσο-
 κοῖων, ὡς ἐλέγοντο οἱ τῆς Κούρτης τῶν Βοϊάρδων λοπα-
 δοκοῖται οἰκότριβες. Τὴν πατρικὴν μου περιουσίαν ἐδυνά-
 μην ν' ἀνακτήσω εὐκόλως, ἀλλ' ἡ πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀφο-
 σίωσίς μου καὶ ὁ πρὸς τὸν Σ. βασιλέα ὅρκος μου προετιμή-
 θησαν· ὁ ἀξιότιμος Κ. Ἀριστείδης Ἐμ. Βαλτατζῆς, διότι ὁ
 πατήρ του ἀπεβίωσε, γινώσκει καλῶς τὰ πάντα καὶ δύνα-
 ται νὰ ὁμολογήσῃ καὶ μ' ἐλέγξῃ ἀνίσως ψεύδομαι. Ἀλλ' ὁ
 Σκαρλάτος Βυζάντιος καίπερ πάντα τὰ περὶ ἑαυτοῦ συνειδῶς
 καὶ παρὰ πολλῶν περὶ τῶν ἐμῶν δυνάμενος νὰ διδαχθῇ, βυ-
 ζαντιᾶ καὶ σκαρλατίζει καὶ τοὺς προγόνους αὐτοῦ μιμούμενος
 βόᾱ κατ' ἐμοῦ ἄρρητ' ἀθέμιτα, καὶ μ' ἐξονειδίζει ὅτι ἐσιτο-
 μετρούμην ἐν Κερκύρᾳ (§ 16').

§ 57. Οὔτε ἐσιτομετρούμην, Σκαρλάτε, ἐν Κερκύρᾳ, οὔτε
 ὡς ἀρτεπίθυμος χυτροκόρος κνισοζωμῶν παρθενικὰ μνη-
 στρα, ἐτρεχεδείπνησα πρὸς τινά, ὥσπερ σὺ, ἔχων «τὼ μὲν
 χεῖρ' ἐν Αἰτωλοῖς, τὸν δὲ νοῦν ἐν Κλωπηδῶν», ἀλλὰ προσε-
 κλήθην ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ εὐεργέτου τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας τοῦ

αοιδίμου Κόμητος Γυίλφορδ, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἐξῆς πρόσκλησις.

Κύριε Γεώργιε Χρυσοβέργη

»Μετὰ τὴν ἐρώτησιν τῆς ὑγείας σας σᾶς φανερόνω ὅτι μετὰ
»τὴν παραλαβὴν τῆς παρούσης μου ἐμπορεῖτε νὰ ἔλθετε ἀμέ-
»σως ἐδῶ, ἂν ἀγαπᾶτε, καὶ θέλετε διορισθῇ εἰς κάποιον
»ἐπάγγελμα.

»Μὴ ἀμφιβάλλετε δὲ ὅτι εἶμαι

ὁ σὸς δοῦλος

(ὑπογεγρ.) Κόμης Γυίλφορδ

»Ἐκ Κερκύρας 1824 Μαΐου 24.

»Τῷ λογιωτάτῳ κυρίῳ Γεωργίῳ Χρυσοβέργῃ

Εἰς Ἰθάκην.»

Μετέβην εἰς Κέρκυραν καὶ διωρίσθην τῶν ὑποτρόφων τοῦ αοι-
δίου Γυίλφορδ ἐπιτηρητῆς, συνδιητώμην καὶ συνε-
βίων μετ' αὐτῶν ὡς φίλος, ὡς ἀδελφός, ὡς συμφοιτητής, καὶ
ἅπαντες ἐδικαιώσαμεν τὴν ἐκλογὴν τοῦ εὐεργέτου ἐκείνου τιμή-
σαντες καὶ τὸ ἔθνος καὶ τὴν Ἀκαδημίαν· ἐγὼ δὲ εἰς ἀνταπό-
δοτιν μέρους τῆς ὀφειλομένης εὐγνωμοσύνης μου, παρακλη-
θεὶς ὑπὸ τοῦ αοιδίου Γυίλφορδ ἐπὶ μισθαποδοσίᾳ νὰ διδά-
ξω εἰς ὥραν κατάλληλον τοὺς υἱοὺς τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν
τῆς Κερκύρας τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὀλιγωρουμένην μέχρι
τέως διὰ λόγους γνωστοὺς ὑπὸ τῶν πλείστων, ἐδίδαξα αὐτοὺς
ἀμισθὶ ἀρκούμενος εἰς τὴν ὑποτροφίαν. Ἀνίσως ὁ Κ. Ἀσώ-
πιος παρασταθεὶς μετὰ τοῦ ἀειμνήστου Γυίλφορδ εἰς τὴν
παράδοσίν μου ἐλησμόνησε τὸν τε θαυμασμόν αὐτοῦ διὰ τὴν
περὶ τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν δεινότητά μου καὶ τοὺς ἐπαί-
νους διὰ τὸ εὐμέδοθον τῆς διδασκαλίας, καὶ (ὡς εἶπεν ὁ μα-
καρίτης Γυίλφορδ) διὰ τὸ ἐξαίρετον παραστατικόν,
εἶναι συγγνωστός, διότι ἔκτοτε συνέλαβεν ὁ ἄνθρωπος τὴν ιδέαν
νὰ ὑποβλέπῃ τὸν ἐλεγκτὴν του καὶ ἐν πάσῃ εὐκαιρίᾳ, ὡς ῥη-
θῇ σεται, νὰ διαπλέκῃ κατ' αὐτοῦ τὰ συνήθη εἰς τοὺς

δοκησισόφους (1). Δὲν ἐσιτομετρούμην λοιπὸν, Σκαρλάτε, ὡς διατείνεσαι, ἐν Κερκύρα, ἀλλὰ κατηρτιζόμην εἰς τὰς Ἐπιστήμας, ἀσχολούμενος ἰδίως εἰς τὴν Ἰατρικὴν, καὶ οὐχὶ εἰς τὴν φιλολογίαν, ὡς ὁ μὲν Κ. Γ. Σιγαράς καὶ Παπασιλλώτης ἐκήρυξαν διὰ νὰ μ' ὀνομάσωσι δῆθεν ἀχάρισον μαθητὴν, ὁ δὲ τίμιος Ἀσώπιος δὲν διέψευσε τοῦτο, καλὸν εἰς βρῶσιν νομίζων τὸ μῆλον, ἀποδιδομένων εἰς ἄλλους ὅσα αὐτὸς ἐπεδείξατο προτερήματα. Τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν κατενόουν καὶ ἐπισταμένως συνέγραφον καὶ οὐδεμίαν εἶχον ἀνάγκην τοῦ ἀκριτομύθου σιμητοῦ. Δὲν ἐσιτομετρούμην λοιπὸν ἐν Κερκύρα, Σκαρλάτε Βυζάντιε, εἰ δ' ἐσιτομετρούμην ἐγὼ, πολλῶ μᾶλλον ἐμοῦ ἐσιτομετροῦντο οἱ Κύριοι, Ἰ. Ψαράς, Ν. Γκούστης, Δ. Δεσποτόπουλος, Π. Ζωγράφος, Ἰ. Βεάκης, Ἰ. Πασχάλης, Μ. Τολμίδης, Πλατὺς, Γουλιμῆς, Φ. Πυλαρινός, οἱ Κομνηνοὶ καὶ ἕτεροι ὑπότροφοι τοῦ ἀοιδίμου Γυίλφορδ· ἀλλ' οὐδεὶς τούτων ἐσιτομετρεῖτο, ἀλλ' ἐξεπαιδεύοντο ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἐπαξίως τῆς κλήσεως αὐτῶν καὶ τοῦ μέλλοντος τῆς Πατρίδος, ἥκιστα δὲ τούτων ἀπάντων ἐγὼ. Σὺ δὲ, Σκαρλάτε Βυζάντιε, ἀφοῦ ἀπὸ μπαλντιρι-τσιπλάκ χυτροκόρου ἀνηγορεύθης κιοιουτσουκ-μεχτερ (ὑποβολεὺς) τοῦ Καλλιμάχη, καὶ ἐνεδύθης τὰ πιρπιρίδικα καὶ τὸ φεσάκι καὶ τὸ σαλβάρι, κατώρθωσας ὅπωςδῆποτε τὸ 1819 νὰ καλπακωθῇς καὶ νὰ ἀναιδοκαταιβαίνης τῆς ἐν Κουρουτσεσμέ Σχολῆς τὰ σέτεια μετὰ τοῦ Κ. Τασαίου μπινισάτος, τσαχτσυράτος. Κατέφυγες μετὰ τὴν καταστροφὴν καὶ ἐκδίωξιν τῶν Ἀρπυιῶν εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ μὴ δυνάμενος μήτε νὰ στρατεύσῃς· διότι, ἀλλητῶν γυφτοκαρβούνων ἡμυρωδιὰ καὶ ἀλληλήτης μπαρούτης· μήτε ἄλλο τι ἐλευθέρου ἀνδρὸς ἔργον νὰ ἐπιχειρήσῃς, «Παληάμου, εἵπες, τέχνη κόσκινον» καὶ γιὰ ἄλλα τῶκαμες, καὶ

(1) Ὁρ. ἄνωγ. § 22 σελ. 28.

σὲ Ἀρχιερέως μου τπάκι καὶ αὐτοῦ καθηρημένου ἐ-
γιανάστιςες, ὅπως τὴν ἀδδηφάγον παραδαρμένην σου
ἀπὸ τῶν περιψημάτων τῶν χυτρίων κορέσης, κτλ. κτλ.
κτλ.—μέχρις οὗ διεύθυνας ὑπὸ τὸν Κ. Σχινᾶν τὰ τῆς Παι-
δείας, ὡς εἶπες (§. ιδ΄.) καὶ εἶδομεν (§. 55) καὶ μᾶς ἐφύ-
τρωσας ἁ). περιλάλητος λεξικόγραφος!!! κτλ. κτλ.
(ἀνωτ. §. 55) β΄.) εἰδικὸς γεώγραφος!! ὡς δειχθήσεται·
γ΄.) πασιμαθῆς συντάκτης Χρηστομαθείας· καὶ ὅλον σου τὸν
βίον πρὸς ὠφέλειαν!! τῆς Ἑλληνικῆς νεολαίας καθιέρωσας
(§. δ΄.). ἀλλὰ γὰρ ἴσως, Σκαρλάτε Βυζάντιε, εἰ παντὸς ἦν
»τὸ ΓΝΩΘΙ ΣΑΥΤΟΝ ἔχειν πρόχειρον, λέγει δ Πλούταρ-
»χος (1), οὐκ ἂν ἐδόκει πρόσαγμα θεῖον εἶναι». Καὶ διὰ τοῦτο
ἐν ᾧ ἀπὸ κορυφῆς μέχρις ὀνύχιων εἴσαι ὁποῖος σύνοιδας ὅτι εἴ-
σαι, ἀνερυθριάστως ἀπὸ τῶν ἰδίων ἐκ περιουσίας ἀποδίδεις εἰς
ἐμὲ καὶ προσποιεῖσαι δυσφορῶν ὅτι δυσμενῶς καὶ δωρεὰν κα-
ταςύρεςαι (§ γ΄.), καὶ διαμαρτύρεςαι ὅτι οὔτε τὸν διδάσκα-
λον ἐπηγγείλω ποτὲ, οὔτε Καθηγητοῦ θέσεως ὠρέχθης (§ γ΄. 5΄).

§ 58. Ναί, ἀλλ' ὅμως ἔργα διδασκάλων καὶ καθηγητῶν ἀ-
ναδέχεται, ἀγύρτα ἢ μᾶλλον σκαρλάτε, καὶ συντάττεις Χρη-
στομάθειαν, καὶ ὑποσυνάπτεις γραμματικὰς παρατηρήσεις καὶ
γνωματεύεις περὶ συνθέσεως λέξεων. Ναί, οὔτε διδάσκα-
λος εἶσαι οὔτε καθηγητῆς, ἀλλ' ὅμως μέχρι χθὲς καὶ πρόην
ἐτέλεις μισθοδοτούμενος διδάσκαλος καὶ καθηγητῆς
παρὰ τῷ ἐν Ἀθήναις Γαλλικῷ ἐκπαιδευτηρίῳ· οὗ ἕνεκα
διαπορήσεις ἐν ᾧ ντις, ἀναίσχυντε χαλκοβυζάντιε (§ ιγ΄),
πότερον, διότι δὲν ἐπηγγείλω ποτὲ τὸν διδάσκαλον, ἐδί-
δασκες ἐνεργολαβῶν ἐν τῇ τῶν Γάλλων εὐπιστία, ἢ διό-
τι ἐφωράθης ὅτι εἴσαι ὄνομα καὶ πράγμα Σκαρλάτος καὶ,
(ἐν ᾗθι ἀναγνωστέον), Βυζάντιος, διαμαρτύρεςαι ὅτι
οὐδέποτε ἐπηγγείλω τὸν διδάσκαλον. Ναί, ἀλλ' ὅμως σὺ

(1) Ἐν βίῳ Δημοσθ. § Γ΄. παράβαλε Ἐπιδόρπιον σελ. 98 ὑπόσημ. (2).

ὁ μηδέποτε τὸν διδάσκαλον ἐπαγγειλάμενος (τὸν τσαμένο τὸν Σκαρλατάκο) ! εἰσηγεῖς ν' ἀφαιρέσωσι τὰ ἀσυναίρετα, τὰ ἀττικὰ καὶ τοὺς δυϊκοὺς ἀριθμοὺς τῶν γραμματικῶν· Ναὶ, ἀλλ' ὅμως σὺ ὁ μηδέποτε Καθηγητοῦ θέσεως ὀρεχθεῖς (τὸ ζαβάλικο τὸ Βυζαντάκι !!), γράφεις, 'δ' ἐ ν, 'ν ἄ, 'μ ᾱ ς, 'τ ο ὺ ς, εἶ ν Ε κτλ. ὡς νομοθέτης τῆς γλώσσης μηδ' αὐτὸν τὸν ἐπαινέτην σου (1) Ἀσώπιον παρδεχόμενος, ὅστις ἐν τοῖς Σουτσείοις (2) λέγει ὅτι ἡ διὰ τοῦ Ε γραφή τοῦ εἶ ν Ε, ὡς ἡ τοῦ κ α φ ἐ καὶ ζαδὲ, εἶναι ξένη καὶ βάρβαρος. Ἐπειτα σὺ ὁ διδάσκαλος καὶ μὴ διδάσκαλος ἀποφαίνεσαι (§. ζ') «γράφω ἐγὼ μετὰ τοῦ σημείου τῆς ἀποστρόφου 'δ' ἐ ν, 'ν ἄ, 'μ ᾱ ς, 'τ ο ὺ ς, κτλ. γράφε σὺ χωρὶς ταύτης»· ἐν ἄλλαις λέξεσιν «Κέρκυραν ἐλευθέραν» καθιστᾷς τὴν γλῶσσαν· ο che bello scarlato e scarlatato ! ! Ναὶ, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀμφιβόλοις καταφεύγομεν εἰς τοὺς λεξικογράφους καὶ λύομεν τὰς ἀπορίας μας, κὺρ λεξικόγραφε Σκαρλάτε Βυζάντιε· ἡ λοιπὸν πρέπει νὰ εἴπῃς τὸν ἀποχρῶντα λόγον καὶ νὰ πείσῃς, ἢ νὰ συμμορφωθῇς πρὸς τὴν ὑπὸ πάντων πρεσβευομένην ἀρχήν. Ὅταν δὲ ἴδω, δάσκαλε καὶ μὴ δάσκαλε καὶ Σκαρλάτε Βυζάντιε, ὅτι εὔρε χάριν ἐνώπιόν σου ὁ λόγος μου οὗτος, τότε θέλω τολμήσει νὰ σ' εἴπω ν' ἀφήσῃς τὰς περὶ συνθέσεως καὶ ἐτυμολογίας λέξεων σοφὰς, σοφωτάτας, ἂν θέλῃς, παρατηρήσεις σου μετὰ τῶν τοῦ αὐτοκλήτου ἐπικούρου σου Λ. Ἀναστασιάδου καὶ συμμορφωθῇς πρὸς ὅσα εἶναι γεγραμμένα ἐν τῷ περὶ Δημιουργίας λέξεων πονηματίῳ μου, ὅσα ἐν τῷ Ἐπιδορπίῳ (ἔστωσαν ταῦτα κατὰ σέ καὶ τινὰς ἄλλους μ ω ρ ο λ ο γ ῆ μ α τ α). Ἐξ αὐτῶν Γ ἄ ρ θέλεις ὁδηγηθῇ νὰ μὴ γράφῃς τοῦ λοιποῦ (§. ι) «Ὁ Βυζάντιος εἶναι τόσον ἀμαθής, ὥστε οὐ Τ ε τὴν διαφορὰν τοῦ » Ἄθλον καὶ Ἄθλος γνωρίζει», ἀλλὰ θέλεις γράφει·

(1) Ὁρα τὰ Σούτσεια σελ. 121.

(2) Σελ. 43. παράβ. Ἐπιδόρπ. σελ. 88.

οὐδὲ τὴν διαφορὰν τοῦ γνωρίζει· καὶ θέλεις διδαχθῇ νὰ μὴ δικαιολογῇσαι διὰ φωνασκιῶν καὶ ὕβρεων, ὡς ἔπραξαν οἱ λεγόμενοι ἐν τοῖς βωμολόχοις καὶ παραπαίουσι κινάιδοις, καὶ σὺ αὐτὸς, χρηστότατε, ἐν ἅπαντι τῷ Παραρτήματί σου· θέλεις διδαχθῇ νὰ μὴ γράφῃς «καταχρῶμαι τῆς ἀγαθότητος (§. ιβ΄)», οὐδὲ «εἰς ὅσους τῶν ξένων δὲν σὲ γνωρίζουσιν (§. κ΄)» ἀλλ' ὀδηγηθεὶς ἐκ τῶν χωρίων τοῦ Ἡροδότου (Γ'. 133) «δεήσεσθαι δὲ οὐδενὸς τῶν ὅσα αἰσχύνῃν ἐστὶ φέροντα» καὶ πρὸς τοῦτο παραβάλλων τὰ τοῦ Πλάτωνος (Θεαίτ. 168. α, καὶ Πρωταγ. 320 δ'), καὶ τὸ τοῦ Λυσίου (κατὰ Παγκλ. 8), δὲν θέλεις κακίσει τὸ ἐμὸν, «ἐναντίον τῶν ὅσοι ἐγκαταλείπουσιν». Πολλὰ ἄλλα καὶ πλείονα τούτων θέλεις διδαχθῇ, ὡς ἐδιδάχθης καὶ σὺ καὶ οἱ λεγόμενοι, διότι δὲν λογοκλοπῶ, καθὼς παραδείγματος χάριν . . . ἐννοεῖς, ἀλλ' ἐρανίζομαι τὰ καλὰ ὅθεν ἂν δυνηθῶ, οὐδεμίαν προσάπτων μομφὴν εἰς τὰ ἀτελεῖ, ἔὰν μὴ συκοφαντηθῶ καὶ ταῦτα ἐπικνειλημένως. Μὴ σκαρλάτιζε, Βυζάντιε, ἀλλ' ἀκολούθει μοι, καὶ θέλεις ἰδεῖ πολλά σου ἕτερα προπερήματα καὶ πόσον ἐθαυματούργησε τὸ Ἐπιδόρπιον, ὥστε καὶ σὺ αὐτὸς, πίστευσόν μοι, νὰ εἴπῃς μετὰ παντὸς ἀμερολήπτου· «Μέγα τι εἶσαι, Ἐπιδόρπιον, καὶ θαυμασταί σου αἱ ἐνέργειαι, καὶ οὐδὲν ἂν μηχανήμα ἐξαρκέσειε »πρὸς συγκάλυψιν τῶν θαυμασίων σου». Ἀλλὰ διαμαρτύρεσαι ὅτι ὕβριζεσαι ὑπὸ τοῦ Γ. Χ. καὶ χαίρεις μάλιστα συνυβρίζόμενος μετὰ τοῦ Ἀσωπίου καὶ Ῥαγκαβῆ (§ δ΄.) «Ναί· ἀλλ' εἰμὲν εἰς τὰς λέξεις ὕβριζεσθαι καὶ συνυβρίζεσθαι ἀποδίδεις τὸ σημαίνόμενον τοῦ ἐλέγχεσθαι καὶ φωρᾶσθαι, ξύμψησί σοι καὶ γὰρ καὶ ὀρκίζομαι» νὰ μὴ τὸ κάμω ἄλλη φορὰν· διότι «Οὐαὶ τῷ λαλοῦντι εἰς ὧτα μὴ ἀκουόντων»· εἰδ' ἀποδίδεις τὴν κυρίαν σημασίαν εἰς τὰς εἰρημένας λέξεις, μάθε, ἂν θέλῃς, καὶ μετὰ σοῦ σύμπαν τὸ ἀγυρτολόγιον ὅτι οὐδεὶς τὸν Ἀσώπιον ὕβρισεν,

αὐτὸς μόνος ἑαυτὸν ὕβρισε καὶ ἐξύβρισε, καὶ ἐπὶ γήρως οὐδὲ ἐξήλεγξεν ἑαυτὸν, «οἷος ἀγύρτης καὶ κολοῖος ἀπανταχοῦ ἀνεστρέφετο». Ἦτο ἄρά γε ἴδιον αὐτοῦ νὰ παρασταθῇ διὰ τῶν Σουτσειῶν, οἷος ὑπεδείχθη; Ἀλλ' ἀνίσως ἐφωράθη ἡ ἀγυρτεία καὶ ἡ ἀσχημοσύνη καὶ ἀμάθειά του, τί πταίει εἰς τοῦτο ὁ ἐξελέγξας; «κάνεις, πάθης, καρδιά μὴ σε πονέσῃ»· τὸν Ἀσώπιον ὕβρισε καὶ ἐξύβρισεν ὁ κανδηλάπτης του Παπασιλλώτης ἀποφηνάμενος περὶ αὐτοῦ ἐν τῇ Ἀθηνᾷ (1)». «Περιττὸν καὶ ἀνάξιον »τῆς βίβλου τοῦ Ἀσωπίου θέλει εἶσθαι νὰ πειραθῶμεν ἀναίρεσιν τῶν ὀλίγων μωρολογιῶν, ὅσας ἐξ αὐτοῦ ψέγει »ὁ Χρυσοβέργης· κτλ. κτλ.» Ἐν βραχυλογίᾳ ὁ Ἀσώπιος ἐξηλέγχθη ἀμαθῆς καὶ ἀγύρτης καὶ βάνουσος ἐξ αὐτῶν τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἔργων· δύναται εἴτε αὐτὸς εἴτε ἄλλος τις ἀντ' αὐτοῦ νὰ τὸν δικαιώσῃ; δύναται ν' ἀποδείξῃ ὅτι εἰς ὅσα ἐξηλέγχθη, ἐξηλέγχθη ἀδίκως; ἰδοὺ ἡ 'Ρόδος ἰδοὺ καὶ τὸ πῆδημα· ἀλλ' ὑπὲρ αὐτοῦ γρύζουσι κνηθόμενοι δίκην ὑϊδίων, δύο καὶ ἐν αὐτοῖς ἕτεροι· ναὶ, ἀλλὰ *passò quel tempo, Enea*· Ναὶ, ἀλλὰ καὶ ἀνίσως ἐλέγχεται ὁ Κ. Ἀσώπιος, λέγεις, ἐλέγχεται ἄνευ αἰτίας οὐδεμιᾶς. Τοῦτο, Σκαρλάτε, θέλομεν ἰδεῖ ἐφεξῆς. Ἀλλὰ τὸν 'Ραγκαβῆ καὶ ἐμὲ, λέγεις, διὰ τί μᾶς ἐλέγχεις;—διότι ὑμεῖς πρῶτοι, ὡς εἶδομεν, ἄνευ αἰτίας καὶ λόγου, καθάπτεσθέ μου πικρῶς, προῖκα καὶ δωρεάν, πᾶσαν κακοήθειαν δεικνύοντες καὶ πᾶσαν λοιδορίαν καὶ συκοφαντίαν κατ' ἐμοῦ καταχέοντες· ἂν δὲ ἀκριθέστερον ἐξετάσωμεν, Σκαρλάτε Βυζάντιε, σὺ αὐτὸς ὕβρίζεις τὸν 'Ραγκαβῆν καὶ ἐξονειδίζεις αὐτὸν, καὶ πρόσεχε.

§ 59. Ἐνῷ ὁμολογεῖς (§. ε) ὅτι συνέταξας μετ' αὐτοῦ Χρηστομάθειαν, καὶ ἐν αὐτῇ περιέχονται *τινα*!! ἐσφαλμένα, τὰ ἐσφαλμένα ταῦτα ἐπιδεξίως ξεφορτόνεσαι ἐπάνω-θέν σου καὶ τὰ φορτόνεις εἰς τὸν 'Ραγκαβῆν καὶ διαμαρτύρε-

(1) Ἀριθ. 2241. ἀπριλ. 2. 1855.

σαι ὅτι «ὅσα μέρη ἐσχολίασας σὺ, τούτων προεπέγραψας ἐφ' ἑκάστῳ τὰ τοῦ ὀνόματός σου ἄρκτικὰ σοι-
χεῖα, Σ. Δ. Β. ὥστε ἢ εἶναι κοινὴ σοῦ καὶ τοῦ 'Ραγκαβῆ ἢ
Χρηστομάθεια ἢ μόνον τοῦ 'Ραγκαβῆ· εἰμὲν τὸ πρῶτον, εἶναι
βάνανσος ἀναΐδεια (καὶ μὲ συμπάθειο, Σκαρλάτε), εἶναι βάναν-
σος ἀναΐδεια νὰ ρίπτῃς τὰ κοινὰ σφάλματα εἰς τὸν 'Ραγ-
καβῆν, εἰ δὲ ἢ Χρηστομάθεια εἶναι μόνον τοῦ 'Ραγκαβῆ, δὲν
ἔπρεπε νὰ φέρῃ προτεταγμένον ἢ Χρηστομάθεια τὸ χρυσοῦν
ὄνομά σου, Σκαρλάτε Βυζάντιε, διότι τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀναί-
σχυντος ἀγυρτεία· οἶον, Ἑλληνικὴ Χρηστομάθεια ὑπὸ Σ.
Δ. Βυζαντίου, καὶ Α. Ρ. 'Ραγκαβῆ. . . . Ἐπειτα μετὰ
τοσούτους καὶ τοιούτους σου ἄθλους (ἢ καὶ ἄθλα κατὰ σέ, οὐδὲν
γὰρ διαφέρει), σεμνορρήμονεῖς ἐναντίον μου (§ 5.) καὶ ἐπαγ-
γελλόμενος τὸν προφήτην φοιβάζεις ὡς γόης (§. 6.) ὅτι ὑ-
πάρχουσι καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κατώτατα τῶν σχολείων βάρβαροι
πολλοὶ «νὰ μοῦ δώσωσι τὸ 'ψημένον»· χωρὶς νὰ
αἰσθανθῇς ὅτι ἀπ' ἀρχῆς ἢ μόνη μου εὐχὴ καὶ ἐπιθυμία εἶναι
νὰ ἴδω τὴν νεολαίαν μας ἐκπαιδευομένην, ὡς ἀπαιτεῖται,
δηλ. Ἑλληνικῶς, καὶ ἄς παύσω, Σκαρλάτε, τοῦ ζῆν· ἀλλ' ὦ
πρὸς τοῦ Λοξίασου, πῶς ἐν τῇ προφητικῇ σου παραφορᾷ κο-
λοκυνθοκέφαλε, δὲν συνησθάνθης, ὅτι Σὲ, θέλουσι δώσει τὸ
ψημένον οἱ ὀλίγοι ὅταν σωφρονήσωσιν, ὡς οἱ τὰ ἀνώτατα
βάρβαροι τῆς πολιτείας κατέχοντες Σύμβουλοι τῆς Ἐπικρατείας
σοῦ ἔδωκαν τὰ παπούτσια στὸ χέρι, διὰ τὴν ἀ-
ξιότιμον διαγωγὴν σου; Ἐπειτα οὐδαμῶς εἰς ὅσα σου πλεον-
εκτήματα ἠριθμήσαμεν ἀρκούμενος, ἐπιδεικνύεσαι καὶ ἕτερα,
ἄνευ αἰδοῦς (καὶ ποῖος τὴν ἔχασε νὰ τὴν εὖρης σὺ,) ἄνευ συ-
στολῆς, ἀλλ' ἀνερυθριάστως καὶ δίκην τῶν ἀναιδεστώτων
γιαλι-τσαπκινιῶν τῆς Χάλκης καὶ τοῦ Νειχωρίου· οἶον,

§ 60. Ἐπαινῶν τὰ Λεξικά!! σου!! δι' ἐξιδιασμένης
λογικῆς συναφείας νοῦ καὶ ἀνανοῦ (πῶς γὰρ οὔ;) (§ 5.
καὶ 14.), ἐπικρίνεις τὴν ἱστορίαν μου καὶ μ' ἐρωτᾷς ὑπὲρ τί-

νος αὐτὴν συνέταξα; Ἐπειτα μ' ἀποκαλεῖς ἀθεόφοβον καὶ μ' ἐπερωτᾷς πῶς ἐτόλμησα νὰ τὴν εἰσαγάγω εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα βασανίζων ἀνελεήμονα τὴν ἀθώαν παιδικὴν ἡλικίαν· μετὰ δὲ ταῦτα φέρεις εἰς ἀπόδειξιν τῶν λόγων σου δυσνόητον κατὰ σὲ περικοπὴν ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς ἱστορίας μου· ἄκουε, χαλκοσκρλάτε καλποβυζάντιε. Τὴν 'Ἑλληνικὴν 'Ἱστορίαν συνέταξα ὑπὲρ τῆς ἀπανταχοῦ δημοθυοῦς νεότητος· ὑφ' ἧν δὲ λόγου ἔκρινα δίκαιον καὶ σκόπιμον νὰ μεταχειρισθῶ, «Ὅσον ἔξεστι, κανονικὴν (ὡς λέγω ἐν τοῖς Προλεγομένοις τοῦ Πρώτου Μέρους §. 4), πεποιθὼς ὅτι κάλλιον οἱ διδάσκοντες νὰ δυσκολευώμεθα κατ' ἀρχὰς ὥς ἐκ τῆς ἐπαναλήψεως τοῦ μαθήματος καὶ τῆς ἀναπτύξεως, ἢ νὰ βιάζωνται οἱ ἤδη ἐκμαθόντες τι ν' ἀπομανθάνωσιν αὐτὸ, καὶ ν' ἀποδύωνται εἰς νέου ἐκπαιδευτικοῦ σταδίου ἀγῶνας.» Ταῦτα ἔπρεπε ν' ἀναγνώσῃς πρὶν ἢ γράψῃς τι περὶ τῆς τοῦ λόγου τῆς Ἱστορίας μου ὑφ' ἧς. Ἐνδέχεται νὰ ἠπατήθῃς, πλὴν ἄλλως δὲν διοχετεύεται εἰς τὰς τῶν νέων ψυχὰς ἡ κανονιζομένη γλῶσσα· ἀλλὰ σὺ παρορῶν ταῦτα, ἐξασκεῖς τὴν τέχνην σου καὶ μ' ἀποκαλεῖς ἀθεόφοβον ὅτι ἐπέβαλον αὐτὴν εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα. Συγχώρησόν μοι, κύρ Σκαρλάτε, νὰ σ' ὀνομάσω ἐνταῦθα, ὅ,τι σὺ αὐτὸς δυνατόν νὰ προαιρεθῇς. Εἶναι δυνατόν νὰ εἴπῃς ἐξ ἀγνοίας ὅ,τι ἂν σοι ἐπέλθῃ, καὶ πᾶς τίμιος ἄνθρωπος δὲν δυσκολεύεται ν' ἀνακαλέσῃ τοὺς ἀνοικεῖους λόγους του· ἀλλὰ σὺ, κακοβιώτατον ἀνδράποδον, νὰ γινώσκῃς τὰ πάντα ἐξ ἧς ἤδη κατέχεις θέσεως καὶ νὰ παραμορφώῃς τὴν ἀλήθειαν, τοῦτο οὐδὲ τοῦ ἀναιδεστάτου τῶν ἀνθρώπων εἶναι ἴδιον· ἐρώτησον, ἐξέτασον, ἀνερεύνησον εἴτε ἰδιωτικὴν παραγγελίαν μου, εἴτε ἐπίσημον διαταγὴν, εἴτε προφορικὴν σύστασιν εἰς ὅντιναδῆποτε τῶν δημοδιδασκάλων ἀνίσως ἀπεύθυνα οὐχὶ περὶ ἐπιβολῆς, ὡς συκοφαντεῖς, ἀλλ' ἀπλῶς περὶ εἰσαγωγῆς τῆς Ἑλληνικῆς Ἱστορίας μου, καὶ τότε κάλεσόν με, οὐ μόνον ἀθεόφοβον, ἀλλὰ καὶ

κακοῦργον, καὶ ἐξωλέστατον πάντων, καὶ ἐπίβουλον τῆς Ἑλληνικῆς νεότητος, εἰδεμῇ, εὐαρεστήθητι, ἀναιδέστατε συκοφάντα καὶ ἐξωλέστατον τσοκοῖ, νὰ περιβάλῃς σεαυτὸν τὰ εἰρημένα ἐπωνύμια. Μόνον τὸ πρῶτον τμήμα τοῦ Α'. Μέρους τῆς ἐγκεκριμένης Γενικ. 'Ιστορίας μου ἐζητήθη καὶ εἰσῆχθη οὐχὶ ὡς διδακτικόν, ἀλλ' ὡς ἀναγνωστικόν βιβλίον διὰ τὴν ὑφὴν τοῦ λόγου· καὶ ποῦ, ἐξωλέστατε συκοφάντα; οὐχὶ εἰς τὸ ἀλληλοδιδασκτικὸν Τμήμα, ἀλλ' εἰς τοῦ Συνδιδασκτικοῦ τὸ ἀνώτατον. Ἐν τούτοις, ἀγΓουρολογιώτατε, εἰς τί εὐρίσκεις ἐπιλήψιμον τὸ εἰρημένον χωρίον τῆς 'Ελληνικῆς Ἱστορίας μου; Εἰς τὴν ὑφὴν; οὐχὶ βέβαια, διότι εἶναι αἰτιολογημένη, ὡς εἶδομεν· ἀλλ' εἰς τὴν σύνταξιν; ἴσως· ἀλλ' οὐδεὶς ἐν αὐτῷ ἀναφαίνεται σολοικισμός· ἀλλ' εἰς τὴν ιδέαν; ἴσως· ἀλλ' ἐγὼ νομίζω ὅτι ὑπὸ ἱστορικὴν καὶ ὑπὸ πολιτικὴν καὶ ὑπὸ ἠθικὴν καὶ ὑπὸ διδακτικὴν καὶ ὑπὸ οἵανδήποτε κοινωνικὴν καὶ ἂν θεωρηθῇ ἔποψιν τὸ εἰρημένον ἐδάφιον, εἶναι ἐν τῶν ἀρίστων τεμαχίων τῆς Ἑλληνικῆς 'Ιστορίας μου· πλὴν μόνος σὺ καὶ τις ἕτερος μετὰ τῶν ὁμοίων ἐμβλέπετε ἐν αὐτῷ ἐλαττώματα· ἔστω· ἀλλὰ διὰ τί τοσαύτη ἀναιδοῦς ψευδολογίας καὶ σχολαστικῆς ἀβελτηρίας σειρὰ ἐν τοῖς γραφομένοις τοῦ Σκαρλάτου; φαινόμενον, εἰς ἐμὲ τοῦλάχιστον, ἀνεξήγητον· εἶπεν ἀναιδῶς καὶ ἀνερυθριάστως ὅσα τῷ ἐπὶ ἡλθεν ἐναντίον μου· ἐλοιδόρησεν, ἐσυκοφάντησεν, ὕβρισε· νομίσας δὲ ὅτι δὲν ἀρκοῦσι ταῦτα, μ' ἐρωτᾷ κατὰ παράλειψιν ἄλλων, ὡς λέγει, διλημματικῶς (§. ιβ') «Ὅταν διωρίσθην Γυμνασιάρχης ἐν Πάτραις εἶχον ἢ δὲν εἶχον σκοπὸν νὰ δεχθῶ τὴν θέσιν ταύτην; εἰμὲν τὸ πρῶτον, διὰ τί δὲν ὑπῆγον, εἰδὲ τὸ δεύτερον, διὰ τί κατεχρησάμην τῆς ἀγαθότητος τοῦ χρηστοῦ ἀνδρὸς καὶ πολίτου Ψύλλα.

§ 61. Καί τοι ὡς ἐκ τῆς θέσεώς του ὁ θιασώτης!! τῆς ἀληθείας!! Σκαρλάτος γνωρίζει σαφῶς ὅτι λόγοι οἰκιακῶν συμφερόντων, λόγοι ἀμνηχανίας διευθετήσεως αὐτῶν, λόγοι

υγείας, λόγοι τῆς ἐπισκηψάσης νόσου μ' ἐκώλυσαν νὰ μεταβῶ εὐ-
 θὺς, καὶ τούτου ἔνεκα ὁ προδιατελὼν Γυμνασιάρχης διαταγῇ τῆς
 Νομαρχίας καὶ ἐγκρίσει τοῦ Ὑπουργείου διεύθυνεν ὥς καὶ πρό-
 τερον ἄνευ τι νὸς ζημίας τῆς νεολαίας, ὥς ἐκ τῶν
 δημοσίων γραμμάτων ἐξάγεται, δὲν αἰσχύνεται ὁμῶς νὰ ψεύ-
 δηται ὁ Σκαρλάτος, καὶ νὰ ψεύδεται τοσοῦτον κακοήθως· ἀλλ' ἐ-
 γὼ νομίζων ὅτι ὅσα ἔχω ἐκτεθειμένα ἀνωτέρω (§ 45—47.) περὶ
 τοῦ ἀντικειμένου τούτου, εἶναι ἱκανὰ νὰ φωτίσωσιν ἕκαστον περὶ
 τῆς φύσεως τῶν λόγων τοῦ Σκαρλάτου, καὶ τῆς διαγωγῆς τοῦ
 χρηστοῦ καὶ ἀγαθοῦ ἀνδρὸς, κατὰ τὸν Σκαρλάτον,
 καὶ πολίτου Ψύλλα, περιορίζομαι ἐνταῦθα εἰς δύο τινά·
 α.) νὰ ἐξετάσω τὴν λογικὴν τῶν ἰδεῶν τοῦ Σκαρλάτου ἀλλη-
 λουχίαν· β.) τὴν ἀγαθότητα τοῦ χρηστοῦ ἀνδρὸς καὶ
 πολίτου Ψύλλα, καὶ τοῦτο διότι πολὺ τὸ κοπανίζει ὁ
 Σκαρλάτος. Μ' ἐρωτᾷ λοιπὸν ὁ Σκαρλάτος διατί διορισθεὶς δὲν
 ἀπῆλθον εἰς Πάτρας διὰ νὰ μὴ ζημιωθῇ ἡ νεολαία· ἔπειτα
 μόνος του ὁμολογεῖ καὶ κηρύττει ὅτι· «Ἀλλ' εἶχε τύχην, ὥς
 φαίνεται τὸ γυμνάσιον τῶν Πατρῶν νὰ σωθῇ ἀπὸ τῶν χει-
 ρῶν σου! καὶ τοῦτο μόνον ἦτον ἀληθῶς ἀντάξιον οὐχὶ 4200
 »δραχμῶν τὰς ὁποίας ἔλαβες ἐν ἀργίᾳ (ἐν ἀδείᾳ δηλαδή),
 »ἀλλὰ δεκάκισ τοσοῦτων. κτλ. κτλ. κτλ.» Σύγγνωθί μοι
 νῦν, ζολώτα, νὰ σ' ἐρωτήσω καὶ ἐγώ· πότερον, ὠφέλιμον
 ἔκρινας τὴν εἰς Πάτρας μετάβασίν μου ἢ ἐπιβλαβή; εἰμὲν
 τὸ πρῶτον, διατί ἀποκαλεῖς εὐτυχίαν τοῦ γυμνασίου ἐκείνου
 τὴν μὴ μετάβασίν μου; εἶδὲ τὸ δεύτερον, διὰ τί κακίζων τὴν
 μὴ μετάβασίν μου, ἀποκαλεῖς αὐτὴν κατὰχρησιν τῆς ἀγα-
 θότητος τοῦ χρηστοῦ ἀνδρὸς καὶ πολίτου
 Ψύλλα καὶ ζημίαν ἀθεράπευτον τῆς νεολαίας; o che testa
 di zucca!! Δὲν εἶπον, ὥς λέγεις (§ θ'), ἀκολουθεῖ μοι κτλ.;
 ἀκολουθεῖ μοι λοιπὸν καὶ μείζω τούτων ὅψει· «Δὶς δ' ἐξα-
 »μαρτεῖν εἰς ταῦτ' οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ» λέγει ἀρ-
 χαῖόν τι γνωμικόν· λέγεις ἐν τῷ παραρτήματί σου (§ ιδ'), σοφό-

μου κουκουνάρι, «Εἰς ταῦτα πάντα ἐὰν ἔπταισέ τι ὁ Βυ-
 »ζάντιος, ἔπταισεν ἐν ἀγνοίᾳ, ὅτι σὲ παρεδέχθη εἰς τὴν
 »χορείαν τῶν διδασκάλων κατὰ τὸ 1834.» Ναὶ, ἀλλ' εἴ-
 κοσιν ἔτη ἀπὸ τοῦ 1834 μέχρι τῆς μεταθέσεώς μου πα-
 ρῆλθον, καὶ ἐν αὐτοῖς, σοφὸ μου πρᾶμμα, ἐξεκυκλήθησαν
 ὅσα περὶ ἐμοῦ ἔγραψας, ὡς εἰ συνέταττές τινα σοφιστι-
 κὴν Μελέτην κατὰ Λιβάνιον. «Τίνας ἂν εἴποι λόγους Σ. Δ. Β.
 κατὰ Γ. Χ.» Ἐπειτα ὅτε μὲν μετετέθην ἐγὼ εἰς Πάτρας καὶ ἐδύ-
 νασον ἅ ξεπλύνης σεαυτὸν ἐπὶ πλεῖον, εἰσηγῶν παρ' ᾧ ἴσχυες
 Ρόβεσπιέρῳ καὶ Μινοταύρῳ, ὡς σοφὸ πρᾶμμα, νὰ μὴ στεί-
 λωσι τοιοῦτον ταραξίαν εἰς Πάτρας, οἷον σὺ ἐν τῷ Παραρτή-
 ματί σου ἐμὲ ἐξεικόνισας, ἐσιώπησας, νῦν δ' ὅτε ὁδοῦ πάρερ-
 γον καὶ ταῦτα ἐξ αἰτίας σου, προανεκρούσθη ἡ πασιμάρειά
 σου, ἐξεπήδησας ἔξω καὶ σκώμματα καὶ λοιδορίας συμφορή-
 σας κατ' ἐμοῦ ἐκ περιουσίας κατεσκεδάσας καὶ καθάπτεσαι
 ἐμοῦ βαναύσως ὅτι δὲν μετέβην εἰς Πάτρας διὰ νὰ μὴ ζη-
 μιωθῇ ἡ σπουδάζουσα νεολαία; ἐμβρόντητε, τώρα ἐξύπνη-
 σας; Περὶ δὲ τῆς ἀγαθότητος τοῦ χρηστοῦ ἀνδρὸς καὶ
 πολίτου Ψύλλα, καί τοι ἐκ τῶν ρηθέντων ἀνωτέρω (§ 45.
 46. 47.) καταδεικνύεται τοῦ ἀνθρώπου ἡ ἀρετὴ, ἐπειδὴ
 ὅμως ἐρωτώμενος διὰ τί μ' ἔπαυσεν, ἀπολογεῖται ὅτι
 δὲν εἶχε σκοπὸν οὔτε νὰ μὲ μεταθέσῃ οὔτε νὰ μὲ παύσῃ· καί,
 διὰ τί δὲν ἐξέδωκε τὸ ἔνταλμα τῶν μι-
 σθῶν μου (παρελθόντων δηλ. μηνῶν) διὰ νὰ
 ὑπάγω εἰς Πάτρας, πειράται νὰ δικαιολογηθῇ εἴτε ὁ
 ἴδιος εἴτε δι' ἐτέρων, ὅτι «ἤθελον ἀπατήσῃ καὶ αὐτὸν
 καὶ τὴν Κυβέρνησιν, ἃς μοι συγχωρηθῇ νὰ εἴπω παρρη-
 σιαστικώτερον, διότι πρόκειται περὶ ἀπάτης, τῆς ὁποίας
 αἰείποτε ἐκηρύχθην πολέμιος, πρόκειται περὶ ψεύδους, τὸ ὁ-
 ποῖον αἰείποτε ἐβδελύχθην. Ὅρέγεται δηλ. ὁ Κ. Ψύλλας διὰ
 τῶν ἑαυτοῦ καὶ τοῦ Σκαρλάτου νὰ προστρίψῃ εἰς ἐμὲ τὸ προ-
 σὸν τοῦ ἀπατεῶνος· ἀλλ' ὁ Ψύλλας δυνατὸν φερωνύμως πράτ-

ων κατὰ τὸν λεξικογράφον Ch. Nodier (1) νὰ γοητεύῃ καὶ
καθιστᾷ χειροήθεις τοὺς Σκαρλάτους Βυζαντίους καὶ τοὺς δ-
μοίους καὶ νὰ διαπρέπῃ· «ὅμοιος τὸν ὅμοιον ἀγαπᾷ» λέγει
εἰς παροιμία, ἀλλ' εἰς τὴν τέχνην τοῦ νὰ πείσῃ ψευδόμενος
καὶ νὰ ἐξαπατᾷ τοὺς ἀπροσωπολήπτους εἶναι κατὰ τὸν Μετα-
στάσιον *rozzo ancoṛa*. Ὁ Ζεὺς κατὰ τοὺς μύθους διανέμων
εἰς τοὺς βροτοὺς τὰς τέχνας, τοὺς σκυτοτόμους ἐβράβευσε τὸ
ψεῦδος τὸν πατέρα τῆς ἀπάτης. Ὁ Ψύλλας καίπερ εἰς τὴν τέ-
χνην τοῦ βαλόνειν προωρισμένος, δὲν κατώρθωσε νὰ τὴν
ἐκμάθῃ διὰ νὰ βαλόνῃ τὰ ψεύδη του, ἀλλ' εἰς τὰ προπύλαια
τῆς τέχνης, ἔνθα τὸ ψεῦδος καὶ ἡ ἀπάτη, προτελεσθεῖς, εἰς τὴν
συλλογὴν δηλ. τῶν ἀκεσίμων, «π α π ο υ ῖ - καὶ - μ π α λ ό σ ν»
διαπρεπῆς εἰς αὐτὴν ἀνεδείχθη προλύτης. Ἐσολοίκισε, Κ.
Ψύλλα, ὁ Π. Ἀργυρόπουλος περὶ τὴν προσωρινὴν ὑπουργίαν
του; δίκαιον ἦτο καὶ πρέπον σὺ ὁ Ἀθηναῖος ὡς εἰδικὸς ὑπουργὸς
νὰ ἐξαττικίσῃς τὴν βδελυρὰν τοῦ φενεργικιότη πρᾶξιν, ἐπανα-
φέρων τὰ πράγματα εἰς ἣν εὐρίσκοντο τάξιν· ἀλλὰ κατέκρινας
μὲν τὴν πρᾶξιν, δὲν ἠθέλησας δὲ νὰ ἐπισπεύσῃς τὴν θεραπείαν
καὶ ὑπεσχέθης; χρηστοῦ πολίτου ἔργον καὶ εὐόρκου ὑπουργοῦ
ἴδιον ἦτο καὶ εἶναι καὶ νὰ ἦναι τὸ δίκαιον ἀπαιτεῖ νὰ ἐκτελέ-
σῃς τὴν ὑπόσχεσίν σου, τὸν σεβαστὸν ἡμῶν Ἄρχοντα μιμού-
μενος, ὅστις ατ ἦ ν Β α σ ι λ έ ω ς ὑ π ό σ χ ε σ ι ν, ἀ π α -
ρ ά θ α τ ο ν ὡ ν ό μ α σ ε ν ό μ ο ν.» *dictum factum*.
Εἶχες, Κ. Ψύλλα, τὴν δύναμιν, ἢ μᾶλλον, τὴν παντο-
δυναμίαν. Εἰς ἀπόδειξιν τῆς ἀγαθότητός σου
μυρίαί σοι παρουσιάσθησαν περιστάσεις· εἰς διατράνωσιν τῆς
χρησιμότητός σου ἐγὼ αὐτὸς ὑπὲρ τῶν ἐμῶν καὶ παρὰ γενι-
κὴν προσδοκίαν σοὶ ὑπέδειξα κατάλληλον μέσον. Νοῦ ὑφί-
σταται, Σκαρλάτε, ἡ ἀγαθότης τοῦ χρηστοῦ ἀνδρὸς καὶ πολί-

(1) Psylle (Psylla) s. m. charlatan qui apprivoise des serpents et qui
joue avec des serpents.

τοῦ Ψύλλα σου ; « ἐν ᾧ ἕκαστος ἐκλήθη, ἐκεῖ καὶ μενέτω. »
 « παπούϊ-καὶ-μπαλόσν ». Περιεβάλετο ὁ ἄνθρωπος ἐναντίον
 παντὸς ὀρθοῦ λόγου τὸν κερατίτην συλλογισμόν καὶ διλημ-
 ματίζων ἠθέλησε νὰ λογιωτατίσῃ διὰ τοῦ Ναὶ ἢ Ὁχι βαλ-
 λόμενος δ' αὐτὸς ἐοῖς βέλεσι, δολοφονεῖ πολιτικῶς ἐμὲ κατα-
 στρέφων ἅπαντα τὰ προηγούμενά μου, βυθίζει εἰς τὴν ἀπελ-
 πισίαν τέσσαρα ἀνήλικα ὀρφανὰ, ἀποστερῶν αὐτὰ καὶ τοῦ
 ἐπιουσίου ἄρτου καὶ σύμπαντος τοῦ μέλλοντος αὐτῶν ὁ ἄνευ
 παραδείγματος χρηστὸς τῶν Ἀθηνῶν πολίτης, τὸ ἀτ-
 τικὸν αὐτὸ βλέπος· εἶτα ὡς γνήσιος τοῦ Κέκροπος
 συγχωρίτης ἀττικίζων αἰγυπτιάζει εἰς δικαιολογίαν τοῦ « ὅτι
 καίπερ πληρονόμενος παρελθόντων μηνῶν μισθαποδοσίαν (τὴν
 ὁποίαν καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσίν μου ἐπληρώθην καί περ ἡκρω-
 τηριασμένην), ἤθελον ἀπατήσῃ τὴν Κυβέρνησιν ἐγὼ, (τὸ δὲ
 ἐγὼ ὅταν εἶπω, πάντα τίμιον καὶ μεγαλόφρονα πολίτην ἐν-
 νοῶ), ἐγὼ, πρὸς ὃν ἐν τῷ γραφείῳ, ἐνθυμεῖσθε, Κ. Ψύλλα,
 ἐν τῇ διεξαγωγῇ τῆς ὑπηρεσίας, ἐμοῦ μὲν εἰσηγοῦντος, σοῦ
 δὲ ὑπογράφοντος, ἀνεφώνησας ἐπανειλημμένως καταθελχθεὶς
 ἐκ τῆς ἀκριβοῦς, δραστηκῆς καὶ εἰλικρινοῦς ὑπηρεσίας μου,
 ἐνθους γενόμενος, « Καὶ ἂν ἀποθάνῃ ὁ Κύριος Χρυσοβέργης,
 » εἰς ποῖον θέλομεν ἐμπιστευθῇ τὴν τοιαύτην ὑπηρεσίαν ; !! »
 ἐγὼ, περὶ οὗ, ἀνίσως ἀλήθειαν μοὶ ἐλάλησεν ὁ καθηγητῆς, Κ.
 Γ. Βακαλόπουλος, Κ. Ψύλλα, εἶπες ἰδίως πρὸς φίλους σου ἐν
 τῷ περιπάτῳ, ἤθελα ν' ἄχω πέντε ὑπαλλήλους,
 ὡς τὸν Χρυσοβέργην. Ποῦ ἐμφωλεύει, Σκαρλάτε,
 τοῦ χρηστοῦ πολίτου, τοῦ Ψύλλα σου ἡ ἀγαθότης ; Βέβαια (ἂν
 ᾔηναι συγχωρημένον ν' ἀναφέρῃ τις καὶ τὰ τῶν ἄλλων) εἰς τὴν
 ἐκ τῆς ὑπηρεσίας ἀπάνθρωπον ἀπέλασιν τοῦ μεμαρτυρημένα
 καὶ ἀδιαφιλονείκητα ἔχοντος δικαιώματα Σπυρίδωνος Σκούφου,
 εἰς ἐσχάτην διακειμένου τότε ἀμηχανίαν δι' ἄλλα τε πολλὰ καὶ
 διὰ τὴν κλινήρην καὶ τὰ λοίσθια πνέουσας σύζυγόν του ! Ὅτιως
 χρηστοῦ πολίτου καὶ τῶν Ἀθηνῶν ἐπάξιος ἀγα-

ὅ τ η ς τοῦ Ψύλλα σου ἡ διαγωγή, Σκαρλάτε! Ἐν ᾧ λοιπὸν ἕκα-
στος ἐκλήθη, ἐκεῖ καὶ μενέτω «παπούϊ-καί-μπαλόσν». Ἀλλ' ἐν
τούτοις ποῦ μὲ φεύγεις, Σκαρλάτε; ἀκολουθεῖ μοι πρὸς τὸ συμφέ-
ρον σου, διότι θέλεις μαρτυρηθῇ μ ο ν α δ ι κ ὸ ς γ ε ὡ γ ρ ά φ ο ς,
ὡς εἶσαι καὶ φ ι λ ὶ ὁ λ ὸ γ ο ς καὶ λ ε ξ ι κ ὶ ὁ γ ρ ά φ ο ς, καὶ
ὅ,τι ἂν ἐθέλῃς.

§ 62. Λέγεις (§ 59.) ἀ) ὅτι ἐσυμβούλευσα τὸν Κ. Π. Σοῦτσον
νὰ μελετήσῃ ὅσα περὶ τῆς καθομιλουμένης γλώσσης ἔγρα-
ψα· β') ὅτι ἐνεθρόνισα ἐμαυτὸν μετὰ τοῦ Κοραῆ καὶ Οἰκονό-
μου, καὶ γ') μεταξὺ λόγων μοὶ ἐπιτάττεις· «ἄφες τὸ 'Ρήγιον
» (καὶ οὐδέποτε 'Ρύσιον) μένειν κατὰ χώραν, ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊ-
» κῆς παραλίας τῆς Προποντίδος (εἰς Τσεκμετζέν). Τὰ τοιαῦτα
» γὰρ οὐ πρὸς σοῦ, κτλ.»· Ναι, ἀλλ' ἐγὼ ἐν τοῖς Προλεγομέ-
νοις καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Γραμματικῆς τῆς καθομιλουμένης
γλώσσης, Σκαρλάτε Βυζάντιε, ἔχω ἐξ ἰδίας μελέτης καὶ πα-
ρατηρήσεως γεγραμμένα, ἅτινα οὔτε οἱ πρὸ ἐμοῦ οὔτε οἱ
σύγχρονοί μου παρετήρησαν καὶ ἅτινα ὑπ' αὐτῶν λεγόμενα
ἤθελον περιλαληθῇ καὶ διαθρυλληθῇ ὡς ἔργα ἐμβριθοῦς με-
λέτης καὶ εὐφυΐας ἀποτελέσματα· οὐδεὶς τὰ κατέκρινεν εἰμὴ
σὺ ὁ μὴ δάσκαλος· πολλοὶ ὠφελήθησαν, καὶ τινες μάλιστα
τὰ ἰδιοποιήθησαν, ἀπαγορεύσαντες τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἐμῶν
διὰ τὸ ἀ σ κ α ν δ ά λ ι σ τ ο ν (1) καὶ ἐπηνέθησαν. Πρὸς δὲ
τὸν Οἰκονόμον καὶ τὸν Κοραῆν οὐδέποτε ἐφαντάσθην νὰ πα-
ραβληθῶ, ἀλλὰ τιμῶν τὴν παιδείαν ἀμφοτέρων καὶ ὠφελοῦ-
μενος ἐξ αὐτῶν, ὡς καὶ παντὸς εὐπαιδεύτου, ἐφιλοτιμήθην
καὶ εὐχομαι νὰ γείνω αὐτῶν ἐφάμιλλος· καὶ οὔτε οἱ σεβα-
στοὶ οὔτοι ἄνδρες φθονοῦσι διότι εἶμαι τούτων μιμητῆς, οὔτε
οὐδεὶς ἄλλος, πλὴν σοῦ, ἔχων καὶ τὸν κοινὸν νοῦν θέλει μεμ-
φθῇ τὴν εὐγενῆ ταύτην φιλοτιμίαν μου καὶ μ' ἐξονειδίσει·
ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, ποίαν χώραν ἔχει ἐν τῷ εἰρημένῳ πα-

(1) Ὁρα γραμματ. Ἡλ. Σταθοπούλου κτλ.

ραγράφω τοῦ Παραρτήματός σου τὸ 'Ρήγιον; καθότι ἐγὼ μὲν οὐδαμοῦ τοῦ Ἐπιδορπίου ὠμίλησα περὶ 'Ρηγίου, ἀλλὰ περὶ 'Ρυσίου μόνον (σελ. 32), ἐπενεγκὼν μαρτυρίαν τὴν βιογραφίαν τοῦ Διαμαντῆ 'Ρυσίου, ἐξ ἧς μαρτυρεῖται ἡ καταγωγὴ τοῦ Α. Κοραῆ πρὸς μητρὸς ἐκ τῆς Ἀριτσοῦς· σὺ δὲ εἰς τὸ πείσμα τῆς ἀληθείας ἐπιχειρῶν ν' ἀποδείξῃς τὸν Κοραῆν Χίον, ἀναδεικνύεις αὐτὸν Τσεκμετζελῆν· «ἄφες, ἄν γὰρ ἀποφαίνῃ, τὸ 'Ρήγιον (καὶ οὐδέποτε 'Ρύσιον) μένειν »κατὰ χώραν ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τῆς Προποντίδος »(εἰς Τσεκμετζέν). Τὰ τοιαῦτα γὰρ οὐ πρὸς σοῦ»· κτλ. καὶ γὰρ σοι σύμφημι, Σκαρλάτε, μὴ πρὸς ἐμοῦ εἶναι τὰ τοιαῦτα· οὔτε γὰρ τὸ 'Ρήγιον 'Ρύσιον προσηγόρευσα, οὔτε τὸν μητροπάτορα τοῦ Κοραῆ Ἀδαμάντιον 'Ρύσιον τὸν παταγίδην Τσεκμετζελῆν ἐκάλεσα· ἀλλ' ἐν τούτοις καὶ ἐν ἄλλοις καὶ ἐν πᾶσι, κύρ Σκαρλάτε, κινδυνεύεις ὥς ἐκ τῶν γεωγραφικῶν σου γνώσεων νὰ γείνης ἐφάμιλλος καὶ ἰσοστάσιος τῷ οὐπὲρ σ' ἐνόμισα ζολώτῃ. Ἐκεῖνος γὰρ τὸν μὲν Φόρστερον εἰς Σκόππαν, τὸν δὲ Σκόππαν εἰς Φόρστερον μετουσίωσεν (1), σὺ δὲ, τὸ μὲν 'Ρύσιον, 'Ρήγιον, τὸν δὲ Κοραῆν, πρὸς μητρὸς Τσεκμετζελῆν τετραγωνικῶς ἀπέδειξας οἶον, ὁ Κοραῆς οὐκ ἔστι 'Ρύσιος, τὸ 'Ρύσιόν ἐστι 'Ρήγιον (ἢ Τσεκμετζές), ἄρα ὁ Κοραῆς ἐστὶ Τσεκμετζελῆς. Ὅπερ, ἔδει, Δείξαι. Πρὸς σοῦ γὰρ τὰ τοιαῦτα, ζολώτῃ, ὡς γεώγραφου. Ἀλλ' ἀψώμεθα, ὡς καὶ σὺ λέγεις (§ 15'), καὶ τῶν πραγμάτων, κύρ γεώγραφε· ἀκολούθοι μοι.—Α'. Ὅτι ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῆς εἶναι θυγατριδοῦς (ἐγγονὸς δηλ. ἐκ θυγατρὸς) τοῦ Ἀδαμαντίου 'Ρυσίου δὲν ὑπάρχει, νομίζω, ἀνάγκη ἀποδείξεως, διότι ὁ ἴδιος Α. Κοραῆς ὁμολογεῖ καὶ κηρύττει οὐ μόνον ἐν τῇ Ρ'. ἐπιστολῇ (2)· οἶον· «Περὶ δὲ τοῦ ὁποίου εἶδες βιβλίου εἰς τὴν

(1) Ὅρα Ἐπιδορπ. σελ. 71.

(2) Ὅρ. Α'. Ἀπάνθισμ. ἐπιστολ. Ἀδ. Κοραῆ ὑπὸ Ἰ. Ρώτα· σελ. 277.

»βιβλιοθήκην τοῦ Fremeaux, εἶμαι σχεδὸν βέβαιος, ὅτι εἰ-
 »δες τὸ κατὰ Λατίνων βιβλίον διὰ στίχων Ἰαμβικῶν τοῦ
 «πρὸς μητρὸς πάππου μου Ἀδαμαντίου Ῥυσίου . .
 » Ὁ Ῥύσιος οὗτος, εἷς ἀπὸ τοὺς πρώτους Ἑλ-
 »ληνιστὰς τοῦ γένους» ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ αὐτογράφῳ αὐτοῦ
 βίῳ (1) οἶον. «Ἡ μήτηρ μου (Θωμαῖς) εὐτύχησε νὰ
 »ἔχῃ πατέρα Ἀδαμάντιον τὸν Ῥύσιον, τὸν σοφώτα-
 »τον ἐκείνου τοῦ καιροῦ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν φιλολογίαν ἀν-
 »δρα, κτλ.» καὶ ἐν σελ. 4. στίχ. 15. Ἡ φήμη τῆς σοφίας
 καὶ τῆς ἀρετῆς τοῦ πάππου μου, Ἀδαμαντίου τοῦ
 Ῥυσίου.

Β'. Ὅτι ὁ Ἀδαμάντιος, ὁ Ῥύσιος δὲν ἦτο οὔτε Χίος
 οὔτε Σμυρναῖος ἐξάγεται κατὰ τὸ παρὸν ἐκ τῶν φρά-
 σεων τοῦ ἰδίου Α. Κοραῆ (2) οἶον. «Αὐτὸς (ὁ Ῥύσιος) ἐ-
 »χρημάτισεν ἔτι νέος ὢν διδάσκαλος τῆς Ἑλληνικῆς
 »φιλολογίας εἰς τὴν Χίον, μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς Σμύρνην
 »ὅπου ἐνυμφεύθη χήραν τινὰ Ἀγκυραιήν» ἐξάγεται ἐκ τῆς
 Κωνσταντινιάδος, τὴν ὁποίαν ἐν τῇ ὑποσημειώσει ἀναφέρει ὁ
 Α. Κοραῆς καὶ πιθανολογεῖ ὅτι ὁ μητροπάτωρ αὐτοῦ Δια-
 μαντῆς ἐσχολάρχησεν εἰς Κωνσταντινούπολιν πρὸ τῆς εἰς Χίον
 σχολαρχίας· καὶ τῷ ὄντι ἐν σελίδι 147 (ἐκδόσ. Β') τῆς Κων-
 σταντινιάδος, ἐνθα ἐν ὑποσημειώσει ἀναφέρονται οἱ ἀπὸ τῆς
 ἀλώσεως μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ σοφοῦ συντάκτου σχολαρ-
 χήσαντες ἐν Κωνσταντινουπόλει (3), καὶ μνημονεύεται καὶ
 ἑκάστου ἢ πατρὶς κτλ. ἀναφέρεται (ἐν τῇ ΙΖ'. ἑκατονταετη-
 ρίδι) — 40, Ἀδάμας ἡ Διαμαντῆς Ῥύσιος.

(1) Ὁρ. Β'. Ἀπάνθ. Ἐπιστ. Ἀδ. Κοραῆ ὑπὸ 'Ι. Ῥώτα σελ. 2.

(2) Ἐνθ. ἄνωτ. σελ. 2. στίχ. 17—19.

(3) Παράδοξον φαίνεται πῶς ὁ εὐπαίδευτος, ὁ μνήμων ὁ καὶ εἰσέτι παρα-
 δειγματικὴν ζωηρότητα διατηρῶν σεβαστὸς συγγραφεὺς τῆς Κωνσταντινιάδος
 πηρέεψε τὸν κατὰ τὸ 1818—1820 σχολαρχήσαντα μετὰ τὸν οἰοίδιμον Ν.
 Λογάδην καὶ πρὸ τοῦ αἰοιδίμου Σαμουήλ, Σέργιον Μυστάκην τὸν ἐκ Πίνδου,
 τὸν ἡμέτερον διδύσκαλον καὶ εὐεργέτην.

Γ'. Ὅτι ὁ μητροπάτωρ τοῦ Α. Κοραῆ Ἀδαμάντιος ὁ 'Ρύσιος εἶναι ὁ συγγραφεὺς τῶν ἐλέγχων τῆς τῶν Λατίνων θρησκείας, ὁμολογεῖ ὁ θυγατριδοῦς αὐτοῦ Α. Κοραῆς οὐ μόνον ἀνωτέρω Α'. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἑαυτοῦ βίῳ σελ. 7. στίχ. 18—25.

Δ'. Ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῶν ἐλέγχων ἐλέγετο Δι-
αμαντῆς καὶ Ἀδαμάντιος 'Ρύσιος ὁμολογεῖ αὐτὸς ὁ ἴδιος, ἐν τῇ βίβλῳ αὐτοῦ· οἷον, ἐν Προοιμίῳ (σελ. 16. στίχ. 12 καὶ 13).

..... »τοῦτό σοι γράψας λέγω, ὁ Διαμαν-
»τῆς, φιλάδελφος ὢν λίαν..... παράβαλλε ἐπιτυμβίδια τοῦ
αὐτοῦ σελ. 273—στίχ. 1. Διαμαντῆ 'Ρυσίου.—στίχ.
6. Ἡ Διαμαντῆ, θυγάτηρ σελ. 274. στίχ. 1. »Τῆς
Διαμαντῆ θυγατρὸς, στίχ. 5. ἡ Διαμαντῆ κουρι-
δίη· ἐν τῷ ἐπιλόγῳ σελ. 271.... Διαμαντῆς 'Ρύσιος·
ἐν τῇ ἐπιστολῇ πρὸς Βασίλειον σελ. 287 ὑπογράφεται Δια-
μαντῆς 'Ρύσιος· ἐν τῇ πρὸς τὸν αὐτὸν σελ. 289. Δια-
μαντῆς 'Ρύσιος. ἐν τῷ προσφωνήματι πρὸς τὸν Οἰκου-
μενικὸν Πατριάρχην· σελ. 315. ὑπογράφεται Διαμαντῆς
'Ρύσιος· ἐν σελ. 3. στίχ. 2. Ἀδαμαντίου πόνο· σελ.
273. στίχ. 3. Ἀδαμαντίου.

Ε'. Ὅτι ἡ Ἀρετσοῦ κεῖται ἀριστερὰ εἰς τὸν εἰσπλέοντα τὸν
Ἀστακηνὸν κόλπον (ἢ κόλπον τῆς Νικομηδείας) μετὰ τὸν
Ἀκρίταν (Τούζ-μπορνοῦ) καὶ τὴν Φιλοκρήνην (Φιλιγκίρ, ὅθεν
τὰ περιώνυμα Φιλιγκίρ-κιρὲς ἢ νταλμπαστῆ) ὁμολογεῖ ὁ
Μελέτιος ἐν τῇ γεωγραφίᾳ του (τόμ. 3. σελ. 120—121). οἷον
Ἀρίτζιον, κοιν. Ἀριτζοῦ· ὁμολογεῖ ὁ συγγραφεὺς τῆς
Κωνσταντινιάδος (σελ. 227. ἐκδόσ. Β')· «Μετὰ τὸ Ἀκρωτή-
»ριον Ἀκρίτα (Τούζλα γρ. Τούζ-μπουρνοῦ) κεῖται ἡ ποτὲ ἐπὶ
»τῶν ἡμετέρων Φιλοκρίνη, κρημνισμένη ἤδη καὶ κατεσκαμ-
»μένη· (Φιλιγκίρ κατὰ Ὀθωμανοὺς), μετὰ δὲ ταύτην τὸ Ἀ-
»ρίτсион (ἴσ. Ἀρύσιον) (καθ' ἡμᾶς τὰ νῦν Ἀρετζοῦ,
»Τουρκιστὶ Δάριτζα), κτλ.

Γ'. Ὅτι τὸ Ἀρίτσειον (δηλ. ἡ Ἀρετσοῦ) ἐλέγετο καὶ Ῥύσιον, (ἄκουε, Σκαρλάτε γεώγραφε, καὶ σύγγνωθί μοι τῷ ἔξαμαρτάνοντι καὶ ἄλλην φορὰν δὲν τὸ κάμνω) καὶ ὅτι ὁ μητροπάτωρ τοῦ Α. Κοραῆ, Διαμαντῆς ἢ Ἀδαμάντιος ὁ Ῥύσιος δὲν ἦτο Τσεκμετζελῆς, ἀγΓουρολογιώτατε, ἀλλ' Ἀριτσειανὸς χαλίσσης, εἰ καὶ περὶ τούτου ἐσιώπησεν ὁ ἀοίδιμος Α. Κοραῆς, χιάσας τὴν καταγωγὴν του διὰ νὰ μὴ χιάσῃ τὸ ἔθνος του (§ ιγ'. ὅρα καὶ Ἐπιδόρπ. σελ. 33), ἀμφότερα ταῦτα διασαφεῖ καὶ διατρανώνει ὁ σύγχρονος βιογράφος αὐτοῦ Ἰωάννης Μανολάκης ὁ ἐκ Κωνσταντινουπόλεως ὁ τὰ ἐν Ἀμστελοδάμῳ ἐκδοθέντα τοῦ Διαμαντῆ πονήματα (ἐκ τῶν περισωθέντων) συλλέξας καὶ διορθώσας· λέγει Γὰρ (ἄκουε, Σκαρλάτε) ἀρχόμενος τοῦ βίου μετὰ τὴν ἐπιγραφὴν Τίς, καὶ πόθεν καὶ ἀπὸ τίνων ὁ συγγραφεὺς (1)· ἄκουε· «Τὴν μὲν οὖν αἰτίαν (λέγει), δι' ἣν τοὺς »ἐλέγχους ξυνέγραψεν Ἀδάμας ὁ Ῥύσιος, κομψότερον ἐν προποικίλοις διέλαβε· πατρὶς δὲ κυρίως τούτου τὸ Ῥύσιον, »πολίχνιον ὄν, ἐν Ἀστακηνῷ κόλπῳ μετὰ Φιλοκρήνην κείμενον, τανῦν, (ἄκουε, Σκαρλάτε) τανῦν ἰδιωτικῶς ἀριτζίον· »κατὰ δὲ Στράβωνα, Δαιδαλσὸς (2), διὰ τὸ ποικίλον ἴσως »τοῦ χωρίου καὶ εὖοπτον· τοῦτο καὶ εἰσέτι συμμένει καὶ εὐανδρεῖ, ἀνδράσιν ἰδιώταις μὲν, εὐσεβέσι δὲ ὁμῶς κοσμούμενον· »ἔπη περαιοῦται καὶ ἡ ἐπαρχία τῆς Χαλκηδόνος· ἐν τεῦθεν »οὗτος ὁρμώμενος (3), παῖς τε ἔτι ὢν, τῶν φύντων »αὐτῷ εἰς Βυζάντιον μετοικισθέντων, τοῖς ἐκείσε φροντιστη-

(1) Διορθόνομεν ἐξ εἰκασίας τὰς ἀνορθογραφίας διὰ νὰ μὴ δώσωμεν λόγων ἀφορμάς.

(2) Γραπτέον Δαιδαλσός. Ἦν δ' ἐν αὐτῷ τῷ κόλπῳ (τῷ Ἀστακηνῷ) καὶ Ἀστακὸς πόλις, Μεγαρέων κτίσμα καὶ Ἀθηναίων, καὶ μετὰ ταῦτα Δαιδαλσοῦ, ἀφ' ἧς καὶ ὁ κόλπος ὠνομάσθη. Στραβ. Γεωγρ. ΙΒ'. κεφ. Δ'. 2.

(3) Ὁ ἀοίδιμος Α. Κοραῆς καίτοι ἐγένεσκε τὸ βιβλίον καὶ τὴν βιογραφίαν τοῦ πάππου του καὶ τὴν καταγωγὴν, ἀπεσιώπησεν ὁμῶς ταύτην, ἀγνοῶ διὰ ποίους λόγους.

»ρίοις ἐκδοθεῖς ἐπαιδεύθη : . . . αἵρεθεῖς τε διδάσκαλος . . .
 »προέστη τῶν ἐγκυκλίων μαθημάτων ἐπὶ ἔτεσι τέσσαρσιν,
 »μετὰ τοῦτο ἐξῆει εἰς Κρήτην μετὰ διετίαν μετῆρεν
 »εἰς Χίον, κἀνταῦθα ἱκανῶς παιδεύσας, τῆς Χίου προείλετο
 »τὴν Σμύρνην καὶ προέστη ἐνταῦθα τοῦ συστάντος λόγων
 »φροντιστηρίου Ἐν τούτοις τελῶν, νόμῳ γῆμε, καὶ
 »πατὴρ ἤκουσε θυγατρῶν τεττάρων (1) κτλ., πολλαῖς δ' ὠ-
 »δυνήθη καιρικαῖς περιστάσεσι καὶ πλέον, τῇ ἐξ ὑποχύσεως
 »ἀμβλυωπία (2), κτλ. κτλ.

Ἐξ ἀπάντων λοιπὸν τούτων, ὧς πρὸς τοῦ Τσεκμετζέ, γεω-
 γραφικώτατε Σκαρλάτε Βυζάντιε, τί ἐξάγεται; ἡ οἴησίς
 σου, χαλκομέτωπε, καὶ ἡ περὶ τὴν γεωγραφίαν ἀδιαφιλονεί-
 κητός σου πολυποικιλαμάθεια, χάριν τῆς ὁποίας, ἐπειδὴ μ' ἐ-
 ρωτᾷς νὰ μάθῃς (§. ιθ') «ποῦ ἔμειναν τὰ ἀγγούριά
 μου» σ' ἀποκρίνομαι, ἀγγουρολογιώτατε, «εὗρέτα μόνος
 σου καὶ χάρισμά σου» καὶ ἀπ' αὐτῶν καμάρωνε τὸν
 Τσεκμετζέν, ἕως οὗ πάλιν σ' ἐπισκεφθῶ διὰ νὰ ἴδω, εἰ πάνυ
 καλῶς ἔχεις. Ἄνδρες Ῥύσιοι (ἢ Ἀριτσιανοὶ) σύγχρονοι
 τοῦ Διαμαντῆ Ῥυσίου μᾶλλον ἢ ἥττον πεπαιδευμένοι καὶ πά-
 σης τάξεως, παρέδωκαν φέροντες μέχρι τῆς σήμερον ὅτι ὁ
 Διαμαντῆς (Ῥύσιος) ἐλέγετο Πατιρντόγλου, ὁ ἀοίδι-
 μος Ν. Λογάδης δ' ἐκ Κουρίου τῆς Βιθυνίας ὀρμώμενος καὶ ἐν
 τοῖς διδακτηρίοις τοῦ Ῥυσίου (ἢ Ἀριτσοῦς) τὰς πρώτας αὐτοῦ
 σπουδὰς ποιησάμενος (3), πολλάκις μ' ἐβεβαίωσεν, ὅτι ἡ Ἀ-
 ριτσοῦ λέγεται καὶ Ῥύσιον καὶ ὅτι ὁ πρὸς μητρὸς πάππος
 τοῦ Α. Κόραῃ ἦτο Ῥύσιος (Ἀριτσιανός) καὶ ἐλέγετο Διαμαν-

(1) Ὁρ. Α. Κόραῃ βίον σελ. 2. στίχ. 22—23.

(2) Περὶ τῆς ἀμβλυωπίας ἢ τυφλώσεως τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ ὄρα καὶ Α. Κο-
 ραῇν ἐν τῇ ἑαυτοῦ βίῳ σελ. 5.

(3) Ἀπὸ τοῦ 1750 ὑφίσταντο ἐν τῇ Ἀριτσοῦ διδακτήρεια. ἐν τῶν ἀρρένων
 (Κοινόν), ἐν τῶν κορασίων (Κοινόν), καὶ ἐν Ἑλληνικόν, ὅπερ καὶ ἐπ' ἐμοῦ εἶχε
 δύο διδασκάλους Διονύσιον καὶ Ἀγάπιν, καὶ δύο ὑποδιδασκάλους Ἀγγελῆν Χ.
 Γεωργιάκη καὶ Νικόλαον Μακρῆν.

τῆς, αὐτὸς δὲ Διαμαντῆς ὑπογραφόμενος Ῥύσιος (1) ὑποδεικνύει ὅτι ὁ τόπος τῆς γεννήσεώς του ἡ Ἀριτσοῦ λέγεται καὶ Ῥύσιον, καὶ ἐπὶ τέλους ὁ βιογράφος του λέγει ὅτι ἡ Ἀριτσοῦ λέγεται καὶ Ῥύσιον, καὶ ἕνας, μ. π. ι λ μ ἐ μ ν ἐ, τί μ π ι λ μ ἐ μ ν ἐ; ἕνας κ ι ο υ τ σ ο ὐ κ-μ ε χ τ ἐ ρ τοῦ Καλλιμάχη, ὁ υἱὸς τοῦ ἐκ Λιτρῶν εἰς Χάλκην ἐκτοπισθέντος τσιγκιανὲ-Μιμήκου, τὸ γιαλὶ-τσαπκίني τῆς Χάλκης καὶ τοῦ Νεοχωρίου, Ὁ τσιγκιανὲ Σκαρλατο-βυζάντιος δηλαδή, πηδᾷ εἰς τὸ μέσον καὶ πλήρης ἰδίου τύφου καὶ οἰήσεως, πλήρης πατρίου αἰθάλης καὶ ἀσβόλης, ἀπαυθαδιάζει ἀνερυθριάσως καὶ ἀποφαίνεται (§ ι γ'). «Ἴσως ὁμῶς νομίζεις ὅτι πρὸς τὸν τελευταῖον τοῦτον (τὸν Κοραῆν δηλ.) ἔχεις καὶ συγγενικά δικαιώματα, ἀφ' οὗ τὸν ἀνέδειξας ψευδόμενον τὴν καταγωγὴν του καὶ προτιμήσαντα τὴν Χίον τῆς Ἀριτσοῦς καὶ τοὶ Παντιρντόγλου! Ἀλλὰ μεταξὺ λόγων, ἄφες τὸ Ῥήγιον »(καὶ οὐδέποτε Ῥύσιον) μένειν κατὰ χώραν ἐπὶ τῆς »Εὐρωπαϊκῆς παραλίας τῆς Προποντίδος (εἰς Τσεκμε-ατζέν). Τὰ τοιαῦτα γὰρ οὐ πρὸς σοῦ, καὶ τοὶ πανδαήμονος, καὶ μόνον μετὰ τὸν Οἰκονόμον καὶ Κοραῆν». — Νὰ γεωγράφος, νὰ μάλα μ. κ.

§ 63. »Ἡθέλησας, λέγει (§. ι δ'), νὰ ὑπερασπίσῃς τὸν »Σοῦτσον ἢ μᾶλλον νὰ ἐνεργολαβήσῃς ἐν τῇ τοῦ Σούτσου ὑπερασπίσει τὸν τοῦ Ἀσωπίου ἐκφραλισμόν. — «Πονηρὸν, λέγω καὶ ἐγὼ μετὰ τοῦ Δημοσθένους, πονηρὸν ὁ συκοφάντης καὶ »βράσκανον καὶ φιλαίτιον». Οὔτε τὸν Σοῦτσον νὰ ὑπερασπίσω προεθέμην, διότι μόνος αὐτὸς εἶναι ἱκανὸς κατὰ τὰς πεποιθήσεις του ἐχυτὸν νὰ ὑπερασπίσῃ, οὔτε τῶν ἀρχῶν του εἶμαι ὁπαδός, ὥς ἐκ τοῦ Ἐπιδορπίου καὶ ἀπάντων μου τῶν μικρῶν συγγραμμάτων σαφῶς καταφαίνεται, ἀλλ' οὐδὲ τὸν Ἀ-

(1) Ὁ Κ. Σ. Τρικούπης ἐν τῇ ἱστορίᾳ αὐτοῦ (Τόμ. Β'. σελ. 188) ὀνομάζει αὐτὸν Ῥώσιον ἐν τε τῷ κειμένῳ καὶ ἐν τοῖς παροράμασιν· ἀγνοοῦμεν πόθεν ἡ ῥύσθη τοῦτο.

σώπιον νὰ ἐκφραυλίσω ὄρεξιν εἶχον, καὶ τῆς ἀνατροφῆς μου ἴδιον ἐθεώρησα. Ὁ Ἀσώπιος ἐξεφραυλίσθη μόνος του, μόνος του ὑπεκρίθη ἐν τοῖς Σουτσείοις του πρόσωπον γελωτοποιοῦ καὶ βχναύσου καὶ αἰσχρολόγου πα λ ι ά τ σ ο υ, ἐναντίον τῆς ἡλικίας του, ἐναντίον τῆς γενικῆς ὑπολήψεώς του, ἐναντίον τῆς κλήσεώς του· «ἀλλ' οὐκ ἔστι κρυπτόν ὃ οὐ φανερόν γενήσεται.» ἡ ἀνάγνωσις τῶν Σουτσειῶν μαρτυρεῖ· αἱ ἐν τῷ Ἐπιδορπίῳ παραπομπαί μου καταδεικνύουσιν ἀποδιδούσαι τὰς αἰσχροτήτας (καὶ τοιούτων γέμει τὸ σύγγραμμά του) εἰς τὸν αὐτουργόν, τὸν ἀνάγωγον τοῦτον π ρ ω τ α γ ύ ρ τ η ν. Πρόθεσις τοῦ Ἐπιδορπίου εἶναι ὁ ἔλεγχος τῆς ἀγυρτείας καὶ τῆς ἐπιπολαιομαθείας τοῦ Ἀσωπίου· θέλει καὶ ὁ ἴδιος νὰ πεισθῇ ; ἀναγνώτω τὰ Σούτσειά του. Τῷ ὑπέδειξε τὸ Ἐπιδόρπιον ποῖα ἦσαν τὰ χρέη του, ἀφοῦ ἡ τῶν στενοκεφάλων κουφότης καὶ οἴησις τὸν ἀνεβίβατεν εἰς τὴν ἀνωτάτην περιωπὴν. Ἀλλ' ἐξεδόθη καὶ ἀνεγνώσθη τὸ Ἐπιδόρπιον, καὶ παρχρῆμα τὸ ἀγυρτολόγιον καὶ σὺ μετ' αὐτοῦ, χαλκοσκαρλάτε, ἐπήρατε ἐπάνω σας τὴν ὑπόθεσιν, διότι, «ὁ κ α σ ι δ ι ά ρ η ς μόνον τὸ κ λ ο τ σ ο σ κ ο ῦ φ ι δὲν παίζει.» καὶ διενοήθητε νὰ καταπλήξητε τὸ Κοινὸν ὥσει ἦτο τοῦ κairoῦ ἐκείνου Κοινόν, καὶ ἀπὸ τοῦ πρωταγύρτου μέχρι σοῦ τῆς ζολώτας του περιφερόμενοι περιεθρυλλεῖτε, ὅ β ρ ι ζ ό μ ε θ α ἀ ν α ι τ ί ω ς, π ρ ο σ β α λ λ ό μ ε θ α ἄ δ ί κ ω ς καὶ ἄλλα τοιαῦτα, ὅσα αὐτοὶ ἐξηρεύξαντο ἐν τῷ βενεδικτεῖῳ παιδαγωγῆματι καὶ τῷ δημοτέχνῳ αὐτοῦ. Νέον εἶδος λογικῆς. Νὰ αἰσχρολογῇ τις καὶ νὰ ἀσχημονῇ, ἐπιτρέπεται· νὰ ἐλέγχηται δὲ, εἶναι ἀμάρτημα !! Ἐν τούτοις τῆς μὲν κατὰ πάροδον δικαίας ἐπικρίσεως καὶ τοῦ ἐλέγχου τῆς μεγάλης προκοπῆς σοῦ τε, Σκαρλάτε, καὶ τοῦ συνεταίρου σου Ῥαγκαβῆ καὶ τινος τῶν ἐν τῷ Ἐπιδορπίῳ ἐλεγχομένων τοὺς ἀποχρῶντας λόγους ἀνέγνως ἐν τῷ παρόντι καὶ ἔγνως, οἱ δὲ τῆς τῶν λοιπῶν ἐάν σιωπηθῶσιν, ἐπειδὴ θέλουσιν ἐξοπλίσαι πάλιν τοῦ ἀγυρτολογίου τὴν φάλαγγα καὶ τοὺς ἐπικούρους αὐτοῦ, ὅπως

ἀρχίτωσι πάλιν τὸ ατσιφούτ-πατιρντί, (για ν κ λ ν-βάρ). ἐπάναγκες εἶναι εἰς ἀπόδειξιν τῶν θαυμασίων τοῦ Ἐπιδορπίου νὰ εἶπω ἐν συντόμῳ τὰ δέοντα, ὥπως ἴδωσι καὶ αὐτοὶ οἱ δωρεάν διαβάλλοντές με ὅτι οὐδέποτε τινα παρηνώχλησα εἰμὴ προῦκαλούμην ἐπανειλημμένως ἀδίκως συκοφαντούμενος, ὅτι δσάκις ἐβιάσθην νὰ γράψω, ἔγραψα ἐντὸς τοῦ δικαίου τῆς ἀτομικῆς μου ὑπερασπίσεως, καὶ ἔγραψα πράγματα καὶ οὐχὶ ψεύδη καὶ ἀνύπαρκτα. Πρόσεχε·

§ 64. Ὁ ἀοίδιμος Π. Ψαλίδας, λαλῶν ποτε πρὸς τὸν μαθητὴν τοῦ Ἀσώπιον ἐν Κερκύρα, τῷ εἶπε μετὰ τῆς συνήθους αὐτοῦ εἰλικρινείας καὶ παρρησίας· «Αἴσωπε, Αἴσωπε, »οὔτε σὺ, οὔτ' ἐγὼ γνωρίζομεν Ἑλληνικὰ ἐμπρὸς στὸν Χρυσόβέργην»· ὁ λόγος οὗτος ἀνέφλεξεν ἥν περ ἐν τοῖς ἐγκάτοις αὐτοῦ ἡ προειρημένη περίστασις (§ 57.) ἐνησε πυράν· ἠθέλησεν ὁ ἄνθρωπος ν' ἀποπειραθῇ ἐν τινὶ χωρίῳ τοῦ Προμηθέως, πόσω τοῦ διδασκάλου τοῦ ὁ λόγος ἦτο ἀληθής, καὶ ἐπείσθη μετὰ μεγίστης λύπης του τὴν ἐπιούσαν νὰ δμολογήσῃ ἀπὸ τῆς ἑδρας, ὅτι οὔτε αὐτὸς, οὔτε ἄλλος, ἀλλ' οὐδὲ οἱ ἀρχαῖοι καὶ οἱ νεώτεροι Ἑλληνισταὶ καὶ φιλολόγοι ἐνόησαν τὸ χωρίον, ἀλλ' ὁ Γ. Χ. ὁ παραδούς αὐτῷ ἐν τῷ μεταμφιεσθῆναι τῆς Ἀκαδημίας χειρόγραφον τὴν ἐρμηνείαν ἐξ αὐτοῦ τοῦ συγγραφέως. Ἐλαῖον ἀνθ' ὕδατος ἐπεχύθη εἰς τὴν ὑπεκκαυθεῖσαν πυράν. Ὁ Καθηγητὴς τῶν θεολογικῶν μαθημάτων Κ. Τυπάλδος ἔτυχε νὰ ἐπιπλήξῃ ἐν τῇ παραδόσει βαναύσως ἱεροσπουδαστὴν Ἰθακήσιον, νέον ἡθῶν Ἰθακησίων (αὐστηροτάτης δηλ. διαγωγῆς), διηγεῖτο ὁ νέος παραπονούμενος τὸ συμβάν ἐν τῷ δωματίῳ μου πρὸς τοὺς παρευρεθέντας ἐκεῖ ὑποτρόφους καὶ ἑτέρους φοιτητάς· ἡ διαγωγή τοῦ Τυπάλδου ἀπῆρесе πρὸς ἅπαντας, συλλυπηθέντας μόνον τῷ παθόντι καὶ οὐδὲν πλέον· ὥτακουστής τις (ὅρ. Ἐπιδ. σελ. 58.) ἐν τῷ παρακειμένῳ δωματίῳ οἰκῶν δὲν ἐβράδυνε νὰ διαβιβάσῃ πρὸς τὸν Ἀσώπιον ὅλως παραμορφωμένην τὴν ὑπόθεσιν· ἐξάπτεται ὁ Ἀσώπιος αἰτίαν

περιθρησύων, συνεξάπτεται καὶ ὁ Τυπάλδος καὶ μετ' αὐτῶν ὁ Ἐφορος τῆς Ἰονίου Ἀκαδημίας Καρανδηνός· τότε συνεδριάσεις τῶν Καθηγητῶν διαδέχονται συνεδριάσεις, ἀλλ' αἱ αὐστηραὶ καὶ μυστικαὶ ἀνακρίσεις ἐλέγχουσι τὴν ἀθωότητα τῶν φοιτητῶν, τὴν κακοήθειαν τοῦ ὠτακουστοῦ καὶ τὴν ἀπάτην τοῦ Ἀσωπίου καὶ Τυπάλδου· ὁ Τυπάλδος πείθεται, ὁ δὲ Ἀσώπιος οὐδένα τῶν φοιτητῶν δέχεται εἰς τὴν οἰκίαν του, ἀλλ' ἅπαντας ἀποπέμπει ἐπὶ Χρυσοβέργισμῳ, (ὡς καλῶς ἅπαντες ἐνθυμοῦνται· καὶ πρὸ πάντων ὁ φιλαλήθης καὶ τίμιος Δ. Δεσποτόπουλος), καὶ ἀπαιτεῖ τὴν ἐξωσιν τοῦ Χρυσοβέργη, οὐχὶ διότι ἦτο εἷς τι ἔνοχος, ἀλλὰ διότι ὠμολογήθη ὅτι ἐγίνωσκε τὴν Ἑλληνικὴν αὐτοῦ κάλλιον. Ἐκτοτε καταφρονήσας καὶ ἀποστραφεὶς τὸν ἐμπιχθῆ καὶ ἀνάγωγον τοῦτον λογιώτατον, ἀνεζήτουν εὐκαιρίαν νὰ πληροφορηθῶ καὶ ἐγὼ κατὰ πόσον ἡ τοῦ ἀοιδίου Ψαλίδα ἀπόφανσις ἦτο ἀληθής. Σύγγραμμα τοῦ Ἀσωπίου δὲν ἦτο δημοσιευμένον· ἠκούσθη ὅτι συνεργεῖα τινῶν κηδομένων! τῆς Ἑλληνικῆς εὐκλείας, ὡς ἐκ τῆς φιλοπονίας των ἐξάγεται, προσκαλεῖται ὁ Ἀσώπιος εἰς τὸ Πανεπιστήμιον· εἶπον ὅπου ἔδει α) ὅτι ὁ ἐμπαίκτης οὗτος τῆς Ἑλλ. Κυβερνήσεως καὶ τῶν Β. Διαταγμάτων δὲν πρέπει νὰ προτιμηθῇ ἐτέρων ἔντε τῇ ἀλλοδαπῇ καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι πολλῷ κρεϊτόνων αὐτοῦ· β') ὅτι αἰτία αὐτοῦ ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα θέλει ἀπολέσει τὸν ἰδιάζοντα αὐτῆς χαρακτῆρα, καὶ ἐντὸς ὀλίγων ἐτῶν θέλει πλημμυρήσει ἐν τῇ Ἑλλάδι ἡ οὐλομένη ἐπιπολαιομάθεια καὶ ἡ ἀγυρτεία. Ἀνίσως μὴ ὑπῆρχε προχειρότατον παράδειγμα ὁ Παπασιλλώτης, ὁ Βεναρδάκης καὶ ἕτεροι ὅμοιοί των καὶ αὐτὸς ὁ πρωταγύρτης, ἴσως οἱ λόγοι μου οὔτοι ἤθελον νομισθῇ φθόνου ἢ πονηρίας ἀποκύημα· τὰ πράγματα ὅμως λόγων οὐ χρήζοντα, ἐπιμαρτυροῦσιν αὐτοὺς, καὶ ὁ χρόνος τάχιον ἢ βράδιον θέλει ἔτι μᾶλλον διατρανώσει, ὅταν οἱ Ἕλληνες θελήσωμεν νὰ διανοώμεθα Ἑλληνικῶς, Ἑλληνικῶς νὰ σκεπτόμεθα καὶ Ἑλληνικῶς νὰ ἐνεργῶμεν καὶ

πράττωμεν. Ἀνεσκομ.βώθησάν τινες τότε καὶ ἔγραψαν ὑπὲρ τοῦ Ἀσωπίου θεωρίκς ἢ μᾶλλον μωρολογίας, ἠναγκάσθην καὶ ἐγὼ νὰ γράψω ἀποδείξεις τινὰς καὶ ἐξήλεγξα τὴν παχυλὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐπιπολαιομάθειαν καὶ ἀγυρτεῖαν· ἠθέλησέ τις τῶν μαθητῶν τοῦ Οἰκονομῶν νὰ ἐξοικονομήσῃ καὶ λευκάνῃ τὸν αἰθίοπα· ἔκρινε δίκαιον νὰ σιωπήσω οἰκτεῖρων ἅπαντας, καὶ ἐμὲ αὐτὸν ἐπὶ πᾶσι διὰ λόγους ἑτέρους.

§ 65. Διευθύνοντός μου τὰ τῆς Δημοδιδασκαλίας εἰσήχθη εἰς αὐτὰ λαθραίως, ἐναντίον τῶν ὀριστικῶν τοῦ ἁρμοδίου Ὑπουργείου ἐγκυκλίων, ἐναντίον τῆς νενομισμένης τάξεως, ἐπίτομός τις ἱστορία τῆς Ἑλλάδος συνταχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ἀσωπίου, προὑπαρχούσης ἐν χρήτει, τοῦ Ὑπουργείου ἐγκρίσει, τῆς τοῦ Κ. Σ. Ἀντωνιάδου· ἐφωράθη ὁ δόλος καὶ διετάχθη ἡ ἄμεσος ἐπιστροφή τοῦ βιβλίου εἰς τὸν αὐτουργὸν ἢ τὸν ἐργολάβον διὰ νὰ συμμορφωθῇ ὁπότερος τούτων ὥφειλε πρὸς τοὺς καθεστῶτας νόμους· (ἴσως ἔπταισα). Εἶχον πρὸ ἐτῶν (1844) ὑποβάλει εἰς τὴν ἐγκρισιν τοῦ Ὑπουργείου καὶ ἐγὼ τὸ Πρῶτον Μέρος τῆς Γενικῆς ἱστορίας μου, καὶ ἐν ᾧ ἐνεκρίθη ἅπαν τὸ Σύγγραμμα, καὶ συνεστήθη διὰ τῆς ὑπ' ἁρ. 28762 (31 Ἰαν. 1845) Ὑπουργικῆς Ἐγκυκλίου, ἠθέλησα τὸ 1852 νὰ ὑποβάλω τὸ Δεύτερον Μέρος δηλ. τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν εἰς νέαν ἐγκρισιν ὑπὸ αἰσθήματος αὐστηρᾶς δικαιοσύνης ὀδηγούμενος, (ἴσως ἔπταισα), παρεπέμφθη εἰς τὴν ἐπὶ τῶν βιβλίων αὐτοχειροτόνητον ἐξεταστικὴν ἐπιτροπὴν, ἧς μέλη ἦσαν ἅπαντες οἱ ἐν τῷ Ἐπιδορπίῳ διὰ τὴν πολυμαθειάν των ἐπικρινόμενοι, πλὴν τοῦ ἀοιδίμου Ι. Βενθύλου (1). Ἐλαβον ὑπὸ ὥριμην! καὶ αὐστηράν! σκέψιν τὴν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν μου οἱ εἰ-

(1) Μέλος τῆς αὐτῆς ἐπιτροπῆς ἦσαν καὶ ὁ μακαρίτης Γεννάδιος καὶ ὁ Κ. Κοντογόνος· ἀλλὰ τὴν προκοπὴν καὶ τὸν τίμιον χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων τούτων προθέμενος ν' ἀναφέρω ἐν τῇ περὶ τῶν ἐξετάσεων τῆς Φιλεκπ. Ἑταιρίας ἐκθέσει, πρὲλειψα ἐν τῷ Ἐπιδορπίῳ.

ρημένοι κύριοι ἀπὸ Φαρμακίδου καὶ Μανούσου μετὰ τοῦ προέδρου Φ. Ἰωάννου, μέχρι Κοντογόνου, Γενναδίου καὶ Χορτάκη μετὰ τοῦ εἰσηγητοῦ Κουμανούδου. Ἐνδεδυμένοι λοιπὸν τῆς ἀπροσωποληψίας τὸν θυρεὸν «Ν ἂ καὶ Δ ὅ ς μ ο υ», καὶ τὴν πανοπλίαν τοῦ ὄρκου «π ᾶ ς ὁ μ ῆ μ ε τ' αὐ τῶ ν, οὐ κ ἔ σ τ ι ν αὐ τῶ ν ἄ ξ ι ο ς», ἀπέρριψαν παμφηφει τὴν Ἑλληνικὴν Ἱστορίαν μου, μὴ εἰσαγώγιμον αὐτὴν εἰς τὰ διδασκτήρια κρίναντες διὰ τοῦς ἐξῆς ἰσχυρούς!! διὰ νὰ μὴ εἴπω ἀνοήτους λόγους:—α') διότι ἦτο διηρημένη εἰς Κεφάλαια, —β') διότι εἶναι ἐθνογραφικῶς μάλιστα συντεταγμένη, —γ') διότι εἶναι συντεταγμένη ἐκ πηγῶν Ἑλληνικῶν· κτλ. κτλ. καὶ τὸ κυριώτατον, τὸ σημαντικώτατον καὶ τὸ ἐθνοκτονώτατον πάντων, διότι περιέχει φιλοτοῦρκισμόν· πρὸς βεβαίωσιν δὲ τοῦ τελευταίου τούτου λόγου των φέρουσιν ἐκ τῆς Ἱστορίας μου τὰ ἐξῆς δύο χωρία, ἐνθα περὶ Ὀθωμανῶν γίνεται λόγος οἶον,

Α'. Ἀναφέρων ἐν σελίδι 10 § 14 περὶ τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης: «Ἡ γλῶσσα τῶν Ἑλλήνων εἶναι γλῶσσα τῶν Θεῶν, εὐστροφος, πλουσία, ὑψηλὴ καὶ ἁρμονικὴ, ἐγένετο δὲ ἐπὶ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ γλῶσσα παγκόσμιος, ὡς εἶναι τὴν σήμερον ἡ Γαλλικὴ·» ἐπισυνάπτω ἐν ὑποσημειώσει διαφόρους γνώμας ἀρχαίων καὶ νέων περὶ αὐτῆς καὶ ἐπὶ τέλους γνωματεύω τὰ ἐξῆς: «Οὐδὲ ἑτέραν τινὰ παρὰ τὴν Νέαν Ἑλληνικὴν εὐστοχώτερον δυνατόν ἵνα μεταχειρισθῇ ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις νομίζω, εἰς σκοπιμωτέραν ἐπιτυχίαν τοῦ φωτισμοῦ τῶν ὑπηκόων αὐτῆς, σκοποῦ θεοῦ καὶ ὑψηλοῦ, τὸν ὁποῖον ὁ μεγαλεπήβολος καὶ ἀτρόμητος Σουλτάν-Μαχμούτ ἤρχισε, καὶ ὁ νέος τῶν Ὀθωμανῶν Μέγας Κῦρος, Ἀπτούλ-Μεζιδ ἵνα ἐκτελέσῃ ἀπεφάσισεν»,

Β'. Κατὰ μίμησιν τῆς ὑπὸ τοῦ Κ. Σ. Ἀντωνιάδου μεταφρασθείσης Ἱστορίας τῆς Ἑλλάδος τοῦ Ἀγγλου Κείτλη προσέθηκα εἰς τὸ τέλος τῆς Ἱστορίας μου τὸν ἐξῆς ἐπίλογον.

« Ἐκαστον ἔθνος ἐποπτεῦον τὴν πολιτικὴν του πορείαν δύ-
 νатаи, ἂν θέλῃ καὶ συναισθάνηται ἐθνικὴν φιλοτιμίαν, νὰ
 βελτιοῦται ὁσημέραι. Ἡ Ἑλλὰς ἔχουσα ἐνώπιόν της ἀνεωγ-
 μένην τὴν πολιτικὴν της Μεγάβιβλον ἀείποτε ἔχει κχιρὸν εὐ-
 θετον νὰ διαγράψῃ σκοπίμως ποῦ καὶ πῶς νὰ βηματίζῃ.
 Τὰ ἔθνη θρησκευτικῶς μὲν εἶναι καὶ θέλουσιν εἶσθαι διηρη-
 μένα, ἕως διδαχθῶσι πολλοὶ καὶ πληθυνθῇ ἡ γνῶσις (1) καὶ
 μετὰ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου γένηται μία ποίμνη εἰς ποι-
 μὴν (2)· τὰ ὁμόθρησκα ἔχουσι φυσικὰ συμπαθείας δεδι-
 καιωμένας· πολιτικῶς δὲ ἅπαντα περισχλπισθέντα ἤδη (3)
 κατέβησαν εἰς τὸ στάδιον τοῦ πνευματικοῦ συναγωνισμοῦ·
 οὔτε προεξανιστάμενος οὔτε λειπόμενος ὑπάρχει· ὁ Ὀθωμανὸς
 ἐν ἐπιγνώσει τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πρέποντος φιλοτιμεῖται νὰ ᾔ-
 ναι ἐφάμιλλος τῶν ἄλλων· ἡ Πρῦτανις τῆς τῶν ἐθνῶν ἀνα-
 πτύξεως Ἑλλὰς συμφυὲς ἔχουσα τὸ, « αἰὲ ἀριστεύειν καὶ ὑ-
 πείροχον ἔμμεναι ἄλλων (4) » διπλοῦν ὀφείλει νὰ συναισθάνη-
 ται ἐν ἑαυτῇ καθῆκον, καὶ δύναται, ἂν θέλῃ, νὰ διαπρέπῃ·
 Κοινὴ τῶν ἐθνῶν μήτηρ καὶ τροφὸς, ἀποδεχομένη μετὰ
 στοργῆς τὰς ἀπαρχὰς τῆς τῶν ἐθνῶν εὐγνωμοσύνης καὶ τὴν
 συνδρομὴν, δύναται καὶ πρὸς ἅπαντα καὶ πρὸς ἐν ἑκαστον
 ἀποβλέπουσα διὰ τὰ πρεσβεῖά της, ν' ἀπολαύῃ ὡς δέσποινα
 πνευματικῆς ὑπακοῆς προστασίαν καὶ βοήθειαν· ἐγκαρτεροῦ-
 σα δὲ εἰς τὰ ἴδια αὐτῆς ἔθιμα καὶ τὴν θρησκείαν, θέλει ἐκ-
 λάμπει ἐν τοῖς ἔθνεσι δι' ὅσα προώρισται καὶ διέπραξε μο-
 ναδικὰ καὶ ζηλωτὰ ἀριστουργήματα. »

§ 66. Πᾶς τις καὶ ἄσπερον γνῶσιν ἔχων κατὰ τὴν
 κοινὴν περριμίαν δύναται νὰ κατανοήσῃ ἀνίστως ἐνυπάρχει εἰς

(1) Δανιήλ IB'. 4.

(2) Ἰωάν. I'. 16.

(3) Σημειωτέον ὅτι ταῦτο ἐγράφετο τὸ 1848 ὅτε γενικὸς κατέλαβε σύμπασαν
 σχεδὸν τὴν οἰκουμένην πολιτικὸς σάλος.

(4) Ἰλιάδ. Z. 208.

τὰ εἰρημένα φιλοτουρκία, καὶ νὰ κατοπτρεύσῃ ὅτι ἄλλοι
τινὲς κεκρυμμένοι λόγοι ἐκδικήσεως παρεστάθησαν ἐν τῷ προ-
σχήματι τῆς φιλοτουρκίας ὑπὸ τῶν εἰρημένων Κυρίων·
καὶ ὁμῶς ὁ Κ. Θ. Μανοῦσος καὶ Θ. Φαρμακίδης μετὰ
τῶν περὶ αὐτοὺς καθάπτονταί μου πικρῶς ἐπὶ φιλοτουρκία καὶ
ἐπ' αὐτῷ καὶ μόνῳ τῷ λόγῳ τὰ εὖορκα ταῦτα μέλη τῆς ἐξε-
ταστικῆς λεγομένης Ἐπιτροπῆς τῶν βιβλίων ἀποφαίνονται (εὐ-
συνειδήτως βέβαια) ὅτι δὲν εἶναι εἰσακτέα εἰς τὰ διδα-
κτήρια ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία μου. Προηγούμενα τῶν ἀξιοτίμων
τούτων Κυρίων νὰ ζητηθῶσιν εἰς ἐξέλεγχον τῆς ἀληθείας εἶναι
περιττόν· διότι ἀρκεῖ ἡ ἀπὸ 18 μηνῶν πολιτεία των· ἀλλὰ πα-
ραλείποντες τὴν περὶ τοῦ Μεγαλεπιβόλου Σουλτάν-Μαχμούτη
καὶ τοῦ ἀγαθοποιοῦ διαδόχου αὐτοῦ κρίσιν εἰς τὴν ἀβασίλευ-
τον καὶ ἀδέκαστον ἱστορίαν καὶ οὐχὶ εἰς πτωχαλαζόνας τυ-
χοδιώκτας, ἴδωμεν ποῖοι εὐγενεῖς λόγοι συνώθησαν τὰ εἰρη-
μένα μέλη ν' ἀποφανθῶσι κατὰ τῆς Ἱστορίας μου τοσοῦτον ἀναι-
δῶς καὶ ἀνευθυριάστως, ὥστε νὰ χορηγήσωσι προκλητικῶς τὸ
ἐνδόσιμον εἰς τὸν ἀδίκως προσβαλλόμενον νὰ τοὺς ἐλέγξῃ ὅτι καὶ
εἰς ὅσα ἐπαγγέλλονται ἀνίσως τυχὸν ὁμοιάζουσι τυφλοῖς οἵτι-
νες ὁδηγοῦσιν ὠμματομένους, πρὸς τίνας πρέπει νὰ παραβλη-
θῶσιν ὅταν εὐθρονίζωνται κριταὶ πράγματος, οὗτινος ἐλέγχον-
ται ὅτι ἀφῆρηνται τὴν γνῶσιν; Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον.

Ἐξεμάνη ὁ κύριος Θ. Μανοῦσος ἐναντίον τοῦ Κ. Γ. Χρυσο-
βέργη διότι κατὰ τὸ 1852—3 διευθυντῆς ὢν τοῦ Β. Διδα-
σκαλείου κτλ. δὲν ἐξέδωκεν ἐπίσημον ἀπόδειξιν διὰ ν' ἀπε-
λευθερώσῃ τῆς στρατολογίας ὑπηρέτην τι νὰ τοῦ Θ. Μανούσου,
ἐγγραφέντα μὲν ὡς διδασκαλιστὴν τὸ 1850, μηδέποτε δὲ
ἐμφανισθέντα εἰς τὸ Διδασκαλεῖον κατὰ τοὺς ἐπισήμους ἐλέγ-
χους. Τοῦτο σημαίνει νὰ ἔλθωσιν εἰς τὰ πράγματα οἱ προ-
κομμένοι καὶ εἰδικοί ἄθροιστοι, καὶ παράδειγμα ὁ Π.
Ἀργυρόπουλος καὶ ὁ Γ. Ψύλλας.

Ἐφρύαξεν ἐν βρυγμῷ τῶν ὀδόντων αὐτοῦ ἐναντίον μου ὁ Θ. Φαρ-

ακίδης ὁ καλὸς καὶ φιλόπολις οὗτος, ὁ ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος πολιτικῶς καὶ θρησκευτικῶς ἀδιαλείπτως μοχθῶν καὶ ἐργαζόμενος, διὰ τί; — α) δι' οὓς αὐτὸς μόνος οἶδε λόγους — β') διότι ἐξεμάνη κατ' ἐμοῦ ὁ Μανούσος· «χειρ χεῖρα νίπτει»· καὶ — γ') διότι τῶν συντέκνων του τοῦ μὲν εἶχεν ἐξελεγχθῆ ἀποχρώντως ἡ ἀγυρτεία, τοῦ δὲ κατεστρέφοντο τὰ συμφέροντα. Τοῦτο σημαίνει τὸ ἀρκαντασλίκι.

Ἐμελανοκοκκίνησε κατ' ἐμοῦ ὁ Κ. Φ. Ἰωάννου, διότι δὲν ἀφῆρεσα, ὡς ἀπήτησεν, ἐκ τῆς Ἱστορίας τὴν περὶ τοῦ Μαχμοῦτ καὶ Μετζιδ ιδέαν μου· καὶ ὅμως ἡ ἀλήθεια εἶναι ἀκαταμάχητος.

Ἐξήφθη ὁ κύριος Κ. Ἀσώπιος δι' οὓς ἐξέθηκα λόγους· ἔβαψαν κάλαμον κατ' ἐμοῦ ὁ Γεννάδιος καὶ ὁ Κοντογόννης, ἐκεῖνος μὲν διὰ τὴν Ἱστορίαν τοῦ Καμερέρου, οὗτος δὲ διὰ τὰς ἐξελεγχθείσας πομπειωμένας προόδους τῆς Φιλ. Ἐταιρίας· ὁ δὲ Κουμανούδης καὶ Χορτάκης; διότι ἐστρατολογήθησαν ὑπὸ τὸ Φλάμπουρον τοῦ Ἰππάρχου καὶ τοῦ Κριτίου· ἄλλο τι δὲν ἐδυνήθη νὰ ὑποπτεύσω διὰ τοὺς τελευταίους τουτους δύο κυρίους.

§ 67. Πᾶς τις καὶ μικρὰν αἰσθαινόμενος φιλοτιμίαν δὲν ἀνέχεται βέβαια τοσοῦτον ἄδικον καὶ ἀνυπόστατον καταφορὰν ἐξ ἀνθρώπων τὴν ἠθοποίησιν τοῦ ἔθνους ἐπαγγελλομένων καὶ οὐδὲ ἔχνος κοινωνικῆς παιδαγωγίας ὅτι κέκτληται ἐλεγχομένων ἐκ τῆς ἐχυρῶν διαγωγῆς. Ἀνίσως οἱ περὶ τῆς ἀπορρίψεως τῆς πρὸ ἐτῶν ἐγκεκριμένης Ἱστορίας μου λόγοι αὐτῶν ἦσαν εὐπρόσωποι τοῦλάχιστον, ἤθελον σιωπήσει νεκροῦ σιωπηλότερον, τὴν ἀθλιότητα μόνον τῶν κηδεμόνων καὶ τῶν κηδευομένων τὴν ἀναλγησίαν ἐλεεινολογῶν· ὑπέβαλον ὅμως εἰς τὸ Ὑπουργεῖον τὴν ἀπαιτούμενην ἀνασκευαστικὴν ἐκθεσιν ὅπως κατοπτρεύσῃ ἀρκούντως τοὺς ἑαυτοῦ κηδεμόνας, καὶ λάβῃ εὐθετον περίσχισιν νὰ κατανοήσῃ δεόντως τὴν εὐσυνειδησίαν καὶ τὴν περιλάλητον τῶν εἰρημένων ἀνθρώπων πολυμάθειαν, ὅπως τοῦλάχιστον γείνωσι τοῦ λοιποῦ προσεκτικώτεροι, καὶ διδάξῃ αὐτοὺς (ἀνίσως εἶναι ἐπιδεκτικοὶ ἐξ ἀνθρωπισμοῦ) ὅτι αἰς τὴν δια-

χειρίσιν καὶ τὴν διεξαγωγὴν τῶν κοινῶν, τίθενται ἐν δευτέρῳ, ἢ ὀρθότερον εἰπεῖν, ἐν οὐδενὶ λόγῳ τὰ ἴδια διότι ἐνόμισα ὅτι τοῦτο εἶναι ἴδιον τιμίου πολίτου, τοῦτο ἴδιον εὐπαιδευτοῦ ἀνδρός, τοῦτο καθῆκον εὐόρκου ὑπαλλήλου, τοῦτο εἶναι ἐν βραχυλογίᾳ τὸ ἀληθὲς φερέγγυον τῆς ἐπιδιωκομένης κοινωνικῆς τοῦ ἔθνους εὐποτμίας. Ἡθέλησαν οἱ χρηστοὶ ἄνθρωποι νὰ καταστήσωσι διὰ τῆς ἀπαθοῦς ἀποφάνσεως καὶ ἐκθέσεώς των ὑποπτον καὶ ἐπίβουλον τὴν δημόσιον ὑπηρεσίαν μου ὡς φιλοτοῦρκου ὁπῆθεν καὶ μισέλληνος, καὶ ἐκ τῆς τοιαύτης των διαγωγῆς ἐχορήγησαν εἰς ἐμὲ ἀδιαφιλονείκητον δίκαιον νὰ ἐπιτεθῶ κατ' αὐτῶν καὶ ν' ἀποδείξω ἐκ τῆς ἱστορίας αὐτῆς καὶ ἐκ τῶν πραγμάτων ὁπότεροι ἡμῶν εἶναι ἐκ προγόνων τῆς ἐπωνυμίας ταύτης ἄξιοι. Ἀλλ' ἐρρέτω μετ' αὐτῶν, εἶπον, τοιαύτη σκανδαλώδης περὶ τῶν σκανδάλων τούτων τῆς Ἑλληνικῆς κοινωνίας πραγματεία, καὶ εἰς τὴν ἐξέλεγχξιν τῆς προκοπῆς αὐτῶν ἐπετήρουν εὐθετον περίστασιν. Ὁ σιμητῆς ἐθελήσας νὰ διαδηλώσῃ τέλος πάντων διὰ τῶν Σουτσείων τοῦ «σὰν τίμια χόρτι εἶναι» ὅπως ῥαδιουργῶν διὰ τῶν ἐντιμοτάτων συνεταίρων του, ἀπαιτήσῃ ἴν', ἄλλων πεινώνων, αὐτὸς ἀεισιτῆται ἄργων, ἀφοῦ δωδεκαετίαν ὅλην ἐξέχευε τὴν προκοπὴν του εἰς τὴν Ἑλλάδα, τριακονταετίαν ὅλην ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ ὡς μνηναργύτης ἀργυρολογήσας, καὶ ἀφ' οὗ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀδραῖς τοῦ ἔθνους δαπάναις ἄριστον τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ πρωταυλητρίδων κατέστησε γνῶστην, ἐχορήγησε τὴν ζητούμενὴν εὐκαιρίαν. Ἀνίσως εἶχον δίκαιον ἢ μὴ νὰ ἀντεπεξέλθω ὑπὲρ ἐμαυτοῦ καὶ τῆς ἐθνικῆς ὑπολήψεως, ἃς ἐρωτήσῃ ἕκαστος ἀμερόληπτος τὴν συνείδησίν του καὶ ἃς ἀποφανθῇ· ἐγὼ κατ' ἐμαυτὸν ἀπαθῶς συλλογιζόμενος πέποιθα, καὶ ἴσως ἀπατῶμαι, ἀλλὰ πέποιθα ὅτι ἐξεπλήρωσα τιμίου πολίτου καθῆκον, ὑποδείξας πόσον ἐξαπατᾷ καὶ βλάπτει τὸ ἔθνος δ' ἐπιπόλαιος οὗτος γραμματοκύφων, καὶ ἐπεκαλέσθην ἐν ὀνόματι τοῦ ποθουμένου μεγαλείου τοῦ ἔθνους ἡμῶν τὴν ἐν-

ονον προσοχήν τῶν Νομοθετικῶν Σωμάτων ὑπὲρ τῆς ἀληθοῦς
 ῥηθοποιήσεως τῆς συγχρόνου νεότητος, τοῦ ἀληθοῦς φερεγγύου
 τῆς ἀκραιφνοῦς τοῦ ἔθνους εὐκλείας. Ἀνίσως ἡ γνώμη μου αὖ-
 τη εἶναι ἐσφαλμένη, ὁμολογῶ ὅτι περιείργασμαι ταῦτα γρά-
 ψας· πέποιθα ὅμως ὅτι ἔσσεται ἡ μαρ, ὅτε θέλουσι δε-
 οντως ἐκτιμηθῇ οἱ λόγοι μου. Ἐν τούτοις, διὰ νὰ φιμώσω τὴν
 συμμορίαν ταύτην διὰ πραγμάτων καὶ πείσω αὐτὴν ὅτι ἡ
 μετ' ἀδιαμορφώτου καρδίας πνευματικὴ ἀνάπτυξις καταστρέ-
 φει τὰς κοινωνίας, ἔγραψα στηλιτεύσας τὴν κακομάθειαν τοῦ
 πρωταγύρτου καὶ τῆς συνοδίας αὐτοῦ, ὑπαινιξάμενος ἐν
 σελίδι 89 (στίχ. 19—21) τοῦ Ἐπιδορπίου ὅτι αὐτοὶ πρῶτοι
 ἤρξαν χερῶν ἀδίκων, καὶ τοσοῦτον κακεντρεχῶς
 κατ' ἐμοῦ ἐβουλεύσαντο. Τούτων λοιπὸν ἀπάντων ὀλιγωρήσας
 ὁ Σκαρλάτος καὶ διὰ τὴν ἀπατηλὴν περὶ ἐχυτοῦ ὑπόληψιν τὸ
 τοῦ παχυνθέντος ἡμιόνου παθῶν (1), ἠθέλησε νὰ γράψῃ ὅσα
 ἔγραψε διὰ νὰ δείξῃ πρὸς τοὺς ἄλλους καὶ αὐτὸς ὁ ἴδιος πλη-
 ροφορηθῇ τὸν ἀληθῆ πατέρα του, φωνάζων ἐπὶ πᾶσι καὶ
 κραυγάζων (§ 18'). «Εἰς ταῦτα πάντα εἰάν ἔπταισεν ὁ
 »Βυζάντιος, ἔπταισεν ἐν ἀγνοίᾳ ὅτι σὲ παρεδέχθη εἰς τὴν
 »χορείαν τῶν διδασκάλων κατὰ τὸ 1834, διευθύνων τότε
 »τὰ τῆς Παιδείας, ὑπὸ τὸν Κ. Σχινᾶν».

§ 68. Ἐπταισα κυρίως ἐγὼ, Σκαρλάτε, ὅτι προετίμησα
 διδασκαλικὴν θέσιν, ἀποποιηθεὶς τὴν ὁποίαν ὁ τότε τῶν Ἐ-
 σωτερικῶν Ὑπουργὸς Ἰ. Κωλέττης τρὶς μοὶ προὔτεινε πολιτι-
 κὴν θέσιν, εἰς ἣν ὕστερον προσέλαβε τὸν Κ. Σ. Ἀντωνιάδην·
 ἔπταισα, διότι δὲν ἐνόμιζον ὅτι ἤθελεν ἐνσκήψῃ εἰς τὴν Ἑλλά-
 δα τηλικαύτῃ ἀγυρτῶν φορὰ, ἔνεκα τῆς ὁποίας ἤθελε πάθει
 τὰ πάνδεινα ἅπασα ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία καὶ μετ' αὐτῆς πᾶς
 τίμιος, φιλότιμος καὶ ἐνάρετος πολίτης. Ἀλλ' ἐν τούτοις καὶ
 ἐνταῦθα ἀκολουθεῖς τὴν ἐντιμὸν τέχνην σου, Σκαρλάτε, καὶ

(1) Ὁρ. Μύθ. Αἰσωπ. Συλλογ. ὑπὸ Α. Κορ. σελ. 82. μῦθ. 140.

βυζαντιῶς ἀλαζονευόμενος καὶ ψεύδεσαι ἀναιδῶς· διότι ἀπὸ Ὀκτωβρίου φθίνοντος τοῦ 1833, κ. φ. ξ. σύμβουλος τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ἦτο ὁ Κ. Α. Ρ. Ραγκαβῆς καὶ οὐχὶ σὺ, ἀναιδέστατε ψεῦστα, ὡς ἐκ τῶν δημοσίων γραμμάτων ἐξάγεται, ἐκτὸς ἐὰν ἀμιλλώμενος πρὸς τὸν πρωταγύρτην ἐνασμενίζησαι καὶ σὺ νὰ μεταμορφώνησαι τοτὲ μὲν εἰς Ῥαγκαβῆν, τοτὲ δὲ εἰς Σκαρλάτον· οἶον, ὁ Κ. Κ. Σχινᾶς ὑπουργικὸς Σύμβουλος ὢν τῆς Παιδείας ὑπὸ τὸν Κ. Σ. Τρικούπην τὸ 1833 μέχρις Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, διωρίσθη Ὑπουργὸς τῆς Παιδείας τὴν 12 Ὀκτωβρίου τοῦ 1833· τὴν δὲ 16 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀναλαβὼν τὰ χρέη του, προὔτεινεν αὐθημερὸν τὸν προβιβασμὸν τοῦ μέχρι τέως ὑπουργικοῦ Γραμματέως τῆς Παιδείας Κ. Α. Ρ. Ῥαγκαβῆ εἰς τὴν κενωθεῖσαν θέσιν τοῦ ὑπουργικοῦ Συμβούλου τῆς Παιδείας, καὶ τὴν 21 Ὀκτωβρίου 1833 ὁ Κ. Α. Ρ. Ῥαγκαβῆς ἐγκριθεὶς ἀνέλαβε τὰ χρέη του (α). Πότε λοιπὸν, ἀναίσχυντε ἀλαζῶν, διεύθυνας τὰ τῆς Παιδείας; ἐν τούτοις ἐγὼ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἀναχωρήσας ἐκ Ζακύνθου τὴν 3 Ὀκτωβρίου 1833 μετὰ τοῦ Κ. Ν. Βρατσάνου καὶ τὴν 16 καταπλεύσας εἰς Πόρον, διέμενον ἐκεῖ καὶ μετέβην εἰς Ναύπλιον τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1834, καὶ τὴν 1 Ἀπριλίου 1834 παρουσιάσθην εἰς τὴν διωρισμένην ἐξεταστικὴν ἐπιτροπὴν. Τὴν α. λοιπὸν Ἀπριλίου τοῦ 1834 προσελθὼν πρὸς τὸν Κ. Α. Μ. Ἀναστασιάδην καὶ μετὰ συνδιάλεξιν περὶ γλώσσης διεκοίνωσα πρὸς αὐτὸν τὴν κατὰ τὸν νόμον πρόθεσίν μου· «Ἐγὼ χρεῖαν ἔχω ὑπὸ σοῦ διδαχθῆναι»· πολλὰκις ἀνεφώνησεν ὁ Κ. Λεόντιος, καὶ τὴν 3 Ἀπριλίου μοὶ διεύθυνε τὸ ἐξῆς ἔγγραφον· «Ὁ Κύριος Γεώργιος Χρυσοβέργης »ἐλθὼν πρὸς ἐμὲ καὶ δοὺς πεῖραν ἐθαυμάσθη ὑπὲρ »ὅσους μέχρι τοῦδε εἶδον ἐμφανισθέντας μοι, »καὶ διὰ τὴν πολυμαθειάν του εἰς τὴν Ἑλληνι-

(α) Ὁρ. Ἐφημ. τῆς Κυβερν. ἀρ. 12, 33, 35, τοῦ ἔτους 1833.

»κὴν γλῶσσαν καὶ διὰ τὸ εὐμέθοδον τῆς πα-
 »ραδόσεώς τοι ὥστε μὲ τοιαῦτα πεπροικι-
 »σμένος, παρ' ἐμοὶ κριτῇ, θέλει πληρώσει ἐν καιρῷ εὐ-
 »κλεῶς ἔργα καθηγητοῦ, ὅπου καὶ ἂν διορισθῇ.
 (ἐννοεῖς, Σκαρλάττε, τί σημαίνει τὸ, ὅπου καὶ ἂν διορισθῇ).

1834 Ἀπριλίου 3.

(ὑπογεγρ.) Λεόντιος Μ. Αναστασιάδης.

Ψεύδεται λοιπὸν λέγων ὅτι διεύθυνές ποτε τὰ τῆς Παιδείας·
 ψεύδεται ἀλαζονευόμενος ὅτι μὲ παρέλαβες σὺ εἰς τὴν χορείαν
 τῶν διδασκάλων. Ἀλλ' ἔστω, ἀναιδέστατε, ἐν γνώσει μὲ
 παρέλαβες ἢ ἐν ἀγνοίᾳ; εἰ μὲν ἐν γνώσει, πῶς σὺ μηδέποτε
 ὑπάρξας διδάσκαλος, διέκρινας τοὺς ἱκανούς; εἰ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ,
 διὰ τί ἀνεδέχθης ὑπηρεσίαν, τὴν ὁποίαν ἠγνῶεις; ἢ ἀνεδέχθης
 αὐτὴν διὰ νὰ τὴν καταστήσῃς σαλάταν, ὥς κατέστησας
 ἐσχάτως τὴν Δημοδιδασκαλίαν τοῦ Κράτους ἴσον ἀπαράλλα-
 κτον τοῦ τεταραγμένου σου ἐγκεφάλου καὶ τῆς σκοτοδινιώ-
 σης κεφαλῆς σου, ὥστε οὔτε σὺ εἰξεύρεις ποῦ εὕρισκσαι,
 οὔτε οἱ ἄλλοι τί νὰ πράξωσι. Μάθε ἐν τούτοις, ἀλαζών, ὅτι
 δὲν μ' ἐδέχθης σὺ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν, ὅχι· διότι οὐδέποτε,
 ψεῦστα, διεύθυνας τὰ τῆς Παιδείας, ἀλλ' ἡ Κυβέρνησις μὲ
 παρέλαβεν, ἔχουσα ἐπισήμως περὶ τῆς ἱκανότητός μου ἐγ-
 γράφους τε καὶ προφορικὰς πληροφορίας, καὶ οὐδαμῶς οὐδέ-
 ποτε μετεμελήθη ὅτι μὲ παρέλαβεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν, ὥς τὰ
 πρὸς ἐμὲ διάφορα αὐτῆς εὐχαριστήρια διατρανόνουσιν. Ἀλλὰ
 κατεξάνεστη κατ' ἐμοῦ ἅπαν τὸ ἀγυρτολόγιον, μὲ κατεδίω-
 ξαν τῆς ἰεζάβελ οἱ μητραγύρται, καὶ φενακίτης πίθηκος τὴν
 ἀρετὴν αὐτοῦ ἐν ὑπουργικῇ εὐκαιρίᾳ ἀναλαβὼν, ἐνήργησε
 κατ' ἐμοῦ χάριν αὐτῶν καὶ τῆς ἰδιαζούσης φύσεώς τοι ἀνή-
 κουστον, ἀπανθρωπίαν, συνεργὸν εἰς τοῦτο μηδαμινὸν εὐράμε-
 νος ἀνδράποδον τί πρὸς αὐτό; μὴ τοιαῦτα δὲν ἔχει ἡ ἱστορία
 παραδείγματα; μὴ ἐγὼ εἶμαι ὁ πρῶτος καὶ ὁ ἔσχατος; ἄλ-

λως, ἐν ἣ τὴ μὴ θέλουσιν εἶσθαι τότε μέχρι τῆς συντε-
λείας τοῦ αἰῶνος ἅπαντες, καὶ οὐδαμῶς θέλουσι διαφέρει
οὔτε οἱ ἐνάρετοι τῶν κακούργων, οὔτε τῶν προδοτῶν οἱ φιλο-
πάτριδες, ἀλλ' οὐδὲ σοῦ τοῦ Σκαρλάτου Δ. Βυζαντίου ἐγὼ δ

Γεώργιος Χρυσοβέργης.

Ἐγγραφον Ἀθήνησι 1855.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ ΔΙΟΡΘΩΤΕΑ.

Σελ. 2. γράφε *num éroter*. — σελ. Ἐπιδόρπιον,
οὔτω καὶ ὅπου ἀλλαχοῦ. — σελ. 14. ἀκροθιγῶς. — *sfacciatag-*
gine. — σελ. 15. ἐγένοντο. — σελ. 17. ἀλιττάρωτον (1). —
σελ. 18. τούτου ἔνεκα, οὔτω καὶ ὅπου ἀλλαχοῦ. — σελ. 20.
προκληθῇ. — σελ. 23. Γερμανικῶν ἀντὶ Λατινικῶν. — σελ.
37. ἀπελαθέντων. σελ. 33. ἐπταετίαν ἀντὶ ἑξαετίαν. — σελ.
34. Μ. Ποτλῆς. — σελ. 44. Ἐγράφησαν. — σελ. 66. ἐρυθράν.
— βλοσυρὸν. — σελ. 79. Παιδείας κτλ.

(1) Τὴν λέξιν νομίζω ἐκ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ *ligare* (δένω) καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ γε-
ρητικοῦ α' ἀ-λικτάρωτον, ἀδετον, ἀπόλυτον, καὶ διὰ τοῦτο δὲν παρεδέχθην τὴν και-
νὴν ὀρθογραφίαν ἀλυτάρωτον.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000020674

ΑΚΑΔΗΜΙΑ

ΑΘΗΝΩΝ